

ISSN: 2583-3510

VOL-3, ISSUE -3 July-Augus 2024
ಸಂಪುಟ-3, ಸಂಚಿಕೆ-3, ಜುಲೈ-ಆಗಸ್ಟ್ 2024

ಸ್ರುಜನಿ

SRUJANI

Indian Journal of Innovative Research and Development-
SIJIRD

Peer-Reviewed & Open Access Journal

SRUJANI

Srujani Innovative Research and Development Foundation
Chamarajanagar-571126

Editorial Board

Managing Editor

Dr. K. Shylaja (Chamarajanagara)

Editor In Chief

Prof. M. Gurulingaiah (Shivamogga)

Associate Editors

Dr. B. R. Manjunatha (Mysuru)

Prof. Vijayalakshmi Manapura (Mysuru)

Editorial Board Members

Prof. Y.H. Nayakwadi (Mysuru)

Prof. C.K. Puttaswamy (Mysuru)

Mr. Praveen Kumar Mellahalli (Mysuru)

Dr. Nagaraju N (Davanagere)

Dr. Appagere Somashekhar (Kalaburagi)

Dr. M. Rangaswamy (Chennai)

Mr. Mahendra M (Kalaburagi)

Mr. Madhuchandra B.R (Bengaluru)

Dr. Rajashree S Maranoor (Gadag)

Dr. S. Mahadeva Kumar

(Andaman and Nicobar)

Dr. Mohan Kumara (Mysuru)

Dr. V. Srinivas (Mysuru)

Dr. S. Lokesh (Mandy)

Technical Advisor

Dr. Kumaraswamy A N

(Chamarajanagar)

Dr. Lokesh M (Mysore)

Author Guidelines

- Online submission of the article should be sent as an attachment only in MS word to: editor@srujani.in
  - Articles should be in Kannada or English
  - Article should be 4,000 - 8,000 words in length
  - It should be typed in Times New Roman Font for English and Nudi 01 e Font for Kannada Article, Text type should be 12 Font size, 1.5 lines spaced.
  - Covering letter declaring that the submitted article is original work of the author and is unpublished must be sent on a separate page
  - Abstract of 150 words along with key words should be given on the separate sheet
  - Text Organization: The main text should begin on a separate page preferably divided into separate sections such as Introduction, Materials and Methodology, main Subject of the article and conclusion.
  - References must be according to APA 7th Edition guidelines.
  - Visit our website for more details: www.srujani.in
- MOB: +91-7411851852 and +91-9164061581

	ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ – Contents	Page No
1	ಕನಕದಾಸರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು – ಡಾ. ಬೋಜಪ್ಪು ಕೆ. ಎನ್	1
2	ಸಮ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ವಾಣಾದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಗುರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪಾತ್ರ – ಡಾ. ಸಂಗನಗೌಡ ಶಿವನಗೌಡ	6
3	ತೆರ ಪದ್ಧತಿ : ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವರಾಧವೇ? – ಡಾ.ಎಸ್.ಎಂ. ಮುತ್ತಯ್ಯ	10
4	ಕನಾಂಟಕದಲ್ಲಿ ಮರಾಠ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ಆಳ್ವಿಕೆ – ಸುರೇಶ್ ಟಿ	16
5	ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಎಂಬ ಮೊಸಳಿ ಕಣ್ಣೀರು...! – ಡಾ. ಸಂಜೀವಕುಮಾರ ಎಮ್. ಮೋತೆ	20
6	ಸೋಲಿಗ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ – ಶ್ರದ್ದೇಶ್ ಕುಮಾರ್ ಎಂ	34
7	ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿ ಬೆಳ್ಗಾರರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿ : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ (ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ) – ಡಾ. ರವಿಚಂದ್ರ ಸಿ.ಎಸ್	40
8	ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ನವಗ್ರಹ ಶಿಲ್ಪಗಳು: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ – ನಿಶ್ಚಯಲ ಸಿ.ವಿ	46
9	ಸ್ವಜ್ಞ ಭಾರತ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಗತಿಯ ಮನೋರ್ಜ್ವ ವಿಶೇಷ ಉಲ್ಲೇಖದೊಂದಿಗೆ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಪಾತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನ – ಬೋಜಿ ಕಲಾ	55
10	ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಸ್ವರೂಪ – ಡಾ. ರಘವ್ ಜಿ	65
11	ಡಾ.ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ ಅವರು ರಚನಿಕ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು – ಡಾ. ಮಹಿಮಾರಭಿ ಆರಾ. ದೊಡ್ಡಮನಿ	71
12	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಪ್ರದೇಶದ ಇನ್ಫ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಶಿಲಾಯುಗ ನೆಲೆ – ಸುನಿಲ್ ಕುಮಾರ್ ಹೆಚ್ ಬಿ ಮತ್ತು ಡಾ. ಸರ್ವಾಮಂಗಳ ಜಿ	82
13	ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ – ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಬೇಲೂರ ಮತ್ತು ಡಾ. ಶಾಂತಮಲಾಪ್ ಹೊನ್ನಂಗರ	86
14	ಅಲಕ್ಕಿತ ಸಮೂಹಗಳ ಕುರಿತು ಶಿವಶರಣರು ಮತ್ತು ದಾಸರ ಚಳವಳಿಗಳು: ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅವಲೋಕನ – ಡಾ. ನಿಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತು ಡಾ. ಸಂಗನಗೌಡ ಶಿವನಗೌಡ	90
15	ಕೊಡವರು ಕುರ್ತಿಗಳಿ : ಒಂದು ವಿಶೇಷಣೆ – ಡಾ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಟಿ	94
16	ಡಿ.ಎಸ್. ಏರಂಯ್ಯ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರ – ರೇಷ್ಮೆಹತಿ ರಾಮಚಂದ್ರ	98

17	ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಂತಿಕ ಆಯಾಮಗಳು – ಜೆನ್ನಾಮ್ಮೆ ಟಿ.ಎಸ್	103
18	Village Common Forest and Livelihood of the Indigenous Community in the Chittagong Hill Tracts of Bangladesh - <i>Satish Chakma & Dr. M. Meera</i>	109
19	Mental Health of Parents of Children in Conflict With the Law - <i>Kumara K.S</i>	119
20	ಹೊಸದುಗ್ರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಕಾಲದ ನಾಣ್ಯ ಮತ್ತು ಅಳತೆ ಮಾಪನಗಳು – ಡಾ. ಕೆ.ಆರ್. ವಿವೇಕಾನಂದ	128
21	ಗ್ರಂಥಾಲಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೈಬ್ರರಿ ಉಚ್ಚೋಷನೆ ಪಾತ್ರ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ – ಮಹದೇವ ಪ್ರಸಾದ್ ಎನ್	132
22	Climate Change and Sustainable Development: A Case Study of Karnataka, India – <i>Dr. Rajesha M</i>	139
23	ಅಜ್ಞಂಪುರ ಜಿ ಸೂರಿಯವರ ಹೋಟದ ಮನೆ ಮತ್ತು ಶಾಪ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣ ಮತ್ತು ದಲಿತಪರ ಚಿಂತನೆ – ಕರಿಬಸವನಗೌಡ.ಜಿ ಮತ್ತು ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಸುದೀಪ್	142
24	ಮೆಣಸಿನದು ಗ್ರಾಮದ ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯ ಸುಂದರ ಕೇಶವ ಶಿಲ್ಪ – ವೆಂಕಟೇಶ ಹೆಚ್ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ ಸರ್ವಾಮಂಗಳ	150
25	ಭಾರತದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳು – ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಟಿ. ಕೆ.	156

ಕನಕದಾಸರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ಬಿಕ್ಷೇಟ್ಟು

ಡಾ. ಬೋಜಮ್ಮೆ ಕೆ. ಎನ್

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜುನಾಥೇಶ್ವರ (ಸ್ವಾಯತ್ರ) ಕಾಲೇಜು, ಉಡಿಯ್ಯೆ

Abstract:

ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅವರು ಕೇವಲ ಹರಿದಾಸರು ಮಾತ್ರ ಆಗಿರದೆ. ಶೈವ ಮತ್ತು ಜೀರ್ಣಕರೂ, ಶಿವಿಗಳು ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. 16ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಡ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಮಟ್ಟು ಹೆಸರು ತಿಮ್ಮಿಪ್ಪ ಏತಿಹ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಕೃಷಿಕರಾಗಿದ್ದ ಕನಕದಾಸರ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ತೀರಿಕೊಂಡ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಅಗ್ರಿಮುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಿಧಿ ದೇರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಜೀಜೋರ್ಡಾರ, ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಬಾಡ ಗ್ರಾಮದ ಜನರು 'ಕನಕ' ಎಂದು ಕರೆದರು. ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಅವರು 'ಹರಿದಾಸರಾದರು'.

Keywords: ದಾಸ ಪರಂಪರೆ, ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕನಕದಾಸ, ಮೋಹನ ತರಂಗಿನೆ, ನಳಜರಿತ್ತೆ.

ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ವಿವರಗಳು

ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೋಹನ ತರಂಗಿನೆ (ಶ್ರೀಗಂಗಾ ಕಾವ್ಯ), ನಳಜರಿತ್ತೆ (ನಳ ದಯಮಂತಿಯ ಪ್ರೇಮ ಕಾವ್ಯ), ಕಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ (ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಶಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕಾವ್ಯ) ಕನಕರ ವ್ಯೇವಿದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿದೆ. ಅನೇಕ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನರಸಿಂಹಸ್ತವನ ಕೃತಿ (ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ) ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿದೆ ಉಗಭೋಗಗಳು, ಸುಳಾದಿಗಳು, ಕೆಲವು ಮಂಡಿಗಳನ್ನು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಟಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಆರಾಧ್ಯ ದ್ಯುವ ಕಾಗಿನೆಲೆ ಆದಕ್ಕೆ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಕನಕ ದಾಸರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಎಚ್. ಶಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಅವರು "ಇಡೆ ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರ ಸ್ಥಾನ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಅಂದು ಸಮಾಜದ

ಕೆಳವರ್ಗದವರೆಂದು ಪರಿಗಳಿಸಲಾಗಿ ಖರುಬರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿದ್ದು, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಷೇಯಿಲ್ಲಿ ಮಹಾಶೂರನಾದ ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದು, ಲೌಕಿಕ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದ್ದರೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಲೌಕಿಕವನ್ನು ತ್ವರಿಸಿ ದಾಸಪಂಥದ ಕಡೆಗೆ ಆಕಾರಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ದಾಸಪರಂಪರೆಗೆ ಒಂದು ಗೌರವವನ್ನು ತಂದು ಹೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಬದುಕನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜಾತಿಮತ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು, ಧರ್ಮದ ಆಜ್ಞಾನೆಯ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಟಿಲ ಕುಹಕಗಳನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬೂಟಾಟಿಕೆಯನ್ನು ಯಾವ ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೆ ಖಿಂಡಿಸಿದರು. ಅವರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ

Please cite this article as: ಬೋಜಮ್ಮೆ ಕೆ. ಎನ್. (2024). ಕನಕದಾಸರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ಬಿಕ್ಷೇಟ್ಟು. ಸ್ರುಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್‌ಬ್ರೋವೆಚ್‌ರ್ ರೀಸಚರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 3(3), 1-5

ತೀವ್ರ ಸಮಾಜ ವಿಮರ್ಶೆ ವಿಡಂಬನೆ ಅವರ ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಜನರ ಬದುಕು ಹಸನಾಗಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ವೈಲ್ಯಾಪನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಆತ್ಮೋನ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಉನ್ನತಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚಿಂತನ ಮಂಧನ ನಡೆಸಿದರು. “ಸಮಾಜದ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದರಿಂದ ಕನಕದಾಸರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವದ ಪರಿಧಿ ಉಳಿದ ಹರಿದಾಸರುಗಳ ಅನುಭವ ಪರಿಧಿಗಂತೆ ವಿಸ್ತೃತವಾದದ್ದು. ಸಮಾಜದ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವಲ್ಲಿ, ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ದತಿ, ಪ್ರಾಣಿವರ್ಧನೆ, ಮಧ್ಯಪಾನಾದಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರಿದ ಕೆಳಕಳಿ ಕನಕದಾಸರನ್ನು ಖಂಡಿತವಾದಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಜಾತಿ ಹುಲಗಳ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಅಂಶೂ ಕನಕದಾಸರು ಶ್ವತಃ ರುದ್ರರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ”. (ನಾಗರತ್ನ, ಟಿ.ವಿ.ನೋ. (1999). ಕನಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ. ಪುಟ. 157).

ಕನಕದಾಸರು ಬರೇ ಭಕ್ತಿಯ ಕವಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಅವರೊಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ಮಾನವತಾದಿಯೂ ಹೌದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವರ ರಚನೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೆಂಬಾದು ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅದು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿರಬಾರದು. ಎಲ್ಲರೂ ದೇವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನಾವು ಕಾಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಾರದು. ಅಂತೆಕರಣದಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಭಕ್ತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಿಸಲು ಹೋದರೆ ಅದು ಯಾವ ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

“ಗಂಡು ಮಣಿಗನ ಹಕ್ಕಿನಂತೆ ಕಂಡ ಕಂಡ ನೀರವ ಮಣಿಗಿ

ಮಂಡಳೀಲೆ ಬಾಹೋದಲ್ಲದೆ ಗತಿಯ ಕಾಣನೆ ಮಂಡಳೂಕನೆಂದರಲ್ಲಿ ನೀರು ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಳಿತುಕೊಂಡು

ಮಂಡೆ ಮುಸಕನಿಕ್ಕೆ ಮೂಗು ಹಿಡಿದು ಬಿಡುವ ಭೂಖಿತನಯ್ಯ”

ತೋರಿಕೆಗೆ ದೇವರ ಪರಮ ಭಕ್ತನಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಪಟ ಬುದ್ಧಿಗಳನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ನೀರೊಳು ಮುಳಗಿ ಮಡಿವಂತನಾದನೆಂದು ತಿಳಿದು ದೇವರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತಲೆಗೆ ಶಾಲೆ ಬರುತ್ತದೆಯೇ ಹೋರಬು ಮುಕ್ತಿದೂರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಇವರು ಗುಂಡಿಯ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಕಪ್ಪೆಯಂತೆ. ಏಕೆಂದರೆ ದಂಡಯಲ್ಲಿ ಹುಳಿತ ಕಪ್ಪೆಯ ಬಳಿ ಯಾರಾದರು ಹೋದರೆ ಆ ಕಪ್ಪೆ ತಟ್ಟನೆ ಕೆಳಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾರು ಇಲ್ಲದನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ದಡಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರು ಜನರು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ನೀರೊಳಗೆ ಮುಳಗಿ ದಂಭಾಚಾರದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಲವರು ಭಕ್ತಿಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾಧನ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರ ಗುಡಿ ಮುಂದೆ ಹುಳಿತುಹೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಕನಕದಾಸರು, ‘ತೀರ್ಥ ಪೀಡಿದವರೆಲ್ಲ ತಿರುನಾಮಾಧಾರಿಗಳೇ’ ಜನಮ್ಮ ಸಾಧನಕವಿಲ್ಲದವರೆಲ್ಲ ಭಾಗವತರೆ ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಗ್ಣಿಡಿದು ನೀರೊಳಗೆ ಮುಳಗಿ ಜಪತಪಾದಿ ಮಾಡಿನಿಗ ಮಾಗಮ ಪುರಾಣಗಳನೋಡಿ ತಿಳಿದು ಬಾಗಿ ಪರಸ್ಯೇಯರನು ಬಯಸಿ ಕಣ್ಣಿಡುವಂಥ ಯೋಗ ಭೂಪ್ರರೆಲ್ಲ ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ? || ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟಿ ಹೋರೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಹೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅಂಗಾಂಗಭಕ್ತಾಗಿ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದ ಸ್ತೋಯರ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಡುವಂಥ ಮಾಜಾರಿಗಳನ್ನು ಟೇಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ದಂಭಾಚಾರದ ಕಪಟಿಗಳನ್ನು ಟೇಕಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕೆಲವೊಂದು ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ದತಿ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಕನಕದಾಸರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ಷಮ್ಮದೇವತೆಗಳ
ಅಚರಣೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾ. ಇವುಗಳನ್ನು
ಅಚರಿಸುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ನರಕ ತಪ್ಪದ್ದು ಎಂಬ
ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾ.

**“ಎಕ್ಕನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಿ ದುರ್ಗ ಜೌಡಿಯ
ಅಕ್ಕರಿಂದಲಿ ಮೂಡಿ ಮಾಡಬೇಕೆ
ಗಕ್ಕನೆಯ ಯವನ ದೂತಿಧೊಯ್ಯಾವಾಗ
ಶಕ್ತೇರು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಾರೇನು ಮರುಳೆ ॥ 1 ॥**

ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದ್ದೊತ್ತು ನೇಮದೊಳಗಿದ್ದ
ತಂಬಿಟ್ಟಿನ ದೀಪ ಹೊರಲೇತಕೆ
ಕೊಂಬು ಹೋತ ಕುರಿ ಕೋಣಗಳನ್ನು
ಬಿಲಿಗೊಂಬ
ದೊಂಬಿ ದ್ಯುವಾಗಳ ಭಜಿಸದಿಯ ಮನವೇ ॥ 2 ॥

ಇಂತಹ ಸಾಮಚಾರಣೆಯ ಅಮಾನವೀಯ
ಪದ್ಧತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ
ಅಜಾಣ ವೈಧ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ
ತೊಳಳಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರಿಂದ ಅವರು
ಹೊರಗೆ ಬರಲು ತಿಳಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕಾಲ
ಫಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆತ್ತಲೆ ಸೇವೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ
ಎತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕನಕದಾಸರ ವೈಚಾರಿಕ
ನಿಲುವ ಕೆಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ
ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು,
ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ತಾನೊಂದೆ ವಲಂ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ
ಪಂಪನ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಜಾತಿಯ
ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದವರು ಅನೇಕರು ‘ಪಂಪನ
ವಿಕ್ರಮಾಜುನ ವಿಜಯಂ’ದಲ್ಲಿ ಕೊ ‘ಕುಲಂ ಕುಲ
ಮತ್ತು ಚಲಂ ಕುಲಂ ಗುಣಂಕುಲಂ’ ಎಂದು
ಹೇಳಿದುನಾದರೂ ಅದು ಅವನನ್ನು ಗಾಸಿ ಮಾಡಿತು.
ಆ ಕುಲದ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಇದರಿಂದ ಕನಕದಾಸರೂ
ಹೊರತಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆ ಕನಕದಾಸರಿಗೂ
ಎದುರಾಯಿತು ಜಾತಿ ಕುಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ
ಅವರು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿ ಖಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಿಂತಿಕರಾಗಿ, ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ನಿಲುವು
ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. “ನಾವು
ಹುರುಬರು ನಮ್ಮ ದೇವರು ಬೀರಯ್ಯ ಕಾವೆ ನಮ್ಮಿಜ್ಞ
ನರಕುರಿಯ ಹಿಂಡುಗಳು” || ಎಂಬಂಥ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ
ಹೇಳಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಕ್ತ ಭಗವಂತನ
ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿ ಕುರುಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ
ಹೇಳುವುದು ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.
ಇದರಿಂದ ಅವರು ವೈಚಾರಿಕ ಹಾಗೂ
ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ
ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲ.
ಇವು ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತ
ಷತಿಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಒಂದೆಡೆ
ಕನಕದಾಸರ ಮೇಲೆ ದಯಮಾಡಲು ವ್ಯಾಸ ಮುನಿ
ಮತಿಕರೆಲ್ಲ ಮಾರುತಿ ಹರೋ || ಎಂಬ ಪುರಂದರ
ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರು ವ್ಯಾಸರಾಯರು
ಶೂದ್ರನಾದ ಕನಕದಾಸರ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೀತಿ
ತೋರಿಸಿದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಂದಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತೋರಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಜಿತಪೋಂದು
ಬಿಜ್ಞಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

**ಹುಲ-ಹುಲವೆಂದು ಹೊಡೆದಾಡದಿರಿ ನಿಷ್ಠ
ಹುಲದ ನೆಲೆಯ ನೇನಾದರು ಬಲ್ಲಿರಾ?
ಆತ್ಮ ಯಾವ ಹುಲ ಜೀವ ಯಾವ ಹುಲ
ತತ್ವೀರ್ದಿಯಗಳ ಹುಲ ಹೇಳಿರಯ್ಯ ॥
ಆಶ್ವಾಂಶರಾತ್ರ ನೆಲೆಯಾದ ಕೇಶವ
ಆತನೊಂದ ಮೇಲೆ ಯಾತರ ಹುಲವಯ್ಯ?**

ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ
ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಅವರು ದಾಖಲೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ
ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೈದಿಕ
ಧರ್ಮದ ವಿಮಾಂಸೆಯನನು ಕಟುವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದ
ಕನಕದಾಸರು ಜಾತೀಯತೆಯ ವಿರುದ್ಧ
ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ದನಿಯೆತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರು
ಬಸವ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ
ಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಎನ್ನ ಜೋಯಿಸರ ಮಗ ಮಾರ್ಕೆಟ್‌ಎಯ
ಮಾತಂಗಿಯ ಮಗ
ಮಂಡೇರ ಕ್ರೈಸ್ಟಿಯನ್ ಮಗಳು
ಹಲವನರಸದಿರಂಬೆ
ಹಲದಿಂದ ಮನ್ನೇನಾದಿರಚೋ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಗಸ್ ಕಬಿಲ, ದುರ್ವಾಸ ಮೆಟ್ರಿಗ್
ಕ್ರಿಷ್ಟಿಯನ್ ಕೆಮ್ಮಾರ್ಟ್
ಕೌಡಿನ್ನೆಂಬ ಖಣ್ಣಿ ಮೂರು
ಭವನರಿಯೊವಿರ ಕಾಣಬೋ
ಎಂದು ಒಸವ ತತ್ವವನ್ನ ತಾವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಕನಕದಾಸರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಡವರ ಬಂಧು.
ಸಂಪತ್ತಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಿರುವುದನ್ನ ವಿರೋಧಿಸುವರು
ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಭಾವವನ್ನ ಕಲ್ಪಿಸಿದವರು ಸಂಪತ್ತನ್ನ
ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೋಕ್ಕಿನಿಂದ
ಮೆರೆದಾಡುವವರನ್ನ ಕಂಡು ತೆಗೆದವರು “ಎನು
ಇಲ್ಲದ ಎರಡು ದಿನದ ಸಂಸಾರ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ
ದಾನಧರ್ಮವ ಮಾಡಿರಿಯ್” ಹಾಸಿದು ಬಂದವರಿಗೆ
ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿ ಖಂಡಿಸಿರಿಯ್ ಹುಸಿ ಮಾತಾಡದೆ
ಕೊಟ್ಟಿ ಭಾಷೆಯನ್ನ ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಯಬೇಕು
ಕಳ್ಳತನವನ್ನ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಈ
ದೇಹವನ್ನ ಸುಖವಾಗಿ ಇಡಬೇಡ ದುಡಿದು ದಣಿದು
ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುವ
ಸಭೆಯೋಳಗೆ ಕೆಟ್ಟಿ ಬುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಡ ಸತ್ಯ
ಸತ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳು. ಅಸತ್ಯವನ್ನ ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕಲು
ಹೋಗಬೇಡ ಸಿರಿತನ ಬಂದಾಗ ಕೆಟ್ಟಿದನ್ನ
ನುಡಿಯಬೇಡ. ನಾವು ನಮ್ಮವರೆಂಬ ಆಶ್ರೀಯ
ನುಡಿಗಳನ್ನಾಡ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮೌಲಿಕ ಮಾತುಗಳನ್ನ
ಹೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನೀನು
ಎಷ್ಟೇ ಒಳ್ಳಿಯವನಾದರೂ “ಒಳ್ಳಿಯವನಾನೆಂದು
ಬಲು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಪಡಬೇಡ” ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ
ಅಹಂಕಾರ ಇರಬಾದೆಂಬ ನಿಲುವನ್ನ ಕಾಣಬಹುದು.
“ಎಲ್ಲರು ಮಾಡುವುದು ಹೊಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಗೇಣಿ
ಬಟ್ಟಿಗಾಗಿ” ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ಯಾರು ಏನೇ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರು ಅವರು ತಮ್ಮ

ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂಬ
ಸ್ವಷ್ಟ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರೆಂದು
ಹೇಳಿಕೊಂಡು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನ ಓದಿ ಸನ್ಯಾಗೆ
ಬೋಧನೆ ಮಾಡುವುದು ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟಿಯ
ಸಲುವಾಗಿ ಹೀಗಾಗಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೊಂದು
ಮುಖ್ಯವಾದ ಹಸಿವಿದೆ. ಆತ್ಮದ ಹಸಿವು. ಇದಕ್ಕೆ
ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಉಂಟವನ್ನ ಉಂಟಬಡಿಸಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾ.
**“ಆಹುದಾರರಹುವನ್ನ ಅಲ್ಲವಾದರಲ್ಲ ಬೆನ್ನಿ
ಬಹುಜನರು ನೇರೆ ತಿಳಿದು ಹೇಳಿ ಮತ್ತಿದನು”** ಎಂಬ
ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಮೌಲಿಕವಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾವುದು ಮತ್ತು
ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಯಾವುದು ಎಂಬ
ಲೋಕ ನೀತಿಯನ್ನ ಹೇಳಿರುವರು.

ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರಿಲ್ಲ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಆ ಗುಡಿಗೆ
ಮಹತ್ತ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತರು ಈ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗದೇ
ಇರುವುದರಿಂದ ಹಾಳು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರು
ನಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಈ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ
ಆಶ್ರಯವೆಂಬ ದೇವರು ಇರದಿದ್ದರೆ. ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ
ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಈ ದೇಹ ಮಣಿಲ್ಲಿ
ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಭಾವ
ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಾಕಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ
ಕಾಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು
ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಮಧಾನ್ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಿಕರ
ಪರವಾದರಾಗಿಗೆ ಉನ್ನತ ಸಾಫನವನ್ನ ನೀಡಿ, ಸತ್ಯವು
ಸರ್ವಕಾಲಕ್ಕೂ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನ
ಶಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಪಟವಿಲ್ಲದ ಕ್ರಿಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬದುಕುವ
ಕಪ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವಾಗುವ ರಾಗಿಗೆ ಶ್ರೀಮಿಕ
ಪರವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠತವನ್ನ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು
ಮೌಲಿಕತೆಯನ್ನ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ
ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾರು ದುರ್ಬಲರೆಂದು
ಶಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಅವರು
ಮಾಡುವ ಸಾಧನೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನ ಹೋಗಳಿ
ಸಮಾಜದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮೌಲ್ಯ ಕೊಡಿಸುವುದು
ಕನಕದಾಸರ ದೃಷ್ಟಿ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಮೂಡನಂಬಿಕೆ, ಕಂಡಾಚಾರ, ಅಸಮಾನತೆ, ಅನಾಚಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ದಾಸರು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕುಲದ ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಕುಲದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಕುಲವೇ ಶೈಷ್ವವೆಂದು ಬೀಗುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಕಟುವಾಗಿ ವಿಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕವಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಹಜ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಉದಾರತೆಯಿಂದ ವಸ್ತು ವ್ಯೇವಿಧ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಭಂಧೂ ವ್ಯೇವಿಧ್ಯತೆಗಳಿಂದ, ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ, ಪಂಥಬದ್ಧವಲ್ಲದ ಉದಾತ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಹಾಸ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಬೆಂಗಳೂರಿ ಕೃಷ್ಣರಮ್. (ಸಂ.) (1927). **ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು.** ಐಬಿಐಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಹೊನ್ನು ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಸಿ.ಬಿ. (ಪ್ರ.ಸಂ.) ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ (ಭಾಗ 2) (ಸಂಪುಟ 4).
- ಪ್ರತಾಪ ಚಂದ್ರ ಶೆಟ್ಟಿ ಹಳ್ಳಾಡು. (2013). ಸಂತ ಕನಕದಾಸರು. ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಮಸ್ತಕ ಮನೆ.
- ಶಿವರಾಮ ಶೆಟ್ಟಿ ಬಿ. (ಸಂ.). (2013). ಕನಕ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ : ಸಂಕಥನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ. ಕನಕದಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ.
- ಶಿವರಾಮ ಶೆಟ್ಟಿ ಬಿ. (ಸಂ.). (2010). ಕನಕ ಜಿಂತನ. ಕನಕದಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ.
- ವಿಜೀರೂರು. ಬಿ. (2010). ಕನಕದಾಸರು ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಜಿಂತನೆಗಳು: ಮುಖಾಮುಖಿ. ಪ್ರಸಾರಂಗ, ಕನಾಂಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

- ಉಪಧ್ಯಾಯ ಜಿ.ಎನ್. ಅನುಭವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳು. ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ಮುಂಬ್ಯ ವಿ.ವಿ.

ಸಮ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಗುರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪಾತ್ರ

ಡಾ. ಸಂಗನಗೌಡ ಶಿವನಗೌಡ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಸರಕಾರಿ ಪದವಿ ಮಾಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಸಿಂಧನಾರು

Abstract:

12ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವರ ಕ್ಷಾಂತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಯುಗಮರು. ವಿಶ್ವಗುರು, ಜಗತ್ಕೊತ್ತಲೆ, ಭಕ್ತಿ ಭಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವರ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೀರು ಹೈದರಾಬಾದ್, ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ, ವರ್ಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆರ್ಥಿಕ-ಆನಾರ್ಥಿಕ, ಮೇಲು-ಕೆಳು, ಉಚ್ಚ-ನೀಚ, ಸರ್ವರ್ಥ-ಅರ್ಥ-ಅರ್ಥರ್ಥ, ಸ್ವತ್ಸ್ವ-ಅಸ್ವತ್ಸ್ವ ಮುಂತಾದ ಕಂದಕಾರಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ವರ್ಗದವರೇ, ಇಂತಹ ವ್ಯತೀಗಳನ್ನೇ ಅಥವಾ ಈ ಕಸಬುಗಳನ್ನೇ ಅಥವಾ ಕುಲ ಕಸಬುಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು, ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಕಟ್ಟಿಪೂಡುಗಳನ್ನು ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬಸವಣ್ಣ ಹೋರಾಡಿದ್ದಾರೆ.

Keywords: ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಚನ ಜಳವಳಿ, ಬಸವಣ್ಣ, ಸಮಸಮಾಜ

ಪೀಠಿಕೆ

ವ್ಯಾಕಿಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕೆಲಸಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಸ್ಥಾನಸಮಾನಗಳು, ಅಂತಸ್ತುಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಳಜಾತಿಯವರನ್ನು ಕೀರಾಗಿ ಕಾಣುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದಲೂ ವಂಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅಸ್ವತ್ಸ್ವರನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಂತಲೂ ಕೀರಾಗಿ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಸ್ವತ್ಸ್ವರು ಉಳುಮೆ ಮಾಡಬಾರದು, ಆಕಳನ್ನು ಹಿಂಡಕೂಡದು, ಭೂ ಒಡೆಯಾಗಬಾರದು ಮುಂತಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇಡೀ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೆಳು ಭಾವನೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1134 ರಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ವಿಚಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಸವನ ಬಾಗೇವಾಡಿ,

ಇಂಗಳೇಶ್ವರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಾದರಸ ಮತ್ತು ಮಾದಲಾಂಬಿಕ ದಂಪತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಜನಿಸಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕ ನಾಗಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಭಾವ ಶಿವಸ್ವಾಮಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದರು. ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಜನಿವಾರ ಹಾಕಲು ಬಂದಾಗ, ಬಸವಣ್ಣನವರು ತನಗಿಂತ ಹಿರಿಯಾದ ಅಕ್ಕ ನಾಗಮ್ಮೀನಿಗೆ ಹಾಕಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಇದು ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಹೊಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನುಡಿದಾಗ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು.

Please cite this article as: ಸಂಗನಗೌಡ ಶಿವನಗೌಡ. (2024). ಸಮ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಗುರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪಾತ್ರ. ಸ್ರುಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್‌ವೋವೇಟಿವ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್ಮೆಂಟ್, 3(3), 6-9

ಮಂಗಳವೇದದ ರಾಜ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣ ಹಲವಾರು ಜನಪರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ ವೆಂದು ಸಾರಿದರು. 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಥವಾ ಕಾಯಕ ತತ್ವವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು ದೋರಕಿದ್ದರು ಮೋಹವಿಲ್ಲದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ, ಜಂಗಮರಿಗಾಗಿ ತರೆದಿಟ್ಟರು. ದೂರದಿಂದ ಸಾಧಕರು ಶರಣ ಶರಣಯರು ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದರು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಶಿವರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಪ್ರತಿದಿನ ಶರಣರ ಗೋಷ್ಠೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ತರೆದಿಟ್ಟರು. ಯಾವುದೇ ಕುಲ, ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥ ಯಾವುದೇ ವೃತ್ತಿಯವನೇ ಆಗಲಿ ಬಂದು ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಜಾತಿಬೇಧ ತಪ್ಪಿ, ಮುಖ್ಯದ ಜಾತಿ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಶುದ್ಧ ಜೀವನ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಸಾರಿದರು. ಸ್ತೋಯರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮರುಷನಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಹಕ್ಕಿದೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೂ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ, ದೀಕ್ಷೆ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಬಸವಣ್ಣನವರು ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೇಳುವುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ, ನೇರವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಬಹು ಸರಳವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಜಿಂತನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಚನಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

“ಇವನಾರವ, ಇವನಾರವ ಎಂದೆನ್ನದಿರಿಯ್ಯ”

ಇವ ನಮ್ಮಿವ, ಇವ ನಮ್ಮಿವ ಎಂದೆನ್ನಿರಿಯ್ಯ”

ಎಂದು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣ ಜಾತೀಯತೆ ವಿರುದ್ಧ ಸಮರ ಸಾರಿದರು. ಹೊಲೆಯನೆಂಬುವವನು ಉರು

ಹೊರಿಗಿಹನೇ? ಉರ ಬಳಗಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ, ಅಸ್ತಿತ್ವತೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಉರ ಹೊರಗೆ ಜರಿಸಲಾದ ದಲಿತರನ್ನು ಕರೆತೆಂದು ಸಮಾಜ ಭಾಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ದೇವಾಲಯ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಭಾವಿ ಕರೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಇವರಿಗೂ ಸಮಾನ ಹಕ್ಕಿದೆಯಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಕಾಯಕ ಕಲ್ಪನೆ

ಕಾಯಕ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಸರಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ‘ಶ್ರಮ’, ‘ದುಡಿಮೆ’, ‘ಶರೀರ ಶ್ರಮ’ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರರು ಈ ಪದಕ್ಕೆ ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಉದಾತ್ತ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಕಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾಯಕವೂ ಇಲ್ಲ, ಮಾನವನ ಮರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಯೇ ಇಲ್ಲ.) ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಯದಿಂದಲೇ ಸಂಪತ್ತು, ಕಾಯದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾಯಕವೆಂಬುದು ಕೇವಲ ಜೀವಿತದ ಒಂದು ಸಾಧನವಲ್ಲ, ಅದು ಶರೀರ ಶ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ದುಡಿತವಲ್ಲ, ಅದು ಸತ್ಯ, ನ್ಯಾಯ, ಧರ್ಮಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಾನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು, ಎಲ್ಲಾ ಕಾಯಕಗಳು ಸಮಾನ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೆಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಕಾಯಕ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಉಷ್ಣ/ನೀಜ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸುವುದು ತರವಲ್ಲ ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಯಕದ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿದವನು ಅಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿನಯ್ಯ ಎಂಬ ನೇರ ನುಡಿಯಿಂದ ಮೃಗಳಿರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ ಎಂದು ಕೆಲಸದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದರು.

1. ಕಾಯಕವು ವೀರಶೈವ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವಾರ್ಥಿತ ಭಾವದಿಂದ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯ.

2. ಕಾಯಕೆ ಕೈಲಾಸ, ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಶಿವನನ್ನು ಪಡೆಯುವರು, ಕಾಯಕದಿಂದಲೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸದು.
  3. ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಮಾನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಮೇಲು-ಕೀಳು ಎಂಬಾ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲ.
  4. ಕಾಯಕ ಮಾಡುವುದು ನೈತಿಕಬದ್ಧತೆ,
  5. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತನ್ನ ಅನ್ನವನ್ನು ದುಡಿದು ತಿನ್ನಬೇಕು. ಕಾಯಕವನ್ನು ನ್ಯಾಯೋಚಿತವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕು

ಹೆಚ್ಚಿಗಳು ಇಂದಿನ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕಾಯಕ ತತ್ವವನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಒಸವಣ್ಣನವರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವೀರಶೈವ ಮತ, ಕಾಯಕ ತತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ, ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಂಡವು. ಸಹಸ್ರಾರು ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಒಸವಣ್ಣನವರು ಬೋಧಿಸಿದ ಕಾಯಕ ತತ್ವದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಉಳಿದವರಿಗೆ

ಕಾರ್ಯಕ ತತ್ವ

ಬಸವಣ್ಣನವರು ‘ಕಾಯಕ ತತ್ತ್ವ’ ವನ್ನು ತಮ್ಮ
ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಹಾಗೆ
ನೋಡುವದಾದರೆ ಕಾಯಕ ತತ್ತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೊದೆ
ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಂದರಲ್ಲಿ ‘ವೃತ್ತಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲಾ ಉದರ
ಮೋಷಣೆಗಳಿಂದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಯಾವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು
ಬೇಕಾದರೂ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ
ಅಯ್ಯಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ‘ಮೇಲು-ಕೀಳು’
ಎಂಬ ಭಾವನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಕಾಯಕ ಮಾಡದವರು ಉಟ
ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ, ವೈಚಾರಿಕತೆಯ
ಧರ್ಮದ್ವಿಷಯಿಂದ ನಾಯಿವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ
ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಆದ್ಯ
ಕರ್ತವ್ಯ ಹಾಗಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವರೂ
ಉದ್ಯೋಗಶೀಲನಾಗಬೇಕು. ತನಗೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮತ್ತು
ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು
ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ನಿಸ್ಸಾರ್ಥಕ ಸೇವಾ
ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಭಕ್ತಿ ಭಾವ
ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ
ಬಸವಣ್ಣನವರು ಪ್ರಮುಖ ಹಾಗಾಗಿ ಕಾಯಕ
ತತ್ತ್ವದ ಪ್ರಮುಖ ರೂಪಾರಿ, ಸಮಾನತೆಯ ಯುಗ
ಮರುಷ, ಭಕ್ತಿ ಭಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೈಗೊಂಡ
ಕಾಯಕ ಧೈಯದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ವಿಚಾರಗಳ

ಹಂಡಿಗಲು ಇಂದಿನ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕಾಯಕ ತತ್ವವನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಒಸವಣ್ಣನವರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಏರ್ಶೈವ್
 ಮತ್ತ, ಕಾಯಕ ತತ್ತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ
 ಸಮಾನತೆ, ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ ಮುಂತಾದವರ್ಗಳು
 ಜನಸ್ತಿಯಗೊಂಡವು. ಸಹಸ್ರಾರು ಅನುಯಾಯಿಗಳು
 ಒಸವಣ್ಣನವರು ಹೋಧಿಸಿದ ಕಾಯಕ ತತ್ತ್ವದ
 ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸತ್ತೇಡಗಿ ಉಳಿದವರಿಗೆ
 ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು. ಒಸವಣ್ಣನವರಿಂದ
 ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಡೋಹರ
 ಕಕ್ಷಯ್ಯ, ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣಿ, ನುಲಿಯ ಜೆನ್ನಯ್ಯ,
 ಮೇದಾರ ಕೇತಯ್ಯ, ಸುಂಕದ ಬಂಕಣಿ, ತುರುಗಾವಿ
 ಹಿರಾಮಣಿ ಮುಂತಾದವರು ಕಾಯಕಗಳಲ್ಲಿ
 ತೊಡಿಗ್ಯಾ, ನಡೆ ನುಡಿ, ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ
 ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮರೆದು ಮಹಾನ ಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ

ಹನ್ನೆರಡನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ
 ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜವು ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಜಾತಿ
 ಪದ್ಧತಿಗಳ ಕಲ್ಪಿತ ಕಟ್ಟಪಾಡುಗಳಿಂದ
 ತತ್ತ್ವರಿಸಿಹೊಗಿತ್ತು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮೇಲು-ಕೀರ್ತನ,
 ಉಳ್ಳವ-ಇಲ್ಲದವ, ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು ಮುಂತಾದ
 ವಿಭಜನೆಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲಿ ಏಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಾಮಾಜಿಕ
 ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಹಿಂದೂ
 ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಕಾರ್ಯಕ ಮತ್ತು
 ಹೃಷಿನಿಂದ ಜಾತಿ ಕುಲಗಳ ನಿರ್ಮಾಳಣಾಗಲಾರದು
 ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರ ದಿಟ್ಟಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಬಸವಣ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತರುವ
ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶತತಮಾನಗಳಿಂದ
ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಜನರನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ದ್ವಿಜರನ್ನಾಗಿಸಿ
ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿದರು. ಸ್ವತ:
ಬಸವಣ್ಣನವರೇ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ

ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಯಾವುದೇ ಬಿಂಕವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹುಂಚಾರ, ಮಡಿವಾಳ, ಅಂಬಿಗ, ದೋಹರ ಮಾದಿಗ ಮೊದಲಾದ ತಳಸಮುದಾಯದವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಒಗ್ಗೆ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬಸವಣ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ನಾಯವನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದರು. ಅನ್ನಾಯವನ್ನು ದೋಹರವೆಂದು ಬಗೆದರು. ಶ್ರೀಯರಿಗೆ ಮೂರಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದರು, ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು, ಶ್ರೀಯರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಲು ಅವಕಾಶಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀ-ಮರುಪರ ನಡುವಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದರು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಒಟ್ಟಾರೆ ಧಾಂಬಿಕ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಧರ್ಮಯುದ್ಧ ಸಾರಿ ಶಾಂತಿಯತ್ವ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಿ ಅಂದಿನ ಕಲ್ಪ ಸಮಾಜದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಳೆಯಲು ಹೊಂಕ ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ರಸವನ್ನು ತುಂಬಿ ಸಮಾ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಕಾಯಕಯೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಾತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಬಸವರಾಜು ಎಲ್. (2010). ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳು. ಸಪ್ತ ಬುಕ್‌ಹಾಸ್.
- ಭೈರಪ್ಪ ಕೆ. (2018). ಸಮಗ್ರ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ. ಸಪ್ತ ಬುಕ್‌ಹಾಸ್
- ರಂಜಾನ್ ದಗ್ರಾ. (2015). ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಧ್ಕರ್. ಲಡಾಯಿ ಪ್ರಕಾಶನ್.

తెర పద్ధతి : ఒందు సామాజిక అపరాధపే?

డా.ఎసో.ఎం. ముత్తెయ్య

సవ ప్రాథ్మావేచరు, కన్నడ విభాగ, సహ్యాద్రి విజ్ఞాన కాలేజు, శివమోగ్

Abstract:

తెర ఎంబ లెబ్జెక్ట్ లుల్ల, కర ఎంబ సామాన్య ఆఫెగజన్స్ భాషా లెబ్జెక్ట్స్ నీడుత్వపే. ఇదన్నో ఆధునిక కాలక్షే వధుద్ధాణ్ణే, కన్నా లుల్ల మొదలాద హసరుగళింద కరెయలాగుత్తిదే. ఇదల్లదే బేరే బేరే ధమ్మగజల్లి హణ్ణిగే తెర కొడువ పద్ధతి బళకేయల్లిద్దు అదన్న తమ్మదే భాషేయల్లి దేసరసిహోండిద్దారే. తెర కొడువ సముదాయగటు ఆదియిందలూ ఇదన్న ఒందు నియమదంతే పాలిసిహోండు బందిపే. మూలతకే ఆదిమా ఆజరణయాద తెర పద్ధతి ఇందిగూ బుదకట్టు సమాజగజల్లి అదు యావుదే హింసయిల్లద సాంకేతిక ఆజరణయాగి ఇందిగూ బళకేయల్లిదే. భారతీయ సమాజద తాత్త్విక తలకదియ మేలే నింత ఈ తెర పద్ధతి మూలతః యావుదే రీతియ వ్యవహారపల్ల. ఇల్లి బరువ హణ, మత్తికర యావుదే వస్తు కేవల సాంకేతిక అష్టే. ఈ పద్ధతి ఒందు మాల్యవాగి సామాజిక సంబంధగజన్స్ బేసేయవ క్రమవాగిదే. ఇంథ మహత్తుద ఆదిమా ఆజరణయోందు ఇతీజిన దినగజల్లి కేలవు విక్రత రూపగజన్స్ పడెదిద్దు ఒందు దురంతపే సరి.

Keywords: తెర, కర, ఆదిమా, సముదాయ, వధుద్ధాణ్ణే, సుఖమంజి, మేహర్, శాదిభాగ్, లుల్ల, వరద్ధాణ్ణే, వాంసళీ కరార్, అపరాధ.

పీఎటె

ప్రపంచద ఎల్లా ఆదివాసి సముదాయగజ మదువే సందభదల్లి గండిన కడేయవరు హణ్ణిగే అధవా హణ్ణిన కడేయవరిగే ధన, దాన్య మత్తు వస్తుగజన్స్ ఉడుగొరేయాగి నీడువ పద్ధతియన్న తెర కొడువ పద్ధతి ఎందు కరెయలాగుత్తదే. పారంపరికవాగి బేళెదు బంద ఈ పద్ధతి బహి వషటకగజ కాల బళకేయల్లిత్తు. ఆదరే కాలానంతర సమాజదల్లి ఆద హోస బదలావణేగజ పరిణామవాగి తెర కొడువ పద్ధతి హిన్నెలేగే సరిదు మాయవాగుత్తా, ఇదక్క

ఏరుద్ధవాద హణ్ణిన కడేయవరు గండిగే అధవా గండిన కడేయవరిగే హణ, బంగార మత్తు బేలే బాలువ వస్తుగజన్స్ నీడువ హోస పద్ధతియోందు బళకేయల్లి బంతు. ఈ పద్ధతియన్న ‘వరద్ధాణ్ణే పద్ధతి’ ఎందు కరెయలాగుత్తదే. ఇదర పరిణామవాగి హణ్ణిన తండె తాయియరిగే తమ్మ హెల్లు మక్కళ మదువే అక్కంత హోరేయాగి పరిణామిసిదే. ఈ కారణక్కాగి తమగే హెల్లు మక్కళే బేడ ఎంబంత అసహజ భావనెగజ హచ్చుగుత్తివే.

Please cite this article as: ముత్తెయ్య, ఎసో.ఎం. (2024). తెర పద్ధతి: ఒందు సామాజిక అపరాధపే? స్రుజని: ఇండియన్ జనఫలా ఆఫ్ ఇన్స్ట్రోవేటివ్ రీసెర్చ్ అండ్ డెవెలప్మెంట్, 3(3), 10-15

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಹುಟ್ಟಿವ ಮನು ಹೆಚ್ಚೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಗೆಭ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಭೂತಿಂದಿನ ನಾಶಗೊಳಿಸುವಂಥ ಹೇಯ್ಯ ಕೈತ್ತೆವನ್ನ ಮಾಡುವ ಹಂತ ತಲುಪಿದೆ. ಹಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಅರ್ಥಮಾರ್ಗ ಆಚರಣೆಯೋಂದು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರಾರ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವುದು ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಂಗ್ಯವೇ ಸರಿ. ಇಂಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಾಳಿಸಿ ಮಾಡುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿವೆ ಆದರೆ ಫಲಿತಗಳು ಮಾತ್ರ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವರದಾಢಿಕೆ ಪದ್ಧತಿಗೆ ತದ್ದಿರುಧ್ವ ರೂಪವಾದ ‘ತೆರ’ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಆಶಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ತೆರ : ಹಾಗೆಂದರೇನು?

ತೆರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶುಲ್ಕ, ಕರ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಭಾಷಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೋಶಗಳು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಪದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥ ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಮದುವೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಹಣ ಮತ್ತು ದವಸ ದಾನ್ಯವೇ ತೆರ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಧುದಾಢಿಕೆ, ಕನ್ನಾ ಶುಲ್ಕ ಮೇದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ : ಕರಾರ್(ಲಂಬಾಣಿ), ಮೆಹರ್(ಹಕ್ಕಿಪಿಕ್ಕಿ), ಓಲಿ(ಬ್ಯೆಲು ಪತ್ತಾರ), ಸುಖ ಮಂಜ(ಮ್ಯಾಸ ಬೇಡರು) ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತೆರ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ : ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ‘ಮೆಹರ್’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ತೆರ ಪದ್ಧತಿಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ತೆರ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಭಾರತ ಮಾತ್ರವಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಬಹುತೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಈಗಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಧತಿ. ಇದು ಮಾತ್ರಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ಆದಿಮಾ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜ ನಡಾವಳಿಯಾಗಿ ಈ ತೆರ ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಸಮಾಜದ ಮುಂದಿನ ಹಂತಗಳಿಗೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾರತದ ಅವೇದಿಕ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲದೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಮತ್ತಿತರ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇತರೆ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಾಢವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ತೆರ ಪದ್ಧತಿಯ ಸ್ವರೂಪ

ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಂತೆ ತೆರ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಪಂಚಾದ್ಯಂತ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕೂತೂಹಲದ ಸಂಗತಿ. ವಧು ದಾಢಿಕೆ ಅರ್ಥವಾ ತೆರ ನಗದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾ ಬಟ್ಟೆ, ಬಡವೆ, ಅಡುಗೆ ಪಾತ್ರ, ಧಾನ್ಯ, ಸರಾಯಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಹಸು, ಆಡು, ಎಮ್ಮೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ತೆರವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಸೋದರ ಮಾವನಿಗೆ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ತೆರವನ್ನು

ಹಣ್ಣು ನಿಶ್ಚಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ಅಥವಾಹಣವನ್ನು ಆಗಲೇ ನೀಡಿ ಉಳಿದಿದ್ದನ್ನು ಆನಂತರ ನೀಡಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ ತೆರ ಕೊಡುವ ಮಾದರಿಗಳು ಈ ಮುಂದಿನಂತಿವೆ.

1. ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಗೋವ ಮತ್ತು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೆರ ಕೊಡುವ ಕ್ರಮ ಇತ್ತು. ಗೋವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ರಾಂಸಜೀ ಕರಾರ್ ಎಂತಲೂ, ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಂಸಳೀ ಕರಾರ್ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. (ಕನಾಟಕದ ಬುಡಕಟ್ಟಗಳು-2, ಪುಟ-128).

2. ಹಕ್ಕಿ-ಪಿಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ತೆರ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದ್ದು ಅದು ರೂ 12 ರಿಂದ 600 ರವರೆಗೆ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

3. ರಾಜಗೋಂಡರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಬೆಲ್ಲ ನೀಡಿದರೆ, ಕೊರಮರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹಣ ನೀಡುವ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಹಣದ ಪ್ರಮಾಣ ಕೇವಲ 72 ರೂ ಇದ್ದು; ಇದರಲ್ಲಿ 40 ರೂ ಸೋದರ ಮಾವನಿಗೆ, 30 ರೂ ತಂದೆಗೆ, 2 ರೂ ತಾಯಿಗೆ (ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿದ ಕೂಲಿ) ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೋದರ ಮಾವ ಪಡೆದ ಹಣವನ್ನು ತಾವೇ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮರಳಿಸಬಹುದು.

4. ಕರೆ ಒಕ್ಕಲರು ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದ್ದು. ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ 32 ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಣ್ಯಗಳು (8 ವರಹ) 15–20 ಚೀಲ ಭಕ್ತ, 4–5 ಜಟ್ಟಿ ಬೆಲ್ಲ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

5. ಮ್ಯಾನ್ ಬೇಡರಲ್ಲಿ ‘ಸುಖಮಂಚ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಸಾಮಧ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸಜ್ಜಿ, ಜೋಳ, ಅಕ್ಕಿ, ಗೋದಿ ನೀಡುವ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಗಂಡನ ಕಡೆಯವರು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಹಿರಿಯರ ಸಮೃಖಿದಲ್ಲಿ ದಾನ್ಯ ಅಳೆದುಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಈಗಲೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

6. ಅಸ್ತಾಮಿನ ನಾಗ ಮತ್ತು ಇತರ ಬುಡಕಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯಭಾರತದ ಹಲವು

ಬುಡಕಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿವಾಹಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ತೆರ ಮೌಲ್ಯ ಬುಡಕಟ್ಟನಿಂದ ಬುಡಕಟ್ಟಗೆ ವ್ಯತ್ಸುಸ್ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಭೋರರಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಕುಟುಂಬದವರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಾನುಸಾರ ಭಕ್ತೀ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನೇ ತೆರ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

7. ಉರಿ ಬಿಸಿಲ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಕುಟುಂಬದ ತಂದೆಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ತನ್ನ ಅಳಿಯನಾದವನಿಂದ ಬಯಸಿದ ತೆರವೆಂದರೆ ವರ ಏಳು ಪರ್ಫಗಳ ಕಾಲ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ.

8. ಕನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಗೆ ಹೇಳಿಕಾಸಿನ ನೆರವು ನೀಡುವ ‘ಶಾದಿಭಾಗ್ಯ’ ಯೋಜನೆಯು ಒಂದು ರೀತಿಯ ವರದಕ್ಕಿಣಿಯೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಿದ್ಧರಾಜು ಆಲಕೆರೆ, ಮಂಡ್ಯ ಅವರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಹನಿಗವನಪೂರುಮದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು : ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಶಾದಿ ಭಾಗ್ಯ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಥು ದಕ್ಕಿಣೆಯೇ!! ವರದಕ್ಕಿಣೆ ಅಪರಾಧವಾದರೆ ಸರ್ಕಾರದ ವಥುದಕ್ಕಿಣೆ ಅಪರಾಧವಲ್ಲವೇ? ಇದು ಒಂದು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಅಪರಾಧ ಎಂಬುದು ಇವರ ವಾದ.

ತೆರ ಪದ್ಧತಿಯ ಮಹತ್ವ

ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ತೆರ ಕೊಡುವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಇದನ್ನು ಒಂದು ನಿಯಮದಂತೆ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ನಿಜವಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳೇನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ ತೆರದ ಮಹತ್ವ ಶಿಳಿಯಲ್ಲಿದೆ. ತೆರ ಕೊಡುವುದು ಇಂದಿನ ವರದಕ್ಕಿಣ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿದೆ.

ಬೇಡಿಕೆಯಾಗದೆ, ಅದು ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಹುಪಾಲು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಶ್ರೀಮಂತನಾದರೂ ಹೊಡಬೇಕಾದ ತೆರ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಮುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಬಹುತೇಕರು ಉಂಟಿಸಿರುವಂತೆ ಮುದುವೆಯಾಗುವ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮುರಿಯಿದಿರಲಿ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿಗೆ ವಿಧೇಯಳಾಗಿರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶ ತೆರ ಹೊಡುವ ಕ್ರಮದ ಹಿಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡು ನೀಡುವ ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಹಣದ ರೂಪದ ತೆರ ಅದರ ಬೆಲೆಯ ಆಯಾಮಕ್ಕಿಂತ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೌಲ್ಯಧಾರಿತವಾಗಿರುವುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ತೆರ ಹೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ತೆರ ಹೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ತೆರ ಪಡೆದ ವಿವಾಹವಾದ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡ ಬೇಡವೆನಿಸಿದಾಗ ಆತ ನೀಡುವ ತೆರದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅರ್ಥದರ್ಶನ್ನು ಗಂಡಿಗೆ ಹಿಂದುರಿಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿದ್ದರೂ ತೆರ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ಅದು ಅವಮಾನದ ಮೌಲ್ಯಹಿನವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ತೆರ ಹೊಡುವುದು ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಧನ ದಾನ್ಯದ ವಹಿವಾಟಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡವರಾಗಿದ್ದರು.

ತೆರ ಪದ್ಧತಿಯ ಆಧುನಿಕ ಆಯಾಮಗಳು

ತೆರ ಪದ್ಧತಿ ಆದಿಮಾ ಸಮಾಜಗಳ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡಾವಳಿಯಾಗಿದ್ದು, ವೇದಗಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಈ ತೆರ ಪದ್ಧತಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ವರದಕ್ಕಿಂತ ಬಹು-

ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಾಶುಲ್ಕ, ವಧುದಕ್ಕಿಂತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಒಂದು ಕಡೆ ಭಾರೀ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಧುವಿನ ಕಡೆಯಿಂದ ವರದಕ್ಕಿಂತ ಪಡೆದರೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತೆರ ಹೊಡುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಂಥ ತೆರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇಂದು ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಉಳಿದು ಬಂದಿರುವುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕೆಲವು ಕುಶೂಹಲಕರವಾದ ತೆರ ಪದ್ಧತಿಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ

ಅಮೇರಿಕಾದ ಮಾಜಿ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಒಬಾಮ ಅವರ ಹಿರಿಯ ಮಗಳು ಮಾಲಿಯಾಳನ್ನು ಮುದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ವಧುದಕ್ಕಿಂತ ರೂಪದಲ್ಲಿ 50 ಹಸು, 70 ಕುರಿ ಹಾಗೂ 30 ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ವಧುದಕ್ಕಿಂತಯಾಗಿ ಹೊಡುವುದಾಗಿ ಕೇನ್ಯಾದ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಕೀಲ ಫೆಲಿಕ್ಸ್ ಕಪ್ಪೊನೋ ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿ ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ನೈರೋಬಿಯನ್ ಪತ್ರಿಕೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಶನ ನೀಡಿರುವ ಫೆಲಿಕ್ಸ್ ಕಪ್ಪೊನೋ ಈ ಅಭಿಪ್ರೇಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಒಬಾಮ ಕೂಡ ಕೇನ್ಯಾದ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ.

ಯಿಮೆನ್ಸ್ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕವಿಯಾಗಿರುವ ಸಲೆಮ್ ಆಯ್ಲ್ ಎಂಬಾತ, ತನ್ನ ಅಳಿಯ ನಾಗುವವನಿಂದ ಇಂಥದ್ವಾರಿಂದ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ದಕ್ಕಿಂತಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈತ ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಆರಂಭಿಸಿರುವ ಫೇಸ್‌ಬುಕ್ ಪೇಟ್‌ಎಗೆ ಇದುವರೆಗೆ 30,000 ಲೈಕ್‌ಗಳು ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು 10 ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವುದೇ ಆತನ ಗುರಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ವರ್ಷಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಅಳಿಯನಾಗುವವನ ಪ್ರಯತ್ನ ಇವ್ವಾದರೆ

ಮುಗಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನಂತೆ.

ಕೇರಳದ ಮಲೆಯಾಳ ವಧು 'ಸಹ್ಲ ನೆಚ್ಚು' ಎಂಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಬಂಗಾರ, ವಜ್ರ ಮತ್ತು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬೇಕಿದ್ದ ತರದ ಬದಲಿಗೆ 50 ಮುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ

ಮುಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಭಂಡ್ ಪ್ರದೇಶದ ಕಿಷಿಮುರ ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀಯಾಂಕ ಬಡೋರಿಯಾ ಎಂಬ ಯುವತಿ 10 ಸಾವಿರ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡಬೇಕೆ ಎಂಬುದು ತನ್ನ ವರನ ಕಡೆಯವರಿಂದ ಬಯಸಿದ ತೆರ. ಇವಳಿ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅವರ ಅತ್ಯೇ ಮಾವ ಅವರ ಮನೆಯ ಬಳಿ 5 ಸಾವಿರ; ವಧುವಿನ ಮನೆಯ ಬಳಿ 5 ಸಾವಿರ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡುತ್ತಾರೆ.

ತರ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿಕೃತ ರೂಪಗಳು

ತರ ಪದ್ಧತಿ ಸ್ತೀಯರ ಪರವಾದ ಆಲೋಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಪದ್ಧತಿ. ಆದರೆ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಕಾಲಾನಂತರ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಬದಲಾಗಿ ಸಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗಾದ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಕೃತ ಬದಲಾವಣೆ. ಇದೇ ಮಾದರಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದರೆ ವಧುವಿನ ತಂದೆ ಅಥವಾ ಸ್ವತಃ ವಧು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಥ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ :

1. ವಧುವಿನ ತಂದೆಯರು ತರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಣದ ಆಸೆಗೆ ಮುದುಕರಿಗೆ, ಎರಡನೇ ಮದುವೆಯಾಗುವ ವರಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಿಕತನದ ನಡೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡುಮಾರ್ಗಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವರದಿಯಾಗಿದೆ.

2. ಉತ್ತರ ಕನಾರಾಟಕದ 10 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷಿತ ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಜಾಲ ಈಗಲೂ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಗುಜರಾತ್, ಪಂಚಾಬ ಮತ್ತು ಹರಿಯಾಣ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಆಗಮಿಸುವ ಮದುವೆ ಗಂಡುಗಳು ಮದುವೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಧು ದಕ್ಷಿಣ ನೀಡಿ ಇಲ್ಲಿನ ಬಡಕುಟುಂಬದ ಮಹಡಿಯರನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವದಾಸಿಯರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದೆ

3. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಹೆಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಳು ತೆರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಸಂಪತ್ತಿನ ಆಸೆಗಾಗಿ ಗಂಡಸರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಧಾಯ್ಯಂಡ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜರಿಯಾಮೋಬ್ನೋ ಬುಯಾಯ್ ಎಂಬ ಮಹಿಳೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 11 ಮದುವೆಯಾಗಿ ಒಬ್ಬಬಿಂದ 4-20 ಲಕ್ಷದ ವರೆಗೆ ಹಣ ಪೀಕೆದ್ದಾಳೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ತರ ಪದ್ಧತಿಯು ಅದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕಾಲ ಹಾಗೂ ಬೆಳೆದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇದಕ್ಕೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮವಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೆಲವು ಅಸಹಜ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಕಾಲದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗಾದ ವರದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ತೆರ ಕೊಡುವ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಗಳು ಕೊಡು ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇದೇ ತಪ್ಪೆನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಧು ದಕ್ಷಿಣ ನಿಷೇಧ (ಕನಾರಾಟ) ನಿಯಮಗಳು, 2004 ರಲ್ಲಿ ವಧುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ವರದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಸ್ವಷ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಆದಿಮಾ ಆಚರಣೆಯಾದ ತರ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದಿಗೂ ಬುಡಕುಟ್ಟ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಯಾವುದೇ ಹಿಂಸೆಯಿಲ್ಲದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ತಾತ್ಕಾರ್ಥಿಕ ಶಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ
ನಿಂತ ಈ ತೆರ ಪದ್ಧತಿ ಮೂಲತಃ ಯಾವುದೇ
ರೀತಿಯ ವ್ಯವಹಾರವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಣ,
ಮತ್ತಿತರ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತು ಕೇವಲ ಸಾಂಕೇತಿಕ
ಅಷ್ಟೇ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಒಂದು ವೌಲ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ
ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ
ಮಹತ್ವದ ಆದಿಮಾ ಆಚರಣೆಯೊಂದು ಇತ್ತೀಚಿನ
ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಕೃತ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು
ಒಂದು ದುರಂತವೇ ಸರಿ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಬರೋಬ್ಬರಿ 11 ಮಂದಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ
ಹಣ ಲಾಟಿ ಮಾಡಿದ ಮಹಿಳೆ!
- ಲಕ್ಷ್ಮಿಪ್ಪ ಗೌಡ, ಹೆಚ್.ಜಿ. (ಸಂ.) (2000).
ಕನಾರ್ಟಿಕದ ಬುಡಕಟ್ಟಿಗಳು. ಕನಾರ್ಟಿಕ
ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಾಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ.
- ಶರಶ್ಚಂದ್ರ ಚಟ್ಟೋಪಾದ್ಯಾಯ. (2016).
ದೇವದಾಸ. (ಅನು, ಸೊಂದಲಗೆರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಪತಿ).
ಕಾವ್ಯಕಲಾ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ವಧು ದಕ್ಷಿಣೆ <http://ecowoman-kannada.tk/articles.php?id=7372>
- ವಧುದಕ್ಷಿಣೆ ಹೊಡ್ಡಿನಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಿ
ಜ್ಞೇಸ್! ಒಬಾಮಾ ಮತ್ತಿಗೆ ವಿವಾಹ ಪ್ರಸ್ತಾಪ
ಮುಂದಿಟ್ಟ ಕೇನ್ಯಾ ವರ್ಕೆಲ. (2015, ಮೇ 28).
ಕನ್ನಡಿಗ ವಲ್ಲಿ.
- ವರ ದಕ್ಷಿಣೆ v/s ವಧು ದಕ್ಷಿಣೆ....!!.
http://anchitaa.blogspot.com/2009/06/blog-post_28.html

కనాటకదల్లి మరాత సంస్కరిత ఆళ్చికే

సురేణ్ణ టి

సంఖోధనా విద్యాభ్యాసం, జరితే విభాగం, కన్నడ విశ్వవిద్యాలయ, హంపి, విద్యారణ్య.

Abstract:

మరాత సామ్రాజ్య అధ్వా మరాత ఒక్కొటపు ఇందిన భారతదల్లి 1674 రిండ 1818 రవరేగే ఆళ్చికే మాడితు. తన్న పుత్రులు ముక్కెదాగ అదు 250 దశలక్ష లక్షరే (బిందు దశలక్ష జదర కే.ఎమీ) గళప్పు అందరే ద్వారా ఏష్టాద మూరనే ఒందు భాగదప్పు ప్రదేశవన్న హొందితు. బిజాపురద ఆదిలాద మత్తు ముఖ్యలు చక్రవర్తి ఔరంగజీబదోదిగే గెరిల్లా హోరాట మత్తు అనేక సాహసగళ మూలక రాయగఢవన్న రాజధానియాగిట్టుచోండ స్వతంత్ర మరాతా రాజ్యపోందన్న స్థలీయ రాజ తివాజియు 1674 రల్లి స్థాపిసిదను. తివాజియ వంతస్థరు హాగూ ఇతరే మరాత సంస్కరిత కనాటకవన్న ఆళ్చికే మాడిద్దారే.

Keywords: మరాత సంస్కరిత, సోండూరు సంస్కరిత, జమిండి సంస్కరిత, ముఖోళ సంస్కరిత.

ఫీటిక్స్

మరాత సామ్రాజ్య అధ్వా మరాత ఒక్కొటపు ద్వారా ఏష్టాద మూరనే ఒందు భాగదప్పు ప్రదేశవన్న హొందితు. తివాజియ రాయగఢవన్న రాజధానియాగిట్టుచోండ స్వతంత్ర మరాతా రాజ్యపోందన్న 1674 రల్లి స్థాపిసిదను. తివాజియ నంతర మోమ్మగ శామవు 1749 రవరేగే చక్రవర్తియాగి ఆలిదను. తన్న ఆళింయ కాలదల్లి శామవు పేశ్చేయన్న సరకారద ముఖ్యస్థన్ననాగి నేమిసిదను. శామవిన మరణానంతర 1749 రిండ 1761 రవరేగే పేశ్చేగఱు వస్తుతః సామ్రాజ్యద అధిపతిగళే ఆదరు. ఈ అవధియల్లి తివాజియ

నంతర బందవరు సతారాద తమ్మ నేలేయింద హెసరిగే మాత్ర రాజరాగి ముందువరేదరు.

సోండూరు సంస్కరిత ఆళ్చికే

సోండూరు సంస్కరిత ఫోంప్స్ దే రాజమనేతనద సంస్కరితవాగి ఇతిహాసదల్లి ప్రసిద్ధవాగిదే. సోండూరు సంస్కరిత మూల మరుష సిద్ధోజీరావ ఫోంప్స్ దేయాగిద్ద ఈతనిగింతలూ హిందే ఫోంప్స్ దే వంతస్థర ఇతిహాసవు వ్యాపకవాద విస్తారవన్న పడేదిదే. ఇతిహాసద ఆధారగళింద ఇవర మూలమరుష రాజస్థానదల్లిన చిత్తోరు సంస్కరిత సిసోడింయ వంతద “సుజనాసింగ్” అధ్వా

Please cite this article as: సురేణ్ణ టి. (2024). కనాటకదల్లి మరాత సంస్కరిత ఆళ్చికే. స్రుజని: ఇండియన్ జనరల్ ఆఫ్ ఇన్స్ట్రోచ్చెంట్స్ రీసెర్చ్స్ అండ్ డ్యూస్ మెంట్స్, 3(3), 16-19

ಸುಜ್ಞನೋಸಿಂಗ್» ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ.ಶ. 1333ರಲ್ಲಿ ದೇಹಲಿಯ ಸುಲಾನನಾದ ಅಲ್ಲವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಲಿಯು ಚಿತ್ತೋರನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ದಾಢೀಳದ ಕಡೆಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದರು. ಇವರನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯ ಮೂರ್ವಿಕರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಘೋರ್ವದೆ ಎಂಬುದು ಈ ವಂಶಸ್ಥರ ಉಪನಾಮವಾಗಿದ್ದು ಅಭೇದ್ಯವಾದ ಕೋಟಿಯೋಂದನ್ನು ಇವರ ಮೂರ್ವಿಕರು ಹೆಚ್ಚು ಜಾಣಾಕ್ಷತನದಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಸಿದ್ದೋಜಿ ಘೋರ್ವಜೆಯಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಈ ಸೂಂಡಾರು ಸಂಸ್ಥಾನ ಹಲವಾರು ರಾಜರ ಆಳ್ಳಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಸೂಂಡಾರು ಸಂಸ್ಥಾನ ಆಳ್ಳಕೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದೋಜೆರಾವ್ ಘೋರ್ವದೆ, ಮುರಾರಿರಾವ್ ಘೋರ್ವಜೆ, ಶಿವರಾಯ ವೆಂಕಟರಾಯ, ಶಿವಷ್ಟುಲಿರಾಯ, ವೆಂಕಟರಾವ್, ಯಶವಂತರಾವ್, ಹಿಂದೂರಾವ್ ಘೋರ್ವದೆಯವರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜಮುವಿಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ಆಳ್ಳಕೆ

ಜಮುವಿಂಡಿ	ಉತ್ತರ	ಕನಾಟಕದ
ಪಟ್ಟಿಮುಷಟ್ಟಿಗಳ	ನೈಸಿಗ್ರಿಕ	
ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ	ಪ್ರದೇಶ.	
ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಗಡಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಾದ ಮೀರಜ್ ಮತ್ತು		
ಸಾಂಗಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯ ಜಲಾಯನ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು, ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈಗ ಜಮುವಿಂಡಿ ಬಾಗಲಕೋಟಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ತಾಲೂಕು ಹಾಗೂ ಉಪವಿಭಾಗ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವದ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪಟ್ಟಣ.		

ಜಮುವಿಂಡಿಯ ಅರಸರು 'ಚಿತ್ಪಾವನ' ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯವರು. ಮೂರನೇ ರತ್ನಗಿರಿಯ ಕೋಟವಾಡವರು. ಹರಿಭಟ್ಟ ಇವರು ಚಿತ್ಪಾವನ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದ ಮೂಜಾರಿ. ಇಚಲಕರಂಜಿಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಹರಿಭಟ್ಟ ಅವರಿಗೆ ಮೂವರು ಮತ್ತು ಪೇಶೇಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾದ್ದರಿಂದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡರು. ಪೇಶೇಯ ಅವರ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಸವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಜಮುವಿಂಡಿ, ತಸ್ಗಾಂವ್, ಮೀರಜ್, ಸಾಂಗಿ ಮತ್ತು ಕುರುಂಡ್ವಾಡನ್ನು ಜಹೀರ್ಗಳಾಗಿ ನೀಡಿದರು.

ಜಮುವಿಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು

ಜಮುವಿಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಮೌದಲು ಧಾಸಗೊನ್ (Tusggaon) ಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪರಶುರಾಮ್ ಭಾವ ಪಟವಧನ್ ಶ್ರೀ.ಶ. 1763-64 ರಲ್ಲಿ ಸಾಫನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಪ್ರದೇಶವು ಮರಾಠರ ಆಳ್ಳಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿತ್ತು. ಇವರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ಳಕೆ ಬಿರುವವರೆಗೆ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದರು. ಪರಶುರಾಮ್ ಭಾವ ಪಟವಧನ್ ಇವರು ಉತ್ತಮ ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಇವರ ಮೂರ್ವಜರು ನಡೆಸಿದ ಆಳ್ಳಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಪಟವಧನ್ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಾಥವಾಡ, ಕಾನ್‌ಕೂನ್ ಮೊನ್, ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದವು.

ಶ್ರೀಮಂತ್ ಗೋಪಾಲರಾವ್ ಪಟವಧನ್, ಗೋಪಾಲರಾವ್ ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್ ಪಟವಧನ್, ಪರಶುರಾಮ್ ರಾವ್ ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್ ಅಥವಾ ಬಾಪುಸಾಹೇಬ್ ಪಟವಧನ್, ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್ ಅಥವಾ ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ್ ಪಟವಧನ್, ಹಾಗೂ ಶಂಕರರಾವ್ ಪರಶುರಾಮರಾವ್ ಅಥವಾ ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ್ ಪಟವಧನ್ ಇವರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಆಸ್ಥಾನಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಗಜೀಂದ್ರಗಳ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ಆಳ್ಳಕೆ

ಪೇಶೇಗಳು ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸರದಾರರಿಗೆ ನೀಡಿದರು.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಿಂಧೆ, ಹೋಲ್ಕರ್, ಗಾಯಕವಾಡ್, ಸವತ್ತ್ ಇವರು ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಿದರು. ನಂತರ ಫೋರ್ಪ್ರೆಚ್, ದೇಸಾಯಿ, ಪವಾರ್, ಪಟವರ್ಥನರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದರು. ಪಟವರ್ಥನರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ಥನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಫೋರ್ಪ್ರೆಚ್‌ಯೆ ಮನೆತನದವರು ಗಜೀಂದ್ರಗಡ, ಸೊಂಡೂರು ಮುಖೋಳ್ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಜಹಗೀರುದಾರರಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದರು.

ಗಜೀಂದ್ರಗಡ ಎಂದರೆ ‘ಕೋಟೆ’ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ‘ಗಡ್ಡಾ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಗಜೀಂದ್ರಗಡದ ಮೂಲ ಹೆಸರು ‘ಗಡ್ಡಮರ್’ ಅನಂತರ ಗಜೀಂದ್ರಗಡ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೫ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಅನೇಕ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳ ಆಳ್ಳಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಾತವಾಹನರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಕಾಕತೀಯರು, ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರು, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಅರಸರು ಆಳ್ಳಿಕೆ ನಡೆಸಿದ್ದರು.

ಮುಖೋಳ್ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ಆಳ್ಳಿಕೆ

ಮುಖೋಳ್ ಸಂಸ್ಥಾನವು ದಕ್ಷಿಣ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಮರಾಠರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು. ಮುಖೋಳ್ ಸಂಸ್ಥಾನವು ದಕ್ಷಿಣ ಮರಾಠ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮುಖೋಳ್ ಪ್ರದೇಶ ಕನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯದ ಬಾಗಲಕೋಟಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಮುಖೋಳ್ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಮುಖೋಳ್ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಹುಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಬಳಿವಣಿಗೆ

ಮುಖೋಳ್ ಹುಟ್ಟಿಂಬ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ

ಮೌಲಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ಫೋರ್ಪ್ರೆಚ್ ಹುಟ್ಟಿಂಬ ಮೂಲಪುರುಷ ‘ಸುಜನ್ಸಿಂಹ.’ ಇವರು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಈ ಹಿಂದೆ ಅವರು ರಜಪೂತ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಫೋರ್ಪ್ರೆಚ್ ಹುಟ್ಟಿಂಬದವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೫೧ರಂದ ಆಡಳಿತ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೪೮ವರೆಗೆ ಆಳ್ಳಿಕೆ ನಡೆಸಿದರು. ಅಂದರೆ ೪೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಿದರು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅನೇಕ ರಾಜವಂಶದವರು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದರು. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಶಾತವಾಹನರು, ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ‘ಮುಖೋಳ್ ಫೋರ್ಪ್ರೆಚ್’ ಮತ್ತು ಮರಾಠ ಸರದಾರರು ಆರಂಭದಿಂದ ಬಹಮನಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅರಸರಿಗೆ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಇವರು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಾರ್ವಕ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಹಸನ್‌ಗಂಗೂ ಫೋರ್ಪ್ರೆಚ್ ಹುಟ್ಟಿಂಬಕ್ಕೆ ೮೪ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಆಳ್ಳಿಕೆ ನಡೆಸಲು ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವರಿಗೆ ‘ರಾಜ್’ ಎಂಬ ಬಿರುದು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದರು. ನಂತರ ಬಹಮನಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂಡೆ, ಮಗನ ಪಾತ್ರ ಸುಲ್ತಾನರಿಗೆ ಸಂಕೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಇದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ದೇವಗಿರಿಯ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಜಹಗೀರುಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಶ್ವತ ಕುದುರೆಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಮುಧೋಳ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು

- ವೆಂಕಟರಾವ್ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1816ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1854ರವರೆಗೆ).
- ಬಲವಂತರಾವ್ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1854ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1862ರವರೆಗೆ).
- ಎರಡನೇ ವೆಂಕಟರಾವ್ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1862ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1900ರವರೆಗೆ).
- ಮೂರನೇ ಮಾಲೋಜಿರಾವ್ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1904ರಿಂದ 1937ರವರೆಗೆ)

ಮುಧೋಳದ ಫೋರ್ಸಡೆ ಮನೆತನದ ಮೂಲ(ಅಜ್ಞಹೆಸರು)ಹೆಸರು ಭೋಸಲೆ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜನ ಮನೆತನವೂ ಫೋರ್ಸಡೆಗಳ ಮನೆತನವೊಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಫೋರ್ಸಡೆಗಳ ಮೂರಜನೊಬ್ಬನು ‘ಫೋರ್ಸಡ’ ಎಂದರೆ ಮರಾಠಾಷಯಲ್ಲಿ ‘ಲುಡ’ ಎಂದರ್ಥ. ಲುಡದ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿ ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೊಣತೆಯೋಳಗೆ ನುಸುಳಿ ಆ ಕೊಣತೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದನಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ವಂಶದವರಿಗೆ ಫೋರ್ಸಡಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- Cotton, H. E. A. (1922). *A History of the Mahrattas. Bulletin of the School of Oriental and African Studies, 2(2), 321–328.*
<https://doi.org/10.1017/s0041977x00102150>
- Nandakumar, S. (2020). *Rise and fall of the Maratha Empire 1750-1818.* Notion Press.
- Ghar, S. G. (2023). *Marathas contribution in deccan plateau.* Ashok Yakkaldevi.

- Sardesai, G. S. (1957). *New history of the Marathas.*
- Kadam, U. A. (2008). *History of the Marathas: French-Maratha Relations, 1668-1818.*

వికసిత భారత పరికల్పన ఎంబ మోసళే కణ్ణీరు...!

డా. సంజీవకుమార ఎమ్. మోతె

అధ్యాత్మ సహాయక ప్రధానపాత్ర, శ్రీమతి కోటి బోర్డు ప్రధమ దఱ్జ కాలేజు, రహిమ్
నగర, ఎ.జి రోడ్, జిత్తుదుగ్గ జిల్లా, కన్నడాక

Abstract:

ఈ లేఖనపు వికసిత భారత ఎంబ పరికల్పనెయు మోసళే కణ్ణీరు ఎంబంతే ఎన్నువుదన్న హలవు
దాఖలిగఁ మూలక విల్ఫేషిసుత్తదే. స్వాతంత్ర్య, భూత్యత్తు, తారతమ్య, ధమ్రనిరపేచ్ మత్తు జాతీయిత
పరికల్పనెఁగఁ ప్రాపిరతే పడేయువపరేగా ‘వికసిత’ ఎన్నువ పదవు భారతకే ఒగ్గువుదిల్ల. మఁడ్లందు
అంతపెందరే, పరిసర నాతపు అభివృద్ధియ స్వత్సద మేలే నడేయుత్తదే. స్వేసగ్గిక సంపన్మూలగఁ
అభివృద్ధియల్లి కఁడు మేగి, అప్పగఁ బరిదాగుత్తిందే. ఇంథ సందిగ్గ పరిశీతియల్లి వికసిత భారత
పరికల్పన ఎప్పు సూక్త. బుద్ధ తత్త్వగఁ అనుసరణపరేగా భారతపు వికసిత భారతవన్నాగి
నిమాణగొళ్ళువుదు అశాధ్య. సామాజిక అనిష్ట పద్ధతి మత్తు మూడనంబికఁగఁ ఆజరణియల్లి
జీవిసియవాగలే వికసిత భారతపెంబ పరికల్పన వ్యంగ్ పదవాగుత్తదే. దేశపు నిరంతర మత్తు
సామాజిక ఒళగొళ్ళువికే మనోభావ స్వస్థిసుకొండరే మాత్ర విమోజనే పడేయుత్తదే. బుద్ధన
తత్త్వగఁగే మాత్ర దేశకే విమోజనే మత్తు వికసిత నీఁయువ సామర్థ్యవిదే. వికసిత ఎన్నువ పరికల్పన
బలసువ మోదలు హలవు బారి యోజిసువుదు సూక్త!

Keywords: వికసిత, తారతమ్య, అసమానత, అభివృద్ధి మత్తు విమోజనే.

ఫీటిక్స్

ప్రస్తుత ఆధ్యాత్మ ప్రగతియన్న శ్రీమంతర డాలర్గఁ మేలే అళియలాగుత్తిదే. శ్రీమంతర ఆధ్యాత్మ వ్యవస్థగఁ డాలర్ పుణ్ణ నీడిదరే, బడవరిగే అభివృతే మత్తు ఆతంకద పరిసర స్వస్థిసుత్తిదే. ప్రస్తుతదల్లి అభివృద్ధియీందరే బండవాళ్లాహిగఁ బడవర మేలే కట్టువ సౌధవాగిదే. ఆస్తియ అధవా సంపత్తిన సంపాదనే హళ్ళిపెందరే బడవర మత్తు కామికర శ్రుమద సంపత్తిన్న కిత్తుకొళ్ళవ

మూలక తమ్మ సౌధవన్న రజిసికోళ్ళవుదు ఎందఫ్. అభివృద్ధియ పద కేళుత్తలే బేచ్చి బీళువంతాగిదే. అదొందు, అసహజ మత్తు అఱితకర పరికల్పనెయాగి మాపాదుగొండిదే. అభివృద్ధియన్న పరిసర నాత, జీవిగఁ నాత, ప్రకృతి వికోపశ్చే కారణిభూతవాదుదు ఎందు నివాజన మాడలాగుత్తిదే. హళ్ళిగఁ దేశ ఇందు స్టంగలాగి బదలావణెగొళ్ళత్తిదే. పాత్రాత్మ నాయకరుగఁ నమ్మ దేశకే బందాగ పరదేయ

Please cite this article as: సంజీవకుమార ఎమ్. మోతె. (2024). వికసిత భారత పరికల్పన ఎంబ మోసళే కణ్ణీరు...!. స్రుజని: ఇండియన్ జన్మల్ ఆఫ్ ఇన్ఫోవేట్స్ రీసచ్యూల్ అండ్ డెవలప్మెంట్, 3(3), 20-33

ಮೂಲಕ ಸ್ವಂಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲಬ್ಬ ವೈಭವೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿಯ ಜನರು ನಗರಗಳ ಸ್ವಂಗಳತ್ತ ಚಲಿಸುವ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ವಲಸೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿಂದ್ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಪಾದುಗೊಂಡು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಗೋಳಿಗೆ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ‘ವಿಕಸಿತ’ ಎನ್ನುವ ಪದವು ಅರಳಿದ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಅಥವಾ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿದ ಎಂದು ಬಿಂಬಿತ. ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಎನ್ನುವ ಪದವು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಿಕಸಿತ ಭಾರತವು ದೇಶದಲ್ಲೇ ಅಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅಭಿಯಾನಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ರೂಪಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಪ್ರಗತಿ, ಪರಿಸರ ಸುಸ್ಥಿರತೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತ ನೀಡುವ ಆಶಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಗತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಮಯವಾಗಿ ಒದಲಾವಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ತೀಳಿಯದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಗಡೆ ಸಮೂಹಿತಗೊಂಡಿದೆ. ವಿಪರ್ಯಾಸವೆಂದರೆ, ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಕೆಯಾದಂತೆ ಅನಾಥಪಜ್ಞ, ಕಾಡದೇ ಇರದು. ಬಹುತೇಕ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಭೂ ಭಾಗವೂ ಜಾಗತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರಕು ಸೇವೆಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಂಡಿದೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ಯಾವುದು ಮೂಲಭೂತವಲ್ಲವೆಂದು ಬೇರೆಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಹತಾಶೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿದ್ದು ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ! ಜಾಗತೀಕರಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಿರ್ವಿರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿದ್ದಾನೆ! ಯಾವ

ವಸ್ತು ಮೂಲಭೂತವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಅವನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ! ಎಲ್ಲವೂ ಅಸ್ವಷ್ಟತೆಯ ಹೊಣಾಗಳಾಗಿವೆ? ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು ಶಿಥಿಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ತಲುಪಿದೆ. ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನವು ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಜನರ ಮನಸ್ಸು ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ, ಕೇಗಾರಿಕಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಜಾಗತೀಕರಣ ಎಂಬ ಪ್ರಮೇಯ ನೀಡಿದೆ.

ಜನಪರರು, ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ನಾಯಕರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಪೌರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಬಗೆಗೆ ಕಾಳಜಿ, ಮುತುವಜ್ಞಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಬಂದರೆ, ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಮಸುಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಕಾಯುಕ್ತ ಮೂಲಕ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸಮಜಾಯಿಸಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಶ್ರೀಮಂತರ ಡಾಲರಾಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಡವರ ಗೋರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹೂಡಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ ಎನ್ನುವುದು ಮರೆಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಾಣಿಯಾಗುವುದು ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಬಡವರಿಗಲ್ಲ ಎಂಬ ತತ್ವದ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಮೇಲ್ಪ್ರಗಾದವರು ಹಿಂದಿನ ಬಾಗಿಲಿನ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು

ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಎಂಬ ಮೊಸಳೆ ಕಣ್ಣೀರು..? ಈ ಲೇಖನವು ದ್ವಿತೀಯ ದಶಾಂತರಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವಲಂಬನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಲೇಖನಕಾಗಿ ಹಲವಾರು ಗ್ರಂಥಗಳು, ಜಾಲತಾಣಗಳು, ವರದಿಗಳು ಮತ್ತು ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬರಹವು ಸಮ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳು ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಬಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಸಮಾಜ ರಚನೆಗೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ

ಆಶಯವನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳು ನೈಜವಾದ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಸ್ಕಾರ್ಟ್ ಸಹಕರಿಸುತ್ತನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಮ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಸಮಾಜ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಳ್ಳದೆ ಹೊರತು ಶೋಷಣೆ ಮುಕ್ತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳಲಿ.

ಆಶಯವನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳು ನೈಜವಾದ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಸ್ಕಾರ್ಟ್ ಸಹಕರಿಸುತ್ತನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಮ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಸಮಾಜ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಳ್ಳದೆ ಹೊರತು ಶೋಷಣೆ ಮುಕ್ತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳಲಿ.

ಆಶಯವನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳು ನೈಜವಾದ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಸ್ಕಾರ್ಟ್ ಸಹಕರಿಸುತ್ತನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಮ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಸಮಾಜ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಳ್ಳದೆ ಹೊರತು ಶೋಷಣೆ ಮುಕ್ತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳಲಿ.

ಆಶಯವನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳು ನೈಜವಾದ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಸ್ಕಾರ್ಟ್ ಸಹಕರಿಸುತ್ತನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಮ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಸಮಾಜ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಳ್ಳದೆ ಹೊರತು ಶೋಷಣೆ ಮುಕ್ತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳಲಿ.

ಜಾಗತೀಕರಣ-ಅರ್ಥಿಕತೆ

ದೇಶದ ಅರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯು ಕ್ರಾರೀಕರಣದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳಲಿತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಸ್ವದಾಂತರಿಕ ನಿಲ್ವ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಾಗತೀಕರಣ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಒಂದು ದೇಶದ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು; ನಾಶಪಡಿಸಬಹುದು! ಕ್ರಾರೀಕರಣ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದವಾಳಶಾಹಿಗಳೇ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದವಾಳಶಾಹಿಗಳು ಹೊಡಿಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ, ಬಡವರಿಗೆ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ನಿಜವೆಂದು ಒಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದವಾಳಶಾಹಿಗಳ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಬಡವರೇ ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ! ಈ ಸ್ವದಾಂತರಿಕ ವಿಕಾರವೂ ಮುಂದುವರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿತೀರು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ, ಶ್ರೀಮಂತರ ಅಥವಾ ಒಂದವಾಳಶಾಹಿಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ. ಶೋಷಿತರ, ದಲಿತರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದವಾಳಶಾಹಿಗಳ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಂಚಿಗೆ ತಳ್ಳುಲಟ್ಟಿ ಜನರು ವಿವೇಚನಾ ರೀತಿವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕುರಿಗಳ ಯಜಮಾನ ಶೋಳ ಎಂಬಾವುದು ಅವರ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಲ್ಲಸಂಶ್ಯಾತರಾದ ಶ್ರೀಮಂತ

ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಒಳತೋಟ, ವ್ಯಾಧರು ಕುರುಡರು, ಅಂಗವಿಕಲರು, ನಿರ್ಗತಿಕರು ರೋಡಿಗೆ ಬೀಳಲಿ ಎಂದು ನೇರವಾಗಿ ಉಜ್ಜರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದುಡಿದು ತಿನ್ನಬೇಕು, ತಮ್ಮ ಆಹಾರವನ್ನು ತಾವೇ ಉತ್ತಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಬಲರ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಮಂತರ ಅರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಅಥವಾ ಬಡವರಗಳು ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಬಲರ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಬಡವರನ್ನು ನಿರ್ತಕರನ್ನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

ಜಾಗತೀಕರಣದ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಾನವನ ಎಲ್ಲಾ ನೋವುಗಳಿಗೆ ಮುಲಾಮು ಇದ್ದಂತೆಂದು ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪರಿಹಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶೋಷಿತ ವರ್ಗವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿತ್ತು. ಮುಕ್ತ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟಿಗೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಹಗಲುಗನಸು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಬಡತನ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಅಪೋಷ್ಟಿಕತೆ ನೋವುಗಳಿಲ್ಲವೂ ಅದ್ವೈತಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ಅರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಅದೆಮ್ಮೂರ್ಕಿ ಕನಸುಗಳು, ಗುಡಿ ಕ್ರಾರೀಕರಣ, ಕರಕುಶಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಯವಾಗಿವೆ. ಸಣ್ಣ, ಚಿಲ್ಲರೆ ಉದ್ಯಮದಾರರು ಬೀಳಿಗೆ ಬೀಳುವಂತಾಗಿದೆ. ಪ್ರಥಮ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಅರ್ಥಿಕತೆಯು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆದರ ಭೀಭತ್ತ ರೂಪ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿತು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಜಾತಿಯತೆ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಜಾತಿವಾದ ಈ ಎರಡು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಭಾಸ ಸ್ವದಾಂತರಿಕ ನಿಲ್ವ ಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಸಾಮೃತ್ಯ ಅಶೋಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ

ప్రమాణదల్లి జారియల్లిత్తు. బుద్ధన సంఖగళే ఇందిన సంస్కృతిగళు. సమానతే, సహోదరతే మత్తు స్వాతంత్ర్య ప్రజాప్రభుత్వద బునాది. ఈ మారు తత్కాగళల్లి ఒందన్న హోరతుపడిసిదరే అదక్కే ప్రజాప్రభుత్వ ఎన్నలాగదు. ప్రజాప్రభుత్వపు హక్కుగళ సాధపనేగే సహకరిసుత్తవే. భారతద సంఖధానపు ఒట్ట వ్యక్తిగే ఒందు మతవన్న నీడిదే. మహిళేయరాగలి, పురుషరాగలి, ఒడవనాగలి, యారే ఆగలి అవరు భారతీయరాగిద్దరే ఒట్టరిగే ఒందు మత. రాజకీయ ప్రజాప్రభుత్వద బునాది చునావణేయాగిదే. దేశదల్లి చునావణే ప్రతి ఐదు వఁఫగళగొమ్మె నడేయుత్తదే. దేశదల్లి కలవు రాజకీయ పడ్డగళు జారియల్లివే. చునావణేయ మూలక జనసామాన్యరు రాజకీయ పడ్డగళ తత్కాగళు, నంబికెగళు మత్తు నాయకరుగళన్న బదలాయిసువ మత్తు స్థిరగొళిసువ ప్రకీయేయాగిదే. దేశద ప్రతి ప్రజీయు తన్న హక్కుగళన్న చలాయిసుత్తానే. హింగే భారతద చునావణేగళు 75వఁఫగళిందలూ నడేదుకొండు ఒందివే. భారతదల్లి జాతివాద మత్తు అసమానతేగళు ప్రజాప్రభుత్వకే ఏయోధవాద సంగతిగళు. ఇంధ వ్యేరుధ్వద మధ్య ప్రజాప్రభుత్వ జీవిసుత్తిదే. చునావణేగళు ధమఫగళ మేలే, జాతిగళ మేలే, నాయకరుగళ మేలే చునావణే నడేయుత్తదే ఎందు స్పష్టవాగి నిధరిసలు సాధ్యవిల్ల. అభివృద్ధి ఆధారిత చునావణే దేశదల్లి నడేయువుదే ఇల్ల...! జనసామాన్యరు తమ్మ మతద హక్కన్న హణక్కే జాతిగే మత్తు ధమఫక్కే మారికొళ్ళుత్తా ప్రజాప్రభుత్వకే మారకవాగిద్దారే. జాతియ నతేయల్లి, కురిగళన్న కాయలు తోళగళన్న ఆయ్యే మాడుత్తారే. చునావణేయ సంచభసదల్లి ప్రదర్శన నీడిద వ్యక్తియు,

చునావణేయల్లి అయ్యగొండ నంతర జనసామాన్యర రాజనాగి పరివతనగొళ్ళుత్తానే! జనసామాన్యర సేవక నాను ఎన్నపుదు మరేయుత్తానే. నిరంకుత ప్రభుత్వపన్న సాధిసలు యత్తిసుత్తానే. దేశవు స్వతంత్రగొండు 75వఁఫగళు కళేదరూ స్వేజ నాయకనన్న గురుతిసికొళ్ళులు జనసామాన్యరు సోలుత్తిద్దారే. ఆయ్యగొండ నాయకరుగళు సహోదరతే, స్వతంత్ర్య మత్తు సమానతేయన్న నీడలు సహకరిసుత్తిల్ల. అవరు వంజకరాగియే గోచరవాగుత్తిద్దారే. అహం, సంపత్తిన సంగ్రహ, జాతి వ్యసన మృగాదిసికొండ నాయకరుగళ ముందే ప్రజాప్రభుత్వ తన్న స్వేజ స్వరూపవన్న కళేదుకొళ్ళుత్తిదే. సంఖధానపు స్వతంత్ర్య మత్తు భాత్యత్వపన్న నీడిద్దరూ జాతిపద్ధతియు ఆదన్న భగ్గగొళిసుత్తిదే. కారణ, జాతివ్యవస్థేయల్లి చునావణేగళు లీనవాగివే. ప్రభిల జాతియ నాయకరుగళే చునావణేయల్లి ప్రభుత్వపన్న సాధిసుత్తిద్దారే. అందరే, ప్రజాప్రభుత్వ కేవల నామకావస్థ ఎన్నపుదు బింబిత! సంస్కృతినల్లి మంత్రిగళన్న జాతివారు హంజికే మాదలాగుత్తాదే. స్వతంత్ర్య లభిసి 75వఁఫగళు కళేదరూ సహ పరిశీష్ట జాతి మత్తు పరిశీష్ట పంగడద నాయకరుగళు ప్రధానమంత్రి ఆగిల్ల మత్తు కనాటికదల్లి ముఖ్యమంత్రి ఆగువుదక్కే సాధ్యవాగిల్ల. అందరే, ప్రజాప్రభుత్వద ఆత్మయదల్లి జాతి జీవిసుత్తిదే ఎన్నపుదే విపయాస.

హళ్ళగళింద దిల్లియవరేగూ చునావణే నడేదరూ అల్లి జాతి ప్రముఖవాగిరుత్తదే. పాతూత్యర కణ్ణల్లి భారతవు ప్రపంచద బహుదొడ్డ ప్రజాప్రభుత్వవెన్నువ హగ్గలికే. అదు కేవల హోరగిన కవచదిందలే నిధరితవాగిదే. కవచద ఒళగడే జాతియ విష జేళుగళు తుంబివే ఎన్నపుదు హోర జగత్తిగే

ಗೊತ್ತಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಆಯ್ದುಯಾದ ಚುನಾಯಿತರು ವ್ಯಾಪಾರದ ಕುರಿ, ಹೋಣಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ! ಭಾರತ ಬಹುಪಕ್ಷಿಯ ಪದ್ಧತಿ ಹೊಂದಿದ್ದು ಚುನಾವಣಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಬುಲ ಜಾತಿ, ವಂಚಕ, ದಗಲಭಾಜಿ ಮತ್ತು ಹಣದ ಮೇಲೆ ನಾಯಕನನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ! ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅವನು ಇಷ್ಟ ಇರಲಿ; ಇಲ್ಲದೆ ಇರಲಿ; ಪಕ್ಷ ಮಾತ್ರ ಅವನನ್ನು ಕ್ಷಾಂಕಿಸಿದೇಂದೂ ಎಂದು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಪಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ನಮಗೆ ಇಷ್ಟ ಇಲ್ಲದ ನಾಯಕನನ್ನು ಆಯ್ದುಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವೋ ಅಥವಾ ಪರವೋ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆಯ್ದುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಪಕ್ಷೀಯ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮತಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವವನು ಆಯ್ದುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಜೋರನೇ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ! 'ಸದನದಲ್ಲಿ ಹಣದ ಲೂಟಿಯ ಕುರಿತು ಗಂಟೆಟ್ಟಿಲ್ಲ ಚಚೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ; ಅಧಿವೇಶನ ಮುಗಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ; ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಲೂಟಕೋರ ಒಟ್ಟಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ; ಲೂಟಿಯಾದ ಹಳ ವಾಪಸು ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ'. ಇದು ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ್ಯಾಗಿದೆ.

ಇಂದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಸಹ ವ್ಯಭಿಜಾರಿಗಳಾಗಿ, ಭ್ರಂಷಾಜಾರಿಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ! ಸಣ್ಣ ಕೆಳ್ಳನು ದೊಡ್ಡ ಕೆಳ್ಳನನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿದೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೌಲ್ಯವೆಂದು ವಿಚಾರವಾದಿಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಕಳಕಳಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶೈಫ್ಲ ಎಂದು ಬೀಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ನಾಯಕನ ಆಯ್ದುಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕಿದೆ. ಜಾತಿಗೆ ಸೆಡ್ಡು ಹೊಡೆದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು

ಕಾಪಾಡುವುದು ನಾಯಕರುಗಳ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಜಾತಿ ವಿನಾಶದ ಹೊರತು; ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಜಾರಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ತಮ್ಮ ಮತದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಕೆಟ್ಟ ನಾಯಕರುಗಳನ್ನು ದೇಶ ಕಂಡಿದೆ!

ಹಸಿವು-ಭಾರತ

ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿ ಜೀವಿಗಳು ಬದುಕಳು ಆಹಾರ ಬಹುಮುಖ್ಯ. ಜಗತ್ತು ವಿಕಾಸನಗೊಂಡಂತೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿತಲೇ ಸಾಗಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತು, ಸೂಲಭ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಹಸಿವಿನ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಿತಿದೆ. ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯು ಶಾಂತಿ ಹಸಿವಿನ ನಿರ್ಮಾಣದ ಮಹತ್ವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತವು ಪ್ರವರ್ಥಿಸಾನ್ತ್ಯ ಅತೀ ವೇಗವಾಗಿ ಜಲಿಸುತ್ತಿರುವ ದೇಶವೆನ್ನುವ ಹೆಗ್ಲಿಕೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಬುಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದನೇ ಸಾಫಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ, ಅದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ 67 ಲಕ್ಷ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಅಫಾತಕಾರಿ ಸಂಗತಿ. ಅಂದರೆ 6 ರಿಂದ 24 ಶಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳು 24 ಗಂಟೆಯೊಳಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತವು ಜಗತ್ತಿನ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಹಾರ ಕೊರತೆಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಸಾಫಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಅನುಕ್ರಮದಂತೆ ಗಿನಿ 21.8%, ಮಾಲಿ 20.5% ಮತ್ತು ಭಾರತವು 19.3% ಸಾಫಾನದಲ್ಲಿವೆ. ಹಸಿವು ಎನ್ನುವ ಅಂಶವು ವ್ಯೇಯಕ್ತಿಕರೆಂದು ಬಿಂಬಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಬುಲ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿರುವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿಯೂ 31.52% ಜನರು ಅಪೋಷ್ಟಿಕರೆಂದು ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಅಜ್ಞರಿ (NFHS-5, 2019-21). ಹಸಿವಿನ ಕೊರತೆಯೂ ಹಲವಾರು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಬಡತನ, ಅಪೋಷ್ಟಿಕರೆ, ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ, ಅಸಮಾನತೆ, ತಾರತಮ್ಯ

ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಜಾಗತಿಕರಣವೇ ಇಂದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ಜಾಗತಿಕರಣದ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಹಲವರು ಉಪವಾಸ ಮತ್ತು ಉಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಸಾವುಗಳಿಗೆ ಅಪೋಷಿಕತೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ರೋಗಗಳ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಬಹು ನಾಜೂಕಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಉಪಮೇಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಅವರ ಸಾವುಗಳಿಗೆ ಹೊದಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ತರು ಎನ್ನುವ ದಾಖಿಲೆಗಳು ಲಭಿಸುವುದು ತೀರಾ ವಿರಳ. ಉಪವಾಸ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಹೊದಿಕೆ ಹೊದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವರ ಸಾವಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರ, ನಿರೋನಿಯಾ, ವಾಂತಿ, ಭೇದಿ, ಅಪೋಷಿಕತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ನಿಶ್ಚಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾಡುವ ರೋಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಘನ ಫೋರ್ಕ್‌ಟೈಗಳನ್ನು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿ ಕೇವಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎನ್ನುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಕುರಿತು ಪ್ರಟಿಗಟ್ಟಲೇ ವರದಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಗಿರಿಯನ್ನು ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಚಿಂತಕರು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಯಶಸ್ವನ್ನು ಅಳಿದರೆ ಸಾಲದು; ಆ ಯಶಸ್ವಿನ ಒಳಗಡೆ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳು ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಾರೇ ಎನ್ನುವುದು ಮಹತ್ವರವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಯಶಸ್ವಿನೊಳಗಡೆ ಕೆಲವೇ ಜನರು ಭಾಗವಹಿಸ್ತರೆ ಅಂಥ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅಸಮಾನತೆ, ಅಪೋಷಿಕತೆ, ಹಸಿವು ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉಲ್ಲಂಘಿಸೋಳುತ್ತವೆ. ಆಗ ಸಂಘರ್ಷದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸರ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡು; ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತಿ ರಚನೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರೆಲ್ಲರೂ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುನರ್ ರಚಿಸುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಬೇಕು. (ಖಚಿತವಾಗಿ-

ಪುಡ್ಡು ವರದಿ ಜೀವಂತ ನೆಟ್‌ಎರ್‌ ಓಪನ್ ವರದಿ, ರಾಯಿಟ್‌ಸ್‌-ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ, 5 ಜುಲೈ 2024, ಪು-14).

ಬಡತನವು ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತನ್ನಾಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಅದೊಂದು ಹತಾಶೆಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಚಿಂತಾಜನಕಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ, 2019–21ರಂತೆ 14.96% ಜನರು ಬಡತನದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ 2015–16ರಲ್ಲಿ 24.85% ಇತ್ತೆಂದು (Multidimensional Poverty Index-MPI) MPI-2023 ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. 2019–2021 ಮತ್ತು 2015–16ಕ್ಕೆ ತುಲನೆ ಮಾಡಿದಾಗ 2023ಕ್ಕೆ ಬಡತನ ಪ್ರಮಾಣ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ, 13.5 ಕೋಟಿ ಜನರು ಬಡತನದಿಂದ ವಿರೋಜನೆಗೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ಬಹು ಆಯಾಮಗಳುಳ್ಳ ಬಡತನ ಅನುಸೂಚಿ ವರದಿ–2023 ವಿಶೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು ಮತ್ತು ರಂಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ನಯನಾಜೂಕಾಗಿ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತು ಬಡವನ ಹಸಿವಿಗೆ ನೀರಿರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಯೇ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಹಿಡಿತದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ವಿಶೇಷಣೆಯ ಒಳಗೊಂಡಿ, ಕಾರ್ಮಿಕರ, ಬಡವರ ಶೋಷಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಹಲವಾರು ವರದಿ ದಾಖಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿ ಎನ್ನುವ ಪದ ಕೇಳುತ್ತಿರುತ್ತೇ ಬಡವರು ಬೆಳ್ಳಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜಾಗತಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸೈರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ನೀಡಿ ಕೊಲ್ಲಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸೈರಿಕ ಮೌಲ್ಯವು ಜಾಗತಿಕರಣದ ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ-ಅಂತರಾಳ

ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಅದರ ಸೈಜ ಬೆತ್ತಣಿವನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದು ತುರಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕಾರಣ, ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ವೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಯಾವುದೇ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ ದ್ಯುನಂದಿನ ವಾಸ್ತವದ ಪ್ರತಿ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಭಾರತವು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಲಾಢ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಕೆಲ ನಾಯಕರು ಏರು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಲಾಢ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದೇಶವಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ! ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ದ್ಯುನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಬಣ್ಣಗಳ ಸಂಕೋಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲ್ಮೆಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಹೀಡಿತರಾಗಿಯೇ ಕೆಲವು ಶುದ್ಧಾಂಗ ಸುಖ್ಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಲತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಡತನವೆಲ್ಲವು ಮಾಯವಾಗಿ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಜನ್ಮತಾಳಿದೆ ಎಂದು. ಈ ಶುದ್ಧಾಂಗ ಸುಖ್ಯಗಳನ್ನು ಓರೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತವು ಯು.ಎನ್.ಡಿ.ಪಿಯ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿಯ-2022ರ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ತಿನ 193 ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು 134ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಭಾರತದ ಈ ಶ್ರೇಣಿಯ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಲಿಚಿತ. ಈ ಸೂಚ್ಯಂಕವು ಹಲವಾರು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಶ ಜನತೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಗುಣಮಟ್ಟ ಲಭ್ಯತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯೂ, ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತವು ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ದಾರುಣ ಸತ್ಯ

ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿವೆ.

ಗೆಲ್ಲಿಬಲ್ಲ ಹಂಗರ್ ಇಂಡಿಕ್ ವರದಿ-2022ರ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ತಿನ 121 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು 107ನೇ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಹಸಿವಿನ ದಾಷ ಹೊರಹಾಕಿದೆ. ಈ ಸೂಚ್ಯಂಕದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತ ಕಳಪೆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ವಿಶ್ವ ಸಂಕೋಷದ ಸೂಚ್ಯಂಕ ವರದಿ; 2021-23ರ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ತಿನ 143 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು 126ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ವರದಿಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಷದ ಕ್ಷಣಗಳು ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನುವುದು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹು ಜನರು ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದಿ ಎಕನಾಮಿಸ್ಪ್ರೆ ಲಿಯನ್ ಫೌಂಡೇಶನ್ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಇಂಟಲಿಜೆನ್ಸ್ ಫೆಟಕ ಆಯೋಗವು ಸಾಮಿನ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ. ಭಾರತವು ಸಾಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಸೂಚ್ಯಂಕದಿಂದ ಬಹಿರಂಗಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ! ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಧಾರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಧಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯದ ಹೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನ 80 ದೇಶಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವು 67ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ವ್ಯಧಾರಿಗೆ ಅಭದ್ರತೆ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಹೊರಹಾಕುತ್ತದೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತ ಜಾತಿಗಳ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಹೊಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಫರ್ಕಿಣಿ ದು ಹೋರಾಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಈ ಭೂಮಿ ಕಂಡಿದೆ. ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ವರದಿ ಹೊರಹಾಕುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಹೊರತೆ ಇದೆ. ವ್ಯಧರ, ಆಸ್ಟ್ರೋಂಲಿತ್ ಉತ್ತಮ ಆಹಾರದ ಹೊರತೆ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ತೊಂದರೆಗಳು ಭಾರತದ ವ್ಯಧರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದುಡಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು ಆಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ

ಪ್ರೋಫೆಸನ್ ಸರಿಯಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ವರದಿ ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, 'ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ'!

ನಿರುದ್ಯೋಗ

ಶೋಕನೀತಿ (ಸಿಎಸ್‌ಡಿಎಸ್) ಜುನಾವಣೆ ಪ್ರೋವೆ ಸಮೀಕ್ಷೆಯು ಪ್ರಕಾರ-2024, ಶೋಕಸಭಾ ಜುನಾವಣೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಹಣದುಭರ ಎರಡು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಪಾತ್ರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಉದ್ಯೋಗ ವರದಿ-2024ರ ಪ್ರಕಾರ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಪ್ರಮಾಣ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುತ್ತದೆ. 2000 ಮತ್ತು 2012ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 2% ಕ್ಷೀಂತಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೆಚ್ಚಿನ ದರದಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. 2019ರ ವೇಳೆಗೆ ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ 5.8%ಕ್ಕೆ ಏರಿಕೆ ಕಂಡಿದೆ. 2022ರಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ 4.1%ಕ್ಕೆ ಕುಸಿತಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅದರೆ ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಮಾನಿಟರಿಂಗ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಎಕಾನಮಿ (ಸಿಎಂಇಇ) ಎಂಬ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಳಗೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರುದ್ಯೋಗ ಪ್ರಮಾಣವು ಏಪ್ರಿಲ್-2024ರಲ್ಲಿ 8.1% ದಾಖಿಲಾದರೆ, ಜೂನ್ 2024ಕ್ಕೆ 9.2% ಹೆಚ್ಚಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಅಗಸ್ಟ್-2022ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರದಿಯನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸಿತ್ತು. ಅದರ, ಪ್ರಕಾರ ನಿರುದ್ಯೋಗ ದರವು 8.3% ತಲುಪಿದೆಯಂದು ದಾಖಿಲಿಸಿತ್ತು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಲೇಬರ್ ಮಾರ್ಕೆಟ್ 2.1 ಮಿಲಿಯನ್ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕಡಿತಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಕೆಲವು ನಾಯಕರುಗಳು ಇಂಥ ಅಂಕ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಬಗೆಗೆ ಬಲು ಧಿಮಾಕಿನಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತ ಈಗಾಗಲೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಸಾಧಿಸಿದೆ ಎಂದು ಉದ್ದರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಯುವಕರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವು ವ್ಯಧಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳು ಮತ್ತು ನಾಯಕರು ಕಂಜಿತ್ತು ಬೆಲೆ ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಹಣ ಹೂಡಲು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದೇಶದ ಬಂಡವಾಳವು ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ವಿದೇಶಿಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಾಂಡುಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮಾರಕವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಸಹಜ ಅರಿವು ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. (ದ ಹಿಂದು, ಜುಲೈ- 22, 2024, ಪು-8, ದಿನಪತ್ರಿಕೆ).

ಧರ್ಮಾಂಧತೆ

ಜಗತ್ತಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಭೋದಿಸಿದ ಬುದ್ಧ ಭಾರತವಿದು. ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ವಿಮೋಚನೆ ನೀಡಿದ್ದ ಬುದ್ಧ. ಇಂಥ ನಾಡಲ್ಲಿ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಅರಳುತ್ತಿದೆ! ಅದರೆ ವಿಕಸಿತದಲ್ಲಿ ಆಸಹನೆ ಮತ್ತು ಆಸಹಿತ್ಯೆ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ, ಈ ತತ್ವಗಳು ವಿಕಾಸ ಭಾರತವನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜಿಕೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಸಹಿತ್ಯೆ, ಆಸಮಾನತೆಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸಕ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮ ವಾದ, ಜಾತಿ ವಾದ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯಯ ಮನೋಖಿನ್ಯತೆ ದೇಶವನ್ನು ಕಿರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇವಗಳ ಮಧ್ಯ ಸಹಿತ್ಯೆ ತರಲು ಸಂವಿಧಾನ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದೆ. ಬಡತನದ ಆಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು ಸುಲಭ. ಕಾರಣ, ಅದಕ್ಕೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸ್ವರ್ಥ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮತ್ತು ಬಡವರ ಸಂಘರ್ಷದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಬಡವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ, ಕೌಶಲ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಆಸಮಾನತೆಯ ತೀವ್ರತೆಯ ಕಡಿಮೆ

ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ, ಧರ್ಮವಾದ, ಜಾತಿವಾದಕ್ಕೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಆಶ್ರಯ ಇರುವುದರಿಂದ ಸಂಧಿ ಮತ್ತು ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಮಾಗಮಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದರೆ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಎಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸೂಕ್ತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ವಾದವನ್ನು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದೆ. ಜಾತಿವಾದ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯದ ಖಿನ್ನತೆಯ ಮನೋಭಾವವು ಸೂಕ್ತವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ವಾದಗಳ ನೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವುದೆಂದರೆ, ಸೂಜಿಯ ತುದಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದಂತೆ; ಸ್ಪಷ್ಟವೇ ಆಯತಪ್ಪಿದರೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಶಾಂತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾತಿವಾದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಮಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತೊಂದು ಕೋಮಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಧಿಸುವುದು, ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು, ಸ್ನೇಹದಿಂದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಮರಸ್ಯದ ಬದುಕು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿರಳ. ಒಂದು ಕೋಮಿನ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕೋಮಿನ ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿಗೆ ವ್ಯೇರುಧ್ವನಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವೇಷ-ಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಧರ್ಮವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಮಾಂಸ ಸೇವನೆಯ ಸಂಶಯದ ಮೇಲೆ ಕೊಂಡ ಅತ್ಯಂತ ಹೇಯವಾದ ಕೃತ್ಯಗಳು ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಂದಾಗಿದೆ.

ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಫ್ತೀವಾನಗಳು, ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅಸಹಿಪ್ಪಣಿತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಗಭರ್ಡಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಮೇಲ್ಮೈಟ್‌ಕೆ, ಸೌಮ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡರು ಅದರ ಗಭರ್ಡೋಳಗೆ ಜಾತಿಯ ವಿಷದ ಅಸಹಿಪ್ಪಣಿತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಜಾತಿಯ ವಿಕರಾಳ ರೂಪವೂ ಹೊರಬಂದಾಗ ದೇಶವು ಅಶಾಂತಿಯ ಕಡೆ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಪ್ರವೇಶ, ಪಂಕ್ತಿ

ಭೋಜನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು, ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ, ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಬಾವಿಯ ಮತ್ತು ನಲ್ಲಿಯ ನೀರನ್ನು ಯಾರು ಎಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾರು ಯಾವ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಯಾರು ಯಾವ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಹಲವ ಅಸಹಿಪ್ಪಣಿತೆಯ ಅಂಗ ಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಘನ ಫೋರೆ ತಾರತಮ್ಯಗಳು ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಬಹುಜನರು ಜಾತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮೇಲ್ಮೈದರವರು ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಿದ ಸಾಫ್ತೀವಾನಗಳನ್ನು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ದೌಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಸಮಾಜದ ಬಹಿವ್ಯಾಪಕಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಜಾತಿ, ಧರ್ಮಗಳ ವಾದಗಳೇ ಹಾಗೇ ಎನ್ನುವ ಗಾಢವಾದ ಅವನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಗಾಢವಾದ ನಿದ್ರೆಗೆ ಜಾರಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ತಾರತಮ್ಯದಂತಹ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೇ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಗುಲಾಮಿಗಿರಿಗೆ ಮನಸೂರೆಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅನಕ್ಕರಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಹೃಟಕ್ ಗುಲಾಮರು ಧರ್ಮಾಂಧತೆಯ ವಂಚಿತವಾದವನ್ನೇ ಸಂಯುದಿಂದ ಸಮೃದ್ಧಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ನಂಬಿ, ಆ ಧರ್ಮದ ಶೈಷ್ವವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಬೀಗುತ್ತಾರೆ. ಅಸಮಾನತೆಯು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ಸಮಜಾಯಿಸಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಕನ್ನಿನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ವಿಡಾ ವಿಂಡಿತವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಘನ ಫೋರೆ ಕೃತ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ-1, ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕುಟುಂಬಗಳ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತವು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೊಳಗೆ ಬಹು

ಕುಟುಂಬಗಳು ಜೀವನ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬಗಳು ಗಂಭೀರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವ ಅಂಶ ಈ ಕೋಷ್ಟಕವು ಹೊರಹಾಕುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 1: ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬಗಳ ಜೀವನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಸೂಚಕಗಳು (ಶೇಕಡಿಗಳಲ್ಲಿ)

ಸೂಚಕಗಳು	2015–16	2019–21
ಅಡುಗೆ	58.47	43.90
ತಯಾರಿಸಲು ಬಳಸುವ ಇಂಥನ		
ಕುಡಿಯುವ ನೀರು	10.92	07.32
ಸ್ವೇಮ್‌ಲ್ಯಾ	51.88	30.13
ವಿದ್ಯುತ್	12.16	03.27
ಪಕ್ಕಾ ಮನೆಗಳು	45.65	41.37
ಆಸ್ತಿ	13.97	10.16
ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆ	09.66	03.69

ಮೂಲ: ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಹು ಆಯಾಮಗಳಿಳ್ಳ ಬಡಕನ ಸಂಚಯ-2023 ಮತ್ತು NFHS-5

2015–16ರಲ್ಲಿ 58.47% ಕುಟುಂಬಗಳು ಅಡುಗೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸೌದೆ, ಸಗಳೆ ಮೊದಲಾದ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಬಿಡುವ ಇಂಥನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು 2019–21ಕ್ಕೆ 43.90% ಕಡಿಮೆ ಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕುಟುಂಬಗಳು ಎಲೋಪಿಜಿ, ವಿದ್ಯುತ್ ಮತ್ತು ಪವನ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಆಹಾರವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಬಿಡುವ ಹೊಗೆಯಿಂದ ವೃದ್ಯಯ ಸಂಬಂಧಿ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಸ್ವೇಮ್‌ಲ್ಯಾ, 2015–16ರಲ್ಲಿ 51.88% ಇತ್ತು 2019–21ಕ್ಕೆ ಅದು 30.13%ಕ್ಕೆ ಇಳಿಕೆ ಕಂಡಿದೆ. ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಶೌಚಾಲಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಜಾಗ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕೂಡ ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ 30.13% ಕುಟುಂಬಗಳು ಬಹಿರ್ದೇಸಿಗೆ

(ಮಲವಿಸಜ್ರನೆ) ಬಯಲನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಳೆಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಲಂಗಳು ಸ್ವೇಮ್‌ಲ್ಯಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿವೆ ಮತ್ತು ರೋಗರುಜನೆಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಪರಿಸರ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಸಹ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಪೂರ್ಕಿನ ನಿರಂತರವಾಗಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಹೋರಾಟಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. 2015–26ರಲ್ಲಿ 10.92% ಇದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಯು 2019–21 ಕ್ಕೆ 7.32% ಕಡಿಮೆಗೊಂಡಿದೆ. ಕುಟುಂಬಗಳು ಹೊಂದಿರುವ ಆಸ್ತಿ ವಿವರ; 2015–16ರಲ್ಲಿ 13.97% ಕುಟುಂಬಗಳು ಯಾವುದೇ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಉದಾಹರಣೆ ಕಾರು, ಬ್ಯಾಕು, ವಾಹನ ಮತ್ತು ಜಮೀನು, ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ 2019–21ಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಗೊಂಡು 10.16% ಇಳಿಕೆಕಂಡಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಈ ಮೇಲಿನ ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಜೊಳ್ಳು ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವೆ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ‘ಕನಸೆಂಬ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ’ ಎಂದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಬಳಸುವ ಮೊದಲು ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶೋಷಿತರ-ದೌಜರಣೆ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಯಾದ ನಂತರವೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತ (ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ) ಸಮುದಾಯಗಳು ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬಹುದೆನ್ನುವುದು ಅಂಬೇಧ್ಕರ್ ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಯು

ಕೃತ್ಯಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ಅರಿತಿದ್ದರು. ಶೈಷ್ಟಿತೆಯ ವ್ಯಾಸನವನ್ನು ಮೈಗೊಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸರಣೀಯರು ಶೋಷಿತ ನಾಗರಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ! ಅವರು ಕಾನೂನು ಬಧ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಹಿಂಸೆ, ಬಹಿಷ್ಕಾರ, ತಿರಸ್ಕಾರ, ಚಂನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮನನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡುವುದು, ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಗುಲಾಮನನ್ನೇ ಸರ್ವಾಜದ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು; ಹಿಂಗೆ ಆಡಳಿತ ದುರುಳಕೆಯ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿಯೂ ಮೀಸಲು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೈಕೋರ್ಟು ಗುಲಾಮನನ್ನೇ ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ! ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಹಿಷ್ಕಾರದಂಧ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶೋಷಿತರನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಧಿನಿರ್ದಿಷ್ಟಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶೋಷಿತರ ಮೇಲಿನ ದೌಜನ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ, ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಶೋಚನಿಯ.

ಶೋಷಕ 2: ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತರ ಮೇಲಿನ ಅಪರಾಧ/ದೌಜನ್ಯ ಪ್ರಕರಣಗಳು, 2019 ರಿಂದ 2022ರವರೆಗೆ

ಗುಂಪುಗಳು	ಅಪರಾಧ ಘಟನೆಗಳು		ಅಪರಾಧ ದರ	
	ಪರಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಿ	ಪರಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಿ	ಪರಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಿ	ಪರಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಿ
2019	45961	7570	22.80	07.30
2020	50291	8272	25.00	07.90
2021	50900	8802	25.30	08.40
2022	57582	10064	28.6	9.6

ಮೂಲ: ಎನ್‌ಸಿ‌ಆರ್‌ಎಂ

ಕೊಷ್ಟಕ-2, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತರ ಮೇಲಿನ ದೌಜನ್ಯ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಿ ಮೇಲಿನ ದೌಜನ್ಯ ಪ್ರಕರಣಗಳು 45961 ರಿಂದ 57582ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, 2019 ರಿಂದ

2022ರ ಮಧ್ಯದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ. ಪರಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಿ ದೌಜನ್ಯ ಪ್ರಕರಣಗಳು 2019ರಲ್ಲಿ 7570 ಪ್ರಕರಣಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳು 2022ಕ್ಕೆ 10064ಕ್ಕೆ ವರಿಕೆಗೊಂಡಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತರ ಮೇಲೆ ದೌಜನ್ಯ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಲೇ ಸಾಗಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ವಿಷಾದನೀಯ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯತ್ವತೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ನಿರೂಪಣೆ ಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಫೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬೇರೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಅಂತಿಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ.

ಶೈಷ್ಟಿತೆಯ ವ್ಯಾಸ

ದೇಶಕ್ಕೆ ಶೈಷ್ಟಿತೆಯ ವ್ಯಾಸ ಅವರಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಾವೇ ಶೈಷ್ಟರು ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಬಿಡ್ಡಿದ್ದಾರೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಬಹು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ನಾಯಕರ ಹತ್ತಿರ ಸಹಾಯ ಹಸ್ತ ಚಾಚಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಆಶಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ, ಅದು ಸಹಜ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಧೇಚ್ಚಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಬಂದವಾಳವೆಂದರೆ? ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಯುವಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಶ್ರಮದ ಸಾಂದ್ರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಆದರೆ, ಭಾರತವು ಮಾತ್ರ ಸೆಮಿಕಂಡಕ್ಟ್ರೋ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ನಮ್ಮ ದೇಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕ್ಷೇಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಹಂತದ ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೌಲ್ಯವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಯೋಜನೆಗಳು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ವಿತೀಯ ಹಂತದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕೇವಲ ಜೋಡಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಸೆಮಿಕಂಡಕ್ಟ್ರೋ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವ

ಆದಾಯ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಸದ್ಗೃಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಅವರಿಗೆ ತುಷ್ಣಿ ನೀಡುವ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಭಾರತವು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ನಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮತ್ತು ಬಲಿಪ್ಪರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಒಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದಲು ಈ ಮಾನದಂಡಗಳು ಸಾಕೆ? ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಶಾರೀರಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇದೆಯೇ? ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರಂಗಗಳಲ್ಲವೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿದೆಯೇ? ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ತನ್ನ ವಿಸ್ತಾರತ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಭಾರತವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತರು, ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳು, ಮೇಲ್ಲಿಗ್ರಾಗಳು, ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪ್ರಬಲ ನಾಯಕರುಗಳೇ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಗಳು, ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಅನಕ್ಕರಸ್ಥರು, ಬಡವರು, ಕೆಳಜಾತಿಯವರು, ಕೆಳವರ್ಗ ಮತ್ತು ಅಸ್ವಾಶ್ಯರು ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ದೇಶವು ಕೇವಲ ಎರಡು ಅಧಿವಾ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆಯಾಗದೆ, ಹಲವಾರು ರೂಪದಲ್ಲಿ; ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಮುದಾಯಿಕ ಹಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಮನೋವಿಂಗಡನೆ ಕಂಡಿದೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗಳು ಒಂದೇ ಕಡೆ ಚಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ ಶ್ರೇಷ್ಠ-ಕನಿಷ್ಠ ಎಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ.

ಮೇಲೆ ಒಡೆದ ಗಾಜಿನಂತಾಗಿದೆ. ದೇಶದ ಬಹು ಸಂಪತ್ತು ಮೇಲ್ಲಿಗ್ರಾ ಅಧಿವಾ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ಈ ವಿಶೇಷಣೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ, ಒಂದು ಅಂತಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೇಳಿಪುದಾದರೆ 80:20% ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. 80% ಸಂಪತ್ತನ್ನು 20% ಹೊಂದಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಜಿಡಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪಾಲು ಹೊಂದಿದೆ. 20% ಜನಸಂಖ್ಯೆಯೂ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಒಂದು ಮದುವೆಗೆ ಮಾಡುವ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂಥ ದುಂಡು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಬಡವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಷ್ಟ. ದೇಶದ 80% ರಷ್ಟು ಜನರು ಒಂದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಿಂತಿಯ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಲಿಗ್ರಾದವರ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕವನ್ನು ವ್ಯಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳು ಬಲಿಪ್ಪರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶೋಷಿತರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲು ಶ್ರೀಮಂತರ ಕೈಕೆಳಗೆ ಗುಲಾಮರಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವೇ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಶ್ರೇಯೋದಾಧಿರಕ್ಷಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಸವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನತೆ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ದೇಶವನ್ನಾಗುವ ನಾಯಕರುಗಳು ವಿಶೇಷಸಂಸ್ಥೆಯ ಭದ್ರತಾ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವ

ತವಕದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇಶದ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಕಂಚಿತ್ತು ಕಾಳಜಿ ಇವರು ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ! ಕಾರಣ, ಜಾತೀಯತೆ, ತಾರತಮ್ಯ ಖಿನ್ನತೆಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ವ್ಯಾಸನ ಅವರಿಗೆ ಅಮರಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ ಮತ್ತು ಸಲಹೆಗಳು

ಆರ್ಥಿಕ ಚಿಂತಕರಿಗೆ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ, ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಂಡವಾಳಶಾಂಕಿಗಳಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೆ? ಸಂಪತ್ತಿನ ಹೆಚ್ಚಳ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯಾಗಿದೆ. ದಲಿತರಿಗೆ, ಶೋಷಿತ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೆಂದರೆ? ಅಭಿದ್ರುತ ಮತ್ತು ಆತಂಕದ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ಲಭಿಸದ ಹತಾಶೆಯಷ್ಟೇ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎನ್ನುವುದು ಸಂಬಂಧಗಳ ನಾಶ, ಪರಿಸರ ನಾಶ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಾಶ, ಸೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಾಶ, ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಾಶದ ಅವಶೇಷಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿತಗೊಂಡ ಸೌಧವೇ ಆಗಿದೆ. ದೇಶವೊಂದರ ಸಂಫರ್ಣ ಮತ್ತು ತಿಕ್ಟಾಟ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಭಗ್ಗಾವೇತವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚಂಡಿತ ವಿಷಯಗಳು ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಪ್ರಾಕ್ಲಿನೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಸಂಫರ್ಣ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಶಾಂತಿ ಅಧಿವಾ ನೆಮ್ಮದಿ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಂಫರ್ಣ ಶಮನಗೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಶಾಂತಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಂಫರ್ಣಗಳು ಹೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಲವು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ವಿಶೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಸಂಫರ್ಣದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಿಕಸನಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆನ್ನುವ ಯಾವ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ತತ್ವಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ್‌ ಮಾಕ್‌, ಮಹಿಳಾರ್ ಉಲ್ಲ ಹಕ ಮತ್ತು ಅಮಧ್ರ್ ಸೇನೋರ್ ಇದ್ದಾರೆ. ಸಮಾನತೆಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಫರ್ಣವು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ಹಲವು

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರರಜ್ಞರು ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ಶೀಲ ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮುಗಿಯದ ಅಧ್ಯಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮಾನತೆ, ಸೋದರತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿ, ಕರುಣೆ, ತೀರ್ಮಿಯ ಸ್ವರ್ವ ನೀಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ನೆಮ್ಮದಿಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಬುದ್ಧನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ.

ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳ ಅನುಸರಣೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅವುಗಳು; ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಖಾಸಗಿ ಸಂಪತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಪತ್ತಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸ್ವಧೇರ್ಯ ಬದಲಾಗಿ; ಸಹಕಾರ ಮನೋಭಾವ ಏರ್ಪಾಡಾಬೇಕು. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಪರೋಪಕಾರ ನಿಷ್ಠೆ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದ್ವೇಷದ ಬದಲಾಗಿ ಮೈತ್ರಿ ಮೂಡಬೇಕು. ಹಿಂಸೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಕರುಣೆ ಜನ್ಮಾಳಬೇಕು. ವರ್ಗ, ಜಾತಿ, ಧರ್ಮಗಳ ವ್ಯಾಘರ್ಮಗಳಿಲ್ಲವೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಹೊನೆಗೊಂಡು ಸಮದಶೀಯಾದ ವಿರಣೆ ನೆಲೆ ನಿಂತು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮ ಅವಕಾಶಗಳು, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ವಿಕಸಿತ ಭಾರತ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳು ಬುದ್ಧನ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿವೆ. ಬುದ್ಧನ ತತ್ವಗಳು ಮಾತ್ರ ದೇಶಕ್ಕೆ ವಿಕಸಿತ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಜರೆಮೀ ಸಿಬ್ರೂಕ್. (2016). ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮೂರೇ ಮೈಲಿ! (ಅನು; ರೋಸಿ ಡಿ ಸೋಜಾ, ಸುಗತ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು), ಅಹನಿಶಿ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಕಾಲ್‌ ಮಾಕ್‌. (2018). ರಾಜಕೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಮರ್ಶೆಗೊಂಡು ಹೊಡುಗೆ. (ಅನು: ಸಿ.ಆರ್.ಶಾಸ್ವಾಗ), ಲಡಾಯಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ.

- ಮೂಡ್ಯಾಕೊಡು ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿ. (2018).
ಬಹುತ್ತದ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ತಾತ್ತ್ವಿಕತೆ.
ಲಡಾಯಿ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಪರಕಾಲ ಪ್ರಖಾಕರ್. (2024).
ಹಣವಾಗುತ್ತಿರುವ ಗಣರಾಜ್ಯ. (ಅನು; ರಾಮ),
ಸೃಷ್ಟಿ ಪಟ್ಟಿಕೇಷನ್.
- ಸಂಚೀವಕುಮಾರ ಎಂ. ಹೋತೆ. (2017).
ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ದಲಿತರು.
ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಸಂಚೀವಕುಮಾರ ಎಂ. ಹೋತೆ. (2018).
ಮೀಸಲಾತಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿ. ಪೃದ್ಧಿ
ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಸಂಚೀವಕುಮಾರ ಎಂ. ಹೋತೆ. (2021).
ಬುದ್ಧನ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಲುವುಗಳು. ಗಗನ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಸಂಚೀವಕುಮಾರ ಎಂ. ಹೋತೆ. (2022).
ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾ, ಗಗನ ಪ್ರಕಾಶನ.

ಸೋಲಿಗ್ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಪ್ರದೀಪ್ ಕುಮಾರ್ ಎಂ

ಅತಿಥಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ, ರಾಮನಗರ,
ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ರಾಮನಗರ.

Abstract:

ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಜನರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅರಣ್ಯ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪರ್ವತಗಳ ನಡುವೆ ಬಿಂದುಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಡನ್ನು ಉಸಿರಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಆದಿವಾಸಿಗಳು, ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳು, ಆದಿಮ ಬುಡಕಟ್ಟಿ, ಗಿರಿಜನ, ವನವಾಸಿ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕನಾಂಟಕದ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಗರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಮುದಾಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೋಲಿಗ ಸಮುದಾಯದವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸೋಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನ, ಜನನ ಸಂಸ್ಥಾರ, ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನ, ಮರಳ ಸಂಸ್ಥಾರ, ನ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯ, ಸೋಲಿಗರು, ಪರಿಶ್ರೇಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟಿ, ಬಿಳಿಗಿರಿರಂಗನ ಬೆಟ್ಟ, ಮಹದೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟ, ಬಂಡೀಪುರ ಅಭಯಾರಣ್ಯ.

ಶೀರ್ಷಕ

ಪ್ರಸ್ತುತ 2011 ನೇ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 705ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ನೆಲೆಸಿವೆ. ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ೩೧.೮.೬ ರಷ್ಟುವ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಜನರು ದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನಾಂಟಕದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಗ, ಬೆಟ್ಟಪುರುಬ, ಜೇನುಕುರುಬ, ಯರವ, ಸಿದ್ದಿ, ಹಕ್ಕಿಪಿಕ್ಕಿ, ಮೇದಾರ, ಕೊರಗ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು 50 ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಗಳು

ಕನಾಂಟಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಬುಡಕಟ್ಟಿಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಸೋಲಿಗರು ಹಚ್ಚಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟಿ, ಹಂಣಸೂರು, ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಳಂದೂರು, ಹೊಳ್ಳೇಗಾಲ, ಚಾಮರಾಜನಗರ, ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಸೋಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ೩೧.೮೦ ರಷ್ಟು ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ.

Please cite this article as: ಪ್ರದೀಪ್ ಕುಮಾರ್ ಎಂ. (2024). ಸೋಲಿಗ್ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ. ಸ್ರುಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ಡೋಪೇಶನ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್ಮೆಂಟ್, 3(3), 34-39

2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸೋಲಿಗರ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 46,268 ಇದ್ದು, ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬು ಹೂಲಿ ಮತ್ತು ವೃವ್ಯವಾಯವಾಗಿದೆ.

ಸೋಲಿಗರ ಐತಿಹ್ಯ

ಸೋಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಉಗಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಐತಿಹ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಐತಿಹ್ಯಪ್ರೋಂದರ ಪ್ರಕಾರ ಸೋಲಿಗ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಥೆಯೊಂದಿದೆ ಒಮ್ಮೆ ಪಾವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ಬೆವರಿನಿಂದ ಎರಡು ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವಕ್ಕೆ ಜೀವ ತುಂಬಿದರು. ಒಂದು ನೀಲಯ್ಯನಾಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಸೆಂಕಮ್ಮಳಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ವಂತ ಇವರಿಂದ ಬೇಳೆಯಿತು. ಈ ಮಕ್ಕಳು ಸೋಲನ ಹಂಬಿನ ಗೆಡ್ಡೆಯನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆಯೇ ಅವರು ಗೆಡ್ಡೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬೇಯಿಸುತ್ತಾ ತಿನ್ನತೆಲೇ ಮುಪ್ಪಾದರು. ಆದರೆ ಸೋಲಿನ ಹಂಬು ಮಾತ್ರ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಗೆಡ್ಡೆ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಈ ಮುದುಕ ಗೆಡ್ಡೆ ಕೀಳಲು ಬಂದಾಗ ಆ ಸೋಲನ ಹಂಬು ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನನ್ನ ಗೆಡ್ಡೆಯನ್ನು ಸಾಯೋವರೆಗೂ ಕಿತ್ತರೂ ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಗೆಡ್ಡೆ ಕಿತ್ತು ಸೋಲವನು ನೀನು ಸೋಲಿಗ ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಸೋಲಿಗರಿಗೆ ಸೋಲಿಗರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಹೀಗೆ ಸೋಲಿಗರಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಐತಿಹ್ಯಗಳಿವೆ.

ಸೋಲಿಗರ ಪಂಗಡಗಳು

ಎಚ್.ವಿ. ನಂಜುಂಡಯ್ಯ ಮತ್ತು ಎಲ್.ಕೆ. ಅನಂತಕೃಷ್ಣ ಅಯ್ಯರ್ (1930) ಅವರು ಸೋಲಿಗರ ಪಂಗಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸೋಲಿಗರಲ್ಲಿ ಉರಳಿ ಸೋಲಿಗರು, ಮಲೆ ಸೋಲಿಗರು, ಕಾಡು ಸೋಲಿಗರು, ಉರುಬ್ಬಿ ಸೋಲಿಗರು, ಬುರುಡೆ ಸೋಲಿಗರು ಎಂಬ ವಿವಿಧ ಒಳಗುಂಪುಗಳಿವೆ ಇವರು ಬಿಳಿಗಿರಂಗನ ಬೆಟ್ಟಿ, ಮಲ್ಲೆ ಮಹಡೆಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟಿದ ಸುತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ

ಸೋಲಿಗರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಇದು ಕುಲದ ಸೋಲಿಗ ಮತ್ತು ಏಳುಕುಲದ ಸೋಲಿಗ.

ಸೋಲಿಗರ ಕುಲಗಳು

ಇದು ಕುಲದ ಸೋಲಿಗರಲ್ಲಿ ಹೊಂಗೆಲರ ಕುಲ, ಆಲರ ಕುಲ, ಬೆಲ್ಲರ ಕುಲ, ಸೂರ್ಯನ ಕುಲ ಮತ್ತು ತನೇರು ಕುಲ ಎಂಬ ಕುಲಗಳಿವೆ.

ಹೊಂಗೆಲರ ಕುಲ: ಇವರ ಕುಲದೇವತೆ ಹೊಂಗೆಯ ಮರ. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಗುಂಪಿನ ಸೋಲಿಗರು ಹೊಂಗೆಯ ಮರವನ್ನು ಒಂದು ಬಂಡೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೇವರು ಇರುವುದರ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಹೊಂಗೆಯ ಮರವನ್ನು ಕಡಿಯುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಒಳಗೆ ಹಾಕುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಆಲರ ಕುಲ: ಇವರ ಕುಲದೇವತೆ ಮಹಡೆಶ್ವರ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಳಿಗಿರಂಗ ಬೆಟ್ಟಿದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷಾತೆ ದೇವರು ಈ ಕುಲದ ದೇವತೆಯಾಗಿದೆ.

ಬೆಲ್ಲರ ಕುಲ: ಇದನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿಕುಲ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪಂಡೆಶ್ವರ ಎಂಬ ದೇವರು ದೇವರ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ದೇವತೆ ಇವರ ಕುಲದೇವತೆ. ಈ ದೇವರ ಬೆಟ್ಟವು ಕೊಯಮತ್ತೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭನಂ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಪಂಡೆಶ್ವರ ದೇವತೆಯು ಸೋಲಿಗರನ್ನು ಅವರ ಕುಲದ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನಾಡಿನ ಅಚಾರಿಗಳು, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಕುಲ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಸೂರ್ಯನ ಕುಲ: ಇವರ ಕುಲದೇವತೆ ಬರಮಸ್ಸಾಮಿ, ಈ ದೇವತೆಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕೊಳ್ಳೆಗಾಲದ ತಾಲೂಕಿನ ಮಾಟ್ಕಳಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸುತ್ತಿನ ಜನರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚೂರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ಸೋಲಿಗರು ಆ ಹೆಸರು ಬಂತು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದರೆ, ಬಿಳಿಗಿರಂಗನ ಬೆಟ್ಟಿದ ಸುತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕುಲದೇವತೆ ಶಾರರು ಎಂದಿದೆ.

ತನೇರು ಕುಲ: ಮಹದೇಶ್ವರ ಇವರ ಮಹದೇಶ್ವರರು ಕೆಲವು ಸೋಲಿಗರ ಕುಲದ ವಿಷಯ ವಿಜಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್, ಅವರು ರಾಗಿಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ತನೇರು ಕುಲ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಇದರ ಜೊತೆಯಾಗಿ 6) ಜೇನುಕುಲ ಮತ್ತು 7) ಕುಂಬಳ ಕುಲಗಳು ಈ ಎರಡು ಕುಲಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಸೋಲಿಗರ ಜೀವನಾವರ್ತನೆ ಆಚರಣೆಗಳು

ಸೋಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನಾವರ್ತನೆ ಆಚರಣೆಗೆ ಇತರೆ ಸಮುದಾಯದ ಆಚರಣೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.

ಜನಸ ಮತ್ತು ನಾಮಕರಣ ಪದ್ಧತಿ

ಸೋಲಿಗರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸೂತಕದ ಪ್ರತೀಕ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಬಾಣಂತಿಯ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ಅಥವಾ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಗಸು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಹೆರಿಗೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸೋಲಿಗರು ಹೆರಿಗೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ಹೆರಿಗೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕ್ಷೆಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸೋಲಿಗರಲ್ಲಿ ಮನು ಜನಿಸಿದ ಒಂಭತನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಮನೆಯನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮನುವಿಗೆ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಸೂತಕವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ದಿನ ಮನುವಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಅಥವಾ ಹೆಸರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮನುವಿಗೆ ಹೆಸರನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಮನೆಯ ದೇವರ ಹೆಸರು, ತಾತ, ಅಜ್ಞಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕೂಡ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ತೀಯಲ್ಲಿ ಹೆರಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಧ್ಯತ್ಮಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರೌಢಾವಷ್ಟೆ

ಸೋಲಿಗರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯ ಮೈನೆರ್ಡಾಗ ಅವಳ ಸೋದರಮಾವ ಬಂದು ಗುಡಿಸಲಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಬತ್ತು ಜಾತಿಯ ಸೋಪ್ಪಗಳಾದ ಹಲಸು, ಮಾವು,

ಹೊಂಗೆ, ಬೇವು, ಬಸುರಿ, ತೆಂಗು, ಆಲ, ತೇಗ, ಮುತ್ತುಗದ ಸೋಪ್ಪಗಳಿಂದ ಗುಡಿಸಲನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನಿಂದ 6 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಏಕಾಂತ ವಾಸದಲ್ಲಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅವಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತಾರೂ ಇರಕೊಡದು, ಮಾತನಾಡಕೊಡದು, ಯಾರಿಗೂ ಅವಳ ಸಂಪರ್ಕವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ 9ನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಅವಳ ಸೋದರಮಾವ ಹೊಸಬಟ್ಟೆ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಸಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳು ಶುದ್ಧಿಖಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ

ಸೋಲಿಗರ ವಿವಾಹ ತುಂಬಾ ಸರಳ ವಿವಾಹವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮದುವೆಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ ದುಬಾರಿಯಾದುದರಿಂದಲೂ, ಅವರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ರೀತಿಯ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿವಾಯವಾಯಿತು. ಸೋಲಿಗರಲ್ಲಿ ಅಪಹರಣ ವಿವಾಹ, ಸೇವಾ ವಿವಾಹ, ಬಹುಪತ್ತಿತ್ವ ವಿವಾಹ, ಮೃದುನ ವಿವಾಹ, ಏಕಸಂಗಾತಿ ವಿವಾಹ, ವಿಧವಾ ವಿವಾಹದ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಗೆಡ್ಡೆ ಗೊಸು ಕೀಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಬೇಧವಿಲ್ಲದೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಸಲಿಗೆ ಬೆಳೆಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಕಾಡಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೂಳಿತು ಮಾತಾಡಬಲ್ಲರು. ಪರಸ್ಪರ ಅಘರ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮ ಅಂಕುರಿಸಿ ಕಾಡಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಒಂದು ವಾರ ಬಿಟ್ಟು ಹಾಡಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಬ್ಬರು ಹಾಡಿಗೆ

ಮರಳಿದ ಮೇಲೆ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಹಾಡಿಯ ಹಿರಿಯರ ಅಪ್ಪಣಿ ಇಲ್ಲದೇ ಓಡಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಗಳಿಗೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಒಂದು ಭೋಜನ ಕೊಟವನ್ನು ಸಹ ವರ್ಷಾಧಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯರಿಂದು ಹಾಡಿಯವರೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಮದುವೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದ್ದು, ಮರುವಿವಾಹ ಅಥವಾ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಗಳು, ಕೊಡಾವಳಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮರಣ ಸಂಸ್ಥಾರ

ಸೋಲಿಗ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೃತಪಟ್ಟಾಗ ಮೊದಲು ಹಾಡಿಯ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಹಾಡಿಯ ಯಜಮಾನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೋಲಿಗರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೂಳುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ನೆಂಟರಿಷ್ಟು, ಬಂಧು-ಬಳಗದವರು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಸಬಟ್ಟೆ ತೊಡಿಸಿ ಮೂಡಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡ ಸತ್ಯಗ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಸಬಟ್ಟೆ ತೊಡಿಸಿ ಗಂಡನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಮಡಿಲು ಅಕ್ಕೆ ತುಂಬುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಹೆಣವನ್ನು ಚಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಸ್ತೂನಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಜಮೀನಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹೂಳುತ್ತಾರೆ. ಹೂಳುವಾಗ ಶವದ ತಲೆಯನ್ನು ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗೂ, ಕಾಲುಗಳನ್ನು ದಾಢಿಣಾದ ಕಡೆಗೂ ಮಾಡಿ ಹೂಳುತ್ತಾರೆ. ತೊನ್ನು ಬಂದವರನ್ನು ಮತ್ತು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರನ್ನು ಸುದುವ ಪದ್ಧತಿ ರೂಧಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹನ್ನೆರಡನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ತಿಥಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಸೋಲಿಗರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹತ್ತಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದರೂ ಸಹ ಅವರು ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಬಹು ದೂರವುಳಿದಿರುವಂತೆ ಬಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈಗಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಗ ಜನಾಂಗದವರು ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಿದ್ದು ಮತ್ತೆಷ್ಟು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಜಾರಿಯಾಗಬೇಕಿವೆ. ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ವೃದ್ಧಿಸಬೇಕಿದೆ. ಸೋಲಿಗ ಜನಾಂಗದ ಯುವಜನತೆ ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಬಂದು ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಾಜೆಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸಲು ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳು ಅವಶ್ಯಕವೇನಿಸಿವೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ

ಸೋಲಿಗರು ತಮ್ಮವರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟ ಮಾಡುವರು. ಆದರೆ ಇವರಿಗಿಂತ ಕೀಳುಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರ ಮನೆಗಳು ಹಕ್ಕಿಗೂಡಿನಂತಹ ಸಣ್ಣ ಗುಡಿಸಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಒಳಗಡೆ ಮಲಗಡೆ ಗುಡಿಸಲಿನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರೆತಿದೆ. ಹಬ್ಬಪರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು, ಮಕ್ಕಳು, ಮದುಗರು, ಮದುಗಿಯರು ಎಲ್ಲರು ಸೇರಿ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ತಮಟೆ, ಮದ್ದಳೆ, ಕೊಳಲು, ಓಲಗದಂತಹ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ಕುಸೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನ

ಸೋಲಿಗರು ಮೂರಿಸುವ ಅನೇಕ ದೇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವರು, ಮಹಡೆಶ್ವರ, ಬಿಳಿಗಿರಿರಂಗಸ್ವಾಮಿ, ಇನ್ನಿತರ ದೇವರುಗಳಾದ ತೆಳುಗೂರುಮೃ, ಕಬ್ಬಿಳಮೃ,

ಭ್ಯಾರವೇಶ್ವರ, ಎಳಮುಖಿದ ಮಾರಿ, ಬೆಂಟ್‌ಪ್ಪು, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮೆ ಮುಂತಾದ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಮೊಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹಡೆಶ್ವರ ಅನೇಕರ ಮನ ದೇವರು ಆಗಿದ್ದು, ಇವರಲ್ಲಿ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಭಯ ಭಕ್ತಿ ಇದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಚಂದ್ರಮಾನ ಯುಗಾಗಿ, ಮಹಿಳೆ ಸಂಕುಂತಿ, ಗೌರಿ ಗಣೇಶ ಮುಂತಾದ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ

ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಸೋಲಿಗರಿಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಭಾಷೆ ಇಲ್ಲ. ಮೂಲತಃ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಯು ಅವರಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರುವವರು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಕ್ಕಾರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು, ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳು, ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸೋಲಿಗರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ.

ನ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಮಾಜ ಅದು ಆದಿವಾಸಿ ಸಮಾಜವಾಗಿರಲಿ, ಮುಂದುವರಿದ ಸಮಾಜವಾಗಿರಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೊದಂತೆ ಅದರ ಮುನ್ನಡಗೆ ಬೇಕಾದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಸದಸ್ಯನು ತಮಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಗುಂಪಿನ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ತಾವೇ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಾಡಿಗೂ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಯಜಮಾನನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಕೋಲುಕಾರನೊಬ್ಬನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. “ಕಟ್ಟಿಮನೆ” ಎಂಬುದು ಇವರ ನ್ಯಾಯಸಾಧನ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜನ ಯಜಮಾನರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆಂದರೆ ಕುಲದ ಗೊಡ, ನಾಡಗೊಡ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟೇಗೊಡ ಇವರು ಹೊಡುವ ತೀರ್ಪೇ ಅಂತಿಮ. ಹೀಗೆ ಕುಲ ಹಿರಿಯರು ಕುಳಿತು ನ್ಯಾಯ ಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಮನೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ

ಚಾವಡಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಕುಲ ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಯಜಮಾನ ಎಂಬ ಹಿರಿಯನಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಹಾಡಿಯ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸೋಲಿಗರಲ್ಲಿ ಪಾದರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದರೆ ಅದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪ. ಹೊಡೆದವನು ದಂಡ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೊಡೆಸಿಕೊಂಡವನು ಕುಲಕ್ಕೆ ಉಂಟ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ನ್ಯಾಯವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಸೋಲಿಗರ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳು ಕಟ್ಟಿನಿಟಾಗ್ಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಯಜಮಾನನು ತಪ್ಪ ಮಾಡಿದವನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ, ದಂಡವಿಧಿಸುವ ಅಥವಾ ಕುಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಒಂಟ್‌ರೆಯಾಗಿ	ಸೋಲಿಗ	ಬುಡಕೆಟ್ಟು
ಸಮುದಾಯದವು	ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ	ಬುಡಕೆಟ್ಟು
ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ	ಒಂದಾಗಿದೆ.	ಇದರೊಂದಿಗೆ ಈ
ಸಮುದಾಯವು	ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ	ಮತ್ತು
ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ	ಅಪಾರ ಜಾಣ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು	
ಹೊಂದಿದೆ.	ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕರಣ, ಜಾಗತೀಕರಣ,	
	ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಿಕರಣ, ನಗರೀಕರಣ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ	
	ಅವರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಣ್ಣರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟನಲ್ಲಿ	
	ಸೋಲಿಸ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು	
	ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಾಣವನ್ನು	
	ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ	
	ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು	
	ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ.	

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ, ಹಿ.ಚಿ. ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾಕರ ಎಸ್. (2008). ಆದಿವಾಸಿ ಆಶ್ರಮ: ಸಮುದಾಯಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕೀಯನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಗೆ ಆಶಾರ. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶನ.

- ಚಂದ್ರ ಕಾಳೇನಹಳ್ಳಿ. (1993). ಸೋಲಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಕನಾಡಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ.
- ಹನಿಯೂರು ಚಂದ್ರೇಗೌಡ. (2015). ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಅಭಿಜಿತ ಪ್ರಕಾಶನವ.ಮುತ್ತಿಯ್ಯ ಎಸ್. ಎಂ (2018). ಖಡಕಪ್ಪಣಿ ಜಾನಪರಂಪರೆ. ಕನಾಡಿಕ ಆದಿವಾಸಿ ರಕ್ಷಣಾ ಪರಿಷತ್ತು.
- ಮಧು ಗುಂಡ್ಲಪೇಟೆ. (2002). ಕನಾಡಿಕ ಖಡಕಪ್ಪಣಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ. ಅಕ್ಷತ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಮಂಜುನಾಥ, ಬಿ.ಆರ್. (2014). ಖಡಕಪ್ಪಣಿ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಗತಿಗಳು ಒಂದು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನ. (ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಭಂಥ). ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.
- ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ಆರ್. (2007). ಕನಾಡಿಕದ ಖಡಕಪ್ಪಣಿಗಳು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.
- ಸುನಂದಮೃತ್ಯು ಎನ್. (2011). ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಜಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಗ ಖಡಕಪ್ಪಣಿ ಜನಾಂಗದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕನಾಡಿಕ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯಮಾರ್ಗ: ಒಂದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ. ಅಭಿರುಚಿ ಪ್ರಕಾಶನ.
- Govt of India. (1981). *Censes of India-1981*. Registrar General of India.
- Govt of India. (2011). *Censes of India-2011*. Registrar General of India.

ರೇಷ್ಟೆ ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಾರರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ (ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ)

ಡಾ. ರವಿಚಂದ್ರ ಸಿ.ಎಸ್

ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ರಾಮನಗರ ಸ್ವತನ್ತರ ಕೇಂದ್ರ, ರಾಮನಗರ.

Abstract:

ಭಾರತವು ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಶೇ.70 ರಷ್ಟು ಜನರು ಇಂದಿಗೂ ಸಹಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಕಸಬನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಉಪಕಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಕ ಹಾಗೂ ಜೋಡಿಗೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕನಾರಟಕ ರಾಜ್ಯ ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಅತಿದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ 2.8 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೋಗಳರು ಹಿಮ್ಮನೇರಳೆಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸುಮಾರು 8 ಮಿಲಿಯನ್ ಜನರು ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯು ಲಾಭದಾಯಕ ಉದ್ದಿಮೆಯಾಗಿದ್ದು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಹ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಅದರೆ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಗೂ ಸಹ ಯೋಗಗಳ ಹೆಚ್ಚಿಸದಾಗಿ ಹರಡಿ ಬೆಳೆಯು ಸಿಗದೇ ಹಾಕಿದ ಬಂಡವಾಳವು ಸಹಾ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ, ಬಂಡವಾಳ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬೆಳೆಗೆ ದೋರೆಯದ ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಹೆಲ್ತಾಹ ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ರೈತರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

Keywords: ರೇಷ್ಟೆ ಕೃಷಿ, ರಾಮನಗರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ.

ಶೀರ್ಷಕ

ಕನಾರಟಕವು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶೇ.88 ರಷ್ಟು ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಶೇ.60 ರಷ್ಟು ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಮನಗರದ ಜನರ ಜೀವನಾಡಿಯಾಗಿರುವ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ರೈತರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ

ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ನೀತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಗಾರರು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಕ್ಯೇ ಬಿಡುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಹೆಚ್ಚಿಸದಾಗಿ ರೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಮದು ಸುಂಕವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ

Please cite this article as: ರವಿಚಂದ್ರ ಸಿ.ಎಸ್. (2024). ರೇಷ್ಟೆ ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಾರರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ (ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ). ಸ್ರುಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್‌ವೆಚರ್ ಆಂಡ್ ಡೆವೆಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 3(3), 40-45

ಬೇರೆ ದೇಶದ ರೇಷ್ಟೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸೆಂಕಣ್ಡ್ ಎದುರಾಗಿ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬಿಡುವತ್ತೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇತಂಹ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕುಂಠಿತವಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜೀನಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಲಗ್ಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಕಾರಣ ಇತರ ದೇಶದ ವಸ್ತುಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ನೆಲ ಕಚ್ಚಿದೆ.ಆದರಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯ ಸಹ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನವಹಿಸಿ ರೈತರನ್ನು ಮೊತ್ತಮಾತ್ರಾಗಿಸಿ, ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿ, ಬೆಳೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಬೆಲೆ ನೀಡಿ ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪುಟ್ಟಿನ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಗಾರರನ್ನು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ದೇಕಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅದರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ “ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸಿಲ್ಕ್ ಬೋಡ್ಸ್” ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತವು 36,000 ಮೆ.ಟನ್ ಗಳಷ್ಟು ಕಚ್ಚಿ ರೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ “ಮಲ್ಲರಿ ಸಿಲ್ಕ್” ನಿಂದ 23,860 ಮೆ.ಟನ್, ನಾನ್ ಮಲ್ಲರಿ ಸಿಲ್ಕ್ ನಿಂದ 33,739 ಮೆ.ಟನ್‌ಗಳಷ್ಟು ರೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.ನಾನ್-ಮಲ್ಲರಿ ಸಿಲ್ಕ್‌ನ ತಳಿಗಳಾದ “ವರಿ”ಯಿಂದ 6,935 ಮೆ.ಟನ್, “ಟಸಾರ್” ನಿಂದ 2,705 ಮೆ.ಟನ್ ಹಾಗೂ “ಮುಗ್” ತಳಿಯಿಂದ 239 ಮೆ.ಟನ್ ಗಳಷ್ಟು ರೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಮಲ್ಲರಿ ಸಿಲ್ಕ್ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಿಶ್ರ ತಳಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು 36,000 ಮೆ.ಟನ್. ಅಂದರೆ ಶೇ.96 ರಷ್ಟು

ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ತಳಿಯಾದ ಬೈಪೋಲ್ಯೆನ್ ನಷ್ಟ 7,000 ಮೆ.ಟನ್ ಗಳಷ್ಟು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಕ್ಕೇರಾಗೆ ಸುಮಾರು 250 ಕೆ.ಜಿಯಷ್ಟು ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆಯಿಂದ ವರದಿಯೋಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಕನಾರ್ಟಿಕದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟೆ ಉದ್ದೇಶದ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಕನಾರ್ಟಿಕದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಕನಾರ್ಟಿಕವನ್ನು ಮೊದಲು ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕನಾರ್ಟಿಕದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಗಂಧಿ, ಜಿನ್ ಮತ್ತು ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇಂಥಹ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಸಹ ತಂದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕನಾರ್ಟಿಕ ರೇಷ್ಟೆ ವ್ಯಭವ ಮಾಲಿಕೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲ ದಾಖಲೆಯಿಂದ 1956 ರಲ್ಲಿನ ಕನಾರ್ಟಿಕದ ಏಕೀಕರಣದವರೆಗಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ತ್ರೀಶ. 1600ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಸಾಫಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಿಂದು ಬಂದರು. ಆದರೆ ಕೇವಲ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿದೇ ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ರೇಷ್ಟೆ ಉದ್ದೇಶದ ಲಾಭವನ್ನು ಕಂಡು ತಾವೂ ಕೊಡ ರೇಷ್ಟೆ ಉದ್ದೇಶದವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಮುಂದಾದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಬಂಗಾಳವನ್ನು ಏಕೆಂದರೆ ತಾವು ತಮ್ಮ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಸಾಫಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿಯೇ ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ರೇಷ್ಟೆ ಉದ್ದೇಶದವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದ ರೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೇಷ್ಟೆಯನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಗೊಳಿಸಿದರು.

ಮೈಸೂರು ಸಂಸಾನದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನರು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಾದನೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದ್ದ ರೇಷ್ಟ್ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಪಣತೋಟಿರು. 1780–90 ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟ್ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ರೇಷ್ಟ್ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ಎಂದು ಹಲವು ಮೂಲಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ರೇಷ್ಟ್ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು “ಸುಲ್ತಾನಿ ಕಡ್ಡಿ” ಎಂಬ ಹಿಪ್ಪು ನೇರಳೆ ತಳಿಯನ್ನು ತರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಧನಗಾರು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆಂದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ದಿವಾನರಾದ ಮೊಣಯ್ಯನವರು ಜನ್ಮಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟ್ ಉತ್ತಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿ ಶ್ರೀ.ಶ.1820 ರಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ರೇಷ್ಟ್ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ರಾಮನಗರದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟ್ ಉತ್ತಾದನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ರಾಮನಗರದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರು ಶೇ.70 ರಷ್ಟು ಜನರು ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬಾನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಉಪಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಸಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟ್ ಬೆಳೆಯು ಸಹ ಒಂದಾಗಿದೆ. ರೇಷ್ಟ್ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವೇಕಾದರೆ ರೈತರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನೇಲ್ಲಾ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆದರೆ ಲಾಭ ಕೈ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಲಾಭವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ ರೇಷ್ಟ್ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಪಾಲನೆ-ಮೋಷಣೆ

ಮಾಡಿ ಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ರೇಷ್ಟ್ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಳುಗಳನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಂತರ ಅವುಗಳು ಕಟ್ಟಿದ ಗೂಡನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಿದ ನಂತರ ಲಾಭ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಬೆಳೆಯ ಕಾರ್ಯವು ಸತತವಾಗಿ 22–25 ದಿನಗಳೊಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ರೇಷ್ಟ್ ಮಳುಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟು ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ರೇಷ್ಟ್ ಗೂಡನ್ನು ರೇಷ್ಟ್ ಎಳೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಿಜ್ಜವಂತಹ ಫಿಲೇಚರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯದ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಕಾರ 175 ಫಿಲೇಚರ್ ಗಳಿಷ್ಟು 963 ಮಂದಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 67 ಘಟಕಗಳಿಷ್ಟು, 323 ಮಂದಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಜನ್ಮಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ 14 ಘಟಕಗಳು 78 ಮಂದಿ, ಕನಕಮುರದಲ್ಲಿ 13 ಘಟಕಗಳು 72 ಮಂದಿ ಹಾಗೂ ಮಾಗಡಿಯಲ್ಲಿ 25 ಘಟಕಗಳಿಷ್ಟು 122 ಮಂದಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ರೇಷ್ಟ್ ಇಲಾಖೆಯ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಸುಮಾರು 1633 ಫಿಲೇಚರ್‌ಗಳಿಷ್ಟು, 10 ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 916, ಜನ್ಮಪಟ್ಟಣ 183 ಘಟಕ, 3151 ಮಂದಿ ಪುರುಷರು, 3294 ಮಹಿಳೆಯರು ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು 6445 ಕಾರ್ಮಿಕರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು

1. ರೇಷ್ಟ್ ಬೆಳೆಗಾರರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು.
2. ರೇಷ್ಟ್ ಬೆಳೆಯ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಒಂದು ಮಾರ್ಗಸೂಚಿ ಯೈವಿಷಣೀಯಾಗಿದ್ದು. ಹಂತಗಳು, ಕಾರ್ಯಗಳು, ವಿಧಾನಗಳು, ತಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಧನಗಳಂತಹ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದಲ್ಲದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವಿಧಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ತಕ್ಷಣವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಧಾನ ಅಥವಾ ತಂತ್ರವನ್ನು ಏಕೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ನಾವು ಇತರೆ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಬಳಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಶೋಧನಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಸಂಶೋಧಕರಿಂದ ಅಧವಾ ಇತರರಿಂದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿವೆ. ಇಡೀ ಸಂಶೋಧನಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಹಾಗೂ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 1: ರೇಷ್ಯೇಯಲ್ಲಿ ಶೋಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿದಾರರ ಜಾತಿವಾರು ವಿವರ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಜಾತಿ ವಿವರ	ಆವೃತ್ತಿ	%
1	ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ/ಪಂಗಡ	16	32
2	ಒಬಿಸಿ	21	42
3	ಸಾಮಾನ್ಯ	13	26
ಒಟ್ಟು		50	100

ಕೋಷ್ಟಕ 1 ರಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಳಪಡಿಸಿದ ಸುಮಾರು 50 ರೈತರಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ 16 ಅಂದರೆ ಶೇ.32% ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ 13 ಅಂದರೆ ಶೇ.26% ರಷ್ಟು, ಇತರೆ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ 21 ಅಂದರೆ ಶೇ.42% ರಷ್ಟು ರೈತರು ರೇಷ್ಯೇ ಬೆಳೆಯನ್ನು

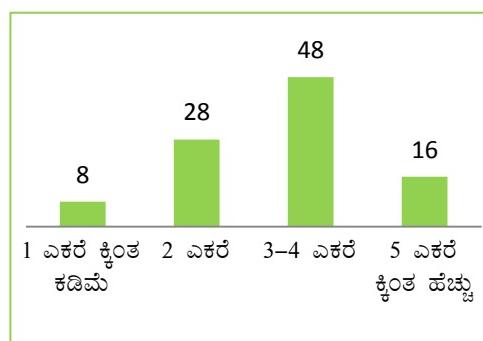
ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಇತರೆ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಮುದಾಯದವರು ರೇಷ್ಯೇ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 2: ರೇಷ್ಯೇ ಬೆಳೆಗಾರರ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯದ ವಿವರ

ಕ್ರ.ಸಂ	ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ	ಆವೃತ್ತಿ	%
1	15,000 – 20,000	13	26
2	21,000 – 30,000	12	24
3	41,000 – 50,000	08	16
4	51,000 ಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ	17	34
ಒಟ್ಟು		50	100

ಕೋಷ್ಟಕ 2ರಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಯೇ ಬೆಳೆಗಾರರ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯದ ವಿವರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕೋಷ್ಟಕದ ಪ್ರಕಾರ ಶೇ.26 ರಷ್ಟು ರೈತರು 15 ರಿಂದ 20 ಸಾವಿರ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಶೇ.24 ರಷ್ಟು ರೈತರು 21–30 ಸಾವಿರ, ಶೇ.16 ರಷ್ಟು ರೈತರಿಯ 41–50 ಸಾವಿರ ಹಾಗೂ ಶೇ.34 ರೈತರು 51 ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವಲೋಕನದ ಮೂಲಕ ರೇಷ್ಯೇಗೂಡಿನ ಗುಣಮಟ್ಟ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೆಲೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ ರೇಷ್ಯೇ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಿಳಿತಗಳು ಕಂಡು ಬರುವುದರಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೇರುಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ರೇಖಾಚಿತ್ರ 1: ರೇಷ್ಯೇ ಬೆಳೆಗಾರರ ಜಮೀನಿನ ವಿವರ

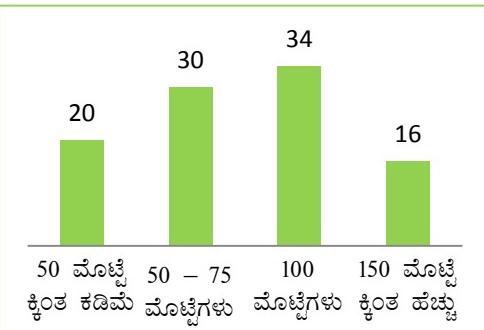
ಮೇಲಿನ ರೇಖಾಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯುವ ರೈತರಿಗೆ ಎಪ್ಪು ಭೂಮಿ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ 1 ಎಕರೆ ಕ್ಷಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಜಮೀನಿರುವ 4 ಜನರು ಅಂದರೆ ಶೇ.8% ರಷ್ಟು, 2 ಎಕರೆ ಜಮೀನಿರುವಂತಹ 14 ಜನರು ಅಂದರೆ ಶೇ.28% ರಷ್ಟು, 3-4 ಎಕರೆ ಜಮೀನಿರುವಂತಹ 24 ಜನರು ಅಂದರೆ ಶೇ.48% ರಷ್ಟು ಹಾಗೂ 5 ಎಕರೆ ಕ್ಷಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜಮೀನನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರೈತರು 8 ಜನರು ಅಂದರೆ ಶೇ.16% ರಷ್ಟು ರೈತರು ಜಮೀನನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ರೇಷ್ಟೆ ಕೃಷಿಕರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮತ್ತು ಜಮೀನನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 3: ರೇಷ್ಟೆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದರ ವಿವರ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಆಯ್ದುಗಳು	ಆವೃತ್ತಿ	%
1	ಖಾಸಗಿ ರೇಷ್ಟೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಗ್ರೇನೇಜ್	13	26
2	ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣೆಕಾ ಕೇಂದ್ರ	21	42
3	ಸರ್ಕಾರಿ ರೇಷ್ಟೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಗ್ರೇನೇಜ್	07	14
4	ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ	09	18
	ಒಟ್ಟು	50	100

ಈ ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಗಾರರು ರೇಷ್ಟೆ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದರ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಖಾಸಗಿ ರೇಷ್ಟೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಗ್ರೇನೇಜ್‌ನಿಂದ 13 ಮಂದಿ ಅಂದರೆ ಶೇ.26% ರಷ್ಟು ರೈತರು ಚಾಕಿ ಸಾಕಾಣೆಕಾ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ, 21 ಜನರು ಅಂದರೆ ಶೇ.42% ರಷ್ಟು, ಸರ್ಕಾರಿ ರೇಷ್ಟೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಗ್ರೇನೇಜ್ ನಿಂದ 7 ಜನರು ಅಂದರೆ ಶೇ.14% ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ 9 ಜನರು ಅಂದರೆ ಶೇ.18% ರಷ್ಟು ರೇಷ್ಟೆ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ.

ರೇಖಾಚಿತ್ರ 2: ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಗಾರರು ಎಪ್ಪುಮೊಟ್ಟೆಗಳ ರೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದರ ವಿವರ

ಈ ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಗಾರರು ಎಪ್ಪು ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದರ ವಿವರ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ 50 ಮೊಟ್ಟೆ ಕ್ಷಿಂತ ಕಡಿಮೆ ರೇಷ್ಟೆಯನ್ನು 10 ಜನರಲ್ಲಿ ಶೇ.20 ರಷ್ಟು, 50-75 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು 15 ಜನರಲ್ಲಿ ಶೇ.30% ರಷ್ಟು, 100 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು 17 ಜನರಲ್ಲಿ ಶೇ.34% ರಷ್ಟು ಹಾಗೂ 150 ಮೊಟ್ಟೆ ಕ್ಷಿಂತ ಹೆಚ್ಚು 8 ಜನರಲ್ಲಿ ಶೇ.16% ರಷ್ಟು ಜನರು ರೇಷ್ಟೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಸಾಕುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದರ ವಿವರ ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂದರ್ಶನ ಮೂಲಕ 50-75 ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸಾಕುವವರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳದ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಾಗೆಯೇ ಜಾಗದ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಇರುವುದಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ರೇಷ್ಟೆಯು ಒಂದು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿದ್ದ ಕ್ರಿಯಾದಿಂದಲೂ ಸಹ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಭಾರತವು ರೇಷ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ 2ನೇ ಸಾಧಾರಣನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಐಷಾರಾಮಿ ವಸ್ತುವಾದ ರೇಷ್ಟೆಯು ಬೆಲೆ ಬಾಳುವಂತಹ ಪದಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯವುದು ಕನಾರ್ಟಿಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ. ಅದರಲ್ಲಿಯು ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರು ರೇಷ್ಟೆ ಬೆಳೆಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಮುಖ ಕಸುಬುನಾಗಿ

ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.
ರಾಮನಗರವು ರೇಷ್ಟ್ ನಾಡೆಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪಡೆದುಹೊಂಡಿದೆ. ರೇಷ್ಟ್ ಬೆಳೆಯುವ ರೈತರ ಬಗ್ಗೆ
ಮತ್ತು ರೇಷ್ಟ್ ಗೂಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಯನದ
ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಕಲ್ಲು ಎಂ.ಎಸ್. (2020). ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂತಿಮ ಅಂಶಗಳ ನೋಟ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಛೇರಿ
- ಕರಿಯಪ್ಪ, ಜಿ.ಎಸ್. (2023). ರೇಷ್ಟ್ ಕೃಷಿ. ರೇಷ್ಟ್ ನಿದೇಶನಾಲಯ.
- ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಹೆಚ್.ಆರ್. (2001). ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಮೂರ್ಚಿಮು ಪ್ರಿಂಟರ್.
- ನಾಗಾಂಬಿಕಾದೇವ ಎನ್. (2012). ರೇಷ್ಟ್ ಕೃಷಿ ರೇಷ್ಟ್ಗೂಡಿನ ವಹಿವಾಟು ಹಾಗೂ ಧಾರಣೆ. ರೇಷ್ಟ್ ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಯುಕ್ತರು.
- ಪಾಥ. (2008). ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಪುಟ್ಟರಾಜು. (2009). ರೇಷ್ಟ್ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ರೇಷ್ಟ್ ಇಲಾಖೆ ಕೈಪಿಡಿ. (2023) ಕನಾರಕ ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ರೇಷ್ಟ್ ಮಂಡಳಿ.

విరూపాక్ష దేవాలయదల్లిరువ నవగ్రహ తీల్పగళు: ఒందు అధ్యయన

నిముచల సి.ఎి

సంమోధన విద్యార్థి, ప్రాచీన ఇతిహాస మతు మరాత్తులూస్త విభాగ, కన్నడ విశ్వవిద్యాలయ హంపి, విద్యార్థి.

Abstract:

హంపెయ ప్రసిద్ధ హగూ ప్రాచీన దేవాలయ పంపావిరూపాక్షనదు ఇదు దస్తిం భారతద ప్రసిద్ధ ధామిక మతు యాత్రాక్షేత్రపు హాము. హంపియు చారిత్రిక హగూ పౌరాణికవాగియు ప్రసిద్ధి పడే స్థాయికాగిదే. పంపా-విరూపాక్షర ఆరాధనయు విజయనగరపూర్వ కాలద్వారా ఇల్లిన దేవాలయ మతు శాసనగళు కూడ అష్టో ప్రాచీనవాగివే. ప్రస్తుత లేఖనదల్లి విరూపాక్ష దేవాలయదల్లిరువ నవగ్రహ తీల్పగళన్ను కురితు అధ్యయన మాడలాగిదే.

Keywords: విరూపాక్ష దేవాలయ, నవగ్రహ తీల్పగళు, పంపాపతి, హంపి.

ఫీరికె

విరూపాక్ష దేవాలయవ అత్యంత ప్రాచీన దేవాలయవాగిదే. పంపాదేవియు తపస్స మాడి విరూపాక్షనన్ను ఒలిసికొండుదరింద విరూపాక్షనిగే పంపాపతి ఎందూ కరేయత్తారే. శ్రీ. 689ర శాసనదల్లి బాదామి చాలుక్య అరస వినయాదిత్యమ పంపా తీరదల్లి బీధుబింబాగ భూదాన నీడిదను ఎంబ ఉల్లేఖవిదే. తుంగభద్రా నదియన్ను పంపా ఎంబ హేసరినిందలూ కరేయలాగిదే. శ్రీ. 1014ర కల్యాణ చాలుక్య అరస ఐదనే విక్రమాదిత్యన శాసనదల్లి నోళంబ పల్లవ వంతద ఇరివనోళంబాదిరాజన రాణియు శ్రావణ మాసదల్లి పంపాతీథ్రాద మహాకాళనిగే భూదాన నీడిద్వాళు. ఇల్లిన ఈ మహాకాళ విరూపాక్షనే ఇరచేకు. విరూపాక్ష

దేవస్థానదల్లి నవగ్రహతీల్పగళు ఇవే. అవుగళన్ను ఈ కేళగినంతే నోడలాగిదే.

సూయిం

శ్రీ తల్లునిధియ ప్రశార సూయింను ఎంటుదళద తావరేయ మేలే ఇరుత్తానే. దాసవాళద కెంపు యొవినంతే కెంపగిరుత్తానే. ఎరదు క్షేగళిద్వా ఒందు హస్తదల్లి కెంపు కమలవన్ను హిడిదు ఇన్సోందు హస్త అభయ ముద్దెయల్లిదే. ఈతన వస్తు మాలే మత్తు అలంకార సింధూర వణిదల్లిరుత్తావే, మాణిక్యగళింద మాడిద ఆభరణగళన్ను ధరిసిరుత్తానే. పద్మదల్లి కులితు అధవా నింతిరుత్తానే. రథవన్ను ఏటు కుదురేగళు ఎళేయత్తావే. రథక్షే ఒందే జెక్కెవిరుత్తాడే.

Please cite this article as: నిముచల, సి.ఎి. (2024). విరూపాక్ష దేవాలయదల్లిరువ నవగ్రహ తీల్పగళు: ఒందు అధ్యయన. స్రుజని: ఇందియన్ జనస్థల ఆఫ్రో ఇన్స్టిచ్యూట్స్ రిససర్చ్ అండ్ డెవెలప్మెంట్, 3(3), 46-54

ಈತನೊಂದಿಗೆ ಅಧಿಕೇವತೆ ಪ್ರತ್ಯಾಧಿಕೇವತೆಗಳು ಇರುತ್ತಾರೆ.

ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಸೂರ್ಯನು ತಾವರೆ ಹೊವಿನ ಒಳಭಾಗದ ಬಣ್ಣದಂತೆ ಕೆಂಪು ಭಾಯೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಪದ್ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ಏಳು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿದ ರಥದಲ್ಲಿ ಪದ್ದದ ಮೇಲೆ ಪದ್ಭಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ.

ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಶಿಲ್ಪಾಸ್ತದ ಪ್ರಕಾರ ರವಿಯ ಮಹಾರಥವು ಒಂದೇ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಏಳು ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ತಾವರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ನೇರವಾದ ಕೇಶರಾಶಿ ಇದ್ದು ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರಭಾವಂಡಲ ಇರುತ್ತದೆ. ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಧರಿಸಿದ ಆಭರಣಗಳು ಹೊಳಪಿನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ರವಿಯ ಬಲಕ್ಕೆ ಪತ್ತಿ ಸಂಚಾಳ ಎಡಗಡೆಗೆ ಭಾಯಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ರಥದ ಹಂಸರು ಮಕರಧ್ವಜ. ಈತನು ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಮತ್ತೆಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಸೂರ್ಯನು ಮೇಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಸೂಕ್ತವಾದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಎಡ ಮತ್ತು ಬಲ ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಾರ್ಶಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರಬೇಕು. ಅವ್ಯಂಗ ಅಥವಾ ಅವ್ಯಂಗ ವಡ್ಯಾಣ, ಕಾಲುಸರಗಳು, ತೋಳ್ಣಂದಿಗಳು, ಕಡಗಗಳು, ನಾನಾಬಗೆಯ ಹಾರಗಳು, ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಹೂಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಸೂರ್ಯನ ಎರಡು ಹಸ್ತಗಳು ದಂಡ ಮತ್ತು ಹಿಂಗಳನ ಮೇಲೆ ಇರಬೇಕು.

ಪಾದ್ಯಸಂಹಿತೆ ಪ್ರಕಾರ ಸೂರ್ಯನು ಎರಡು ಕೈಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೆಂಪು ವರ್ಣದ ಭಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ತಲೆ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಲಯವಿರುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ

ಕಮಲಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಂಟು ದಳಗಳುಳ್ಳ ಪದ್ದದ ಮೇಲೆ ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪದ್ಭಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿಂತೆ ಅಥವಾ ನಿಂತಿರುವಂತೆ ರೂಪಿಸಬಹುದು.

ಸುಪ್ರಬೇದಾಗಮದ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಮೃಕಾಂತಿಯಿಂದ ಸ್ವರದ್ಭೂಪಿಯಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ, ಕರಂಡಮಕುಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದು ಇದರ ಎರಡು ಪಟ್ಟು ಎತ್ತರದ ಪ್ರಭಾವಲಯವಿರುತ್ತದೆ. ಬಲ ಮತ್ತು ಎಡ ಪಾಶ್ಚಾಗಳಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯುಷೆಯರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಅರುಣನು ಪದ್ದದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ರವಿಯ ಏಳು ಕುದುರೆಗಳ ರಥದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶಿಲ್ಪರತ್ಸಂ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಕಾಶವಂತನಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯನು ಎರಡು ಭುಜಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ದವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೇ ಚಕ್ರ, ಏಳು ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಕಡಿವಾಣ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಂಪು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಾರ್ಣಿಕ್ಯ ಕುಂಡಲ ಮತ್ತು ಕರಂಡಮಕುಟ ಧರಿಸಿ ಪದ್ದದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾರಧಿಯಾದ ಅರುಣನಿಗೆ ಸೊಂಟವಿಲ್ಲ. ದಂಡ ಮತ್ತು ಹಿಂಗಳ ಇಬ್ಬರು ಕತ್ತಿಗುರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಈತನಿಗೆ ದಾಖಲಾಪಾಲಕರಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸೂರ್ಯಾರ್ಶಿಲ್ಪವು ಮೂರಾಂಭಿಮುಖಿವಾಗಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಳು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ವಾಹನವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ರಥದಲ್ಲಿ ಹಿಂತದ ಮೇಲೆ ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದು, ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳು ಬಲಗ್ಗೆ ವರದ ಮತ್ತು ಎಡಗ್ಗೆ ಅಭಯ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ದವನ್ನು ಹಿಡಿದೆ. ಸೂರ್ಯನು ಕಿರೀಟ, ಕೊರಳು, ಕೊರಳಹಾರ, ಉದರಬಂಧಿ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ಸೊಂಟದ ಪಟ್ಟಿ, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ

ಕಡಗ, ಕಾಲು ಕಡಗ ಮತ್ತು ನೆರಿಗೆಯುಕ್ತ ಧೋತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ.

ಚಂದ್ರ

ಚಂದ್ರನು ಕ್ಷೇರಸಾಗರ ಮಂಧನದಲ್ಲಿ ಮಣಿದವನು ಎಂದು ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಶಿಲ್ಪರತ್ನಂ ಪ್ರಕಾರ ಚಂದ್ರನ ಮೂರ್ತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿವು ಬಿಳಿಯ ವರ್ಣದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಚಂದ್ರನು ಹತ್ತು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ರಥದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಬಲ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಎಡ ಹಸ್ತ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈತನಿಗೆ ಶಶಾಂಕ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದೆ.

ಮತ್ತು ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಚಂದ್ರನು ಬಿಳಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಿಂದ ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮುದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರನ ಬಲ ಪಾಶ್ಚಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯದೇವಿ ಎಡ ಪಾಶ್ಚಕ್ಕೆ ಶೋಭಾದೇವಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ವಾಹನ ಸಿಂಹ ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳ ರಥಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪೂರ್ವಕಣಾಗಮದ ಪ್ರಕಾರ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಿಳುಪಿನ ಮೈಬಣ್ಣದ ಚಂದ್ರನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಎರಡು ಕೈಗಳು, ಎರಡು ಕಣ್ಣು, ಒಂದು ತಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಶಿರದ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರಭಾವಲಯವಿರುತ್ತದೆ. ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮುದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ರೋಹಿಣಿ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಈತನನ್ನು ನಿಂತಿರುವಂತೆ ಅಥವಾ ಕುಳಿತಿರುವಂತೆ ರೂಪಿಸಬಹುದು.

ಶ್ರೀತತ್ವನಿಧಿ ಪ್ರಕಾರ ಚಂದ್ರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಣದವನು. ದೇಹವು ಹಾಲಿನಂತೆ ಬೆಳ್ಳಿದ್ದ ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಾ ಸುಧೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಶೀತಲ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಂಕೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ರಥಕ್ಕೆ ಮೂರು ಚಕ್ರಗಳಿವೆ. ಹತ್ತು ಕುದುರೆಗಳು ರಥವನ್ನು

ಎಳೆಯುತ್ತವೆ. ರಥದಲ್ಲಿ ಅಧಿದೇವತೆ ಜಲದೇವಿ ಪ್ರಾತ್ಯಾಧಿ ದೇವತೆ ಉಮಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಚಂದ್ರನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಪಟಿಕ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಬೇಕು.

ಗ್ರಹಯಾಗ ತತ್ತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಣಿರುವ ಚಂದ್ರನು ಬೆಳ್ಳಿಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಬಲಹಸ್ತ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಎಡ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಹತ್ತು ಕುದುರೆಗಳು ಎಳೆಯುವ ರಥದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ತಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶಾರದಾ ತಿಳಕ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ; ಸ್ಪಟಿಕದಂತೆ ಬಿಳುಪಾದ ಮೈ ಕಾಂತಿಯಳ್ಳಿ ಪೂರ್ವಾಚಂದ್ರನಿಗೆ ದುಂಡಾದ ಮುಖವಿದೆ. ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಮುಂಗುರುಳಿವೆ. ಎರಡು ದೃಢವಾದ ಕೈಗಳಿವೆ ಬಲ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಕುಮುದವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಎಡ ಹಸ್ತ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಅಂಶುಮಂಡ್ರದಾಗಮದ ಪ್ರಕಾರ ಚಂದ್ರನು ಬೆಳ್ಳಿಗಿರಬೇಕು. ತಲೆಯು ಪ್ರಭಾಮಂಡಲದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರಬೇಕು. ಈತನು ವಿವಿಧ ಅಭರಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಹೂವುಗಳ ಮಾಲೆಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. ಬಿಳಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮುದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರಬೇಕು. ಜಿನ್ನದ ಯಜೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಖವು ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯ ನೋಟವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಚಂದ್ರನ ಆಸನವು ಸಿಂಹಾಸನವಾಗಿದ್ದು ಹತ್ತು ಕುದುರೆಗಳು ಎಳೆಯುವ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಬೇಕು.

ಚಂದ್ರ ಶಿಲ್ಪ ಆಗ್ನೇಯ ಬಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಹನವಾದ ಚಿಗರೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಚಂದ್ರನು ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಬಲಗೈ ಅಭಯ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ.

ಈ ಶೀಲ್ಪವು ಕೆರೀಟ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಕೊರಳಹಾರ, ಉದರಬಂಧಿ, ಯಚ್ಚೋಪವೀತ, ಸೊಂಟದ ಪಟ್ಟಿ, ಕೈ ಕಡಗ, ಕಾಲು ಕಡಗ ಮತ್ತು ನೆರಿಗೆಯುಕ್ತ ಘೋತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ.

ಹುಜ

ಜಗತ್ತನ್ನು ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ದೇಹದಿಂದ ಬೆವರ ಹನಿಯೋಂದು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಹುಜನು ರೂಪಗೊಂಡನು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಗ್ರಹಯಾಗ ತತ್ತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಹುಜನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಆಯಿಧ ಮತ್ತು ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಕೈಗಳು ಅಭಯ ಮತ್ತು ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಈತನು ಕೆಂಪು ವಸ್ತು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಪುರಶ್ಚಯ ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹುಜನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಿವೆ. ಈತನು ಧರಿಸಿರುವ ವಸ್ತುಗಳು ಗಂಧ, ಮಾಲೆ, ಹಾಗಳು, ಪತಾಕೆ, ಮೈಬಣ್ಣ ಎಲ್ಲವೂ ಕೆಂಪು ವರದ, ಅಭಯ, ಗಡೆ, ಶೂಲಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಮೇಷದ ಮೇಲೆ ಹುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಧಿದೇವತೆ ಪ್ರತ್ಯಾಧಿದೇವತೆ ಎರಡು ಷಣ್ಣಿಲಿನು.

ವಿಷ್ಣು ಧರೋತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಹುಜನು ಕೆಂಪು ಕಾಂತಿಯಿಂದ, ಕೆಂಪು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೆಂಪು ಹಾಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಷ ವಾಹನದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಲ ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ, ಶೂಲ ಮತ್ತು ಎಡ ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಂಗ ಗದೆ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಪಾಠಾಂತರವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಂಗಕ್ಕೆ ಬದಲಿಗೆ ವರದ ಹಸ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಶೀಲ್ಪರತ್ನದ ಪ್ರಕಾರ ಹುಜನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಭೂಜಗಳು ಮುಂದಿನ ಬಲಗ್ರ್ಯಾ ಅಭಯಮುದ್ರೆ ಎಡಗ್ರ್ಯಾ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಂದಿನ ಬಲ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕಾಯಿಧ ಎಡ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಗದೆಯನ್ನು ಇಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀ ತತ್ತ್ವನಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನಾಲ್ಕು ತೋಳುಗಳು ಇರುವ ಹುಜ ದೇವನು ಶಕ್ತಾಯಿಧ, ಶೂಲ, ಗದೆ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುಂಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಂಟು ಟಗರುಗಳನ್ನು ಹೂಡಿರುವ ರಥದಲ್ಲಿ ಮೇರು ಪರವತವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹವಳದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ರತ್ನ ಚಂದನದಲ್ಲಿ ಈತನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಶ್ರೀಕೋಣ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಇರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಮಂಗಳ ಶೀಲ್ಪವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈತನು ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಹಿಂದಿನ ಬಲಗ್ರ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಎಡಗ್ರ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಬಲಗ್ರ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ ಮತ್ತು ಎಡಗ್ರ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಈ ಶೀಲ್ಪವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಕೊರಳಹಾರ, ಉದರಬಂಧಿ, ಯಚ್ಚೋಪವೀತ, ಸೊಂಟದ ಪಟ್ಟಿ, ಕೈ ಕಡಗ, ಕಾಲು ಕಡಗ ಮತ್ತು ನೆರಿಗೆಯುಕ್ತ ಘೋತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ.

ಬುಧ

ಬುಧನನ್ನು ಗ್ರಹಪತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನ ಮಗ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬುಧನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆನಂತೆ ನೋಡಬಹುದು. ಕಾಳಿಕಾ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಪಿತಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹಳದಿ ಮಾಲೆ, ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿರುವ ಬುಧನು ಖಡ್ಗ, ಖೇಟಕ, ಗದೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ವರದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ವಾಹನ ಸಿಂಹ ಈತನು ಹಳದಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ, ಕನಕ ವರ್ಣ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಹಯಾಗ ತತ್ತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಬುಧನು ಹಳದಿಯ ಮೆಕಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ತೋಳುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಲಗಡೆ ಕೆಳ ಹಸ್ತ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಎಡಗಡೆ ಕೆಳ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಮೇಲಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಖೇಟಕವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

ಈತನ ವಾಹನ ಸಿಂಹ. ಸೌಮ್ಯಗುಣದ ಈತನು ಹಳದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶೀಲ್ಪರತ್ನದ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣಿದ ಮೃಕಾಂತಿಯ ಬುಧನು ಸಿಂಹದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ, ಹಳದಿಯ ಮಾಲೆ ಜೊತೆಗೆ ಚಿನ್ನದ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾಹುಗಳು ಬಲ ಪಾಶ್ವದ ಮುಂದಿನ ಹಸ್ತ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಡ ಪಾಶ್ವದ ಮುಂದಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಗದೆ ಮೇಲಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಗುರಾಣಿ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀ ತತ್ತ್ವ ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಬುಧನು ಕುಂಕುಮ ವರ್ಣದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಭೂಜಗಳು ಬಲಭಾಗದ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಗದೆ ಮತ್ತು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಡಭಾಗದ ಮುಂದಿನ ಕೈ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ ಮೇಲಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗುರಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಳದಿ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಮರಕತಗಳ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೇವನು ಹಸಿರು ದ್ವಿಜದಿಂದ ಸುಶೋಭಿತವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ರಥಕೈ ನಾಲ್ಕು ಸಿಂಹಗಳನ್ನು ಹೊಡಿದ್ದು ಮೇರು ಪರವತವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಪುರಶ್ಚಯೋಽವ ಬುಧನು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹಳದಿ ಗಂಧವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಹಳದಿ ಹೂಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಖಡ್ಗ, ಖೇಬಕ, ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ವರದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಳದಿ ವರ್ಣದ ದ್ವಿಜ ಭಕ್ತಿ ಪತಾಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಕೇಯಾರ, ಕಟಕ, ಕುಂಡಲಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಬುದ್ದ ಶೀಲ್ಪ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕರೀಣಧಾರಿಯಾಗಿ ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈತನು ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಹಿಂದಿನ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ ಮತ್ತು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಕೇಟಕವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಬಲಗೈ ಅಭಯ ಮತ್ತು

ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಈ ಶೀಲ್ಪ ಕರ್ಣಕುಂಡಲ, ಕೊರಳಹಾರ, ಉದರಬಂಧಿ, ಯಹೆಂಡ್‌ಪವಿತ್ರ, ಸೂಂಟದ ಪಟ್ಟಿ, ಕೈ ಕಡಗ, ಕಾಲು ಕಡಗ ಮತ್ತು ನೆರಿಗೆಯುಕ್ತ ಧೋತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ. **ಬೃಹಸ್ಪತಿ/ಗುರು**

ವೈದಿಕ ದೇವನಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ದೇವಗುರು, ಗುರು, ವಾಚಸ್ಪತಿ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳು ಇವೆ. ಈ ದೇವನ ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಹಯಾಗ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಗುರು ಪೀತವರ್ಣದವನು ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಕೆಂಪು ಪದ್ಧತ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ನಾಲ್ಕು ಬಾಹುಗಳು ಈತನು ಅಕ್ಷಮಾಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಏರಪು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕರುಂಡಲು, ಯೋಗದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೇರಡು ಕೈ ಅಭಯ ಮತ್ತು ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

ಕಾಳಿಕಾ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣದ ಕರುಂಡಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ, ಹಳದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಮೈಬಣ್ಣ ಬಿಳುಮ ಮೀಶ್ರಿತ ಹಳದಿ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಿಂದ್ದು ಬಲಭಾಗದ ಒಂದು ಕೈ ಅಭಯ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕರುಂಡಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಎಡ ಭಾಗದ ಏರಪು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಮಾಲೆ ಮತ್ತು ಯೋಗದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

ಪುರಶ್ಚಯೋಽವರ್ಣದಲ್ಲಿ ವರದಮುದ್ರೆ, ಯೋಗ ತಂಡ, ಅಕ್ಷಮಾಲೆ, ಕರುಂಡಲು ಹಿಡಿದಿರುವ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಹಳದಿ ವರ್ಣದವನು. ಪೀಠಾಂಬರಧಾರಿ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಪತಾಕೆಯಿಂದ್ದವನು.

ವಿಷ್ಣುಧಮೋಽತ್ರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಏರಪು ಕೈಗಳು ಈತನ ಮೈ ಕಾಯಿಸಿದ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಶೋಭಯಮಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಮಾಲೆ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತರ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಪೀಠಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ಆಭರಣಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ರಥವು ಒಂಗಾರದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಎಂಟು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ರತ್ನದ ಪ್ರಕಾರ ಗುರುವಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಿವೆ. ಬಲ ಪಾಶ್ಚಯದ ಮುಂದಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅಭಯ ಮುದ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಕ್ಷಮಾಲೆ ಮೇಲಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಡ ಪಾಶ್ಚಯದ ಮುಂದಿನ ಹಸ್ತ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಕರುಂಡಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಸ್ವಯಂ ಶಿಲ್ಪ.

ಶ್ರೀ ತತ್ತ್ವನಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಬಂಗಾರದ ಮೈಬಣ್ಣಿಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ದಂಡ ಕರುಂಡಲು ಅಕ್ಷಮಾಲೆ ವರದಮುದ್ರೆ ಈತನ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಪುಷ್ಟಾಗ ಮಣಿಗಳ ಅಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳ ಅಧಿಪತಿ, ಈತನ ದ್ವಿಜ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ್ದು. ಈತನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಬಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಪದ್ಧದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ದಳದ ಮೇಲೆ ಇಳಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಮೆ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡಿರಬೇಕು.

ಗುರು ಶ್ರೀಲಿಪು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈತನು ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಹಿಂದಿನ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಮಾಲೆ ಮತ್ತು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಯೋಗದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಬಲಗೈ ಅಭಯ ಮುದ್ರೆ ಮತ್ತು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಕರುಂಡಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಈ ಶ್ರೀಲಿಪು ಕರ್ಣಾಕುಂಡಲ, ಹೊರಳಹಾರ, ಉದರಬಂಧಿ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ಸೌಂಟದ ಪಟ್ಟಿ, ಕೈ ಕಡಗ, ಕಾಲು ಕಡಗ ಮತ್ತು ನೆರಿಗೆಯುಕ್ತ ಧೋತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ. ವಾಹನವಾದ ಆನೆಯು ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿದೆ.

ಶುಕ್ರ

ಗ್ರಹಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಆರನೇಯವನು ಶುಕ್ರನು. ಈತನಿಗೆ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ ಕವಿ, ಉತನಸ್, ಭಾಗವ, ಕವಿಪುತ್ರ, ಗೃಹಸಿತ ಇತ್ಯಾದಿ. ಗ್ರಹಯಾಗ ತತ್ತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಶುಕ್ರನು ಶೈತಾನಿ. ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳಿದ್ದು ಅಕ್ಷಮಾಲೆ, ಜಲಕುಂಬ, ದಂಡ, ಅಭಯಹಸ್ತ

ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಕೆಂಪು ತಾವರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ರಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಥಕ್ಕೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಭೃಗು ಪ್ರತ್ಯನಾದ ಶುಕ್ರನು ಬಿಳಿಯ ಮೈಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿದ್ದ ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಎರಡು ಶೋಜುಗಳು ಬಲ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ನಿಧಿ ಕುಂಭವನ್ನು ಎಡ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ರಥಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳ್ಳಿ ಈತನ ಪ್ರಿಯಲೋಹ.

ಕಾಳಿಕಾ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರನು ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಅಕ್ಷಮಾಲೆ, ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಅಭಯ, ವರದ ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಿಳಿ ಮೈಬಣ್ಣದ ಈತನು ಬಿಳಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಶಂಖ ಮತ್ತು ನಾಗ ಎಂಬ ಎರಡು ಸರ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಪುರಷ್ಯಯರ್ಜಣವದ ಪ್ರಕಾರ ಬಿಳಿ ಮೈಬಣ್ಣದನಾದ ಶುಕ್ರನು ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತು ಧರಿಸಿ ಗಂಥವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ದಂಡ, ಅಕ್ಷಮಾಲೆ, ಕರುಂಡಲು ಮತ್ತು ವರದಮುದ್ರೆ ಧರಿಸಿರುವನು. ಕಟ್ಟಕ, ಕೇರೂರ, ಕಂಕಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದು, ರಥದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವನು.

ಶ್ರೀ ತತ್ತ್ವನಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಶುಕ್ರನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾಹುಗಳಿದ್ದು ಮೂರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಂಡ, ಕರುಂಡಲು, ಅಕ್ಷ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೈ ವರದಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಮಸ್ತ ವಚ್ಚಾಭರಣಗಳನ್ನು ಬಿಳಿಪಾದ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಪದ್ಧದ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನ ದಳದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಾದ ಇಂದ್ರಾಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಪೀಠವು ಪಂಚ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಶುಕ್ರ ಶೀಲಪು ಮೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈತನು ನಾಲ್ಕು ಕ್ರೇಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮುಂದಿನ ಬಲಗ್ಗೆ ಅಭಯ ಮುದ್ರೆ ಮತ್ತು ಎಡಗ್ಗೆ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಬಲಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಎಡಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಆಯುಧಗಳು ಅಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಈ ಶೀಲಪು ಕೋಕುಂಡಲ, ಕೊರಳಹಾರ, ಉದರಬಂಧಿ, ಯಚ್ಚೋಪವೀತ, ಸೊಂಟದ ಪಟ್ಟಿ, ಕೈ ಕಡಗ, ಕಾಲು ಕಡಗ ಮತ್ತು ನೆರಿಗೆಯುಕ್ತ ಧೋತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ.

ಶನಿ

ಶನಿಯು ಕ್ರೈಪ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಗ. ಈತನಿಗೆ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ನೀಲಾಂಬರ, ಮಂದ, ವಕ್ರೆ ವಿವಸ್ತನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ದೇವರ ಪ್ರತಿಮಾ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೋಡಬಹುದು. ಗ್ರಹಯಾಗ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಶನಿಯು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದವನಾಗಿದ್ದು, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟಿ ಧರಿಸಿರುವನು ಈತನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕ್ರೇಗಳಿವೆ. ಮೂರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಶೂಲ, ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೈ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಗೃಘನವನ್ನು ವಾಹನವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ, ಪೀಠವು ಧನುಸ್ಸಿನ ಆಕಾರದಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಪುರಾಣಶ್ಲಷ್ಟಯುರ್ಜಾವದಲ್ಲಿ ಶನಿಯು ಕೃಷ್ಣವಣದ ಮೈಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕಪ್ಪು ಗಂಥವನ್ನೇ ಮೈಗ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಆಭರಣಗಳು ನೀಲ ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಮುಕುಟ, ಕೇಯೂರಾದಿ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರನೀಲವು ಶನಿಯ ತ್ವಿಯವಾದ ಹರಳಿ.

ಅಂಶುಮಂಡ್ರದಾಗಮದ ಪ್ರಕಾರ ಕಪ್ಪುವಣದ ಶಸ್ಯಶಿರನಿಗೆ ಎರಡು ಕ್ರೇಗಳಿರಬೇಕು. ಬಲಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ ಎಡಗ್ಗೆ ವರದ ಬಂಗಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಕರಂಡ ಮುಕುಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಪ್ಪು

ಬಣ್ಣದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಒಂದು ಕಾಲು ಸ್ವೀಪ ಹುಂಟಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಪದ್ಧ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರಬೇಕು.

ವಿಪ್ಪು ಧರೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಕಪ್ಪು ಮುಖಿದ ಶನಿಯು ಕಪ್ಪು ವಣಾದವನು. ಈತನಿಗೆ ಎರಡು ಕ್ರೇಗಳು ಬಲಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಮಾಲೆ ಎಡಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಂಟು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿರುವ ರಥದಲ್ಲಿ ಈತನು ಮಂಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀ ತತ್ತ್ವನಿಧಿ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಟಿಕೆಯಂತಹ ಮೈಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಶನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಭೂಜಗಳಿವೆ. ಮೂರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣ ಖಿಡುವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೈ ಅಭಯ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ನೀಲಾವಣಾದ ಉಡುಪ್ಪ, ಮಾಲೆ, ಇಂದ್ರನೀಲಾ, ಮಣಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಂಟು ಕದುನೀಲ ವಣಾದ ಹದ್ದಗಳು ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವ ರಥವನ್ನು ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ, ಪೀಠವು ಧನುಸ್ಸಿನ ಆಕಾರದಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಶನಿ ಶೀಲಪು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಿರೀಟಧಾರಿಯಾಗಿ ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈತನು ನಾಲ್ಕು ಕ್ರೇಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಹಿಂದಿನ ಬಲಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಣವನ್ನು ಮತ್ತು ಎಡಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಧನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಬಲಗ್ಗೆ ಅಭಯ ಮತ್ತು ಎಡಗ್ಗೆ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶೀಲಪು ಕೋಕುಂಡಲ, ಕೊರಳಹಾರ, ಉದರಬಂಧಿ, ಯಚ್ಚೋಪವೀತ, ಸೊಂಟದ ಪಟ್ಟಿ, ಕೈ ಕಡಗ, ಕಾಲು ಕಡಗ ಮತ್ತು ನೆರಿಗೆಯುಕ್ತ ಧೋತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ. ವಾಹನ ಕಾಗೆಯು ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿದೆ.

ರಾಹು

ಗ್ರಹ ಯಾಗ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ರಾಹು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದವನು ಕಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ರೂಪವು ಶನಿಗೆ ಸಮ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕ್ರೇಗಳು ಮೂರು

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ, ಶೂಲ, ಖೇಟಕ ಹಿಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೈ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕಾಲನು ಈತನ ಅಧಿಕ್ಯವ. ಸರ್ವ ಪ್ರಶ್ನಾದಿ ದ್ವೀಪ.

ಕಾಳಿಕಾ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ರಾಹುವಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಿಷ್ಟು ಎರಡು ಕೈ ವರದ ಮತ್ತು ಅಭಯ ಮದ್ರಯಲ್ಲಿವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ, ಖೇಟಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಮೈಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪು.

ಪುರಶ್ಚಯಾಣವದಲ್ಲಿ ರಾಹು ಕಪ್ಪು ವರ್ಣದವನಾಗಿದ್ದು ಕ್ರಾರ ಸ್ವಭಾವಿ. ಈತನ ವಸ್ತುಗಳು, ಆಭರಣಗಳು, ಪತಾಕೆ, ಭತ್ತಿ, ದ್ವಜಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಕಪ್ಪು. ಕಪ್ಪು ವರ್ಣದ ಹಾಗಳಿಂದ ಈತನನ್ನು ಅಜ್ಞಾಸಚೇಕು. ಕ್ರಾರ ಮುಖದ ರಾಹುವಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳು. ಖಡ್ಗ, ಖೇಟಕ, ಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿರುತ್ತಾನೆ, ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈ ಇರುತ್ತದೆ. ಈತನು ರಥಾರಾಜನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀ ತತ್ತ್ವನಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಹುವಿನ ಮುಖಿ ಸರ್ವಾದ್ಯಾ. ಶ್ಯಮಲ ವರ್ಣದ ಸಿಂಹದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದು, ಗೋಮೇಧಕದೊಂದಿಗೆ ರೂಪಿಸಿರುವ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ರಥವು ಕಪ್ಪು ಸಿಂಹಗಳಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ರಾಹು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುತ್ತಾನೆ.

ರಾಹು ಶೀಲಪು ನೈರುತ್ಯ ಬಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಸರ್ವದ ತಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರಾಹು ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಎಡಗೈ ವರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಶೀಲಪು ಕಣಕಕುಂಡಲ, ಕೊರಳಹಾರ, ಉದರಬಂಧ, ಯಜ್ಮಾನ್ಯಪ್ರವೀತ, ಸೊಂಟದ ಪಟ್ಟಿ, ಕೈ ಕಡಗ, ಕಾಲು ಕಡಗ ಮತ್ತು ನೆರಿಗೆಯುಕ್ತ ಧೋತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ.

ಕೇತು

ಗ್ರಹಯಾಗ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಕೇತು ಧೂಮ್ರವರ್ಣದ ಮೈಯ್ಯವನು. ವಿಕೃತಗೊಂಡಿರುವ ಮುಖದವನು.

ವಸ್ತುಗಳು ಬೂದಿ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಾಳಿಕಾ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಹಾವಿನ ಬಾಲದ ರೂಪ ಕೇತುವಿನದು. ಈತನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಖಡ್ಗ, ಖೇಟಕ, ಗದೆ, ಬಾಣ ಎನ್ನುವ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಣ್ಣಗಳು ವಿಶಾಲವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ತಲೆ ಮನುಷ್ಯನದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಈತನ ಪೀಠ ಶರಾಸನ.

ಪುರಶ್ಚಯಾಣವದಲ್ಲಿ ಕೇತುವನ್ನು ಬೂದು ಬಣ್ಣದ ಕಣ್ಣ ಮತ್ತು ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ ವಕ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಿರೀಟ ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಬಣ್ಣದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಪ್ಪು ಅಥವಾ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ದ್ವಜ ಪತಾಕೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಹದ್ದಗಳನ್ನು ವಾಹನವಾಗಿ ಉಳಿಸುತ್ತವನು.

ಶ್ರೀ ತತ್ತ್ವನಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೇತು ದ್ವಜಾಕೃತಿಯವನು. ಎರಡು ಭುಜಗಳಿಷ್ಟು ಗದೆ ಮತ್ತು ವರದ ಮುದ್ರೆ ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ವೃಷಾಂತ ವಿಚಿತವಾಗಿ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಲವು ಬಣ್ಣಗಳ ಪಾರಿವಾಳಗಳಿಂದ ಈತನ ರಥವು ಎಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಕೇತು ಶೀಲಪು ಸೊಂಟದ ವರೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹ ಸೊಂಟದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಸರ್ವದ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ವಾಯುವು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಿರೀಟಧಾರಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈತನು ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಬಲಗೈ ಅಭಯ ಮತ್ತು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಈ ಶೀಲಪು ಕಿರೀಟ, ಕಣಕಕುಂಡಲ, ಕೊರಳಹಾರ, ಉದರಬಂಧ, ಯಜ್ಮಾನ್ಯಪ್ರವೀತ, ಸೊಂಟದ ಪಟ್ಟಿ, ಕೈ ಕಡಗವನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ.

ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ನವಗ್ರಹಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿಮಾಲಕ್ಷಣ ತೀಳಿಸಿದ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಳವಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಶೀಲಪು ಎಲ್ಲಾರೀತಿಯ

ಆಭರಣಗಳು ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದರಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಜ್ಯೋನಾನಂದ ಜಿ. (1997). *ಶ್ರೀ ಕಾಶ್ವತ ಶೈಲಿಶಾಸ್ತ್ರ* (ಉತ್ತರಾರ್ಥ). ಲಹ್ನಿಕ ಮುದ್ರಣಾಲಯ,
- ಮಲ್ಲಿಕಾ ಎಸ್. ಫಂಡಿ. (2017) ಹಂಪಿ ಇತಿಹಾಸ ಅವಲೋಕನ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ.
- Anna L. Dallapiccola, Anila Verghese . (1998). *Sculpture at Vijayanagara Iconography and style.* Manohar publishers and distributors.
- Suresh K. M. (2000). *Sculptural art of Hampi.* Directorate of archaeology and museum.
- Suresh K. M. (2011). *Vijayanagara sculptures at Hampi.* Bharatiya kala prakashana.

ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಗತಿಯ ಮುನ್ಮೊಣ ವಿಶೇಷ ಉಲ್ಲೇಖದೊಂದಿಗೆ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಪಾತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನ

ಬೇಬಿ ಕಲಾ

ಸಂಪೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾವಿಳಿಯ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು.

Abstract:

ಈ ಸಂಪೋಧನಾ ಲೇಖನವು ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಗತಿಯ ಮುನ್ಮೊಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಗುರಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಪ್ರಗತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು, ಹಿಂದುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಈ ಲೇಖನದ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾದ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಕ್ರಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಂಡ್ಯ ನಗರಸಭೆಯ ಮತ್ತು ಮದ್ದಾರು ಪುರಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ 2014 ರಿಂದ 2021ರವರೆಗೆ ಗೃಹ ಶೌಚಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಧನಗಳು, ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಅನುದಾನ ವಿವರಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಯ ಹೆಚ್ಚಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

Keywords: ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಯೋಜನೆ, ಮಂಡ್ಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಪ್ರಗತಿಯ ಮುನ್ಮೊಣಗಳು.

ಹೀಗೆ

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 2012–13ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಬೇಸೋಲ್ಯೆನ್ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ಕನಾರಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 70.32 ಲಕ್ಷ ಕುಟುಂಬಗಳಿದ್ದು, 24.83 ಲಕ್ಷ ಕುಟುಂಬಗಳು ಶೌಚಾಲಯ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ನಂತರ 2013–14 ಸಾಲಿನಿಂದ 2018–19 ನೇ ಸಾಲಿನ ಅಕ್ಷ್ಯೋಬರ್ 31ರ ವರೆಗೆ 45.49 ಲಕ್ಷ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೃಹ ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.¹ ಉಳಿದಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೃಹ ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪಂಚತಂತ್ರಾಂಶದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಚರ್ಚವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸಕ್ತ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ

ಒಟ್ಟು 7.10 ಲಕ್ಷ ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಮೂಲಕ ದಾಖಿಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.²

ನವೆಂಬರ್ 19, 2018 ರಂದು ವಿಶ್ವ ಶೌಚಾಲಯ ದಿನಾಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಕಿ ಇರುವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಶೌಚಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೆಸೆ ಮುಕ್ತ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಘೋಷಿಸುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 2018ರ ವರೆಗೆ ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ 26 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, 153 ತಾಲೂಕುಗಳು, 5355 ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು, 25,119 ಗ್ರಾಮಗಳು ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೆಸೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವುದಾಗಿ ಘೋಷಣೆ

ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರೇಕ್ಷೆ 2016-17ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಗಾಮಾಂತರ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ, ಹೊಡಗು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ (ಮಂಗಳೂರು) ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಸೇರಿದಂತೆ 5 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, 24 ತಾಲೂಕುಗಳು, 5 ಸಾರಿರ ಗ್ರಾಮಗಳು ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೆಸೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವುವುದಾಗಿ ಫೋಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.³

2017-18ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷೋಬರ್ 2, 2017ರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೋಲಾರ, ಮಂಡ್ಯ, ಹಾಸನ, ರಾಮನಗರ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಸೇರಿ 6 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೆಸೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಸದರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷೋಬರ್ 02, 2017 ರಂದು ಗಾಂಥೀ ಜಯಂತಿ ದಿನದಂದು ಮರಸ್ಕಾರ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಲಾಗಿದೆ. 2017-18ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷೋಬರ್ 2, 2017 ರಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ 2018ರ ಮಾಹೆಯವರೆಗೆ ದಾವಳಗೆರೆ, ಗದಗ, ಉತ್ತರಕನ್ನಡ, ಹಾವೇರಿ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಕಾಮರಾಜನಗರ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು 1050 ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೆಸೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸಕ್ತ 2018-19ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟಿ, ಬಳಾರಿ, ಯಾದಗಿರಿ, ಚಿತ್ರದುಗ್ರಾ, ಕಲಬುಗ್ರಾ ಮತ್ತು ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೆಸೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವುದಾಗಿ ಫೋಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.⁴

ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಪ್ರಗತಿಯ ಮುನ್ಝೋಟ

ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೆಸೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದೆ. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಿಂಡರಿಂದ ನಾಗನಡಯ ಮೂಲಕ ಮೂಡನಿಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಕರಾವಳಿ ಶೀರಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂತೆ ನೂತನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎನ್.ಎಸ್.ಎಸ್. ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ

ಸರ್ಕಾರೀತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಶ್ರಮದಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಚಂದಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೇಸೋಲೈನ್ ನಲ್ಲಿರುವ ಪೆಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಶೈಕಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು.⁵

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮನೆಮನೆಗೂ ಶೇರಿ ಸಂವಹನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಜನಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿ, ಪಂಚಾಯತ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸತತ ಮೇಲ್ಮೈಕಾರಣೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೆಸೆ ಮುಕ್ತ ಜಿಲ್ಲೆ ಎಂದು ಫೋಷಣೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿಳಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲ್ಮೈಕಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿ ಶೈಕಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು.⁶

ಹೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಭಿಯಾನ ಶಾಲ್ಯಾವಾಯವಾದದ್ದು, ಬೆಟ್ಟಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬಹಳ ದೂರದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಕಾಲಯದ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಷ್ಟವೂ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವೈಪರೀತ್ಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವುಗಳು ಬಹಳ ಬೇಗ ಒಡೆದು ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವದರಿಂದ ತಗಡಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಶೈಕಾಲಯದ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕೈಯಿಂದಲೇ ಸಾಗಿಸಿ ಶೈಕಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಾಮಕ್ಕಳಿಂದ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಜಾಥಾ ನಡೆಸಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಬದಲಾವಣೆ ಹುಟ್ಟಿವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೆಸೆ ಮುಕ್ತ ಎಂಬ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯಲಾಯಿತು.⁷

ಕೋಲಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಭಿಯಾನ ಅಂತ್ಯಂತ ಶ್ರಮದಾಯಕವೂ ಸೂಳಿಂದಾಯಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಕನಾಟಕದಲ್ಲೀ ಅಂತ್ಯಂತ ಕೆರಿಣಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ ಕೋಲಾರ ಸಮುದಾಯ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಿಳಿರವರ ಅಹನಿಕಾಶಿ ಮೇಲ್ಮೈಕಾರಣೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ 100 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ 75,000

ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೇಸೆ ಮುಕ್ತ ಜಿಲ್ಲೆ ಎಂಬ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯಿತು.⁸

ರಾಮನಗರದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ, ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ, ಕೃಷಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಕಂದಾಯ ಹಾಗೂ ಇನ್ವಿಟರ್ ಇಲಾಖೆಗಳೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ವಷ್ಟತಾ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ, ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಾಜಾಧಾವನ್ನು ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಆಯೋಜಿಸಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶೌಚಾಲಯಗಳಿಗಾಗಿ ಒತ್ತಾಯ ತರಲಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ತೀವ್ರ ಮೇಲ್ಮೈಚಾರಣೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆ ಕ್ಷೀಪ್ತ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿತು.⁹

ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾರಥಾನ್, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಜಟಿಲತೆಗಳು, ಜಿಲ್ಲೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಗುಂಪುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ಶೌಚಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕಲ್ಲುಮಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೊಡಿದ ನೆಲವಾದ್ಯಾದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ನೆಲಮಟ್ಟಿಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತನ್ನ ನೆರೆಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಂತ್ರ್ಯಗೊಂಡು ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೇಸೆ ಮುಕ್ತವಾಯಿತು.¹⁰

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶೌಚಾಲಯಗಳಿಗಾಗಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ಹಾಗೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಈ ನಿಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಲು ಎನ್ವೈಕೆ ಹಾಗೂ ಎನ್‌ಎಸ್‌ಎಸ್ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿ ಯಾತ್ರೆ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲ್ಪನಿಕೆಯ ಜಾಥಾ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆ ಸಿಂಧು ಶ್ರೀಮತಿ ಸ್ನೇಹಲ್ ಅವರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೇಸೆ ಮುಕ್ತಗೊಂಡಿತು.¹¹

ದಾವರಣಗರೆಯ ಸ್ವಷ್ಟತಾ ನಡೆ ಅವರೂಪವಾದದ್ದು, ಮಹಿಳೆ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಆಶಾ, ಅಂಗನವಾಡಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲಾಯಿತು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶೌಚಾಲಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಗಭ್ರಿಣಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸೀಮಂತ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾಯಂದಿರಗೂ ಮೈತ್ರಾಹ ನೀಡಲಾಯಿತು. ನಗರವನ್ನು ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೇಸೆ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಪಾತ್ರ ಕೂಡಾ ದೊಡ್ಡದ್ದು¹²

ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವಿನೂತನ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಹಲವು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಬಯಲಿಗೆ ಶೌಚಕ್ಕೆ ಹೋದವರಿಗೆ ಗುಲಾಬಿ ಹೂ ನೀಡುವುದು ಅಥವಾ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿ ಮುಜುಗರ ಉಂಟು ಮಾಡುವುದು, ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ಜೊಂಬು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಂತಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಇದರೊಂದಿಗೆ ವಸತಿ ನಿಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಮೋಷಕರಿಗೆ ಶೌಚಾಲಯ ಕಟ್ಟಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿ ಪತ್ರ ಬರೆಸುವುದು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು, ಶೌಚಾಲಯ ರಹಿತ ಮನೆಗಳಿಗೆ ನೋಟಿಸ್ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೇಸೆ ಮುಕ್ತವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು. ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ 25 ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.¹³

ಕೊಪ್ಪಳ	ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ	ಸೃಜನಾತ್ಮಕ
ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ	ಸ್ವಷ್ಟತಾ	ಅಭಿಯಾನ
ನಡೆಸಲಾಯಿತು.	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ	ಸೇರಿದಂತೆ
ಸುಮಾರು 15,000 ಮಂದಿಯ ಮಾನ ಸರಪಳಿ	200 ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ	ನಿರ್ಮಾಣ
ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು.	21,000 ವೈಯಕ್ತಿಕ	ಶೌಚಾಲಯಗಳ
ಅಭಿಯಾನಯಾಡಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಲಾಗದ ನೀರಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ	ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು	ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ¹⁴

ಹಿಂದುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಪ್ರಗತಿಯ ಮನೋಽಚ

ಕನಾರಟಕದ 26 ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಬಯಲು ಬಹಿರಂದಿಸೇ ಮುಕ್ತ ಎಂದು ಫೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಏದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ವಿಜಯಪುರ (99%) ಬೀದರ್ (100%), ರಾಯಚೂರು (99.63%) ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ (98.21%) ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಜ್ಞತೆಯತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಬಯಲು ಬಹಿರಂದಿಸೇ ಮುಕ್ತ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಫೋಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ವಜ್ಞ ಭಾರತ ಅಂದೋಲನದ ಮೂಲಕ ವಿನಾಶನ ಮಾಡಿತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ, ಸಂಪರ್ಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದೆ.¹⁵

ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ವಜ್ಞತಾ ಅಭಿಯಾನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ರ ಹಾಗೂ ಸ್ವಸರ್ವಾಯ ಸಂಘಗಳ ಪಾತ್ರ ದೂಡ್ಡದ್ದು. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಡಿಟಗಳು, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ರ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ರ ನೋಡಲ್ಲಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಿಷನ್‌ನ ಮೂಲಕ ಸ್ವಸರ್ವಾಯ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಸ್ವಜ್ಞತಾ ಅಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರೀಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ರಿನಿಂದ ಆದ ಶೌಚಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಮೇಲ್ಕೊರಿಸಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ರ ಅಥವಾ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಸೂಕ್ತಿ ತುಂಬುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ರ ಅಥವಾ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ರನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರೀತರ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ದಿನದಂದು ಸನ್ನಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.¹⁶

ಕಲಬುರಗಿ	ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ	ನೇರವಾಗಿ
ಫಲಾನುಭವಿಗಳೊಂದಿಗೆ	ಮಾತುಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶೌಚಾಲಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯೇಯಕ್ಕಿಕೆ ಶೌಚಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದರ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ಗಭೀರಣೆಯಿರಿಗೆ ಸೀಮಂತ ಮಾಡುವ ಕೊಸು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಮಿಷನ್ ಸಿರಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಭೇಟಿ, ವಾಟ್ಲಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿದಿನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ, ವಾರಕ್ಕೆ ಒಂದರಿಂದ ಎರಡು ಬಾರಿ ವಿಭಿನ್ನ ಕಾನ್ಸರ್ನ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತುಕೆ, ಸ್ವಜ್ಞತೆಯೇ ಸೇವೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 100 ದಿನಗಳ ಸವಾಲು, ರಾಜಕೀಯ, ಆಡಳಿತ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳನ್ನು ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಲಾಖೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರನ್ನೂ ಸ್ವಜ್ಞ ಭಾರತ ಅಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರ ನೀಡುವಂತೆ ಮೌಲ್ಯಾಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಂದಾಳುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂವಹನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ¹⁷	

ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಹಾಗೂ ಸದಸ್ಯರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ವ್ಯೇಯಕ್ಕಿಕೆ ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಲು ಬಗ್ಗೆ ಸಭೆ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಜ್ಞಾಖಿಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಈ ಕುರಿತು ಪಂಚಾಯತ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕಲೀಕಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಜ್ಞತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಿತ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಲು ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು 466 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ 413 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕ, ಕಥನಗೀತೆ,

ಹಾಸ್ಯ, ಸಂಚಾರಿ ವ್ಯಾನನಲ್ಲಿ ಜಾಹೀರಾತು ಫಲಕಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ, ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಜ್ಞ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನದ ಮಾಹಿತಿ ಮುಂತಾದ ಮಾಹಿತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಪರ್ಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.¹⁸

ಮಂಡ್ಯ ನಗರಸಭೆ ಮತ್ತು ಮದ್ದಾರು ಮರಸಭೆಗಳ ಪ್ರಗತಿಯ ಮನೋರ್ವಣೆ

ಉರಿಗೊಂದು ದೇವಾಲಯ, ಮನೆಗೊಂದು ಶಾಚಾಲಯ ಎಂಬ ನಾಣ್ಯಾಧಿಯಂತೆ ಸ್ವಜ್ಞತೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕರ್ತವ್ಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಜ್ಞತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ದೇಶದ ಸ್ವಜ್ಞತೆ ಕಾಪಡಿದಂತೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿರುವ ಸ್ವಜ್ಞ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಇಡೀ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದ ದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಜನರು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 1: ಮಂಡ್ಯ ನಗರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಜ್ಞ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನದಡಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಶಾಚಾಯಲಗಳ ವರ್ವರ 2014 – 2021

ನಿಂ. ನಂ	ಕ್ರಿ ತಿ ಕ್ಷಣೆ ಗಳು	18 ಕ್ರಿ ತಿ ಕ್ಷಣೆ ಗಳು	ಕ್ರಿ ತಿ ಕ್ಷಣೆ ಗಳು	ಕ್ರಿ ತಿ ಕ್ಷಣೆ ಗಳು	ಕ್ರಿ ತಿ ಕ್ಷಣೆ ಗಳು
1	2014–15	–	1	–	–
2	2015–16	–	–	–	–
3	2016–17	583	–	–	–
4	2017–18	–	–	–	–
5	2018–19	–	–	–	–
6	2019–20	–	–	–	–
7	2020–21	–	–	–	–
8	2021–22	–	–	–	–

ಮೂಲ: ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ

ಕೋಷ್ಟಕ 2: ಮದ್ದಾರು ಮರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಜ್ಞ

ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನದಡಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ

ಶಾಚಾಯಲಗಳ ವರ್ವರ 2014 – 2021

ನಿಂ. ನಂ	ಕ್ರಿ ತಿ ಕ್ಷಣೆ ಗಳು	18 ಕ್ರಿ ತಿ ಕ್ಷಣೆ ಗಳು	ಕ್ರಿ ತಿ ಕ್ಷಣೆ ಗಳು	ಕ್ರಿ ತಿ ಕ್ಷಣೆ ಗಳು	ಕ್ರಿ ತಿ ಕ್ಷಣೆ ಗಳು
1	2014–15	–	1	–	–
2	2015–16	24	–	–	–
3	2016–17	30	–	–	–
4	2017–18	38	–	–	–
5	2018–19	46	–	–	–
6	2019–20	–	–	–	–
7	2020–21	–	–	–	–
8	2021–22	–	–	–	–

ಮೂಲ: ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ

ಕೋಷ್ಟಕ 1ರಲ್ಲಿ ಶೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಸ್ವಜ್ಞ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯ ನಗರಸಭೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ 2014 ರಿಂದ 2021 ವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 583 ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು 1 ಸಮುದಾಯ ಶಾಚಾಲಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಶಾಲಾ ಮತ್ತು ಅಂಗನವಾಡಿ ಶಾಚಾಲಯಗಳಿಗೆ ಗಮನಹರಿಸದೇ ಇರುವುದು ಶೋಚನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಮುಂದುವರೆದು, ಕೋಷ್ಟಕ 2ರಲ್ಲಿ ಶೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಸ್ವಜ್ಞ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯ ನಗರಸಭೆಗಿಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮದ್ದಾರು ಮರಸಭೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮದ್ದಾರು ಮರಸಭೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ 2015 ರಿಂದ 2019 ವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 138 ಗ್ರಾಮ ಶಾಚಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 2015 ರಿಂದ 16 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೨೪, 2016 ರಿಂದ 17 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೩೦, 2017 ರಿಂದ 18

ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 38, ಮತ್ತು 2018 ರಿಂದ 19 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 46 ಗ್ರಹ ಶೈಕಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ 2014 ರಿಂದ 201-22ರವರೆಗೆ 1 ಸಮುದಾಯ ಶೈಕಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ, ಮಂಡ್ಯ ನಗರ ಸಭೆಯಿಂತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಶಾಲಾ ಮತ್ತು ಅಂಗನವಾಡಿ ಶೈಕಾಲಯಗಳಿಗೆ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕು ಇರುವುದು ಶೋಚನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 3: ಮಂಡ್ಯ ನಗರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನದಡಿ ಗ್ರಹ ಶೈಕಾಯಲಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪಾವತಿಸಲಾದ ಮೌಲ್ಯಾಹಿತಿ 2014 ರಿಂದ 2021 (ರೂ.ಲಕ್ಷಗಳು)

ಕ್ರ. ಸಂ	ವರ್ಷ	ಬಿಂಬಿಲ್ ಕುಟುಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೌಲ್ಯಾಹಿತಿ ಧನ	ಎಸ್.ಸಿ. ಕುಟುಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೌಲ್ಯಾಹಿತಿ ಧನ	ಎಸ್.ಟಿ. ಕುಟುಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೌಲ್ಯಾಹಿತಿ ಧನ	ಇತರೆ ಕುಟುಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೌಲ್ಯಾಹಿತಿ ಧನ
1	2014	—	—	—	—	—	—	—	—
2	2015	—	—	—	—	—	—	—	—
3	2016	—	—	268	14.29	—	—	315	16.80
4	2017	—	—	—	—	—	—	—	—
5	2018	—	—	—	—	—	—	—	—
6	2019	—	—	—	—	—	—	—	—
7	2020	—	—	—	—	—	—	—	—
8	2021	—	—	—	—	—	—	—	—

ಮೂಲ: ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ

ಕೋಷ್ಟಕ 4 : ಮದ್ವಾರ್ಯ ಪುರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನದಡಿ ಗ್ರಹ ಶೈಕಾಯಲಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪಾವತಿಸಲಾದ ಮೌಲ್ಯಾಹಿತಿ 2014 ರಿಂದ 2021 (ರೂ.ಲಕ್ಷಗಳು)

ಕ್ರ. ಸಂ	ವರ್ಷ	ಬಿಂಬಿಲ್ ಕುಟುಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೌಲ್ಯಾಹಿತಿ ಧನ	ಎಸ್.ಸಿ. ಕುಟುಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೌಲ್ಯಾಹಿತಿ ಧನ	ಎಸ್.ಟಿ. ಕುಟುಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೌಲ್ಯಾಹಿತಿ ಧನ	ಇತರೆ ಕುಟುಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೌಲ್ಯಾಹಿತಿ ಧನ
1	2014	—	—	—	—	—	—	—	—
2	2015	24	1.95	—	—	—	—	—	—
3	2016	30	2.40	—	—	—	—	—	—
4	2017	38	3.00	—	—	—	—	—	—
5	2018	46	3.64	—	—	—	—	—	—
6	2019	—	—	—	—	—	—	—	—
7	2020	—	—	—	—	—	—	—	—
8	2021	—	—	—	—	—	—	—	—

ಮೂಲ: ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ

ಕೋಷ್ಟಕ 3ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಸ್ಪೃಜ್ಞ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಂದ್ಯ ನಗರಸಭೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ 2016 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನ ನೀಡಲಾಗಿದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಗೃಹ ಶೌಚಾಯಲಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪಾವತಿಸಲಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನ ಪಡೆದ ಎಸ್.ಸಿ ಕುಟುಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ 268 ಇದ್ದು, ಇವರಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಧನದ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡವಾರು 14.29 ರಷ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಶೌಚಾಯಲಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪಾವತಿಸಲಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನ ಪಡೆದ ಇತರೆ ಕುಟುಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ 315 ಇದ್ದು, ಇವರಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಧನದ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡವಾರು 16.80 ರಷ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮುಂದುವರೆದು, ಕೋಷ್ಟಕ 4ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಸ್ಪೃಜ್ಞ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಂದ್ಯ ನಗರಸಭೆಗಿಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮದ್ದಾರು ಪುರಸಭೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮದ್ದಾರು ಪುರಸಭೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ 2015 ರಿಂದ 2019 ವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 138 ಬಿಪಿಎಲ್ ಕಾಡ್‌ ಕುಟುಂಬಗಳು ಗೃಹ ಶೌಚಾಯಲಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನ ಪಡೆದಿದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ, 2015 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಸಲಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನ

ಪಡೆದ 24 ಬಿಪಿಎಲ್ ಕಾಡ್‌ ಕುಟುಂಬಗಳು 1.95 ರಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. 2016 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಸಲಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನ ಪಡೆದ 30 ಬಿಪಿಎಲ್ ಕಾಡ್‌ ಕುಟುಂಬಗಳು 2.40 ರಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. 2017 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಸಲಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನ ಪಡೆದ 38 ಬಿಪಿಎಲ್ ಕಾಡ್‌ ಕುಟುಂಬಗಳು 3.00 ರಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ 2018 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಸಲಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನ ಪಡೆದ 46 ಬಿಪಿಎಲ್ ಕಾಡ್‌ ಕುಟುಂಬಗಳು 3.64 ರಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವುನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಅನುದಾನ ವಿವರಗಳು

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ಪೃಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೆಸೆ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬಳಸುವ ಅರ್ಹ ಘಳಾನುಭೇವಿಗಳಿಗೆ ರೂ. 12,000/-ಗಳ (ಕೇಂದ್ರ ಪಾಲು ರೂ. 7200/- ರಾಜ್ಯದ ಪಾಲು ರೂ. 4800/-) ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 5: ಮಂದ್ಯ ನಗರ ಸಭೆಗೆ ಸ್ಪೃಜ್ಞ ಭಾರತ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆಯಡಿ 2014 ರಿಂದ 2021 ರವರೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾದ ಅನುದಾನ (ರೂ.ಲಕ್ಷಗಳು)

ಕ್ರ. ಸಂ	ವರ್ಷವಾರು	ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ		ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ	
		ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮೊತ್ತ	ವೆಚ್ಚವಾದ ಮೊತ್ತ	ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮೊತ್ತ	ವೆಚ್ಚವಾದ ಮೊತ್ತ
1	2014–15	–	–	–	–
2	2015–16	–	–	–	–
3	2016–17	62.96	56.89	7.79	5.89
4	2017–18	–	–	–	–
5	2018–19	42.06	42.06	28.05	28.05
6	2019–20	102.00	102.00	68.00	68.00
7	2020–21	6.00	1.80	4.00	1.20
8	2021–22	–	–	–	–

ಮೂಲ: ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ

ಕೋಷ್ಟಕ 6: ಮದ್ವಾರು ಮರಸಭೆ ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆಯಡಿ 2014 ರಿಂದ 2021 ರವರೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾದ ಅನುದಾನ (ರೂ.ಲಕ್ಷಗಳು)

ಕ್ರಿ. ಸಂ	ವರ್ಷವಾರು	ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ		ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ	
		ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮೊತ್ತ	ವೆಚ್ಚವಾದ ಮೊತ್ತ	ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮೊತ್ತ	ವೆಚ್ಚವಾದ ಮೊತ್ತ
1	2014–15	–	–	–	–
2	2015–16	–	–	–	–
3	2016–17	62.96	56.89	7.79	5.89
4	2017–18	–	–	–	–
5	2018–19	42.06	42.06	28.05	28.05
6	2019–20	102.00	102.00	68.00	68.00
7	2020–21	6.00	1.80	4.00	1.20
8	2021–22	–	–	–	–

ಮೂಲ: ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ

ಕೋಷ್ಟಕ 5ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಮಂದ್ಯ ನಗರಸಭೆಗೆ 2014 ರಿಂದ 2021 ರವರೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾದ ಅನುದಾನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು 2016–17 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 62.96 ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 56.89 ರಪ್ಪು ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 2017–18 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 42.06 ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 42.06 ರಪ್ಪು ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 2018–19 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 102.00 ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 102.00 ರಪ್ಪು ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 2019–20 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 6.00 ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 1.80 ರಪ್ಪು ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು 2016–17 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 7.79 ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ

5.89 ರಪ್ಪು ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 2017–18 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 28.05 ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 28.05 ರಪ್ಪು ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 2018–19 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 68.00 ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 68.00 ರಪ್ಪು ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ 2020–21 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 4.00 ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 1.20 ರಪ್ಪು ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 6ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಮದ್ವಾರು ಮರಸಭೆಗೆ 2014 ರಿಂದ 2021 ರವರೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾದ ಅನುದಾನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು 2015–16 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 3.92 ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 0.28 ರಪ್ಪು ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 2016–17 ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ

2.94	ಅನುದಾನವನ್ನು	ಬಿಡುಗಡೆ	ಮಾಡಿದ್ದ,
ಇದರಲ್ಲಿ	2.46	ರಪ್ಪು	ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು
ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.	2019-20	ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ	144.61
ಅನುದಾನವನ್ನು	ಬಿಡುಗಡೆ	ಮಾಡಿದ್ದ,	ಇದರಲ್ಲಿ
144.61	ರಪ್ಪು	ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು	ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
ಹಾಗೆಯೇ	2020-21	ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ	2.50
ಅನುದಾನವನ್ನು	ಬಿಡುಗಡೆ	ಮಾಡಿದ್ದ,	ಇದರಲ್ಲಿ
0.42	ರಪ್ಪು	ಅನುದಾನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು	ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

రాజ్య సకారవు	2015-16	సాలినల్లి	10.62
అనుదానవన్ను బిడుగడే మాడిద్దు.	ఇదరల్లి		
7.58 రష్టు అనుదాన వేళ్ళవన్ను మాడలాగిదే.			
2016-17	సాలినల్లి	5.02	అనుదానవన్ను
బిడుగడే మాడిద్దు.	ఇదరల్లి	3.70	రష్టు
అనుదాన వేళ్ళవన్ను మాడలాగిదే.	2019-20		
సాలినల్లి	61.97	అనుదానవన్ను	బిడుగడే
మాడిద్దు.	ఇదరల్లి	61.97 రష్టు	అనుదాన
వేళ్ళవన్ను మాడలాగిదే. హాగెయ్యే	2020-21		
సాలినల్లి	2.50	అనుదానవన్ను	బిడుగడే
మాడిద్దు.	ఇదరల్లి	0.42 రష్టు	అనుదాన
వేళ్ళవన్ను మాడలాగిదే.			

ಶ್ರವಣ ಬಂಗಾರ

ಮಹಾತ್ಮೆ ಗಾಂಧೀರಿಗೆ ಅವರು ಸುವರ್ಣ
ಗ್ರಾಮಗಳ ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಕನಸನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರು.
ಇವರು ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾತಿ ಆಯಾಮಕ್ಕೆ ಇರುವ
ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಶುಚಿತ್ವವು
ಶೌಚ ನೈಮಿಕಲೀಕರಣ, ವೃಯತ್ಕಿಕ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮ,
ನಗರ, ಶುಚಿಕರಣವನ್ನು ಏರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ
ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮಾಜ, ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ಬಹುಮುಖ
ಸಂಕೀರ್ಣ
ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾಷ್ಟ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನವು ಜನ ಕೇಂದ್ರಿತ,
ಬೇಡಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯ
ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಯೋಜನೆ ಅಗಿರುತ್ತದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ

ಕುಟುಂಬ ಶೌಚಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಘನ
 ಹಾಗೂ ದ್ರವ ತ್ಯಾಪ್ತಿ ವಸ್ತುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ
 ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅಧಿಯಾಸದಲ್ಲಿ
 ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾಹಿತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು
 ಸಂಪರ್ಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ
 ತಾಂತ್ರಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು
 ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲು ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು.
 ಶೌಚಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣದ ಅಗತ್ಯ
 ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯ ಕುರಿತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಿವು
 ಮೂಡಿಸಲು ಸರಳ ಮಾದರಿ ಶೌಚಾಲಯವನ್ನು
 ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗುವುದು.

కనాటక రాజ్యదల్లి	(2018రల్లిద్వంతె)	30
జల్లూ పంచాయితిగళు,	176	తాలూకు
పంచాయితిగళు	మత్తు	6002 గ్రామ
పంచాయితిగళించే.	కనాటక	రాజ్యవు
మొదలనేయ	హెజ్జెయాగి	ఎల్ల గ్రామ
పంచాయితిగళన్ను	బయలు	ఒప్పిదేసే
ముక్కవన్నాగిసువత్త	గమనహరిసిదే.	2012-13నే
సాలినల్లి నడిసిద	బేసోలైన్	సమీక్షేయస్వయం
45,42,655	కుటంబగళు	శోభాలయ
రహితవాగిద్దు, నవెంబర్	2018రల్లి	బేసోలైన్
సమీక్షేయంతె	45,42,655	శోభాలయద
నిమాణిద	నంతర,	బయలు
బహిదేసేముక్కవెందు	ఫోంషిసిద	నంతర,
ఒడిఎఫ్ ప్లో కాయ్	జటువటికెగళాద	నీరిన
మూలగళ మత్తు సావ్జనిక జల మూలగళ		
స్టేషన్లె, విచేంద్రికృత ఘన మత్తు ద్రవ త్వాజ్ఞ		
నివహణే, జరండిగళు, శాలిగళు మత్తు		
అంగనవాడి శోభాలయగళ నివహణే, క్షే		
తొలియువ మత్తు వ్యేయక్తిక స్టేషన్లె, తుంబిద		
శోభగుండిగళన్ను ఖాలి మాదువ కురిత		
తరబేతి, మానవ మల త్వాజ్ఞ నివహణే		
ఇత్యాదిగళన్ను క్షేగొల్చబేకు. కనాటక రాజ్యవు		
100% బయలు	బహిదేసే	ముక్కవాద

ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಒಡಿವಾ ಪ್ಲಸ್ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಸಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನೈಮಿಲ್ಯ ಸಾಧಿಸಲು ಅವಶ್ಯವಿರುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಅಭ್ಯಾಸ, ಮಲ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಸುರಕ್ಷಿತ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ತ ವಿಲೇವಾರಿ, ತ್ಯಾಜ್ಯ ನೀರಿನ ಸಂಸ್ರಖೆ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯ ಫನ ತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿವಾಹಣೆ ಮುಂತಾದ ನೈಮಿಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನ (ಗ್ರಾಮೀಣ) ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ, ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಗಳನ್ನು, ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯ ಚೋಕಟನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಚೋಕಟಿನ ಭಾಗವಾಗಿ ಮತ್ತು ಎಸೋಡಿಬ್ಲೂಎಂ ನಿಯಮಗಳ ಮತ್ತು ವಿಡಿಯೋ ಎಸೋಡಿಬ್ಲೂಎಂ ನಿಯಮಗಳ ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕನಾರ್ಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೈಮಿಲ್ಯ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿವಾಹಣೆಗಾಗಿ ಈ ರಾಜ್ಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಬಯಲು ಬಹಿರ್ದೇಸೆ ಮುಕ್ತ ರಾಜ್ಯದತ್ತ ಕನಾರ್ಟಕ (2018, ನವೆಂಬರ್). ಯೋಜನಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಸಪ್ರತಿಕೆ. ಪು.ಸಂ.26
2. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.26
3. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.26
4. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.26
5. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.27
6. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.27
7. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.27
8. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.27

9. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.27
10. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.27
11. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.27
12. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.28
13. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.28
14. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.28
15. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.29
16. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.29
17. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.28
18. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.28

ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಸ್ವರೂಪ

ಡಾ. ರೂಪ ಜಿ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಮಹಾರಾಜೀ ಮಹಿಳಾ ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ಕಾಲೇಜು, ಶೈವಾದ್ವಿ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

Abstract:

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಜರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ವಿಶ್ವ ರಚನಾಕೃತು ಯಾರನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಒಂದು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೋಂದು ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕ ನೆಲೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ. ಭಾಷೆಯು ಅಷ್ಟೋರ್ಹಾದು. ಅಧ್ಯಯನ, ಭಾವಗಳ ನಿರಂತರ ಸಂಯೋಜಕಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವಾದ ಭಾಷೆ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಷಯ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಘೃಷ್ಣಂಗಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಉಚ್ಛರಣಾತ್ಮಕ ದ್ವನಿ, ದ್ವನಿಮಾ, ಪದ, ಸಾಧಿತ ಪದ, ವಾಕ್ಯ, ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧಿತ ವಾಕ್ಯ- ಹಿಂಗೆ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಭಾಷೆ, ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾವರ್ಗ, ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ, ಸಿರಿ ಭಾವಲಯ.

ಶೀರ್ಷಿಕೆ

ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೌಖಿಕ ಮತ್ತು ಚಾಕ್ಷು ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮೌಖಿಕರೂಪವೇ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿದ್ದು, ಲಿಪಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಸಾಧಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯೋಂದರ ಮಾತಿನ ಚಾಕ್ಷು ರೂಪವೇ ಲಿಪಿ. ಅಂದರೆ ಮಾತಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡಿರುವುದೇ ಲಿಪಿ. ಅಂದರೆ ಮಾತನಾಡುವ ಧಾರ್ಡಗಳೂ (ಮಾತಿಗಳೂ) ಅದರ ಚಾಕ್ಷು ರೂಪವಾದ ‘ಲಿಪಿ’ಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅಂತರ್-ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಬದ್ಧತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಮೌಖಿಕರೂಪಕ್ಕೆ ಲಿಪಿಯು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅದು ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಮೂಲಕ. ಮಾತಿಗೆ

ದ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳೇ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ನಂತರವೇ ಲಿಪಿ ಸಂಕೇತಗಳು ಬಳಕೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೆವಿಯು ಅನುಕರಿಸಿ ಶಬ್ದಗ್ರಹಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಲಿಪಿಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗ್ರಾಹಕವಾಗುವ ಚಾಕ್ಷು ರೂಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಮಾನವನು ಈ ಎರಡನ್ನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಬಲದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿ, ಬಳಸುತ್ತಿರುವುದು ಮಹತ್ತರವಾದ ಸಂಗತಿ.

ಭಾಷೆಯೋಂದರ ಲಿಪಿಯ ಆವಿಷ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಜಿಂಟನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಆದಿ ಮಾನವನು ಬೇಟೆಯಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತನಗಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದ ಫಟನೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರ ಕೆತ್ತುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಿರರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದನು. ಅಲ್ಲದೆ

Please cite this article as: ರೂಪ ಜಿ. (2024). ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಸ್ವರೂಪ. ಸ್ರುಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜನರ್ಲ್ ಆರ್ಥಿಕ ಅನ್ವಯವೇಟಿವ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್ಮೆಂಟ್, 3(3), 65-70

ದಾರಿಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲು ಬಾಳಿದಾಕಾರದ, ರೇಖಾಚಿಣಿಗಳನ್ನು ಬಳಸತ್ತೊಡಗಿದನು. ಅದರ ಮುಂದುವರೆದ ಭಾಗವಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಅಥವ ಲಿಪಿವಿಕಾಸಗೊಂಡಿತು. ಇದನ್ನೇ Alphabetic Writing ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಬರಹವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಆಯಾ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣಾಂಶಗಳು ಎನ್ನುವುದು ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ ಕೇಶೀರಾಜನ ಮಾತುಗಳು ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಮಣಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

“ಪ್ರವರ್ತಿಸುವೆರಡುರೂಪಿಂ
ದವಕ್ತರಂ ಶ್ರವನಂ ಸ್ವನ್ಯಾಕಾರಂ
ವಿವಿಧಾಕಾರಂ ಲಿಖಿಂ
ದವ್ಯತ್ತಿಲಿಂ ಜಾಹ್ಲಿಂ ಮುರಾತನಂ ಮತದಿಂ”
“ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದ ಪದಮಾ
ವ್ಯಾಕರಣದ ಪದದಿನಭರ್ಮಾಭರ್ಮದಿತತಾ
ಲೋಕಂ ತಾತ್ವಾಲೋಕದಿ
ಸಕಾಂಧಿಂ ಮುತ್ತಿಯಕ್ಕುಂಬಿದೇ ಬುಧಗ್ರೀ ಫಲಂ”¹
 ಕೇಶೀರಾಜನ ಈ ಎರಡೂ ಪದ್ಯಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಪದ್ಯಗಳು. ಈತನು ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಬರೀ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ಆತನ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆ ಯಾರನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲದು. ದ್ವಾವಿಡ ಭಾಷೆಗೆ ಇರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಸೋಗಸಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಾಕರಣದ ಬಗೆಗಿನ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ನಿಲುವಿನಿಂದಾಗಿಯೇ ಇಂದೂ ಕೂಡ ಜನಮನ್ಯಣಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಲಿಪಿಯ ಸ್ವರೂಪದ ಉಗಮವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ದೇಸಿ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದಾಖಿಲೆಗಳು ಎಂದು

ಸೂಳಿವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಲಿಪ್ಯಾಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಲಿಪ್ಯೇತರ ಅಥವಾ ಉಪಲಭ್ಯವಾದ ದೇಸಿ ಅವಶೇಷಗಳು. ಲಿಪ್ಯಾಧಾರಿತವೆಂದಾಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಾಸನಗಳು, ತಾಮ್ರಪಟ್ಟಿಕೆ, ಕಡತಗಳು, ತಾಳಿಗರಿ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಕೃತಿರೂಪಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ಉದಾ: ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನ. ಸಾಮಿರಾರು ವರ್ಣಗಳ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಧಾರಗಳು ಪ್ರಾಚ್ಯ ಶಿಲಾಯುಗ, ಲೋಹಯುಗ, ಹೊಸಶಿಲಾಯುಗಗಳ ನಾಗರಿಕತೆಗೂ ಹಿಂದಿನ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೆಗಳು, ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಗಾರೆಕೆಲಸದ ವಸ್ತುರೂಪಗಳು ಕಂಚು, ಕಟ್ಟಿಣದ ಆಯುಧಗಳು, ಉಪಕರಣಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕ್ರೀತ. 5ನೇ ಶತಮಾನದ ನಂತರದ ಶಾಸನಧಾರಗಳಿಂದ ಕನಾಕಟಿಕ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕುರಿತಾದ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಲಿಪಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಟಾಲಮಿ, ಹುಯನ್‌ಅಲ್‌ಬಾಂಗ್ ಮುಂತಾದವರ ದಾಖಿಲೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ದೇಶಿಯ ಜನರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕುರುಹುಗಳು. ಉದಾ: ಭೂಗೋಳ, ವಿಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಬರಹಗಳು, ಚೀನಿ, ಘೂನ್, ಹಾಲೆಂಡ್, ಅರೇಬಿಯಾ ಪಶ್ತಿಯನ್, ಮೋಚುಗಲ್, ಇವು ದೇಶಿಯತೆಯೊಳಗೆ ಸಿಗದ ಎಷ್ಟೋ ವಿಜಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ನೇರವಾಗಬಹುದು.

ಲಿಪ್ಯೇತರ ಅಥವಾ ಉಪಲಭ್ಯವಾದ ಅವಶೇಷಗಳು ಎಂದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೇರವಿಗೆ ಬರುವ ಶಾಸನಗಳಿಂದರೆ, 5ನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೌಯ್ಯಾಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಅಶೋಕನ ಕಾಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಶಾಸನಗಳು. ಜಿತ್ರದುರ್ಗದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಪ್ರಾಕೃತ ಲಿಪಿರೂಪಗಳು. ಅಂದರೆ, ಆಳರಸುಗಳ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ ಪ್ರಾಕೃತವಾಗಿದ್ದಾಗ 2-3 ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಲಿಪಿರೂಪವು ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಉಂಟಿಸಬಹುದು.

¹ ಶ್ರೀನಿವಾಸಶರ್ಮ ಏ. (ಸಂ.) (1993). ಕೇಶೀರಾಜನ ಶಿಳ್ಳಮೌರ್ಯರಾಜ್ಯ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಬೆಂ.ವಿ.ವಿ.

ಆದರೆ, ೫ನೇ ಶತಮಾನದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೀತಿತ ಲಿಪಿರೂಪಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಜೇಲೂರು ಹೊಬಳಿಯ ಹಲ್ಲಿಡಿ ಶಾಸನ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲಿಪಿಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಕುಮುದೇಂದುವಿನ ‘ಸಿರಿ ಭಾವಲಯ’ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಕುರಹಗಳು ಬಹುಮಾರ್ಪಣವಾದ ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ.

ಸು.1275ರಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಮುದೇಂದು
 (ಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರಾಕಾರರು ಗುರ್ತಿಸಿದಂತೆ) ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಕಲ್ಪ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದ ಜ್ಯೇಂದ್ರಕವಿಯ ‘ಸರ್ವ ಭಾಷಾಮಯೀ ಭಾಷಾ ಸಿರಿಭಾವಲಯ ಸಾರ’ (ಸಾರಗ್ರಹಿ; ಸುಧಾರ್ಥ, ಹಾಸನ. 2010) ಎಂಬ ಮಹಾನ್ಗಂಧವು ಸು. 718 ಭಾಷಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ವಿಚಾರಗಳು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ “18 ಹಿರಿಯ ಭಾಷೆಗಳೇಂದು, 700 ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿವೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯೋಂದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ 64 ಅಕ್ಷರಗಳಿದ್ದು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಕನ್ನಡವೋಂದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮುದುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗೆ ಮುದುಗಿಸಿ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಲಿಪಿಯ ಮೂಲವನ್ನು ಮುಡುಕುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಡಮರುಗದಿಂದ ನಾದ-ಧ್ವನಿ-ಲಿಪ್ಪಕ್ಕರಗಳು ಮೂಡಿದವೆಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಮರಾಠ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಮುದೇಂದುವಿನ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಆವಿಷ್ಯಾರವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕದಂಬರ ಮಂಗರಾಜನ ಕಾಲದ ವೇಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಲಿಪಿರೂಪವು ಒಂದು ಸ್ವಷ್ಟರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತೇಂದು ದಾಖಿಲೆಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಪಂಡಿತರು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ”. ಈ ಮಾತಿಗೆ ನಾರದಸ್ತುತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಯನನ ಕಾಮಸೂತ್ರ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯರ-ಸ್ತುತಿ, ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದ ವ್ಯಾಸ-ಗಣಪತಿಯರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು, ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್

್ಲಾಧಾರಿಲಾಗಿರುವ ಲಿಪಿ-ಲೇಖ್ಯ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಶ್ರೀಮಾ. 326ರಲ್ಲಿದ್ದ ಅಲೆಗ್ನಾಂಡರನ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ‘ನಿಮಾಕ್ಸ್’-ನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೈ. ಎಂ.ಎಚ್.ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರ “ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಕ್ರಿಸ್ತಮಾರ್ವದಲ್ಲೀ ಲಿಪಿ ತಿಳಿದಿತ್ತೆಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟ”² ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಿಂಗ್ ಹ್ಯಾರ್-ನು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲಿಪಿರೂಪಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡವು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಮುಲ್ಲರ್, ಮತ್ತು ಏಬರ್ ಎಂಬವರು ಹೊನಿಷಿಯನ್ನು ರಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಲಿಪಿಯ ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸಂಪರ್ಕದ ಫಲವಾಗಿ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ಹರಪ್ಪ ಮತ್ತು ಮಹಂಜೊದಾರೋ ಲಿಪಿ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳು ಶ್ರೀಮಾ.ದ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪಲಭ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಭಾರತೀಯ ಲಿಪಿಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. “ತಾಳಗುಂದದ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರದೇವಾಲಯದ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1158) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸ ಶಿಕ್ಷನ/ಬಾಲಶಿಕ್ಷೇ/ಕಣಾರ್ಟಿಕ ಶಿಕ್ಷೇ/ನೀಡಲು ಇಬ್ಬರುಕನ್ನಡ ಹೋಧಕರಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆತಲೂ 8 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರೋಥಶಿಕ್ಷಣವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿತ್ತು.”³ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಲಿಪಿ ವಿಧಾನವು ಸಂಸ್ಕೃತದ ವರ್ಣಪದ್ಧತಿಯ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಜೋಡಣಿಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಲಿಪಿಸಂಕೇತಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಪಂಚದ ಭಾಷೆಗಳ ಅಕ್ಷರಮಾಲೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ಅಕ್ಷರಮಾಲೆ ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ

² ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಚರಿತ್ರೆ, ಪುಟ.38,

³ ಕಣಾರ್ಟಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಸಂ-1, ಪು.48

ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಮೂಲವನ್ನಾವುದೂ ಉಂಟು. ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ವಿಧಾನಗಳಿಷ್ಟು. ಈ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಯ ಮೂಲದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ ಹುಟ್ಟಿನ್ನುವ ವಾದವೂ ಕೂಡ ಇದೆ. ಈ. ಪಿ.ಬಿ.ದೇಸಾಯಿಯವರು ನಡೆಸಿರುವ ಲಿಪಿ ವಿಕಾಸದ ವಿವರಗಳು ಮಹಾತ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಲಿಪಿಯ ವಿನ್ಯಾಸವು ರೇಖಾಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿಲಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಭಾರತದ ಹದಿನೆಂಟು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಕಂಪ್ಯೂಟರಿಗಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ವಿಕಾಸಗೊಂಡು ಚೋಕಾರದ, ಕೋನಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ವೃತ್ತಾಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ವಿಸ್ತೃಯಕಾರಿಯಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ 3ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಲಿಪಿಯ ಅಕ್ಷರ ವ್ಯೇವಿಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಶ್ರೀ. 2ನೇ ಶತಮಾನದ ‘ಬೌದ್ಧ ಗ್ರಂಥವಾದ ಲಲಿತವಿಸ್ತರ’ವು 64 ಲಿಪಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡ ಲಿಪಿ, ಕನಾರಿ ಲಿಪಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕನಾರಿ ಲಿಪಿಯು ಶ್ರೀ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬೇರೆರುಪ್ಪಿನ ಸ್ವತಂತ್ರ ರೂಪವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಕನ್ನಮಿಳಿ ಎಂಬ ರೂಪವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿರಬಹುದು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಭಾಷಾಕಾರಗಳಿಂದಲೇ ಲಿಪಿಗಳ ಉಗಮವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ವಾದವೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ವರ್ತುಲಾಕಾರದ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಅದು ಬಹುಪಾಲು ಸ್ಥಿರ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಷರವೂ ತನ್ನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ತಲೆಕಟ್ಟಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಗೆ ಶೋಭೆಯನ್ನು ತರುವ, ಸುಂದರವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂಥಹದ್ದೂ ಆಗಿದೆ.

ಸಂಕೋಧನಾರ್ತುಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಂದಪದ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹೊಂಬಿ-ಗುಡಿಸಿ-ಪಾಸಂದಿರ್ಫ್-ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪದ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯಿಂದ ಸೇರಿಹಿಡಿದಿದೆ.

“ಇಂಗ್ಲಿಂಗ್ಲಿಂಗ್ ಹೊಂಬಿ ವಟ್ಟಸುಳಿ
ಯಾಂತ್ರಿಕ್ ಹೊಂಬಿ ಹೊಂಬಿ ಗಳಿಂಬೀ
ದಳಸರದಿಂ ಕಾಗುಣಿತದೆ
ತಿಳಿವಿಕೆಗೊಂದಿರುತ್ತು ಸೊನ್ನ ತೋರುವುದರೊಳಿ”⁴

“ಜೀಂದುವಿನೊಂದುಕೊಳ್ಳಿತೆಕ್ಕಿನ ಹೊರ್ಫ್-ಇ ಜೀಲ್ಲು
ಮಾತ್ರ ಯೋಳಿ
ನಿಂದ ಬೆಂಗಳು ಬಳಿಯೋಳಿಂಬಂಬಂತಿರ್ಫ್ ನಯಂ
ವಿಸಾರ್ಗದೂ
ಇಲ್ಲಂದಿರಲಕ್ಕಿರ್ತಿ ಬರೆವಂಚದುರೂ ಪರಿವರ್ತ್ರೀಸಲೂ ನವಿ
ಲ್ಯಂದದ ಮಾದಿರಾಜ ವಿಭುಧಂ ವಿಬುದೋಧಿತ
ನವ್ಯಕಾಷ್ಟಮೂ”⁵

ಎಂದು ನವಿಲ್ಯಂದದ ಮಾದಿರಾಜನು ಕನ್ನಡದ ಬಿಂದು-ತಲೆಗಟ್ಟಿ-ಒತ್ತಕರಗಳು-ಹೊಕ್ಕುಳಿ-
ಕಾಬಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಜೆಲುವಿನಿಂದ ಕಾಣುತ್ತದೆ
ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕುಮುದೇಂದುವಿನ
‘ಸಿರಿಭೂವಲಯ ಸಾರ’ ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥವು ನೇರವಾಗಿ
ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. 1ರಿಂದ9ರವರೆಗಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು
ಕನ್ನಡದ ವರ್ತಾಕ್ಷರಗಳು ಬಹುಪಾಲು ವೃತ್ತಕಾರದಲ್ಲಿ
ಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿದೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷಾವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ರಾಬರ್ಟ್
ಕಾಲ್ವೆಲ್ ಗ್ಲೀಸನ್, ಎಮಿನೋ, ಬರ್ಲೋ,
ಹಡಿಕನೆಂಡ್ ಕಿಟಲ್‌ರಂತಹ ವಿದ್ವಾಂಸರ
ಅಗತ್ಯತೆಯು ಆಯಾ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಜನಾಂಗಗಳ
ರಕ್ಷಣೆ, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಕೊಡುಗೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಬಹುಮುಖ್ಯ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ
ವಿಶ್ವಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿಯ
ಭಾಷಾವಂಶಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ

⁴ ಸಂಕೋಧನಾರ್ತುಮಾಲಿಕೆ

⁵ ಅದೇ.

‘ಇ.ಪಿ.ವ.’ಯಂತಹ (ಇನೋಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್ ಫೋನೆಟೆಕ್ಸ್‌ಚಾರ್ಪ್)ನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದ ಸುಲಭದ ಮಾತುಗಳೇನೂ ಅಲ್ಲ..!. ಈ ಢ್ಣನಿಲೇವಿದಿಂದ ಹೊಸಢ್ಣನಿಗಳ ಢ್ಣನಿಸಂಕೆತಗಳ, ವರ್ಣಮಾಲೆಗಳ ರಚನೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಾನವನು ಮಾತನಾಡುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಂತು ಅದರ ಚಾಕ್ಷರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದು ಒಂದು ವಂತವಾದರೆ, ಮಾತಿನ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಬರವಣಿಗೆಯ ವೇಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಹೊರಟಿದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಯಿತು. ಮಾತಿನ ಢ್ಣನಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಏರಿಳಿತ, ಸ್ವರೀತ, ಕಂಪನಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸ್ವರ-ಮತ್ತು ವ್ಯಂಜನ ಹಾಗೂ ಒತ್ತೆಕರಗಳ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಢ್ಣನ್ಯಾತಾದನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ರೇಖೀ ಬರವಣಿಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸತ್ತೊಡಗಿದ್ದು, ಮಾತಿನ ವೇಗಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾದ ಬರವಣಿಗೆ ಎಂದಾಯಿತು. ಇದರ ಉಗಮವೆಂದಾಯಿತು ಎಂದು ಕೇಳುವುದಕ್ಕಿಂದ ಇದನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂಬ ಕುಶಾಹಲವೇ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ, ರೋಮನ್ಯರು ತಮ್ಮ ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಭಾಷಣಗಳ ವರದಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ವರದಿಗಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರನ್ನು ಶೀಪ್ರೇಲಿಪಿಗಾರರು-ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. (ಟ್ರೇಮೋಗ್ರಾಫರ್) ಸಂಕಿಪ್ತ ಶೀಪ್ರೇವಿನ (ಸೆಮೋಗ್ರಾಫಿ) ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ “ಜರ್ಮನ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದಾಖಲೆಗಳು ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ರೋಮನ್ಯರಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂಗ್ಲ ಲೇಖಕ ‘ಬರಾರ್ಡ್ ಪಾ’ರ, ವಿಲಿಯಂ ಪೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್, ಜಾರ್ಲ್ಸ್‌ಡಿಕೆನ್ಸ್‌ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಶೀಪ್ರೇಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿವೆ.”⁶ ರೋಮ್

ಚಕ್ರಾಧಿಪತಿ ಜ್ಯೋಲಿಯರ್ ಸೀಸರ್ ಶೀಪ್ರೇಲಿಪಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ರೇಖೀ ಲಿಪಿಗಳ ವಿಕಾಸ, ಶೀಪ್ರೇಲಿಪಿಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ಇತರ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ವ್ಯಾಸಮಹಿಂಸಿಗಳ ಮಾತಿನ ವೇಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಬರೆದ ಮಹಾಗಣಪತಿಯು ಶೀಪ್ರೇಲಿಪಿಕಾರನಾಗಿದ್ದ ಎಂಬ ಮಾತು ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಏನೇ ಇರಲೀ, ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರಿದು ನವೀಕೃತ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದು ಸೋಜಿಗವೆನಿಸದಿರದು.

18ನೇ ಶತಮಾನದ ಯಂತ್ರಾಯಗದಲ್ಲಿ ‘ಢ್ಣನಿಮಾ ವಿಜಾಳನದ್’ ಸಂಶೋಧನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಆಧುನಿಕ ಶೀಪ್ರೇಲಿಪಿಯ ರಚನೆಯಾಯಿತು ಎನ್ನಬಹುದು. 1837ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಸರ್‌ಬಸಾಕ್ ಪಿಟ್ಟನ್ ‘ಸ್ವೇನೋಗ್ರಾಫಿಕ್ ಶಾರ್ಪ್‌ಓಂಡ್’ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಘೋನೆಗ್ರಾಫಿ, ಢ್ಣನಿಮಾಲೀಪಿ ಎಂದು ಕರೆದರು. ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಈ ಬರವಣಿಗೆಯು ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಗ್ರೇಗ್, ಸ್ಕೋನ್, ಡ್ಯೂಟಿಯಾನ್, ಪಿಟ್ಟನ್, ಬಾಯ್ಡ್, ಟಂಡನ್, ಮುಂತಾದ ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ದ್ವಾರಿತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಈ ಶೀಪ್ರೇಲಿಪಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನ ಸೇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕೊಡುಗಿಯು ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು ಮದ್ರಾಸಿನ ಮಹಾಪಂಡಿತ ಶ್ರೀ.ವಿ.ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರು “1908ರಲ್ಲಿ ‘ಇನ್ಡಿಯನ್ ಘೋನೆಗ್ರಾಫಿ’ ಎನ್ನುವ ಕೃತಿಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ 18 ಭಾಷಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಶೀಪ್ರೇಲಿಪಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ವೆಲ್ಲಾರು ಹೋಲೀಸ್ ತ್ರೈನಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಶೀಪ್ರೇಲಿಪಿ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದ ‘ರಾವ್ ಸಾಹೇಬ್ ಎಂ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್’ ಅವರು ಪಿಟ್ಟನ್ ಶೀಪ್ರೇಲಿಪಿಯನ್ನೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ರೂಪಿಸಿ ‘ಕೆನರಾಸ್ ಶಾರ್ಪ್ ಹ್ಯಾಂಡ್ ಮಾನ್ಯಲ್ಲಾ’ನ್ನು

⁶ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಲ. (1985). ಕನ್ನಡ ಶೀಪ್ರೇಲಿಪಿ. ಮಂಟ. ಪೀಠಿಕೆ

1924ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದರು.”⁷ ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಫ್ರಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಲಿಪಿಯನ್ನು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅವಿಷ್ಯಾರದೊಂದಿಗೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಲಿಪಿವಿನ್ಯಾಸದ ಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಕವಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ.

ಇಂದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿನೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ಕನ್ನಡ ಅಳಿಯುವ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಗೊಣಗುವ ಮಂದಿ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಅದಕ್ಕೊಂದು ನೆಲೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಳಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯದ, ಗೌರವಿಸದ ಜನರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಿನ ಚೌಕಟ್ಟನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುನೀಟಿಸಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅನ್ಯದೇಶವಾದ ಜಪಾನ್, ಚೀನಾ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾದರಿ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಗಳು ಸರ್ಕಾರಾತ್ಮಕ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸೊರಗುತ್ತದೆ. ವರದಿಗಳು ಬರೀ ವರದಿಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟೇ ಯಾವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಸಮಗ್ರ ಭಾಷಾ ನೀತಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಇಚ್ಛಾತಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಭಾಷೆ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕಟ್ಟಲ್, ಕಾಲ್ಡರ್ಲೆ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲ ನಿಜ ಆದರೆ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಳೆದ

ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ನಿಲುವುಗಳು ವರ್ತಮಾನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನುಕರಣೀಯ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಜಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ. (2015). ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲತತ್ವಗಳು. ನವಕನಾಂಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.
- ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಕೆ.ಎಲ್. (2002). ಭಾಷೆಯ ಬೇಳಕು. ನವಕನಾಂಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.
- ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಎಂ.ಎಚ್. (1999). ಸಂಕೀರ್ತ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಜರಿತೆ ನವಕನಾಂಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.
- ನಾಗೇಂದ್ರಕುಮಾರ್ ಎಸ್. ಸರಸ್ವತಿಕಂಳಾಭರಣಕಲ್ರ್ ಮಂಗಲಂ ಶ್ರೀಕರ್ಮಯ್ಯ. ನವಕನಾಂಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.
- ರಾಘವೇಂದ್ರ, ಲ. (1985). ಕನ್ನಡ ಶೀಪ್ತಲೆ. ನವಕನಾಂಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.
- ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ವಿ. (ಸಂ.). (1993). ಕೇಶೀರಾಜನ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಶನಾಂ. ನವಕನಾಂಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.
- ಶ್ರೀನಿಧಿ, ಟಿ.ಬಿ. (2018). ನುಡಿಯ ನಾಳೆಗಳು (ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ). ನವಕನಾಂಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್. ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಶ್ರೀನಿಧಿ, ಟಿ.ಬಿ. (2016). ಕಂಪ್ಲ್ಯೂಟರ್ ಪ್ರಪಂಚ. ನವಕನಾಂಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.
- ಸುಧಾರ್ಥ.ಸರ್ವಭಾಷಾಮಯಿಭಾಷಾ ಸಿರಿಭಾವಲಯಸಾರ. ನವಕನಾಂಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.
- ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ. (2011). ಕನ್ನಡ ಮೋಡಿ ಲಿಫಿಸಂರಚನೆ ಮತ್ತು ಸಂವರ್ಧನೆ. ನವಕನಾಂಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.
- ನಿಮ್ರಲ., ಜಿ.ವಿ. ಎಸ್. ಕ್ರಿಸ್ತಾ. ಕಂಪ್ಲ್ಯೂಟರ್ ಕನ್ನಡ : ನುಡಿ ಲಿಪಿ ತಂತ್ರಾಂಶ. ನವಕನಾಂಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್

⁷ ಅದೇ.

ಡಾ. ಮೊದ್ದರಂಗೇಗೌಡ ಅವರು ರಚನಿಕ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು

ಡಾ. ಮಹಮದರಫಿ ಆರ್. ದೊಡುಮನಿ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಂ.ಎಂ. ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದಜ್ಞ ಕಾಲೇಜು, ಸವದತ್ತಿ, ಸವದತ್ತಿ ತಾಲೂಕು,
ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ.

Abstract:

ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬಂದ ಗಢ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಒಂದು “ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ವಿಚಾರ ದೃಷ್ಟಿ ಬಿಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆರಾಧನೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೆಳೆದವು. ಈ ಬಗೆಯ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯನ್ನು ವಿಶ್ವದ ಜನಪದ ಗೇಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಹೋಮರ ಕವಿಯ ಇಲಿಯಡ್ ಮತ್ತು ಓಡಿಸಿ, ಭಾರತದ ರಾಮಾಯಣ-ಮಹಾಭಾರತಗಳು ಮತ್ತು ಈಚೆನ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಸ್ವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಹೊದಲ ಮುಖ್ಯಸ್ವರಾಗಿ ಕಣಣಕರ್ಮಕೆಯಾಗಿ ಸಾಗಿಬಂದವು. ಅಲೋಕಿಕ ಮರುಷರಾದ ದೇವತೆಗಳ, ಏರೆರ ಆರಾಧನೆಯ ಮನೋವ್ಯತೀಯೇ (ಹಿರೋವಷಿಂಹ) ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಹಂಟಗೇ ಕಾರಣ?”. ಅನ್ಯರ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಂಥವರ ಆದಶರ್ಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಾಗ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಂಡಳ ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಮಹೋತ್ವವ ಮುಸ್ತಕ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡರು ರಚನಿಕ ‘ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ’ (2009), ಹಾಗೂ ‘ಷಿ. ಕಾಳಿಗರಾವ’ (2009) ಎಂಬ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ, ಷಿ.ಕಾಳಿಗರಾವ.

ಶೀರ್ಷಿಕೆ

ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂದರೆ ಹೋಗಳಿಕೆಯೂ ಅಲ್ಲ, ತೆಗಳಿಕೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ತಾನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಮಾಣಿಕ ಚಿತ್ರ ಆಗಿರಬೇಕು. ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೋಗಳಿಪುದಾಗಲಿ, ದುರ್ಗಣಗಳನ್ನು ತೆಗಳಿಪುದಾಗಲಿ ಮಾಡಂತೆ ಭಾವಾವೇಶವಿಲ್ಲದೇ, ಎರಡನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಅದರ ಉದ್ದೇಶ. ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಉಳಿಯುವ ಒಂದು ಪ್ರಭಾವ ಅದರಿಂದ ಆಗಬೇಕು.

“ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ‘ನೇರವಾಗಿ, ಸರಳವಾಗಿ, ನಿಭಯವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಉದಾರವಾಗಿ ಉತ್ಕಸೊಂಡ ಸತ್ಯವೇ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಮೋಹನ ಗುಣವೆಂದು”¹ ಆಲೋಪ್ರೇಡ್ ಆರ್. ಕಾಂಗ್ರಿಗ್ರಾಮ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಓದುಗನಿಗೆ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಎಡಮಾಡಿಕೊಡದೆ, ಇರುವ ವಿಷಯ ಸತ್ಯವಾದದು

¹ ಹಳ್ಳಕೇರಿ, ಎಫ್.ಎಫ್., ಕೆ.ರವೀಂದ್ರನಾಥ, (ಸಂ.) ದಶಕದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪುಟ. 40

ಎನ್ನಿಸುವೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಸಮಷ್ಟಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದೇ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

“ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜೇಮ್ಸ್ ಬಾಸ್‌ವೆಲ್ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟರು. 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಿಗ್ಜನಾದ ಸಾಮ್ಯಾಯಲ್ ಜಾನ್ಸನ್‌ರನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಬಾಸವೆಲ್ ಬರೆದ ‘*Boswell's Life of Johnson*’ (ಜಾನಸನ್‌ರನ್ನು ಕುರಿತು ಬಾಸವೆಲ್ ಬರೆದ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ) ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತ್ತೆನ್ನಬಹುದು”² ಎಂಬುದಾಗಿ ಸುಚಿತ್ತಾ ನವರತ್ನ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬದುಕು ಬರಹ, ಜೀವನ ಸಾಧನೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ ಹಿಂಗೆ ಏಷಿಷಣ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಚಲಿತ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬೆಳೆದುಬರುತ್ತಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೋಂದು ಪರಂಪರೆ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನಾಟಕದ ಜನ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿವರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಶಾಸನಗಳು, ಮಾಸಿಗಲ್ಲು, ವೀರಗಲ್ಲು, ನಿಷಿದಿಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡದ ಹಲವಾರು ಮೂರುಪುರುಷರ ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನ, ವೀರ ಮರಣಗಳ ಕುರಿತು ಅವರ ಜೀವನದ ಸಾಧನೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಮಾಹಿತಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ 2000ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿರಬಹುದೆಂಬ ಉಳಿದೆ ಇದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ಯ ಮೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹಡೇಕರ ಮಂಜಪ್ಪ, ನಾ.ಶ್ರೀ.ರಾಜಪುರೋಹಿತ, ಮರುಳ ಭೀಮರಾಯ, ಶಿ.ಕ.ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ, ರಾ.ಹ. ದೇಶಪಾಂಡ,

ಡಿ.ವಿ.ಗುಂಡಪ್ಪ, ಆಲೂರು ವೆಂಕಟರಾಯರು, ಎಂ.ಎಸ್.ಮಟ್ಟಣ್ಣ, ಕುವೆಂಪು ಹಿಂಗೆ ಹಲವಾರು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಬರೆದು ಸಹ್ಯದಯರಿಗೆ ಪ್ರೀಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನಾಗಿಸಿದರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ಯನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಕೆ.ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಗೌರೀಶ ಕಾಯಿಲ್ಲಿ, ಸಿದ್ಧವನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ, ದೇಜಗೌ., ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳಿ ಮುಂತಾದವರು ಈ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಮಧುರಚ್ಚಿನ್ನು, ಈಶ್ವರ ಸಣ್ಣಕಲ್ಲು, ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ, ಡಿ.ಎಸ್.ಕರ್ಮಣ, ಸ.ಸ.ಮಾಳವಾಡ, ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ, ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಮರಾಠಿಕರಂಥವರು ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಮೇರಗು ತಂದುಕೊಟ್ಟರು.

ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯ ಕುರಿತು ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಏಷಿಷಣ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ‘ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆಯುವದು ಬಹಳ ಒಳ್ಳಿಯ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟವೆಂದು ಲಿಟನ್ ಸಾಫಿಚಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. 1683 ರಲ್ಲಿ ತ್ರೈಡನ್ ‘*Biography*’ ಪದವನ್ನು ಮೊದಲ ಸಲಭಳಿಸಿದನ್ನು ಕಾಲಿತ್ತೇವೆ. ಆಕ್ರಪ್ರೋಫ್ ಡಿಕ್ಸನರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬದುಕಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಥನವೇ ‘ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಶಿವರಾಂ ಕಾರಂತರು ನಾವು ಬರೆಯುವ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಚನ್ನಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಬರೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಬರವಣಿಗೆ ಗುರಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ನಿಟವಾದ ಪರಿಚಯ ಇರಲೇಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವಿಮರ್ಶಕರಾದ ಗಿರಜ್ಜಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ ಅವರು ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾಯಕರನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಿಗಳನ್ನು ರಚನೆಯಾದ ಪ್ರಶಂಸನಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಂತೂ ವಸ್ತುನಿವ್ಯಾಪಾದ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಓದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ವಿರಳ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದೇ.ಜವರೇಗೌಡರು ಹೇಳುವಂತೆ “ತೊಟ್ಟಿಲಿಂದ

² ಹಳ್ಳಕೇರಿ, ಎಫ್.ಟಿ., ಕೆ.ರವೀಂದ್ರನಾಥ, (ಸಂ.). ದಶಕದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮಂ. 40

ಸಮಾಧಿವರೆಗಿನ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಫಟನೆಗಳೂ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಸಾಹಸಗಳು, ಅವನು ಎದುರಿಸಬಹುದಾದ ಎಡರು ತೊಡರುಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಅವನು ಹುದುಕುವ ಉಪಾಯಗಳು, ಅವನು ಸಂಧಿಸಿರಬಹುದಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಅಂತಹೇ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಅವನು ಅನುಭವಿಸಿರಬಹುದಾದ ಸುಖ-ದುರುಪಗಳು, ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳು, ಅವನು ಪಟ್ಟಪಾಡುಗಳು, ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಾಧನೆ ಸಿದ್ಧಿಗಳು, ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಸ್ತುಗಳಾಗುತ್ತವೆ³ ಎಂಬ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದ್ದಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಬೇಕು. ಯಾವ ಪೀಠಿಗೆಗೆ ಈ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ದಾರಿದೀವವಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬಂದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗೆತ್ತಿರುವುದು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮರ, ಶರೀರ, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ, ಕಲಾವಿದರ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ, ಧಾರ್ಮಿಕ ನಾಯಕರ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳ ಹಾಗೂ ಕನಾರ್ಕಿಕ ಏಕೀಕರಣಕಾಗಿ ದುಡಿದ ಮಹನೀಯರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ನುಡಿಗೆ ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸಾಧು ಸಂತರ, ವಾಣಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಲವಾರು ಲೇಖಕರು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಪರೂಪದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕೃತಿಕಾರರು ಸಹ್ಯದಯ ಓದುಗರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ

ಬೀರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ ಅವರು ಸಂಗೀತ ಸಾಧಕರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ನಿಲ್ಲವಂಧವುಗಳಾಗಿವೆ.

ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಅಪರೂಪದ ಸಂಗೀತ ಸಾಮಾಜಿಕರಾದ, ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವರವಾದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ ಹಾಗೂ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ರಚನೆಗೆ ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಮಹೋತ್ಸವ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡರು ರಚನೆದ ‘ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ’ (2009), ಹಾಗೂ ‘ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್’ (2009) ಎಂಬ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ

ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡರಿಂದ 2009 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಬಹುದಿದೆ ‘ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್’ ಎಂಬ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಕೃತಿಯು ಸುಮಾರು 61 ಮಟಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯು ‘ಕನಾರ್ಕಿಕ ಚಲನಚಿತ್ರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ’ ಪ್ರಕಾಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಗೆ ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ಅವರು ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದು, ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತುಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡರೇ ಹೇಳುವಂತೆ “1975 ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಗೀತ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ‘ಸಂಗೀತ ಸಾಮಾಜಿಕ’ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್’ ಅವರು ಹೊಟ್ಟ ಸ್ವರ ಪ್ರಸ್ತಾರಗಳಿಗೆ, ನನ್ನ ಮೊದಲ ಗೀತಯು ಅಮೂರ್ಧದಿಂದ ಮೂರ್ಖ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದ್ದೇ ಅವರು ನನ್ನ ಬೆಂಬು ತಟ್ಟಿ ಮೊತ್ತಾಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ. ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಶ್ರೀ

³ ನಾಗರಾಜ ಹುಣಿಸಿಕಟ್ಟಿ, ಪ್ರಭು ಗಂಜಹಾಳ. (ಸಂ). ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ. ಮಟ. 4

ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ಅವರು ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ‘ಯಾರ ಹತ್ತಿರ ಬರೆಸೋದು’ ಎಂದು ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಯ ಗಳಿಯರ ಬಳಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಾಗ ‘ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ಸ್ವಜಿಷ್ಟೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಅವರು ನನಗೆ ನೀಡಿದ ಮೈತ್ರಾಹ. ತೋರಿದ ಸ್ನೇಹ, ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸದ ಪ್ರಭಾವ⁴ ಎಂಬುದಾಗಿ ಈ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಕೃತಿಯ ರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವಿಷಯ ಸ್ವಫ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕೃತಿಗೆ ಪ್ರಥಾನ ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು ಬರೆದ ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರು “ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡರು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದ ಲೇಖಕರು. ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತರು, ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರು ಅದು ಈ ಮಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ”⁵ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

‘ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್’ ಎಂಬ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡರ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡ. ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್, ಶ್ರೀರಾಮ ಮೂರಜಾ, ನಾಂದಿಯ ನಡಿಗೆ, ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ, ಸಂಗೀತದ ಹೃದಯ ಸಂಗಮ, ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಯೋಗ ಎಂಬ ಆರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಈ ಕೃತಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣ ಕವಿತೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕೃತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶನದ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಅವರು ಪಡೆದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಆಧುನಿಕ ಸಂಭರ್ಥ ಸ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಪುಟಗಳುಳ್ಳ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಓದಲು ಸಮಯ

ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಂಭರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 72 ಪುಟಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

‘ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್’ ಎಂಬ ಮೊದಲ ಶೀಷ್ಯಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನ, ಸಂಗೀತಾಸಕ್ತಿ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ. ‘ಶ್ರೀರಾಮ ಮೂರಜಾ’ ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಶೀಷ್ಯಕೆಯಡಿ 1954 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯವಾದುದರ ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಅವರ ಸಂಗೀತ ಲೋಕದ ಪರಿಣಾಮ ಕುರಿತು ವಿವರ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ‘ನಾಂದಿಯ ಹಾಡಿಗೆ’ ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ಶೀಷ್ಯಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಸ್ಟ್ ಮಾಸ್ಕರ್ ಹಾಗೂ ನಾಂದಿ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯ ಸಂಗೀತದ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ‘ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ’ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶೀಷ್ಯಕೆಯಲ್ಲಿ 1967 ರಲ್ಲಿ ತೆರೆಕಂಡ ‘ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡ’ ಚಲನಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ನೀಡಿದ ಸಂಗೀತ ಗಮನಿಸಿ ‘ಸೌಮ್ಯ ಅನುಲೋಮ ವಿಲೋಮ ಸಂಗೀತದ ಸ್ವರ ಪ್ರಸ್ತಾರಗಳಿಂದ ಶಬ್ದಸಂಖಯ ರಸಭಾಷ್ಯದಿಂದ ರೀರೆಕಾಡಿಂಗ್’ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಯಾಮ ನೀಡಿದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರೆಂದು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ‘ಸಂಗೀತದ ಹೃದಯ ಸಂಗಮ’ ಎಂಬ ಇದನೆಯ ಶೀಷ್ಯಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸತನಕ್ಕಾಗಿ ತುಡಿಯುವ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ರ ವಿವಿಧ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಗೀತೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚಲನಚಿತ್ರ ಜಗತ್ತಿನ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಹೊಂದಿರುವ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ‘ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಯೋಗ’ ಎಂಬ ಕೊನೆಯ ಶೀಷ್ಯಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ನಡುವೆಯು ಸತತ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಫಲ ನೀಡುತ್ತವೆ

⁴ ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ. (2009). ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್. ಪುಟ. XI

⁵ ಅದೇ. ಪುಟ. VIII

ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ್ ರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನದ ಮೂಲಕ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹೊನೆಯು ಜಿತ್ತೆ 'ಶ್ರವಣ ಸಂಭ್ರಮ' ದ ವರಗೆ ಅನೇಕ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ನಂತರ ಹೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ರ ಕುರಿತಾದ ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳು ಅನುಭಂಧದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ವಿವರ, ಪ್ರಶ್ನೆ, ಗೌರವಗಳ ವಿವರ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಅವರೂಪದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೂಡ ಅವರ 'ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್' ಕೃತಿಯು ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ್ ರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಸವತ್ತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ರ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನದ ಮೇಲೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತಗೊಂಡ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂತಿಮ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮೂರಂಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯ ಕೊರತೆಯೋ ಅಥವಾ ಪ್ರಕಟನಾಕಾರರ ಮಟ ಮುತ್ತಿಯೋ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ 'ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್' ಎಂಬ ಕೃತಿ ಎಡವಿದೆ. ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ರ ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವರ್ಷ, ಸ್ಥಳ, ತಂಡ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ ಉಳಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಲ್ಲ. ಬಾಲ್ಯದ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳು ಸಂಗೀತದೆಗೆನಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ. ತಂದೆಯಾಸ ಮಗನು ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಆಗಬೇಕಂಬುದು ಆದರೆ ಮಗನ ಮನಸ್ಸು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ತೀಳಿಸದೇ ಸಂಗೀತಾಭ್ಯಾಸದ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಕೃತಿಯ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿದಾಗ 'ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ್' ಅವರ ಸಂಗೀತ ಜೀವನ, ಘಟನೆ

ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಿಯೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕನ್ನು ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರ ಸಂಗೀತ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಮುಖಿಸಿದೆ ಭಾವಿಸಿದರೆ ಅವರ ಜೀವನದ ಇತರೆ ಮುಖಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರ ಸಂಗೀತ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಹತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಅಥವಾ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಓದಬಯಸುವ ಸಹ್ಯದರ್ಯರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೂಡ ಅವರ ಇತರೆ ಗಢ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿನೋಡಿದಾಗ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. "ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್" ಮೂಲತಃ ಬೆಂಗಳೂರಿನವರು. 1931 ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇವರ ತಂಡ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ತಾಯಿ ಜೀಜಾಬಾಯಿ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಸಂಗೀತದ ವಾತಾವರಣವೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ದೇವಸ್ಥಾನ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಹರಿಕಥೆ, ಭಜನೆ, ಭಕ್ತಿ ಗೀತೆಗಳ ಅನುರಣನ, ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಸಾಲಿಗರ ಅಂಗಡಿ, ಅಲ್ಲಂತೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂದಿ ಚಿತ್ರಗೀತೆಗಳ ಅವಿರತ ಮೊಳಗು. ಹೀಗಾಗಿ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಸಂಗೀತದ ಪ್ರಭಾವ ಎಳೆಯ ಬಾಲಕನ ಮೇಲೆ".⁶ ಹೀಗೆ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ರ ಮಟ್ಟು, ಬಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಬಾಲ್ಯದ ಸಂಗೀತಾಸಕ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಒಂದೇ ಪರಿಚ್ಯೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಸಂಪೂರ್ಣ, ಸರಳತೆಗೆ ಮೆರಗು ನೀಡಿದರೆ, ಅವರ ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನದ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತರಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಾಗಳೆಯಲಾಗದು.

1931ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2 ರಂದು ಜನಿಸಿದ ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರು ಸಂಗೀತಾಸಕ್ತಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೆಳೆದದ್ದು. ಮನೆಯ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದ

⁶ ಅಡೆ. ಮಟ. 2

ಹರಿಕಥ್, ಭಜನೆ, ಭಕ್ತಿ ಗೀತಗಳ ಅನುರಣನವೇ ಇದಕ್ಕೆ ‘ಸಾತ್ ಪರೇಡ್’ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾದರಿಯ ವಾದ್ಯಗೋಷ್ಠಿ ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಪು ನೀಡಿತು. ತಂದೆಯ ಆಸೆಯಂತೆಯೇ ಇಂಜಿನೀಯರಿಂಗ್ ಓದಿದರು. ಈ ನಡುವೆ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗಳ ಬಳಿ ಕನಾರಟಕ ಸಂಗೀತ, ಜಿ.ವಿ. ಭಾವೆಯವರ ಬಳಿ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ಲೀನೀ ಹಂಟ್ ಬಳಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕಲಿತರು. ಸಂಗೀತದೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವು ವಾದ್ಯ ನುಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದರು. ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂಬೆನತ್ತೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಹಿಂದಿ ಚಿತ್ರರಂಗದ ನೌಕಾದ್ ಅಲೀ ಎಂಬುವರ ಬಳಿ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. 1954 ರಲ್ಲಿ ‘ಶ್ರೀರಾಮಮಾಜಾ’ ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಾಗಿ ‘ತಾನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಸಂಗೀತ ನಿದೇಶನ ಮಾಡಬಳ್ಳೆ’ ಎಂಬ ಆತ್ಮಸ್ವಯಂಚೊಂದಿಗೆ ಕನಾರಟಕಕ್ಕೆ ಮರಳಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮ ಮಾಜಾ ಚಿತ್ರವು ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಸಂಗೀತ ನಿದೇಶನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಮೊದಲ ಚಲನಚಿತ್ರ. 1956 ರಲ್ಲಿ ‘ಭಾಗ್ಯಚಕ್ರ’ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತದೊಂದಿಗೆ ಕಥೆ, ಚಿತ್ರಕರೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. 1957 ರಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರೇಮದ ಮತ್ತಿ’, 1960 ರಲ್ಲಿ ‘ರಾಣಿ ಹೊನ್ನಾವ್ಯಾ’ ಚಿತ್ರದ ಗೀತಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟದ ಹೆಸರನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟವು. ಆದರೆ 1963 ರಲ್ಲಿ ತೆರೆಕಂಡ ‘ಸಂತ ತುಕರಾಂ’ ಚಿತ್ರದ ಹಾಡುಗಳು ಸಂಗೀತ ಮಾಧುರ್ಯ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು, ಬಹುಬೇಗನೆ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡವು. ಇದು ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರ ಜೀವನದ ಮೈಲಿಗಲ್ಲಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ‘ಮನಮೆಚ್ಚಿದ ಮಡದಿ’ ಚಿತ್ರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪುರವರ ‘ಜಯಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆಯನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆ ಗೀತಯಾಗಿ ಒದಗಿಸಿದರು.

ಮುಂದೆ ಈ ಗೀತೆಯ ನಾಡಗೀತೆಯಾಗಲು ಈ ಪ್ರಯೋಗವೇ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಸುಮಾರು 172ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೇರೆ ಭೇದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ನಿದೇಶನ ಮಾಡಿದ ಕೆಂತಿರ್ ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಾತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗಾಡ ಅವರು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳ ಕಲಾತ್ಮಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಮಹತ್ವವನ್ನಾಗಿಸಿದ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಆಡೂರ್ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೂ ಸಂಗೀತ ನೀಡಿದ ವಿಶೇಷ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರದ್ದು. ‘ಮಲಯ ಮಾರುತ’ ಮತ್ತು ‘ಮುರುಳಿಗಾನ ಅಮೃತ ಪಾನಾ’ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಟಿತ ‘ಸುರೋಸಿಂಗಾರ್ ಸಂಸದ’ ಗೌರವ ದೊರೆತಿದೆ. ಈ ಗೌರವ ಪಡೆದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಸಂಗೀತ ನಿದೇಶಕರು ಎಂಬ ಖ್ಯಾತಿಗೆ ಪಾತ್ರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಡಿನ ಶೈವೈ ಗಾಯಕರಾದ ಕಸ್ತೂರಿ ಶಂಕರ್, ಬಿ.ಆರ್.ಫಾಯಾ, ಬಿ.ಕೆ.ಸುಮಿತ್ರ ಅವರನ್ನು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್ ಮೊಹಿತ ಅವರನ್ನು ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ‘ಗೀತಪ್ರಿಯ’ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದವರು ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರವರು. ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ರಾಜ್ಯ ಪ್ರತ್ಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಮೂರ್ವವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಾಣಲ್ಯಾಗಳಿಂದ ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. “ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಶಿಷ್ಯ ‘ಸಂಗೀತರಾಜನನ್ನು (ಎಸ್.ಪಿ. ವೆಂಕಟೇಶ) ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ”.⁷ ಅವರು ಇಹ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ದೂರಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮನೋಲೋಕದಲ್ಲಿ

⁷ ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ್, ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗಾಡ, ಪು. 48

ಜಿರಂತನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಸಾಮಿಲ್ಲ. ಅವರ ಗೀತೆಗಳ ಸ್ವರಪ್ರಸ್ತಾರ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ ‘ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ’ರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮೂರಣಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅವರ ಕುರಿತಾಗಿ ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ ಅವರ ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಂದ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಪಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಅವರು ಪಡೆದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಮರಸ್ಯಾರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರರ ಕುರಿತು ದಾಖಿಲಾತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳ ಮುಂದೆ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಅಪ್ಪಾಗಿ ಓದುಗರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿವೆ. ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ದಾಖಿಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯವಂತೂ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ.

ಫಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್

ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಎರಡನೆಯ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ ಫಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರದು. ಇದು ಕೂಡ ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ ಅವರಂತೆ ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರರಂಗ ಕಂಡಂತಹ ಅಪರೂಪದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಫಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರ ಕುರಿತಾಗಿದೆ. ‘ಸುಗಮ ಸಂಗೀತದ ಹರಿಕಾರ’ರೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ ಸಂಗೀತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ, ಅನನ್ಯವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವರು ಫಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್. ಇವರ ಮೂರಣ ಹೆಸರು ಪಾಂಡೇಶ್ವರ ಕಾಳಿಂಗರಾವ್. ಕನಾಟಕದ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಂದಾಮರ ತಾಲೂಕಿನ ಆರೂರಿನಲ್ಲಿ 31ನೇ ಅಗಸ್ಟ್ 1914 ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂಡೆ ಪಾಂಡೇಶ್ವರ ಪುಟ್ಟಯ್ಯನವರು ಯಕ್ಕಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದವರು. ತಮ್ಮ ಮಾವ ಮಂಜಯ್ಯನಿಂದ

ಸಂಗೀತ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕನ್ನಡದ ಹೆಸರಾಂತ ಗಾಯಕ, ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶಕ ಹಾಗೂ ಸುದಾಮ ಸಂಗೀತದ ಹರಿಕಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದವರು ಫಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರು.

“ರಾಗವಿಲ್ಲದ ಲೋಕವಿಲ್ಲ ಮನುಕುಲದ ಉಗಮವೂ ರಾಗಮೂಲ. ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿದೆ ಅಖಿಲರಾಗದ ಅಂತರಾಳ. ಎಲ್ಲಿರಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಭೋಗ, ತ್ಯಾಗ, ಯೋಗ ಎಲ್ಲವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಂಸರ್ಗ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹಬ್ಬಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ವಿವಿಧ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಏಳು ಬೀಳುಗಳೆಲ್ಲ ದಾಖಿಲಾಗಿರುತ್ತವೆ”⁸ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವ ಲೇಖಿಕರು ಮೊದಲಿಗೆ ಒಂದು ಚೌಪದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ಸಂಗೀತ ಎಂಬುದು ಅನನ್ಯ ವಿಶ್ವವಾಣಿ ಹಾಮರಗೂ ಪರಂಡಿತರೂ ಮೆಳ್ಳನಾದವಾಹಿನಿ ಮಾನವ ಉನ್ನತಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಸಮೈಕ್ಯಾಹಿನಿ ಸಂಗೀತ ಸಂಪರ್ಕ ಮಂಗಳಕರ್ಮ-ಮಣಿಸುಮಗ್”⁹

ಸಂಗೀತದ ಸಂಪರ್ಕ ಮಂಗಳಕರ್ಮವಾದದ್ದು. ಸಂಗೀತವೆಂಬುದು ವಿಶ್ವವಾಣಿ ಅನನ್ಯವಾದುದು ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಗೀತ ದಿಗ್ಂಜರಾದ ಫಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ರಚನೆಗೆ ಮುನ್ನಡಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಯೂ ಆದ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿ ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕವಿತ್ವದ ಭಾಯಿಯನ್ನು ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂಬಂತೆ ಆರಂಭದ ಈ ಚೌಪದಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯ ಭಾಸ್ಕರ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಂತೆಯೇ ಫಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿದ್ದು, ನಿಖಿರತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಅಗತ್ಯಕ್ಕ ತಕ್ಷಂತೆ

⁸ ಅದೇ. ಪುಟ. 1

⁹ ಅದೇ. ಪುಟ. 1

ಕೆಲವೋಂದಿಪ್ಪ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್, ಹೆಗ್ಲಿಕೆ, ಕನ್ನಡ ಕವಿತೆಗೆ ಕಂತಸಿರಿ, ಕಾಳಿಂಗರಾಯರ ಕಾಳಿಜಿ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ಎಂಬ ಆರು ಶೀಫ್‌ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಜೀವನದ ಮೇಲುಕುಗಳನ್ನು ಬರಹರೂಪಕ್ಕಿಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರು ಹಾಡಿದ, ಸಂಗೀತ ನೀಡಿದ, ನಟಸಿದ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಎಂಬ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನ, ಸಂಗೀತಾಸ್ಕ್ರಿ, ಸಂಗೀತ ಅಭ್ಯಾಸದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಗುರುಬಳಗ ಪರಿಚಯಮೊಂದಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಮೊದಲ ಅವಕಾಶಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಹೆಗ್ಲಿಕೆ ಎಂಬುದು ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಹೆಸರು. “ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಉಜ್ಜಲ ಅಭಿಮಾನ ಹೊಂದಿದ ಕಾಳಿಂಗರಾಯರು ಕನಾಟಕ ಏಕೇಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ ಹಿರಿಯ ಕವಿಯಾದ ಹುಯಿಲಗೋಳ ನಾರಾಯಣರಾಯರು ರಚಿಸಿದ ಕವಿತೆ ‘ಉದಯವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡ ನಾಡು’ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತ ನೀಡಿ, ಇಡೀ ನಾಡಿನ ಜನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕದ ಏಕೇಕರಣ ಸ್ವಾತಿತ್ಯಯನ್ನು ತುಂಬಿವಂತೆ ತಮ್ಮ ತುಂಬಿದ ಇಂಪಾದ ಸಿರಿಕಂತದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಹಾಡನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಈ ಹಾಡಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿರುವ ಮೋಹನರಾಗ ಮತ್ತು ಭಾಗೇಶ್ರೀ ರಾಗಗಳನ್ನು ಹಲವು ನಿರ್ಮಿಷ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಆಲಾಟಿಸಿ, ನಂತರ ಹಾಡಿನ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು” ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡರು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಅಪಾರವಾದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು

ಹೊಂದಿದ ಪಿ.ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರು ಜಿ.ಪಿ.ರಾಜರತ್ನಂರ ರತ್ನನ ಪದಗಳು, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಗೀತೆಗಳು, ಅನಕ್ಕೆ, ಮುಯುಲೋಗೋಳ್ ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಅವರ ಗೀತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡಿ ನಾಡಿನಾಡುಂತ ಹೆಗ್ಲಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆಂಬ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವಾದ ‘ಕನ್ನಡ ಕವಿತೆ ಕಂತಸಿರಿ’ಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳ ಗೀತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಖ್ಯಾತನಾಮರಾದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಂಬಿತಿ, ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಜಿ.ಪಿ.ರಾಜರತ್ನಂ, ಟಿ.ಪಿ.ಕೈಲಾಸಂ, ಕೆ.ಎಸ್.ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ, ಎಂ.ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ರಚನೆಗಳಿಗೆ ಜೀವ ತುಂಬಿವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೋದನ್ ಕುಮಾರಿ ಮತ್ತು ಮೋಹನ್ ಕುಮಾರಿ ಎಂಬ ಗಾಯನ ಸೋದರಿಯರ ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳಿಗೆ ದನಿಯಾದರು. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರೇಮ ಕುರಿತಾದ ಕವನಗಳು ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಜಾಗೃತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ‘ಕಾಳಿಂಗರಾಯರ ಕಾಳಜಿಯೆಂಬುದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವಾಗಿದ್ದು, ದ್ಯೇವದತ್ತವಾಗಿ ಬಂದ ಸಂಗೀತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಹಳ ಪರಿಮೋಣವಾಗಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಳಿಂಗರಾಯರದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿತ್ತು. ಭಕ್ತಿಗೀತಗಳನ್ನು ಭಾವಮೂರಿಸಬಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಳಿಂಗರಾಯರದು ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರತಿಭೆ, ಅವರು “ನನ್ನ ಸಂಗೀತ ಗಗನ ಕುಸುಮವಾದರೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನೆಲದ ಮಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿ ಮಣಿನ ಮಗ ಕುಸೆಯುವಂತಾಗಬೇಕು”¹⁰ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಕಾಳಿಂಗರಾಯರ ಸಂಗೀತ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಂಗೀತ’ ಎಂಬ ಬದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವಾಗಿದ್ದು, ಚಲನಚಿತ್ರ

¹⁰ ಹೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ. (2009). ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್. ಪುಟ. 18

ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರ ಕೊಡುಗೆಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಅಂತಿಮ ಅಧ್ಯಾಯವಾದ ‘ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು’ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳ ಲಘುದರ್ಶನವಿದೆ. “ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾಯರು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ನಸಿರಂಗ್ ಹೋಂನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದರೂ ಅವರು ಸಂಗೀತದ ಗಾಥ ಗುಂಗನಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೈಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಏನೋ ಗುನಗುತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊಲೂರುತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 21ನೇ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1981 ರಂದು ಇಹಲೋಕವನ್ನು ತೈಜಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಪಿ.ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರ ಕೊನೆಗಳಿಗೆಯನ್ನು ತೀಳಿಸುತ್ತಾರೆ ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೊಡರು. ಕೃತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾಯರು ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಿದ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು, ಗಾಯನ, ನಟನೆ ಮಾಡಿದ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೊಡರು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದಿಷ್ಟ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಎಂಬ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಇಲ್ಲಿ ನೋಟವಾಗಿದೆ.

‘ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್’ ಎಂಬ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಕೂಡ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಮೃಗಲುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಶಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಎನ್ನುವುದರ ಬದಲು ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿ, ಯಶಸ್ವಿ, ಅಪಯಶಸ್ವಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಾಧನಾ ಮಾಲಿಕೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದು, ಕೃತಿಯ ಕೆಲವೊಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯತತ್ತ್ವಕ ಬರಹವು ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೃತಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮೇರುಗನ್ನು ನೀಡಿ ಓದುಗರನ್ನು ಸೇಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಕೃತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಚೌಪದಿಗಳನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡಿ ಸಂಗೀತದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ನಂತರ ಸುಗಮ ಸಂಗೀತವು ಸಂಗೀತದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ಮಧುರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿಷ್ಪವಾದ ಗಾಯನ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸುಗಮ ಸಂಗೀತದ ಕುರಿತಾಗಿ ಜಚ್ಚೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆನಂತರ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರ ಹುಟ್ಟಿ, ಜನ್ಮಸ್ಥಳ, ತಂದೆ, ಮಾವ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಯಿದೆ.

ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಆರು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನಿರುವಾಗಲೇ ಮಾವ ಮಂಜಯನವರು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇವರನಾಮ, ಶೈಲೇಕಗಳು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದವು. ಒಳ್ಳೆಯ ಕಂತ, ಹಾಡುವ ಉತ್ಸಾಹ ಹೊಂದಿದ್ದ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಶಾಲಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ‘ಚಂದ್ರಹಾಸ’ ಎಂಬ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಜಿನ್ನದ ಪದಕ ಪಡೆದು ಬೆಳ್ಳಿಯುವ ಸಿರಿ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮೇಲೆಯ ನಾಟಕ ಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅನೇಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾಯ ಅವರು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ಭಟ್ಟರಿಂದ ಸುಗಮ ಸಂಗೀತವನ್ನು, ವೆಂಕಣ್ಣ ಮತ್ತು ರಾಮಚಂದ್ರ ಭುವಾ ಮರೇಳ್ಳಕರ್ ಅವರುಗಳಿಂದ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಹದಿಮೂರನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೇದಿಕಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬೇರಿ ನೀಡಲು ಶುರುಮಾಡಿದರು. ಓದು ಅವರ ಸಂಗೀತ ಸಾಧನೆಯ ಆರಂಭದ ಹಾದಿಯಾಗಿದೆ.

ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾಯರು ಕವಿಗಳು ಕಂಡ ಅರ್ಥವನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಸಹ ಅರ್ಥವಾಗಿಸುವ ಸುಗಮ ಸಂಗೀತದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಶೈಲಿಯಂತಹ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಆವಿಷ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ಹಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಹಲವಾರು ನಾಡಗೀತೆಗಳಿಗೆ ದನಿಯಾಗಿ ರಂಜಿಸಿದರು. ಹಲವಾರು ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ, ಭಾವಮೂರ್ಚಿವಾಗಿ

ಕೇಳುಗರ ಹೃದಯವನ್ನು ತರಿಸುವಂತೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಯವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ಎಲ್ಲಾದರೂ ಇರು ಎಂತಾದರೂ ಇರು, ಕನ್ನಡಕೆ ಹೋರಾಡು ಕನ್ನಡದ ಕಂದಾ, ಏರಿಸಿ ಹಾರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಬಾಪುಟ, ಯೆಂಡ ಯೆಂಡ್ ಕನ್ನಡ ಪದಗೋಳ ಅಂದೆ ರತ್ನಂಗ ಪ್ರಾಣ ಮುಂತಾದ ಕನ್ನಡ ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಂಠಸಿರಿಯ ಮೌಲಿಕ ಹೊಸ ಕಳೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಭಾವಿತೆಗಳು, ರಂಗಗೀತೆಗಳು, ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು, ವಚನಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಸಂಗೀತ ಲೋಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು.

ಮಂಗಳೂರಿನ ಶ್ರೀ ಅಂಬಾಪ್ರಸಾದಿಕೆ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಳಿಂಗರಾಯರು 'ರಾಯರ ಸೋಸೆ', ಆ ಜನ್ಮ ಕುಮಾರಿ, ನಿರುಪಮಾ, ತುಳಸೀದಾಸ, ಕಾಳಿಯಮರ್ಫನ, ವಿಕ್ರಮಶಿಕಲಾ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಮನರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಜನಪದ ಸಂಗೀತದ ಮೋಹಕ ಧಾಟಿಗಳು ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾಯರ ಮನಸೆಳಿದು ಶಾಸೀಯ ಸಂಗೀತದೊಂದಿಗೆ ಜನಪದ ಸಂಗೀತಕ್ಕೂ ಹೊಸರಂಗವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಯುತರು ಹೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು 1941ರಲ್ಲಿ 'ವಸಂತಸೇನ' ಎಂಬ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮೂಲಕ ಚಂದನವನವನ್ನು ಪ್ರಪೋಶಿಸಿದರು. ನಂತರ ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾ (1947), ಭಕ್ತರಾಮದಾಸ (1948), ಕಲಾವಿದ (1949), ನಟಶೇಖರ (1954), ಅಬ್ಬಾ ಆ ಹುಡುಗಿ (1959) ಹಾಗೂ ಮಹಾತೀಲ್ (1966) ಮುಂತಾದ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡಿದರು. ಸುಮಾರು 14 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಿನ್ನಲೆ ಗಾಯಕರಾಗಿ, ಧ್ವನಿ ನೀಡಿದ ಇವರು ಮೂರು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 21 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಾಯಕ, ಗಾಯಕರನ್ನು ನಾಡಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾಯರು. ಅಲ್ಲದೇ

ರಾಜಹಂಸ, ಬಾರಯ್ಯ ಬೆಳದಿಂಗಳೆ, ಎದೆ ತುಂಬಿ ಹಾಡಿದೆನು, ಕರುತಾಳು ಬಾ ಬೆಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಹಜ್ಜೀವು ಕನ್ನಡದ ದೀಪ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಸುರಳಿಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಷ್ಟು ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಇಣುಕುನೋಟ.

ಮೇಲ್ಮಂಡ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಸಮಾನವಾದ ಅಂಶಗಳೆರಡು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆ, ಸರಳತೆ, ನಿಖಿಲತೆಯಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಗೊಂದ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಅಂಕಣ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕಾಡ ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೊಡರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. 'ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ, ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಮುತಿನ್.., ಡಿವಿಜೆ., ವಿ.ಸಿ. ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಕಾವ್ಯದ ಕುರಿತಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೊಡರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿ 'ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ'ದಲ್ಲಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಮಾಸ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಗೋಕಾಕ ಮುಂತಾದವರ ಬದುಕಿನ ಕ್ಷಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಬಿಡಿ ಬರಹಗಳ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳೂ ಮೂಡಬಂದರೂ ಅವು ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಜೀವನದ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದಿದೆ. 'ಸಂಗೀತ ಸಾಮಾಂತರ್ಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಭಾಸ್ಕರ್ ಹಾಗೂ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡರ ಇತರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಗೌಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಉಳಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಕಣ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಕವಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ಹಾಗೆ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಭಾಮು ಮೂಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಲಾರೆವು. ಕಳೆದ 40 ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡರು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ (ಸಂ.) (1999). ವಿಚಾರ ವಾಖಿನಿ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ.
- ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಎಫ್.ಟಿ., ಕೆ.ರಮೇಂದ್ರನಾಥ. (ಸಂ.) (2016). ದಶಕದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.
- ಕನ್ನಡ ಶೈಲಿ ಕೃಷಿ. (2006). ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಕೋಗಿಲಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ. (ಸಂ.) (2016). ಆದರ್ಶ ಮನುಜ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಸಂಗಮೀಶ ಸವದತ್ತಿಮರ. (ಸಂ.) (1994). ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಾತಿ. ಪಲ್ಲವಿ ಪ್ರಕಾಶನ.

జిక్కమగళారు ప్రదేశద ఐనటి గ్రామద శిలాయుగ నేలి

సునిల్ కుమార హెచ్ బి¹ మత్తు డా. సవమంగళ జి²

¹సహాయక ప్రాధ్యాపకరు, ఇతిహాస విభాగ, సక్షారి ప్రఫ్టమ దిజ్స్ కాలేజీ, హిరిసాబె. హాసన జిల్లె

²ప్రాధ్యాపకరు స్కూల్స్కోల్స్ ఇతిహాస మత్తు ప్రాక్టన్లాస్ అధ్యయన హాగూ సంశోధనా విభాగ,
కుంపు విశ్వవిద్యాలయ, జూన్ సెహ్యాద్రి, శంకరాప్పట్ట.

Abstract:

ప్రాక్టన్లాస్ అవశేషగళ అధ్యయనపు ఒందినింద జిందినవరగే మానవ సమాజద సాంస్కృతిక పరంపరె మత్తు ఇతిహాసవన్ను ప్రసన్నిఖిసువల్లి నిణాయికవాగిదే. ఈ సంశోధనా లేఖనపు కనాటకద జిక్కమగళారు జిల్లెయి జిక్కమగళారు తాలూకెనల్లిరువ ఐనటి గ్రామదల్లి పత్తేయాద నవశిలాయుగద లపకరణగళు మత్తు బృహత్తా తీలాగోరిగళ నేలిగళ మేలే కేంద్రికరిసుత్తదే. ఈ ప్రదేశద ప్రాచీన మానవ వాసస్థలవన్ను అధికమాడిశాఖలువల్లి ఈ ఇతిహాసప్రాచ్ లపకరణగళు మత్తు రజనిగళ మహాత్వపు లేఖనపు ఎత్తి తోరిసుత్తదే. ఐనటి గ్రామపు నవశిలాయుగ మత్తు బృహత్తా తీలాగోరిగళ సాంస్కృతిక రజనిగళు కండుబింద ప్రముఖ స్థలవెందు గురుతిసాప్పటిదే. సంశోధనేయు నిద్రాష్టవాగి నవశిలాయుగద కాలద మూరు కల్లిన లపకరణగళ కురితు జచ్చిసుత్తదే, ఈ ప్రదేశదల్లి ఆరంభిక మానవ జటువటికేయ లపస్థితియన్న దృఢికరిసుత్తదే హాగూ విశేషవాగి ఐనటి గ్రామదల్లి కండుబింద మత్తు నిలిసుగల్లగళ మేలే కేంద్రికరిసుత్తదే.

Keywords: ప్రాచీనమహాప్టాట్టు, ఐనటి గ్రామ, శిలాయుగ సంస్కృతి, కల్లునే సమాధి, నిలసుగల్లు, శిలాయుధ, క్షేమోదలె

పీఎటె

ప్రాక్టన్లావశేషగళు ఒందు ప్రదేశద ఆధారద మేలే గతకాలద ఇతిహాసవన్ను గతకాలదింద ప్రస్తుతదవరగిన మానవ ప్రస్తుతదవరగిన మానవ మత్తు ఇతిహాసవన్ను పునర్జిసువల్లి ప్రముఖ పాత్ర మధ్యకే, మణిన మూత్రిగళు, శిల్పగళు, శాసనగళు, హస్తపత్రి, తాళపత్ర ముంతాదవు ప్రాచ్యవస్తుగళాగిద్దు, అవగళ సహాయదింద ఇతిహాసవన్ను తీళియబమదు. ప్రాచ్యమహాప్టాట్టుగళ సాలిన బెట్టగళు, దట్ట అరణ్య, ప్రకృతి సౌందర్య, పవత శ్రేణియు నదువే వస్తుగళు అధ్వా లాద్దేశ మొవచకవాగి రజిసిదవుగళే ప్రాచ్యవస్తుగళాగివే. ప్రాక్టన్లాస్ ద్వారా ప్రముఖ లాద్దేశవెందరే ఈ ప్రాచ్యవస్తుగళ ఆధారద మత్తు రజిసిదవుగలు, దట్ట అరణ్య, ప్రకృతి సౌందర్య, పవత శ్రేణియు నదువే వస్తుగళు అధ్వా లాద్దేశ మొవచకవాగి రజిసిదవుగళే ప్రాచ్యవస్తుగళాగివే. ప్రాక్టన్లాస్ ద్వారా ప్రముఖ లాద్దేశవెందరే ఈ ప్రాచ్యవస్తుగళ ఆధారద మత్తు రజిసిదవుగలు, దట్ట అరణ్య, ప్రకృతి సౌందర్య, పవత శ్రేణియు నదువే

Please cite this article as: సునిల్ కుమార హెచ్ బి మత్తు సవమంగళ జి. (2024). జిక్కమగళారు ప్రదేశద ఐనటి గ్రామద శిలాయుగ నేలే. శ్రుజని: ఇండియన్ జంగల్ ఆఫ్ ఇన్స్ట్రోచ్చు రీసార్చ్ అండ్ డివెలప్మెంట్. 3(3), 82-85

ಇರುವ ಜಲಧಾರೆಗಳು, ಕಾಫಿ ಬೇಸಾಯ ಇವೆಲ್ಲ ಮಲೆನಾಡು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು. ಹಳೆತಿಲಾಯುಗ, ಮಧ್ಯತಿಲಾಯುಗ, ಬೃಹತ್ ತಿಲಾಯುಗದ ಮಾನವನು ನೆಲೆಸಿದ ಅನೇಕ ನೆಲೆಗಳು ಈ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆಯಾಗಿವೆ. ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗವು ತಿಲಾಯುಗದ ಕೊನೆಯ ಹಂತ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಲಾಯುಗದ ನಂತರ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರ ತಿಲಾಯುಗದ ಮೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಂತದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಸ್ವಾನೀಷನ ಪ್ರಗ್ರೇತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧಕನಾದ ಧಾರ್ಮನೋಸನ್ ಅವರು ಸಾ.ಶ. 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ "ನಿಯೋಲಿಧಿಕ್" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದರು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಅವರು ಸಾ.ಶ 1958ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ "ದಿ ಟ್ರಿ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಸೋಸೈಟೀ" ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗದ ಪತ್ತೆಯಿಂದು ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.¹

ಕನಾರಟಕದಲ್ಲಿ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗದ ಮುಖ್ಯವಾದ ನೆಲೆಗಳೆಂದರೆ ಮೇಲಿನ ಕೃಷ್ಣ, ಮಲಪ್ರಭಾ ಮತ್ತು ಭೀಮ ನದಿ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೋರಾಪುರದ ದೋ-ಅಬ್ರಾ ಪ್ರದೇಶ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ, ತೆಕ್ಕೆಲಕೋಟೆ, ಪಿಕ್ಕಿಹಾಳು, ಹಳ್ಳೂರು, ಕೊಡ್ಡೆಕಲ್ಲ, ಹೆಮ್ಮೆಗೆ, ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬನಹಳ್ಳಿ, ಮಾಂಜ್ರ ಮತ್ತು ಕಾರಂಜಾ ನದಿ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು. ಸಾ.ಶ 1990ರಲ್ಲಿ ಕೆ.ಪಿ. ಮೊಣಜ್ಞ ಅವರು ಅರೆ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ದಾವಣಗರೆ, ಶಿವಮೋಗ್, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಹಾಸನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಾ.ಶ 1999ರಲ್ಲಿ ಕೆ.ಬಿ.ಶಿವತಾರಕ್ ಅವರು ಪೆನ್ನಾರ್ ನದಿ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗದ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.²

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗವನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗ, ಮಧ್ಯ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗ ಹಾಗೂ

ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಕಬ್ಜಿ ಹಂತದ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಮೊದಲ ಹಂತದ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗವು ಇದುವರೆಗೂ ಪತ್ತೆಯಾಗಿರುವುದು ವರದಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಎರಡನೇ ಹಂತದ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗವನ್ನು ಒಂದಿಬ್ಬಿದೊಂದಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಅವಶೇಷಗಳ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರನೇ ಹಂತದ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗವನ್ನು ಕಬ್ಜಿ ಯಾಗದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗದ ಅವಶೇಷಗಳು ಹಾಗೂ ಮಡಕೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಪ್ರದೇಶದ ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಕಾಲದ ಉಪಕರಣಗಳು

ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಇನ್ಜಿನೀಯರ್ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಕಾಲದ ಉಪಕರಣಗಳು ದೊರಕಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕ್ರೈಸ್ತಾದಿಗಳು ದೊರಕಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನೂತನ ತಿಲಾಯುಗದ ಈ ಕ್ರೈಸ್ತಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಇದರಿಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಕುರುಹುಗಳು ಇದ್ದವೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಆ ತಿಲಾಯುಧಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಎನ್ಓಟಿ, ಎನ್ಓಟಿ2 ಮತ್ತು ಎನ್ಓಟಿ3 ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ಚಿತ್ರ 1: ಎನ್ಓಟ 1

ಉದ್ದ: 24 ಸೆ.ಮೀ, ದಪ್ಪ: 4 ಸೆ.ಮೀ, ಅಲಗು: 08 ಸೆ.ಮೀ, ಸುತ್ತಳತೆ: 04 ಸೆ.ಮೀ(ಮೇಲಿನ ತುದಿ), 15 ಸೆ.ಮೀ (ಅಲಗಿನ ಬಳಿ)

ಚಿತ್ರ 2: ಎನ್‌ಟಿ 2

ಉದ್ದ: 17 ಸೆ.ಮೀ, ದಪ್ಪ: 3.5 ಸೆ.ಮೀ, ಅಲಗು: 8 ಸೆ.ಮೀ, ಸುತ್ತಳತೆ: 06 ಸೆ.ಮೀ(ಮೇಲಿನ ತುದಿ), 16 ಸೆ.ಮೀ (ಅಲಗಿನ ಬಳಿ)

ಚಿತ್ರ 3: ಎನ್‌ಟಿ 3

ಉದ್ದ: 14 ಸೆ.ಮೀ, ದಪ್ಪ: 2.5 ಸೆ.ಮೀ, ಅಲಗು: 6.5 ಸೆ.ಮೀ, ಸುತ್ತಳತೆ: 04 ಸೆ.ಮೀ(ಮೇಲಿನ ತುದಿ), 14 ಸೆ.ಮೀ (ಅಲಗಿನ ಬಳಿ)

ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂಥ್ರ, ಕನಾಕಟಕ, ತಮಿಖನಾಡು ಮತ್ತು ಕೇರಳದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಲಾ ಸಮಾಧಿಗಳು

ಅಶ್ವಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆಯಾಗಿವೆ.³ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾ.ಶ.ಪೊರ್ಚ್ 1000 ದಿಂದ ಸಾ.ಶ.ಪೊರ್ಚ್ 300 ರವರೆಗೆ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಸಂಸ್ಕೃತಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮುಗಾಲಿಧಿಕ್ ಎಂಬ ಪದವು ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಯ ಮೆಘಾ ಅಂದರೆ ಬೃಹತ್, ಲಿಧಿಕ್ ಎಂದರೆ ಕಲ್ಲು ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸತ್ಯವರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಬೃಹತ್ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಮಾಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗೆ ಬೃಹತ್ ಶಿಲೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಮಾಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕಾಲವನ್ನು ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರ ಶಿಲಾಯುಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಾರದೆ ನೂತನ ಶಿಲಾಯುಗದ ನಂತರ ಕಂಡು ಬರುವ ಅವಧಿಯೇ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ ಅದಿರು ದೊರೆಯುವಷ್ಟು ತಾಮ್ರದ ಅದಿರು ದೊರೆಯುವ ಅಭಾವವಿದೆ.⁴

ಕಲ್ಲನೇ ಸಮಾಧಿ:

ಜಿಕ್ಕುಮಗಳಾರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಇನ್ನಿಂದೆ ಎಂಬ ಗಾಮದ ಬನವೋಂದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಗೋರಿಯ ಕಲ್ಲನೇ ಸಮಾಧಿಗಳು ಪತ್ತೆಯಾಗಿವೆ. ಅಧ್ಯಯನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಕಲ್ಲನೇಗಳಿಗೆ ಡಿ.1 ಮತ್ತು ಡಿ.2 ಎಂದು ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೇ ಕಲ್ಲನೇಯು (ಡಿ.1) ಎರಡು ಕ್ಯಾಪ್ ಸ್ಕೋನ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಡಾಲ್ನ್‌ನೇ ನೆಲಮಟ್ಟಿದಿಂದ 4 ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಹಾಗೂ 9 ಅಡಿ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಎರಡನೇ ಕಲ್ಲನೇಯು (ಡಿ.2) ಒಂದು ಕ್ಯಾಪ್ ಸ್ಕೋನ್ ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಡಾಲ್ನ್‌ನೇ ನೆಲಮಟ್ಟಿದಿಂದ 4 ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಹಾಗೂ 6 ಅಡಿ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ನಿಲುಸುಗಲ್ಲು

ಇದೇ ಐನಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಕಲ್ಲನೆ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಮಟ್ಟಿದಿದ್ದ 9 ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ನಿಲಿಸುಗಲ್ಲೊಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದು 85⁰ ಓರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಾಮವು ನೂತನ ಶಿಲಾಯುಗ ಹಾಗೂ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗದ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದು ಈ ಗ್ರಾಮವು ಶಿಲಾಯುಗದ ಮಾನವನ ವಾಸದ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಐನಳಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಓರೆಗೋಜ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವು ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗದ ನೆಲೆಯು ಆಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಲ್ಲನೆಗಳು ಹಾಗೂ ನಿಲುಸುಗಲ್ಲುಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಶಿಲಾಯುಗದ ಮಾನವನ ವಸತಿ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾತ್ರೀಯಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಒಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶವು ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವುದರಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಶಿಲಾಯುಗದ ನೆಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಉಪಕರಣಗಳು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಕೌನಸಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಏಲರ್ ಮಾಟಿಕ್‌ಮರ್. (1954). ಅರ್ಕೆಯೋಲಾಜಿ ಘ್ರಾಮ್ ದಿ ಅರ್ಕ್, ಪುಟ. 180.
2. ಶಿವತಾರಕ್, ಕೆ. ಬಿ. (2001). ಕನಾರಟಕ ಮರಾಠಿನಲೆಗಳು. ಪುಟ. 17
3. ಅಂಬಳಿಕೆ ಹಿರಿಯಣ್ಣ. (2009). ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ. ಪುಟ. 670.
4. ಜೈನ್ ವಿ.ಕೆ. (2006). ಶ್ರೀ ಅಂಡ್ ಪ್ರೋಣೋ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಥ್ ಇಂಡಿಯಾ. ಡಿ.ಕೆ. ಪ್ರೀತ್ ವಲ್ಲ್‌ಡ್.

ಅಕರ್ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಅಭಿಶಂಕರ್, ಕೆ. (ಸಂ.) (1975). ಗೆಜೆಟಿಯರ್ ಆಥ್ ಇಂಡಿಯಾ. ಕನಾರಟಕ ರಾಜ್ಯ, ಭಾಗ-1 ಮತ್ತು ಭಾಗ-2, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕನಾರಟಕ ಸರ್ಕಾರ.

- ಅಂಬಳಿಕೆ ಹಿರಿಯಣ್ಣ. (2009). ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ. ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಜೈನ್, ವಿ.ಕೆ. (2006). ಶ್ರೀ ಅಂಡ್ ಪ್ರೋಣೋ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಥ್ ಇಂಡಿಯಾ. ಡಿ.ಕೆ. ಪ್ರೀತ್ ವಲ್ಲ್‌ಡ್.
- ನಾಯಕ, ಹಾ.ಮಾ. (1994). ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಸಂಪುಟ-5. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.
- ಏಲರ್ ಮಾಟಿಕ್‌ಮರ್. (1954). ಅರ್ಕೆಯೋಲಾಜಿ ಘ್ರಾಮ್ ದಿ ಅರ್ಕ್. ಕ್ಲಾರಿಡನ್ ಪೇಸ್.
- ಶಿವತಾರಕ್, ಕೆ.ಬಿ. (2001). ಕನಾರಟಕ ಮರಾಠಿನಲೆಗಳು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಸೂರ್ಯನಾಥ್ ಯು. ಕಾಮತ್. (ಸಂ.) (1989). ಗೆಜೆಟಿಯರ್ ಆಥ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಕನಾರಟಕ ರಾಜ್ಯ, ಭಾಗ-1 ಮತ್ತು ಭಾಗ-2, ಕನಾರಟಕ ಸರ್ಕಾರ.

గ్రామీణ ఆరోగ్య: ఒందు అధ్యయన

కృష్ణమూత్రి బేలూర 1 మత్తు డా. శాంతమల్లప్ప హోన్సుంగర²

¹సంఖోధనా విద్యార్థి, అభివృద్ధి అధ్యయన విభాగ, కన్నడ విశ్వవిద్యాలయ హంపి, విద్యారణ్య ప్రాధ్యాపకరు హాగూ మాగ్రదశకరు, కె.ఎల్.ఐ సంస్థేయ ఎస్.ఎస్.ఎం.ఎస్ మహావిద్యాలయ, అధణి

Abstract:

ఆరోగ్య మత్తు అనారోగ్య పురితాద ఎజ్యరిచెయ క్రమగళు ప్రతియోందు సమాజద అవ్యాకవాద భాగగళాగివే. ఆరోగ్య రక్షణ ఎంబుదు కేవల రోగదింద ముక్కవాగువుదు మాత్రవల్లదే వ్యక్తిగతవాగి సామాజికవాగి, ద్వేషికవాగి, మానసికవాగి సద్యధవాగియవుదు ఎందు హేళబమదు. అధవా సరియాద రితియల్లి తమ్మ జీవనదల్లి ఇవుగళన్న హోందాణికే మాడికోణ్ణవుదు నిజవాగి రోగదింద ముక్కవాదంత అందరే “ఆరోగ్యవే భాగ్య” ఎంబ నాణ్ణదియంత ఆరోగ్యద కడెగు గమన హరిసువుదు ఎందు వ్యాప్తి ఆరోగ్య సంస్థేయ వరది తిలిసిదే. ప్రస్తుత లేఖనదల్లి గ్రామీణ ఆరోగ్య పురితు అధ్యయన మాడలాగిదే.

Keywords: ఎనోఆరోఎచోఎం, గ్రామీణ ఆరోగ్య, సాంక్రామిక రోగాలు, ఆరోగ్య నడవళికెగళు, స్వచ్ఛతే, ప్రాధమిక ఆరోగ్య కేంద్ర.

ఫీలిచ్

మానవ జనాంగద ఉగమదింద హితిదు ఇందినవరేగ మానవను అనేక రోగగళిగ బలియాగుత్తా బందిద్దనే. అదరంత అవుగళిగ తన్నదే ఆద చికిత్స క్రమగళన్న కెందుశోండు రోగ నివారణగాగి ప్రయత్నముక్కిద్దనే. ఆరోగ్య సంరక్షణగాగి సరకారపు వివిధ హంతదల్లి ఆరోగ్య కేంద్రగళన్న సాఫిసి సవరిగూ ఆరోగ్య సేవే దొరంచువంత మాడలు శ్రుమిస్తిదే. కేంద్ర మత్తు రాజ్య సాంక్రామిక వాయిషిక యోజనాగళల్లి జనర ఆరోగ్యకూగి సాకష్ట ప్రమాణదల్లి హారి మీసలిచుత్తిదే. ఒందు దేశద అభివృద్ధియల్లి ఆరోగ్యవంత జనర పాత్ర బహుమణివాగి

రువుద్దరింద ఆరోగ్య సేవగళన్న ఉచితవాగి నీడుత్తిదే. సాంక్రామిక రోగాల కొడ రియాయితి దరదల్లి చికిత్స నీడుత్తా బందివే. ఆదరా ఇందిగూ కొడ జనసంఖ్యగే అనుగుణవాగి ఆరోగ్య కేంద్రగళల్లిదువుదు కొరతేయాగిదే.

భారత దేశదల్లి జనర ఆరోగ్య స్థితియన్న గమనిసిదాగ వ్యధరు, మహిళేయరు, మక్కళు మత్తు దుబిలరు నానా విధద రోగగళిగ సిలుకి అసాలికవాగి మరణ హోందుత్తిద్దరే. సూక్తవాద ఆరోగ్య సౌలభ్యగళల్లిదువుదు హాగూ దుబారి వెళ్ళ ఇదక్కే ప్రముఖ కారణవాగిదే. భారత దేశదల్లి కడు బచవర సంబ్యే హచ్చిద్దు, ఒందోత్తిన ఉటక్కు

Please cite this article as: కృష్ణమూత్రి బేలూర మత్తు శాంతమల్లప్ప హోన్సుంగర. (2024). గ్రామీణ ఆరోగ్య: ఒందు అధ్యయన. స్రుజని: ఇండియన్ జంగల్ అఫ్స్ ఇన్స్టిచ్యూట్యూఫ్స్ రీసార్చ్ అండ్ డివెలప్మెంట్. 3(3), 86-89

କଣିତୀଲୁଦରପରିଦ୍ୟାରେ । ଜାନତକ କୁଣ୍ଡଳବିଗଳୁ ହେଜ୍ଜିନ୍ ପ୍ରମାଣଦଲ୍ଲି ଗ୍ରାମୀଣ ପ୍ରଦେଶ ମହିଳା କୌଳଗେରିଗଳିଲ୍ଲି ବାସ ମାତ୍ରାତ୍ମିକାର୍ଯ୍ୟରେ । ଜାଲ୍ଲି ବାସ ମାତ୍ରାପ ଜନରୁ ଅପୋଷିକତେଣିଂଦ ବଳଲୁତ୍ତିଦ୍ୟାରେ । ଉତ୍ତମବାଦ କୁଦିଯୁଵ ନିରିନ ସୌଲଭ୍ୟଲୁଦିରୁପୁଦୁ, ପଶତି ଜାଲ୍ଲିଦିରୁପୁଦୁ, ଶୈଚାଲଯ ଅଲଭ୍ୟେ, ଆରୋଙ୍ଗଦ ବଗିନ ଅରିବିନ କୋରତେ ମୁଣତାଦ ସମସ୍ତେଗଳୁ ଜପରନ୍ମୁ କାଢୁତ୍ତିଦେ । ଜାତୀୟଜୀବ ଜେଠଗ୍ରୂ, ଜିକନ୍ତେଗୁନ୍ତାଧିନତକ ରୋଗଗଳୁ ହାଗୋ ନଗର ପ୍ରଦେଶଗଳିକ ସୀମିତବାଗିଦ୍ଦ ସକ୍ତରେ କାଣିଲେ, ରକ୍ତକୋତ୍ତତ୍ତ୍ଵ, ହୃଦଯ ସଂବଂଧିତ କାଣିଲେଗଳୁ ଗ୍ରାମୀଣ ପ୍ରଦେଶଗଳିଲ୍ଲ ସାମାନ୍ୟବାଗିବେ । ଜଦଲ୍ଲିଦେ ନମ୍ବୁ ଦେଶଦଲ୍ଲି ସକାରି ଆରୋଙ୍ଗ କେଇଂଦ୍ରଗଳ ପ୍ରମାଣ କାନ୍ଦିମିଳୁରୁପୁଦୂ କୋତ ଅନାରୋଙ୍ଗ ପ୍ରମାଣ ହେଜ୍ଜିଲୁ କାରଣବାଗିବେ ।

ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವು ಜನರ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಇಚ್ಛಾತ್ಮಕೀಯ ಶೋರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರಕದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಉಗಮ ಮತ್ತು
ಬೆಳವಣಿಗೆ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಗಾತ್ರ
 ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ ನಡುವಿನ
 ಹೊದಲ ಸಂಪರ್ಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಖಣೆಯ
 ತಡೆಗಟ್ಟಿವ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜಕ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆ
 ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಗೆ ಸಮಗ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ
 ಮತ್ತು ತಡೆಗಟ್ಟಿವ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಖಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು
 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸಾಫಿಸಲಾಗಿದೆ.
 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ ಅಗತ್ಯಗಳ
 ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ/ಮೂಲಭೂತ ಕನಿಷ್ಠ ಸೇವೆಗಳ
 ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು
 ಸಾಫಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಕನಿಷ್ಠ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ
 ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಾರಾಮೆಡಿಕಲ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ
 ಬೆಂಬಲಿತ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ
 ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. NRHM

ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸ್ವಾಫ್ಥ ನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಇದು 6 ಉಪ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ರೆಫರಲ್ ಫಟಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ರೋಗಿಗಳಿಗೆ 4-6 ಹಾಸಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ರೋಗವನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುವ, ತಡೆಗಟ್ಟಿವುವ, ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟಿಂಬ ಕೆಲ್ವಾಣಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಚ್ 2011 ರಂತೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ 23,887 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రవేంబ వరికల్పనే భారతక్కె హోసిదల్ల. 1946రల్లి అస్థిత్వక్కె బందిద్ద చోరె (Bhore) సమితి ప్రాథమిక ఆరోగ్య రక్షణా కేంద్రవేంబన్న ప్రాథమిక ఆరోగ్య ఘటకవేందు సారితు. ఈ కారణదిందాగి జనరు ఎష్టు సాధ్యపోయి అష్టు సమిపక్క బందరు. గ్రామీణ జనరిగె సమగ్ర ఆరోగ్య రక్షణయైన్న నీడువల్లి ఉపయోగవాయితు.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳು ಸರಿಯಾದ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಭಾರತದ ಆರೋಗ್ಯ ಯೋಜನಾಕಾರರು ಮನಗಂಡಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಪಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೂಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ೫ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಕೊನೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 5,484 ಆದವು. (1975-80) ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವೂ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಅಧವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಇವುಗಳು ಸುಮಾರು ನೂರು ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಗಾದವು. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಕಳೆಪೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ

ಕಾರಣಗಳಿಂದರೆ. ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದು, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಲು ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿತು. ಆ ಮೂಲಕ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿತು. ಒಟ್ಟು 23 ಸಾವಿರ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಬದಲಿಗೆ 1996 ರ ಜೂನ್ 30 ರಂದು ಸುಮಾರು 21,854 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮುಂದುವರೆಯಿತು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದ ರಚನೆ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಬಳ್ಳಕ್ಕನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಒಂದು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿನ್ನು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೇಂದ್ರವು ಸುಮಾರು 30 ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ, ಒಬ್ಬ ಜೀವದ ತಜ್ಞ ಶುಶ್ಲಾರ್ಥಕಿ / ದಾದಿ ಬಳ್ಳಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವೀಣು ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ, ಮರುಷ ಆರೋಗ್ಯ ಸಹಾಯಕ, ಮಹಿಳಾ ಆರೋಗ್ಯ ಸಹಾಯಕಿ, ಗುರುಸ್ತು, ಮೇಲಿನ ವಿಭಾಗದ ಗುರುಸ್ತು, ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ತಂತ್ರಜ್ಞ ಮಹಿಳಾ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರು, ಮರುಷ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ವಾರದ ಎಲ್ಲಾ ದಿನಗಳು ಮತ್ತು 24 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತವೆ. ಮೂರು ಜನ ಶುಶ್ಲಾರ್ಥಕಿಯರು ಎಂಟು ಗಂಟೆಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ದಿನದ 24 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ ಮಿಷನ್ ಪಾತ್ರ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ ಮಿಷನ್ (2005-12) ದುರ್ಬಲ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೂಚಕಗಳು ಮತ್ತು/ಅಥವಾ ದುರ್ಬಲ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ 18 ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನಹರಿಸುವ ಮೂಲಕ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು

ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ 18 ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದರೆ ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಅಸ್ಸಾಂ, ಬಿಹಾರ, ಝಿತ್ತೀಸ್‌ಗಡ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಜಾವಿಂದ್ರ, ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ, ಮಣಿಪುರ, ಮಿಜ್‌ಆರಾಂ, ಮೇಘಾಲಯ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ನಾಗಾಲಾಂಡ್, ಒರಿಸ್ಸಾ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಸಿಕ್ಕಿಂ, ತ್ರಿಪುರಾ, ಉತ್ತರಾಖಂಡ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ. ಈ ಮಿಷನ್ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲಿನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೆಚ್ಚವನ್ನು GDP ಯ 0.9% ರಿಂದ GDP ಯ 2-3% ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸರ್ಕಾರದ ಬದ್ಧತೆಯ ಸ್ವಾಂತ್ರ್ಯಕರಣವಾಗಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕನಿಷ್ಠ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಮತ್ತು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ವಿಶರಣೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಆರೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಗುರಿಯನ್ನು NRHM ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಪ್ರತಿ ಹೆಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಮುಖ ಫಟಕಗಳಾಗಿ ಹೊಂದಿದೆ; ಪಂಚಾಯತ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ನೈಮ್ಯಲ್ಯಾ ಸಮಿತಿಯ ನೇತ್ಯಾತ್ಮದ ಸ್ಥಳೀಯ ತಂಡದ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾದ ಗ್ರಾಮ ಆರೋಗ್ಯ ಯೋಜನೆ; ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಆರ್ಥಿಕಗಳಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಆಸ್ತಿತ್ವಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ವಿಶೇಷಣ, ಹಣ ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಶರಣೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು ಹೊಡೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸ್ಥಳೀಯ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣಗಳನ್ನು ಪುನರ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಸಿದೆ ಆಯುಷ್ ಅನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ನೈಮ್ಯಲ್ಯಾ ಪ್ರೋಫೆಸ್ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷಿತ ಕುಡಿಯವ ನೀರಿನಂತಹ ಆರೋಗ್ಯದ ನಿರ್ವಾಯಕ ಅಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾಳಜಿಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಇದು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. NRHM ಆರೋಗ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ

ಎಕೇಂದ್ರೀಕರಣವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ. NRHM
ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಡ ಮಹಿಳೆಯರು
ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಸಮಾನ, ಶೈಗಳಿಟ್ಟುವ,
ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಪ್ರಾಧಿಕ
ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- Mony, P., & Raju, M. (2012). Evaluation of ASHA programme in Karnataka under the National Rural Health Mission. *BMC Proceedings*, 6(S5). <https://doi.org/10.1186/1753-6561-6-s5-p12>
- Patil, A. V., Somasundaram, K. V., & Goyal, R. C. (2002). Current health scenario in rural India. *Australian Journal of Rural Health*, 10(2), 129–135. <https://doi.org/10.1046/j.1440-1584.2002.00458.x>
- Peters, D. H., Yazbeck, A. S., Sharma, R. R., Ramana, G. N. V., Pritchett, L. H., & Wagstaff, A. (2002). Better health systems for India's poor. In *Health, nutrition, and population series*. <https://doi.org/10.1596/0-8213-5029-3>
- Primary health centres (PHCs). (n.d.). <https://pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=1656190>
- Srilatha, V., & Aitken, I. W. (1991). A Health Risk Index for assessing PHC coverage in urban India. *Health Policy and Planning*, 6(3), 234–243. <https://doi.org/10.1093/heapol/6.3.234>
- Update on health systems in rural and tribal areas. (n.d.).

<https://pib.gov.in/PressReleaseIframePage.aspx?PRID=1896950>

ಅಲ್ಲಕ್ಕಿಡಿತ ಸಮೂಹಗಳ ಕುರಿತು ಶಿವಶರಣರು ಮತ್ತು ದಾಸರ ಚಳಳವಳಿಗಳು: ಸಮಾಜಶಾಸ್ತೀಯ ಅವಲೋಕನ

ಡಾ. ನಿಂಗಪ್ಪ¹ ಮತ್ತು ಡಾ. ಸಂಗನಗೌಡ ಶಿವನಗೌಡ²

¹ಅಭಿಧಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತೀಯ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಫಾಮ ದಜೆಂ ಕಾಲೇಜು, ಸಿಂಧನಾರು.

²ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಫಾಮ ದಜೆಂ ಕಾಲೇಜು, ಸಿಂಧನಾರು.

Abstract:

ಜಾತಿ ಹಣಿಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬದುಹುತ್ತಿರುವ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸ್ತಗಳನ್ನು ದಿಕ್ಕರಿಸಿ 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಮುದುಪಾಗಿಟ್ಟಿರು, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿರುವ ಜಾತಿ-ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಗೊಡ್ಡೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಆಚರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ದಾಸ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ವಾಣಿಯು ಮೂಲಕ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಿದರು. ತದನಂತರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯೂ ಒಂದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಯಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಕೊಳ್ಳಬಾಕತನ ಅನುಸರಿಸದೇ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಅವಶ್ಯಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ಶಿವಶರಣರು ಸಾರಿದರು. ದಾಸರು ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ಬರುವುದು ಒಂದೇ ಸಾರಿ ಹಾಣಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿ ಹುಣಿಪ್ಪಗಳಿರಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮುಂದುವರಿದು ಮಾತಾಪಿತೃರನ್ನು ಬಳಲಿಸಿದಾತನು ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋದರೆ ಏನು ಫಲ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಅಷ್ಟುತವನ್ನು ಮನುಹುಟ್ಟಿ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ.

Keywords: ಶರಣರು, ದಾಸರು, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮಹಿಳೆ, ಅಲ್ಲಕ್ಕಿಡಿತ ಸಮೂಹ..

ಪೀಠಿಕೆ

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಜನರ ನಡುವೆ ವಾಸಿಸಿಕೊಂಡು ದೂರ ದೃಷ್ಟಿಯಳ್ಳಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಾರ ಕಾಯ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಾಗಿದ ಶರಣರು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮನಗಂಡ ದಾಸರ ಅನುಭವಗಳು ತತ್ವಪದಗಳಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿರುವುದು ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ. ಕನಾರ್ಕಿಕದಲ್ಲಿ 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಮ ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ಸರ್ವರ ಚಳಳವಳಿಗಳು: ಒಂದು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತೀಯ ಅವಲೋಕನ. ಸ್ವಾಜನಿ: ಜಂಡಿಯನ್ ಜನ್‌ಲ್ ಆಫ್ ಜನ್‌ಬ್ರೇವೇಚ್‌ ರೀಸಚರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 3(3), 90-93

ಪಳಿಗೆಗಾಗಿ ಕಾಯಕದ ಮಹತ್ವ ಹಾಗೂ ಅಂದಕಾರ ನಿವಾರಿಸುವುದು ಆದ್ಯತೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿತ್ತು ಇವನಾರವ್ ಇವನಾರವ್ ಇವನಾರವ್ ಎಂದೇಣಿಸಿದಿರಿಯಷ್ಟು ಇವನಷ್ಟುವ ಇವನಷ್ಟುವ ಇವನಷ್ಟುವ ಎಂದೇಣಿಸಿಯಷ್ಟು ಇನ್ನುವ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಚನವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜಾತಿ

Please cite this article as: ನಿಂಗಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸಂಗನಗೌಡ ಶಿವನಗೌಡ. (2024). ಅಲ್ಲಕ್ಕಿಡಿತ ಸಮೂಹಗಳ ಕುರಿತು ಶಿವಶರಣರು ಮತ್ತು ದಾಸರ ಚಳಳವಳಿಗಳು: ಒಂದು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತೀಯ ಅವಲೋಕನ. ಸ್ವಾಜನಿ: ಜಂಡಿಯನ್ ಜನ್‌ಲ್ ಆಫ್ ಜನ್‌ಬ್ರೇವೇಚ್‌ ರೀಸಚರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 3(3), 90-93

ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಷ ಬೀಜವನ್ನು ತೋರೆದು ಸಮಸ್ತ
ಸಮುದಾಯಗಳು ವಿಶ್ಲಷೇಮ ವಿಶ್ಲಭಾತ್ಪತ್ತ
ಸಮಾಜಮುಖಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು
ಮನುಷ್ಯತ್ವದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕೆ ಏನಿಸಿ ಕೇವಲ ಹುಟ್ಟಿನ
ಆಧಾರದಿಂದಲ್ಲ ಎಂಬ ವಚನಗಳ ಸಾಲು
ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಾಗಿ ಪಾತ್ರವಾಯಿತು ಆದರೆ
ಪ್ರಸ್ತುತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ
ತಕ್ಕಂತೆ ತಾಳ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು

ಅಷ್ಟನು ನಮ್ಮ ಮಾದಾರ ಜೆನ್ನಯ್ಯ

ಬೊಷ್ಟನು ನಮ್ಮ ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ

ಅಜ್ಞನು ನಮ್ಮ ಶಿಂಗಿ ಬೊಷ್ಟಯ್ಯ

ಜಿಕ್ಕಯ್ಯ ನಮ್ಮಯ್ಯ ಕಾಣಯ್ಯ

ವಚನಕಾರರ ಉತ್ತಂಗ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಅಣ್ಣ
ಒಸವಣ್ಣ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ
ಮನುಷ್ಯರು ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಬದುಕು
ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ
ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಫಾನತೆ ಗೌರವದಿಂದ ಜೀವಿಸಬೇಕು
ಎಂಬುದು ವಚನಕಾರರ ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು.

ಮಡದಿಯ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮೋಲೆ ಮೂಡಿ ಇದ್ದಿತೇ?

ಒಡೆಯರ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಇದ್ದಿತೇ ಯಜ್ಞೋಪವಿತ?

**ಕಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂತ್ಯಜನು ಹಿಡಿದ್ದನ್ನೇ
ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಗೋಲ?**

ನೀ ತೋಡಕ್ಕಿದ ತೋಡಕನೀ ಲೋಕದ

ಜಡರತ್ತ ಬಲ್ಲರ್ತ ರಾಮನಾಥ

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೇಹ ರಚನೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ
ಜಗತ್ತು ಹೆಣ್ಣಿನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆಯವರು ಎಂದು
ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ವಿಂಗಡಣ ಎನಿಸುತ್ತದೆ
ಯಜ್ಞೋಪವಿತ ಧರಿಸಿದವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಳಗೋಲನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಡೆದಾಡುವನನ್ನು ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ
ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೆಲವರ್ಗದವನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ
ಆದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರಾಣ ಅಥವಾ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ
ಲಿಂಗಭೇದವಿಲ್ಲ ವರ್ಣಭೇದವಿಲ್ಲ; ಮೇಲು ಕೇಳು

ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಸಮಾಜದ
ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ
ಸಹಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು
ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಂದು ಶರಣರು ಸಂದೇಶ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ

ಕೊಲ್ಲುವವನೇ ಮಾದಿಗ !

ಹೊಲಸು ತಿಂಬವನೇ ಹೊಲೆಯ !

ಕುಲವೇನೂ ಆವಂದಿರ ಕುಲವೇನೂ ?

ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮಿಕಿಗೆ ಲೇಸನೆ ಬಯಸುವ

ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರೇ ಕುಲಜರು

ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿರುವ
ಕಂದಾಚಾರ ಡಾಂಬಿಕತೆ ಮೇಲು ಕೇಳು ತಾರತಮ್ಯ
ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪೊತ್ತೆಟ್ಟ
ಶರಣರು ಮೇಲ್ಮಂಡಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಹುಟ್ಟಿನ
ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು
ಹಾಗೂ ದಾಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಶರಣರ ಪರಿ
ಧೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಲೆಗಡುಕರೆ ಮಾದಿಗರು ಹೊಲಸು
ತಿನ್ನುವವನೇ ಹೊಲೆಯ ಉಳ್ಳವರ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಈ
ರೀತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ ಆದರೆ ಕುಲವನ್ನು
ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಂದಿಸುವ ಜನರಿಗೆ
ಮೇಲಿನಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಒಸವಣ್ಣ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯರಂತೆ
ಅಲ್ಲಮಪ್ಪಿ ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ ಆಯಿಕ್ಕೆ ಮಾರಯ್ಯ
ಕೇತಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ತಳವರ್ಗದ ಶರಣರು
ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಡಾಂಬಿಕತೆ ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ದೇವರು
ಮೇಲ್ಗಾದವರ ನಡೆ-ನುಡಿ ಮುಂತಾದವರ್ಗಳ
ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ
ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ

"ಹೆದರದಿರು ಮನವೇ ಬೆದರದಿರು ಮನವೇ !

ನಿಜವರಿತು ನಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರು

ಫಲವಾದ ಮರನ ಇಡುವುದೊಂದೇ ಕೋಟಿ !

ಎಲರದ ಮರನ ಇಡುವರೂಬ್ಬರ ಕಾಣಿ

ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರ ಬೈವರೊಂದು ಕೋಟಿ

ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರ ಜೀವರೋಭ್ಯರ ಕಾಣೆ !

ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ನುಡಿಯೆ ಎನಗೆ ಗತಿಸೋಷಾನ ಜೆನ್ನೆಮಲ್ಲಿಕಾಬೂನ "

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮರುಷನ ಸ್ವತ್ತಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಂದ ಮಹಿಳೆಯು ಅಲಕ್ಷಿತತೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರ ವಿಡಂಬನೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಾಯೆ ಎಂದು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಈ ಮರುಷಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿರುವ ಅಕ್ಕ, ಹೆಣ್ಣು ಸತ್ಯಮಾಣಿಕ್ಯಯಶಾಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಧೂತಕವೆಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಹೊಲೆಯ ಬಂದನೆಂದು ಒಳಗೆ ದೇವರ ಮಾಡಿ ಗಳ ಗಳ ಗರಂಟೆಯ ಬಾರಿಸುವಿರಿಯ್ದು
ತನುವಿನ ಕೋಪವು ಹೊಲೆಯಲ್ಲವೇ
ಪರಧನ ಪರಸತಿ ಹೊಲೆಯಲ್ಲವೇ
ಹೊರಗಿದ್ದ ಹೊಲೆಯನೇ ಒಳಗೆ ಬಜ್ಜಿಟ್‌ರೇ
ಇದಕ್ಕೆನು ಮದ್ದೇನ್ನೇ ಮರಂದರ ವಿಶಲಾ!!"

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಅದರದೇ ಆದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಜಾತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸುವುದನ್ನು ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ಹುಲ ಕುಲವೆನ್ನುತ್ತಿಹರೋ
ಹುಲಾಬುಂದು ಸತ್ಯ ಸುಜನರಿಗೆ !
ಕೇಸರೋಳು ತಾವರೆ ಮುಟ್ಟಲು ಅದು ತಂದು
ಹಸುಮನಾಭನಿಗೆ ಅರ್ಬಿಸಿರೇನಯ್ದು ?
ಹಸುವಿನ ಮಾಂಸದೋಳಿತ್ತಿ ಹೀರವ
ಹಸುದೆಯೋಳಗೆ ಭೂಸುರರುಣವರೇನಯ್ದು ? "

ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಜನ್ಮೋಂದು

ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಲಕುಲವೆಂದು ಬಡಿದಾಡುವವರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕುಲದ ನೆಲೆಯನೇನಾದರೂ ಬಲ್ಲಿರಾ ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಸವಾಲನ್ನು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ನಾವು ಕುರುಬರು ನಮ್ಮ ದೇವರು ಬೀರಯ್ದು

ಕಾವ ನಮ್ಮಿಜ್ಜ ನರಕುರಿಗಳ ಹಿಂದುಗಳ

ಅಷ್ಟ ಮದ ಮತ್ತರಗಳೆಂಬ ಉಗರುಗಳು

ದೃಷ್ಟಿ ಜೀವಾತ್ಮನೆಂಬೊ ಆಡು

ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಂತೆಂಬುವಾ ಹೊತುಗಳು

ಕಟ್ಟಿ ಕೋಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮಿಜ್ಜ !!

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರಿಲ್ಲ ನಿಂದಿಸುವ ಮತ್ತು ಹಂಗಿಸುವವರಿಗೆ ಕನಕದಾಸರು ಅತ್ಯಪ್ರತ್ಯಾಯದಿಂದಲೇ ಹೌದು ನಾವು ಕುರುಬರು ಎಂದು ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ ನಮ್ಮಿಜ್ಜಯಿಂದರೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಭಗವಂತ ಎಂದರ್ಥ ಆ ಅಜ್ಞನ ಮೊಮ್ಮೆನಾದ ಮೇಲೆ ತಾನು ಕುರುಬನೇ ಎಂದ ಹಾಗಿತ್ತಲ್ಲ? ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮಾರೋಹ

ಹೀಗೆ ಶಿವಶರಣರು ಹಾಗೂ ದಾಸರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳು ಮತ್ತು ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಬದುಕಿನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಸುಷ್ಣಿರ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದ ಬದುಕಿನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದುಕಿನ್ನು ಮುನ್ನಡಿಸುವಂತೆ ಶರಣರು ಹಾಗೂ ದಾಸರು ಮನುಡಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಬಸವರಾಜು ಎಲ್. (2008). ಅಲ್ಲಿಮನ ವಚನಗಳು. ಗೀತಾ ಬುಕ್ಸೋಸ್.
- ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಎಂ. (1998). ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜರಿತ್ತಿ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

- ಜವರಯ್ಯ. (1999). ವಚನ ವಾಹಿನಿ. ವೀರಶ್ವರ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ.
- ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್. (2002). ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಕನ್ನಡ ಮಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ.
- ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ. (2001). ವಚನಗಳು. ಕನಾಂಟಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ.

శోడవరు కుదిగణి : ఒందు విశ్లేషణ

డా. శ్రీనివాస టి

సహాయక ప్రాధ్యాపకరు, విద్యావచ్ఛక ప్రథమ దిశ కాలేజు, మైసూరు.

Abstract:

శోడవర ఆజార విజారగళ సాంస్కృతిక అధ్యయన, శోడవర మూల జరితే, అవరు యారు ఎంబుదన్న అరియ బేసాదరే అధ్యయన బహచ ముఖ్యావాగుత్తదె. శోడవర మూలద బగ్గె కలవారు అధ్యయనగణు ప్రశంసాగాన్ని అవుగళల్లిన కేలవు అభిప్రాయగణన్న విమర్శిసంబంధముదు. బి.డి.స్టి.ఎస్.ఎస్.ఎస్.ఎస్. ఎంబ విద్యాలసరు శోడవరు 'కుదిగ' జనాంగదవరెందు అభిప్రాయ పట్టిధ్వారే. అవర ప్రశార ఈ కుదిగగణు టిఫెయి ఈశాన్ భాగదింద వాయువ్యదవరగూ హరదిధ్వ, ఇస్లాం ధమ్మవన్న అంగేకరిసిద అరబ్బరొడనే హోరాడి కోనగే అల్లింద ఒందు శోడగినల్లి నేలిసిదవరే శోడవరు ఎంబుదు. సుబ్బియ్యనవర ప్రశార కుదిగగణు ఎంబ జనాంగదవరు టిఫెయి ఈశాన్ భాగదింద వాయువ్యదవరగే 600 మైలు లుద్గగలక్క 120 రింద 150 మైలుగళ అగలక్క హరదికోండిధ్వరు. ఈగ ఈ ప్రదేశ బమతేశ పత్రియా, ఇరాక్, టిఫెగలల్లి విలీనవాగిదే ఈ ప్రదేశ గుఫ్ఫాగాదిన ప్రదేశ. ప్రాయశః ఈ జనాంగదవరు ఆయ్ఫ సంతతిగే సేరిదవరాగిరిబంబుదెందు జరితేకారరు అభిప్రాయ పట్టిధ్వారే.

Keywords: శోడవరు, అరబ్బరు, గ్రేచరు, కుదిగ జనాంగ, శోడవర మూలజరితే, యుద్ధత్తియరు.

పీఎస్

కుదిగగణు యుద్ధత్తియరు. ఇవరన్న ఆళలు గ్రేచరు అరబ్బరు ప్రయత్నిసిదరు. అంతిమవాగి అరబ్బరు ఇవరన్న మోరగళించాడరు. నంతర ఇవరు ఏనాదరు ఎంబుదు గూత్తిల్ల. ఇవరు సముద్రయానదల్లి నిపుణార్థు మలబారన్న సేరి అల్లింద శోడగిగే బందిరబేసు. ఆదుదరిందలే మలయాళం సంస్కృతియు బందిదెయెన్నబేసువ అభిప్రాయశ్శే ఆధార కుదిగలల్లిరువ సంప్రదాయ పద్ధతిగళ సాదృశ్య.

కేలవు ఉదాహరణగళన్న నీడి ఈ సాదృశ్యవన్న పరితీలిసలాగిదె. కుదిగలల్లి ఒందు పంగడద యువక మత్తుందు పంగడద యువతియన్న శాయ్ఫ ప్రదశనదింద గద్దు తందు వరిసుత్తిద్దను. యువతియ మనగే ముత్తిగే హాకి జయిస అల్లే వివాహవాగి నంతర అవర హిరియర ఆలీవాద పడేదు తమ్మ కాణికే హణవన్న శోట్టు సంతేసి నెంట్లికే బేళిసి శోట్లుత్తిద్దరు. శోడవరల్లా ఈ పద్ధతియిద్ద శోడవర వరను యుద్ధలంకృతనాగి వథువిన

Please cite this article as: శ్రీనివాస. టి (2024). శోడవరు కుదిగణి: ఒందు విశ్లేషణ. స్రుజని: ఇండియన్ జనశాస్త్ర ఆఫ్ ఇన్స్టిచ్యూట్యూషన్స్ రీసార్చ్ అండ్ ప్రోఫెసర్స్, 3(3), 94-97

ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಶತ್ರು ನಿಗದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಾಳೆದಿಂಡನ್ನು ಕಡಿದು ನಂತರ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಕುರಿಗಳಿಂದ ಎನ್ನಲು ಯಾವ ಆಧಾರವು ಇಲ್ಲ. ಕೊಡವರ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯು ಶುದ್ಧ ಹಿಂದೂ ಪದ್ಧತಿಯೇ. ಇದು ಹಿಂದಿನ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಕುರಿಗಳು ಯಾರು, ಅವರ ಮೂಲ ಯಾವುದು ಎಂದು ಹುಡುಕಿದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರು ಭಾರತದಿಂದ ವಲಸೆ ಹೋದ ಒಂದು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪಂಗಡವೇ ಇರಬಹುದು. ಅವರು ಆಯ್ದ ಸಂತತಿಗೆ ಸೇರಿದವರು ಎಂಬ ಅಂಶವು ಈ ಸಂತಯಕ್ಕೆ ಮುಷ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂತು ಕುರಿಗಳು ಯಾರೇ ಆದರೂ ಕೊಡವರ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಎನಿಸಿ: ಕುರಿಗಳದ್ದಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕುರಿಗಳು ಮನು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಬಡಿಯುವ ಇವರು ಗಂಡು ಮನುವಾದರೆ ಸಿಡಿಮುದ್ದಿನಿಂದ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೊಡವರು ಕೋವಿಯಿಂದ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಕುರಿಗಳಿಂದ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮನು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಭೇರಿ ನಿನಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮ್ಯಾಸಾರಿನ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕೊಡವರು ಕೊಡ ಕಾಡಿನ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಶಿಶುವಿನ ಜನನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಕುರಿಗಳಿಂದ ಎಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೊಡವರ ಕಾರೋಣರ ಆರಾಧನೆಗೂ ಹಾಗೂ ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲೀಯಾದ ಹಿರಿಯನು ಆರಾಧ್ಯ, ದೇವತೆಯಾಗುವ ಪದ್ಧತಿಗೂ

ಸಾಮ್ಯವಿದೆಯೆಂಬ ವಾದವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಶಿಳಿದು ಬರುವುದೇನೆಂದರೆ, ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಮಲೆಯಾಳದ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಈ ಕಾರೋಣ ಎಂದರೆ ಕಾರಣ- ಮೂಲ ಕಾರಣ- ಹಿತ್ಯ ಎಂದರ್ಥ. ಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ನಾವು ಅವರಿಗೆ ವೈದಿಕ ವಿಹಿತವಾದ ಶಾಧ್ಯ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಅನ್ನಸಂತಪ್ತಜ್ಞ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

‘ವೈದಿಕ ಶಾಧ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಮೇಲೆ ಆ ಹಿತ್ಯ ಆವೇಶ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾದು ಬರುತ್ತಾನೆಂದರ್ಥ. ಆತನನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಿದರೆ ಆ ಹಿತ್ಯವನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಿದಂತೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಹಿಂದೂ ವೈದಿಕ ಪದ್ಧತಿ. ಇದೇ ವಿಕೃತವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದ ಮಲೆಯಾಳ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಕೇವಲ ಹಿತ್ಯಮಾಜಿಯಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ವಿಧಾನಗಳು ಸೇರಿ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಅಂತು ಮೇಲಿನ ಕಾರೋಣರ ಆರಾಧನೆಯು ವೈದಿಕ ಶಾಧ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ಒಂದು ದಕ್ಷಿಣ ಪದ್ಧತಿಯೆ ಎನಿಸಿ: ಅದು ಕುರಿಗಳ ಪದ್ಧತಿಯೇನಲ್ಲ.’

ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನು ಹುಟ್ಟಿದ 11 ನೇ ದಿನ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಕುರಿಗಳು ಆರ್ಥ ಸಂತತಿಯವರಾದ್ದರಿಂದ ಅದೇ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಕೊಡವರಲ್ಲಿಯು 11ನೇ ದಿನ ನಾಮಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತು ಈ ಪದ್ಧತಿ ಎಲ್ಲಾ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪದ್ಧತಿ. ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತೋಯರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೋಣೆಯಿರುವುದು ಕೊಡವರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಿಕೋಂಬರೆಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೋಣೆಯಿರುವುದು ಒಂದು ಸಾಮ್ಯವೆಂದು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಕೊಡವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸಮಾಜದ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಲೇ ಕಮ್ಮಿಕೋಂಬರ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರ ಬೇಕು. ಈಗ

ಇದು ದೇವತಾ ಮೂರ್ಚಿಯ ಕೋಣೆಯಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ, ಆದರೆ ಮೂಲತಃ ಇದು ಅಂತಃಮರದ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಲೇ ಬಂದಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಕುರ್ತಿಗಳ ಪದ್ಧತಿ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿದರೂ ಕೋಂಬರೆ ಎಂದರೆ ಕೋಣೆ, ಕನ್ನಿ ಎಂಬುದು ತಮಿಳು ಮೂಲದ ಪದವಾದುದರಿಂದ ಕೋಂಬರೆ ಎಂಬುದು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು.

ಕೊಡವರು ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಕೊಡ ಚಚೆಗೆ ಗ್ರಾಸವಾಗಿದೆ. ಈಗಿನ ಕೊಡವ ಸ್ತೀಯರು ಮುಸುಕು ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರು ಮೊದಲು ಮುಸುಕು ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದುದರ ಸಂಕೇತ. ಇಂದು ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ವಸ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಕೊಡ ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿನ ಅವಸುಂತನ ಪದ್ಧತಿಯೇ ವಿನಾ ಬೇರೇನು ಅಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂವರ ಪದ್ಧತಿಯಿದ್ದು ಆಕೆ ಮುದುವೆಯಾದ ನಂತರ ಅವಸುಂತನ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದನ್ನೇ ಕೊಡವರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳು ಕೊಡವರು ಮೂಲತಃ ವೈದಿಕ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಾ ಕುರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನಲ್ಲ.

ಕೊಡವರು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಧರಿಸುವ ಪಾನಿಮಂಡ ತುಣಿಯು ಕುರ್ತಿಗಳದ್ದಲ್ಲ. ಅದೂ ಹಿಂದೂಗಳದೇ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಬೆನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬಳ್ಳಿ ಬೀಳುವಂತೆ ರುಮಾಲನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ. ಈ ರೀತಿ ರುಮಾಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಕಟ್ಟುವಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ವಾಯುಗುಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಟ್ಟುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅದು ಸಣ್ಣ ಬಳ್ಳಿಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಇಂದಿದೆ.

ಕುರ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೊಡವರಲ್ಲಿ ಬಹುಪಕ್ಷಿತ್ವ ಇತ್ತು. ಇದು ಕುರ್ತಿಗಳದ್ದೇನಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೂಗಳ ಬಹುಪಕ್ಷಿತ್ವ ನಿಷಿದ್ಧವೇನಲ್ಲ. ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರ

ಸಮೃತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಆದರೆ ವಿವರಿತಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದೆನಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಜನಾಂಗವು ವಿಧಿಸಿ ಹೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪದ್ಧತಿಯೇ ವಿನಾ: ಕುರ್ತಿ ಪದ್ಧತಿ ಅಲ್ಲ.

ಕೊಡವರು ಕನ್ನಿಮಂಗಲ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಏಳು ವಿಧವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮದುವೆಗಳು ಕೊಡವರಿಗೆ ವಿಹಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ ಮೊದಲಿನ ಸಂಸ್ಕಾರವೆಂಬಧ್ರ್ಯ ಹೋಗಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿವಾಹವೆಂಬ ಅಧ್ರ್ಯ ಬಂದಿತು. ಕೊಡವರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಹುತ್ತರಿಯೂ ಒಂದು. ಕುರ್ತಿಗಳೂ ಕೊಡ ವರ್ಷಕೊಳ್ಳುತ್ತೇ ಹುತ್ತರಿಯನ್ನು ಹೋಲುವಂತಹ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಾಮ್ಯವನ್ನೇ ಆಧಾರ ವಾಗಿಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೊಡವರು ಕುರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕುರ್ತಿಗಳು ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರಾಗಿದ್ದಿರಿಂದ ಬಹುತಃ ಅವರು ವರ್ಷಕೊಳ್ಳುತ್ತೇ ಪೈರು ಹೊಯ್ದ ಹಬ್ಬವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರಬಹುದು. ಕನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಸುಗ್ರಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ, ಕುಣಿತ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ನಾವು ಹುತ್ತರಿಯೆಂದು ಹೇಳಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಹುತ್ತರಿಯನ್ನು ಕೊಡವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯದ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಇಗ್ನಿತಪನ ಹಬ್ಬವೆಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾತ್ಮಕ ಮಲೆಯಾಳದ ಓಣಂ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಹೊರದೇಶದಿಂದ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಇದು ಮಲೆಯಾಳದ ಹಬ್ಬವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಬಂದಿರುವ ಹಬ್ಬ ಎಂಬುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಹಬ್ಬ ಕುರ್ತಿಗಳ ಹಬ್ಬವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

‘ಈ ಜನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾವಳಿ ಮದುವೆ ಇದ್ದು ವಿಧವೆಗೆ ಪುನರ್ ವಿವಾಹವುಂಟು ಇದೇ ಕೂಡಾವಳಿ. ಕೆಲವು ಹೇಳಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೂಡಾವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದು. ಇವರ ಮದುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರಗಳೇನು ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾಷ್ಯಣಿನೊಬ್ಬು ಒಂದು ತೀರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ ಕೊಡವರಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ಒಂದು ಸಾಮ್ಮಾನಿಕ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಾಮ್ಮಾನಿಕ ಒಂದು ವಿಷಯ ಸ್ವಷ್ಟ, ಅದೇನೆಂದರೆ ಕೊಡವರ ಪದ್ಧತಿಗಳೆಲ್ಲ ಭಾರತದ ಪದ್ಧತಿಗಳೆಂಬುದು ಕುರಿಸಾಗುವಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆಲ್ಲಿಂದಾಗಲಿ ಒಂದಿದ್ದ್ಲಿ.’

ಕೊಡವರಿಗೂ ಕುರಿಸಣಿಗೂ ಸಾಮ್ಮಾನಿಕ ಎಂದು ಸುಭ್ರಿಯನವರು ವಾದಪೂರ್ವದನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಡವರಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರು ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಈ ಪದ್ಧತಿ ಇತರ ಯಾವ ಹಿಂದೂ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು, ಕುರಿಸಣಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರು ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬಿತ್ತಾದಿ. ಆದರೆ ಈ ವಾದವನ್ನು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇತರ ಹಿಂದೂ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರು ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರ. ಏಕೆಂದರೆ ವಿಧವೆಯರು ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಡುವುದು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಹಲವು ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಾಷ್ಯಣಿ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೃಷಣಿವರ ಪಂಘದಲ್ಲಿ ವಡಗ ಎಂಬ ಒಂದು ಉಪಪಂಘದಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಿಳಿ ಸೀರೆಯನ್ನೇ ಉಡುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ಪಂಘದವರು ಎಲ್ಲಾ ಬಣಿಗಳನ್ನು ಉಡುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೊಡವರಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಹಿಂದೂಗಳ ಪದ್ಧತಿಯೇ ವಿನಾ ಬೇರೆಲ್ಲಿಂದಲೂ ಒಂದಿದ್ದ್ಲಿ.

‘ಅಂತೊ ಮೇಲಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕೊಡವರಲ್ಲಿ ಕುರಿಸಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಾಮ್ಮಾನಿಕ ಹೊಡವರು ಕುರಿಸಣಿಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೊಡವರ ಪದ್ಧತಿಗಳೆಲ್ಲ ಶುದ್ಧ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳೆಂಬುದು ಆಗಿದೆ. ಒಂದು ಹೇಳಿ ಅವರು ಕುರಿಸಣಿಗಳಿಗಿಂದ ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳು ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಾದರು ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಯಾವುದೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಕೊಡವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಶುದ್ಧ ಭಾರತೀಯ ಭಾವನೆಗಳೆಂಬುದು ಅಲ್ಲದೆ ಕೊಡವರು ಕುರಿಸಣಿಗಳೇ ಒಂದು ಹೇಳಿವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಲಿಖಿತ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ.’

ಕೊಡವರು ಕುರಿಸಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅವರು ಭಾರತದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಮೂಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವುದಾದರೆ ಕೊಡವರು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ಒಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಮತ್ತು ಅವರು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಮತ್ತಲಿನ ಜನರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಮಾಜವನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಕೊಂಡರು ಎನ್ನುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಡಿ.ಎನ್ (2014). ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು. ಕೊಡಗಿನ ಇತಿಹಾಸ
- ಲೆಪ್ಪಿನೆಂಟ್ ಪಿ.ಕಾನರ್. (1870). ಮುಮ್ಮೆಯಾಯಿಸ್ ಆಫ್ ಕೊಡಗು ಸರ್ವೇ. ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಪ್ರೈಸ್.
- ನಡಿಕೆರಿಯಂಡ ಚಿನ್ನಪ್ಪ. (1924). ಪಟ್ಟೆಲ್ಲೋ ಪಳಮೆ. ಕನಾರಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ.
- ರಾಮಾನುಜಂ, ಪಿ.ಎಸ್. (1975). ಕೊಡವರು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

ಡಿ.ಎಸ್. ವೀರಯ್ಯ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರ

ರೇಷ್ಟ್ರಾವತಿ ರಾಮಚಂದ್ರ

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಗುಲಬಗಾರ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕಲಬುರಗಿ

Abstract:

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಹು ಹಿಂದಿಯೇ ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿ ಪಂಪ ಸಾರಿದ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ತಾನೊಂದ ವಲರ್ ಎಂಬ ನುಡಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ “ಇವನಾರವ ಇವನಾರವ ಇವನಾರವನೆಂದನಿಸಿದಿರಿಯ್ಯ” ಎಂಬ ಮಾತ್ರ. ನಡೆಯುವುದೊಂದೇ ಭೂಮಿ, ಹಡಿಯುವುದೊಂದೇ ನೀರು, ಸುಡುವಗ್ಗೆ ಒಂದೇ ಇರುತ್ತಿರಲು ನಡುವೆ ಹಲಗೋತ್ತ ಎತ್ತಳಾದು” ಎಂಬ ಸವಾಜ್ಞನ ಪ್ರಶ್ನೆ, “ಹಲಹಲಹಲವೆಂದು ಹೊಚೆದಾಡದಿರಿ” ಎಂಬ ದಾಸರ ನುಡಿಗಳನ್ನೂ ಕಿವಿಗೊಡದ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿವಾದಿಗಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಮುಂದಾದವರು ದಲಿತ ಕವಿಗಳು. ದಲಿತ ಕವಿಯೊಂದೇ ಹೆಸರಾದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ “ಹೊಲೆಮಾಡಿಗರ ಹಾಡು” ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬುಜ್ಜೆ ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಏಕಮುಖಿವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕೋಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಪವಾದವು ಇದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಡಿ.ಎಸ್. ವೀರಯ್ಯ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರ ಪ್ರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಡಿ.ಎಸ್.ವೀರಯ್ಯ, ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಪರಿಹಾರ.

ಪೀಠಿಕೆ

ದಲಿತರು ಬರೆದ ಕಾವ್ಯ ಎಂದಾಢ್ಣಾ ಅದು ದಲಿತರ, ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದವರ, ನೋವು-ಯಾತನೆ ನಲಿವುಗಳು ಮತ್ತು ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳೇ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಮೇಲ್ಜ್ಞತಿಯವರ ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕವಿಯ ಜಾತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಮಾನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದರೆ ಅನೇಕ ವೈಚಾರಿಕ ಜಿಂನೆಗಳು, ಸ್ವೇಧಾಂತಿಕ ನಿಲುವುಗಳು, ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಆಲೋಚನೆಗಳು ದಲಿತ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವುದನ್ನು

ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧವಾದ ಮೌಳ್ಳ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಡಿ.ಎಸ್. ವೀರಯ್ಯ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಡಿ.ಎಸ್. ವೀರಯ್ಯ ಅವರು ‘ಗರೆಗಳು’ ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕವಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದರು. ಈ ಕವನ ಸಂಕಲನವು ಒಟ್ಟು 30 ಕವನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ನಾಲ್ಕು ಮರುಮುದ್ರಣ ಕಂಡ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಕಲನದ ಮುನ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಬರಗೊರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರು “ಈ ಸಂಕಲನದ ಉದ್ದೇಶ್ಯ ಉತ್ತಮ ಬದುಕಿನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ, ನೋವಿನಲ್ಲಿ, ಹುಟ್ಟಿ ಸಾವಿನ ಅರ್ಥ

Please cite this article as: ರೇಷ್ಟ್ರಾವತಿ ರಾಮಚಂದ್ರ, (2024). ಡಿ.ಎಸ್. ವೀರಯ್ಯ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರ. ಸ್ರುಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಫರ್ಮೇಶನ್ ಆಫ್ ಇಂಡೋಪ್ರೋಫ್ರೋ ರೋಕ್ಸೋನ್ ಅಂಡ್ ಡೆವೆಲಪ್ಮೆಂಟ್. 3(3), 98-102

ಹುಡುಕುವ ಸೂಚನೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಸೂಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋದ ಅಶಯ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕವಿತೆಯ ಸಾಲುಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ” ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಸಂಕಲನದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನದ ಜೊತೆಗೆ ಭಾರತೀಯ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತು ಜೆಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರೇರುಧ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆ ಹೇಳುವಂತೆ “ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳ ವಸ್ತುಗಳು ಬಹುಪಾಲು ಇಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬೆಳ್ಳಿನ ಅಂತು ಡೊಂಕುಗಳನ್ನು ಜನಮನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ-ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಏರಿ ಮಾನವ ಧರ್ಮದ ದಿಂಗತದ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೆಳೆವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಉಳ್ಳದ್ವಾಗಿರುತ್ತದೆ”.¹ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಸಂಕಲನ ಹೊಂದಿರುವ ಕಾವ್ಯಸಾರವನ್ನು ತಿಳಿವುದು.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕವಿ ಹೊಸದಾದೊಂದನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೊರಟಾಗ ಅವನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನದೇಯಾದ ಒಂದು ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಭಾವನೆ, ಭಾಷೆ, ವಸ್ತು, ವಿಷಯ ಹಿಂಗೆ ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಾದರು ಸರಿ. ಹಾಗೆ ಡಿ.ಎಸ್.ಎರಯ್ಯ ಅವರು ಸಹ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಗೆಯುವ ಹಂಬಲ ಉಳ್ಳವರು. “ಒಳಗಿನ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬವನು ಹೊರಗಿನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾರು”² ಎಂಬ ತತ್ತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಇವರದು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನವುದನ್ನು ಡಿ.ಎಸ್.ಎರಯ್ಯ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂಗೆ ಅಭಿವೃತ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

**‘ಗುಡಿಗೋಪರ ಕಟ್ಟಿದೋರು
ಎಗ್ರಿಜ ಕ್ರೀಡೋರು
ಜಿತ್ತಕಲೆಯ ಬಿಡಿಸಿದವರು
ನಾವಲ್ಲಿಪೇ-ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿಪೇ’**

ಈ ಸಾಲುಗಳು ಈಡೀ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಗುಡಿಗೋಪಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವವರು ದಲಿತರು. ಗುಡಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ನಂತರ ಅದೇ ಜನರನ್ನು ಗುಡಿಪ್ರವೇಶ ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವ ವ್ಯಾಧಿಕಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೆಳಜಾತಿಯವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಗೋಪರನ್ನು ಬಳಸಿ ಸುಖಕರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜಾತಿವಾದಿಗಳನ್ನು ಕವಿಗಳು ವಿಡಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೌರ್ಣದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಮಟ್ಟಿನ ದೇವರುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಭಾವಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣಹಾಕಿದ ವ್ಯಾಧಿಕಶಾಹಿಯು ಯಾರು ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಅವನನ್ನೇ ದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ನಿರ್ಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಎಂತಹ ವಿಪರ್ಯಾಸ. ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕವಿಗಳು. ಮುಂದುವರೆದು,

**‘ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉತ್ತಿದೋರು,
ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದೋರು,
ಬೆಳೆಯನ್ನು ತೆಗದೋರು,
ನಾವಲ್ಲಿಪೇ-ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿಪೇ’,**
ಎಂದು ಪ್ರತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ನ ಬೆಳೆದವರು ನಾವು, ಕರೆ ಹೊಳಗಳ ಕಟ್ಟಿದೋರು, ಬೆವರ ಹನಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದವರು, ಮಹಡಿ ಮಹಲುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಮೂಲಕ ನೆಮ್ಮಡಿಯ ಬದುಕನ್ನು ನೀಡಿದವರು ನಾವು ಶ್ರಮ ಜೀವಿಗಳು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದ ನಮಗೆ ನೀವು ಏನು ಮಾಡಿದಿರಿ? ಎಂದು ಕೇಳುವ ರೀತಿ ಹಿಂಗೆದೆ,

**‘ನಮ್ಮ ಗುಡಿಗೆ ಸೇರಿಸದವರು
ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದವರು
ಹುಡಿವ ನೀರ ಬಿಡಿದವರು
ನೀವಲ್ಲಿಪೇ-ನಿಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿಪೇ’**
ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಶಾಸ್ತ್ರಮಾರಾಣಗಳ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ ಶತತಮಾನಗಳಿಂದ ಶ್ರಮಿಕ ಸಮುದಾಯವನ್ನು

ತಮ್ಮ ಕರಿಮುಖಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಕೊಂಡು ಶೋಷಿಸುತ್ತಾ
ಬಂದಿವೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಮರಾಣಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರನ್ನ
ಬೋದಿಕೆ ದಿವಾಳಿಯಾಗಿಸಿಕೆಂಡು ಬಂದಿರುವ
ಪ್ರೇರಿಕರು ಮೋಸದ ಜಾಲವನ್ನು ಬಹಿರಂಗ
ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂಲಕ ದಲಿತರು,

**‘ಸಿದೆದ್ದು ನಿಂತವರು
ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ನಿಂತವರು
ಸೇಡಿಗಾಗಿ ಪುಡಿದವರು
ನಾವಲ್ಲವೇ-ನಾವು ನೀವಾಗೇವೇ’⁶**

ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಮೌಧ್ಯವನ್ನು ದಿಕ್ಕರಿಸಿ ವೈಕಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಡಿ.ಎಸ್. ವೀರಯ್ಯ ಅವರ ನಾವೂ-ನೀವೂ ಕಾವ್ಯ ಅಭಿವೃತ್ತಿಸಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರದ ಸರಕ್ಕಿಗೆ ಬಳಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚಿಗಿದೆ. ದೇವರು ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಅವನೆಲ್ಲಿರುವನು? ಅವನ ಬಣ್ಣ ಯಾವುದು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿದರೆ ಮೂಲ್ಯ, ಪಾಲಿಂಡ್ರಿ ಎಂದು ದೂರುವ ಜನರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಏಕೆಂದರೆ ದೇವರನ್ನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಜನರ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರುರಿಸಿದ್ದ ವೈರಿಕರು ಅದನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ದೇವರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ಮಾರ್ಧಿಶರ ಮಂಟಪಗಳ ಕಡೆಗೋ, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಡೆಗೋ ಕ್ಯಾ ಮಾಡುವವರು. ಇಂತಹ ಗಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ, ಮಹಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗುವ ದೇವರಿಗೆ ಕಸದ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಎಂಜಲು ಆಹಾರ ತಿನ್ನುವ ಬಡಪಾಯಿಗಳು ಆ ದೇವರಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಹಿಗೆ ಹಳಸಿದ ಎಂಜಲುಂಡು ಬೆಳೆದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಾಮದ ಆಹಾರವಾಗಿಸುವ ಸೋಕ್ಕಿದ ಹೋರಿಗಳು ದೇವರಿಗೆ ಕಾಣಿದಾದರೆ ಇಂತಹ ಕೆಣ್ಣ ಕಾಣಿದ ದೇವರು ನಮಗೆ ಬೇಡವೆಂದ ಕವಿಗಳು,

‘ಎಷ್ಟು ಬಾ,
ಗೇಳಿಯಾ
ಮುಗ್ರೆತೆಯ ಶಾಧಿನಿಂದ ಎಷ್ಟು ಬಾ
ಎಂದು ಕರೆಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

**ಇಲ್ಲದ ದೇವರಿಗೆ
ಸಾಕು ನಮಸ್ಕಾರ
ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯ ಬಡಿರ್ಬಿಸಿ
ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕೆ ಹಾಕು
ಶುರಾಯಿಯ ಹಾರ,’⁷**

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯವು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ದೇವರು ದಿಂಡಿರುಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ಶೋಷಣೆಗೆ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ವೈಕಾಂತಿಕವಾಗಿ ಎಂದು ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯ ಮೌನದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ಇನ್ನೂ ಸಾಕು, ನಾವು ಮನುಷರು ನಮಗೂ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ ಇದೆ, ಎಂಬ ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆದ ಶೋಷಿತ ಸಮಾಜ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಬದುಕಲು ಮುಂದಾಗುವಂತೆ ಕವಿಗಳು ಕರೆನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಮರಾಣಗಳು ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ವಣಾಶ್ರಮ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮನುಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಜಾತುವರ್ಣಾ ಪದ್ಧತಿಯ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಆಳುವ ನೀತಿಯನ್ನು ಜಾಲನೆಗೆ ತಂದಿತು. ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲೇ ಭಿನ್ನ ಬೇಧಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಅವರಲೇ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದ ಮನ, ಮುಖದಿಂದ, ಭೂಜದಿಂದ, ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ, ಪಾದಿಂದ ಹಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶ್ರದ್ಧು ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿದ ಅವನು ಮಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಂದ ಆಯಿತು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮರಾಣ ಮೂಲದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಾಯಕ ನಾಯಕ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳ ಮಟ್ಟು ಪ್ರಶ್ನಿಯ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಷ್ಯ ಮೇಲೆ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣನೆ ಮೀಲನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವ ಜನಿಸಲು

ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅರಿಯದ ಮನುಷ್ಯ ಇಂದಿಗೂ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಸೀತೆ, ಕೀರಿಯಿಂದ ಕೋ ಜನಿಸಿದ ಎಂದು ನಂಬುವ ಜನರನ್ನು ಕೆಂಡ ಕೆವಿಗಳು ಈ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಂಬಿದವರಿಗೆ ‘ಪುರಾಣಗಳ ಬೋಗಳುವವನ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲಿಂದ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮೂಲಕ ವ್ಯೇಧಿಕಾರಿಯ ಮನೋಧೋರಣೆಗೆ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

‘ಎಲ್ಲಮ್ಮೆನ ಬೆತ್ತಲೆ ಜಾತ್ರೆ’ ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಮಾನವೀಯ ಆಚರಣೆಯಾದ ಸವದ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಮ್ಮೆ ದೇವದಾಸಿಯರು ಬೆತ್ತಲಾದ ಸ್ಥಿಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಂತಹ ನೀಚ ಆಚರಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಎಲ್ಲಮ್ಮೆನನ್ನೇ ವಿಡಂಬಿಸುವ ಕಾವ್ಯ ಇಂತಿದೆ,

ಬೆತ್ತಲಾದ ಬಡ ಹೆಣ್ಣುಗಳ
ಹಂದಿದೆಯಿ
ಆಳ ಹೊಟ್ಟೆಯ
ಬತ್ತಿದ ತೊಡೆಯ
ಸಮಾರ ದೇಹವ
ನೀನೂ ನೋಡಿದೆ; ನಿನ್ನವರಿಗೂ ತೋರಿಸಿದೆ.’⁸

ಎಂದು ಎಲ್ಲಮ್ಮೆನನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯೇಧಿಕರು ತಮ್ಮ ಕಾಮತ್ವಷೇಯನ್ನು ನಿಗಿಕೊಳ್ಳಲು ದಲಿತ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವದಾಸಿ ಎಂಬ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ದೇವರಿಗೆ ದಾಸಿಯರಾಗಿ ಬಡ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೆ ಬೇಕು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದಲಿತ ಸಮಾಧಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಇಂತಹ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಬಲಿಯಾದವರು. ಹದಿಹರೆಯದ ತಾರುಣ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣನು ದೇವರ ಹೆಸನಲ್ಲಿ ಮೋಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕಾಮತ್ವಷೇಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಿಂದ ಬಾಳೆ ಸಿಪ್ಪೆಯಂತೆ ಬಿಸಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯ ದೇಹದ ಸೌಂದರ್ಯ ಕುಂದಿ ಚರ್ಮ ಸುಕ್ಕಿಗಟ್ಟಿದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವಮಾನದ ಬದುಕಿಗೆ ದೂಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅವಮಾನಕರ ಬದುಕನ್ನು ಬಾಳುವ ದಲಿತ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ

ಮೂಡಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ದೇವರು ದೃವಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವಂತೆ ಕರೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ದೇವದಾಸಿ ಸಮುದಾಯವು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ದೇವರನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕೆವಿಗಳು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ನನ್ನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ದೇವದ ಎದುರು ಬಂಡಾಯವೇಳುವ ಪರಿ,

‘ಆರಡಿ ಎತ್ತರ ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು ಕೇಜೆ ಶೂಕದ
ಮೀಸೆಯ ದಂಡನ
ಖಂಬದ ದೇಹದ
ತೊಡೆಯದಿಯ
ಹೊತ್ತು ಬೆತ್ತಲೆಯೇ
ಬರುತ್ತಿಹೆಬ್ಬ;

ನಾವು ನಷ್ಟಿ ನಷ್ಟಿವರು.

ಆದ-ನೀನೂ ನೋಡೆ
ನೋಡುವವರಿಗೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿಸೆ
ನಿನ್ನ ಜಾತ್ರೆಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.’⁹

ಈ ಕಾವ್ಯವು ನಾಡಿನ ಅನಿಷ್ಟ ಅಮಾನವೀಯ ಆಚರಣೆಯಾದ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮಹಿಳಾ ಸಮುದಾಯದ ಆಕ್ರಂದನದ ನುಡಿಗಳೆ ಆಗಿವೇ. ಆ ಮೂಲಕ ಇಂತಹ ನೀಚ, ನಿಕ್ಕಿಷ್ಟ ಮೃಗೀಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ತೋಷಕ ಸಮುದಾಯದ ಮೋಷಕಳಾದ ಎಲ್ಲಮ್ಮೆನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ವ್ಯಾಚಾರಿಕ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಕಡೆಗೆ ನನ್ನ ಸಮುದಾಯದ ನಡೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಡ್ವಿನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೌಧ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ವ್ಯೇಚಾರಿಕತೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಡಿ.ಎಸ್. ವೀರಯ್ಯ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿವೆ.

ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯೇದಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ದಲಿತರನ್ನು ಕಾಲಾಂತರಿಸಿದ ಹೇಗೆ ನಿಕ್ಕಿಷ್ಟವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡಿತೋ ಅಂತೆಯೇ ಸ್ತೀಯನ್ನು ಹಾಗೇಯೇ ಪರಿಗಳಿಸಿತ್ತು. ಒಂದರೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ಗೌರವಿಸುವಲ್ಲಿ ದೇವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ

ಎಂದು, ಇನ್ನೊಂದರೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕರಾರು ಹಾಕಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮನಸ್ಸುತ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಡಿ.ಎಸ್. ಏರಯ್ಯ ಅವರು ‘ವಿಷವರ್ತನೆ’ ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅಭಿವೃತ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ,

ಮನಸ್ಸುತ್ತಿ ನಾಲ್ಕು ಹೆಡೆಗಳ ನಾಗರಾಜ
ಕಾಕೋರ್ಚಿಕ ವಿಷವ ನಾಲ್ಕೆಸೆಗೂ ಕಟ್ಟು
ಮಾನವ ಧರ್ಮವ ಕೊಲ್ಲಲು
ಸಂಜು ಹಾಕಿರುವನೇ? ¹⁰

ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಕವಿಗಳು ಮನಸ್ಸುತ್ತಿಯ ಕರಾಳ ಮುಖವನ್ನು ಅನಾವರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಕೊನೆಯ ಅರಸ ಬೃಹದ್ರಥ ಮೌರ್ಯನ ಹತ್ಯೆಯ ನಂತರ ಮುಷ್ಯಮಿತ್ರ ಶಂಗನ, ಶಂಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಫ್ಟ್‌ಸಿಸ್ಟ್ಮ್ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಮನಸ್ಸು ಮನಸ್ಸರಲ್ಲೇ ಭಿನ್ನ ಭಾವ, ಮೇಲು ಕೇಳುಗಳು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತುಂಬುವ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ವರ್ಗವನ್ನು ಶೈಷ್ಣಿಕ ಇನೋಂದು ವರ್ಗ ಕಿಣಿಷ್ಟ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ ತನಗಾದವರನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ, ಆಗದವರನ್ನು ಅಂಗಾಲಿನಡಿ ತುಳಿದು, ಜಾತಿ-ಜಾತಿಯ ನಡುವೆ ಕಂಡಕ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲೆಯಬೇಕು, ಉಳಿದವರು ಅಜ್ಞಾನ ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ ಬಳಲುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅನ್ಯಾಯ ಅನ್ಯೇತಿಕೆಯ ದಂಡವ ಮಾಡಿ, ಮಾನವ ಮೌಲ್ಯವ ಹರಾಬು ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳಿತು ನಾರುವ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಿ, ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ತಳಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅನ್ನ ಅರಿವೆ, ಅರಿವು, ವಸತಿಯಿಂದ ವಂಚಿಸಿ ಅವರ ಜೀವನ ನರಕಸದೃಶ್ಯ ಮಾಡಿದ ಮನುಧರ್ಮದ ಮೋಷಕನೇ ನಿನ್ನ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಮುರಿಯುವ, ನಿನ್ನ ಕಾಕೋರ್ಚಿಕ ವಿಷವ ಕಕ್ಷಿಸುವ ಕಾಲದ ಏರ ಬರುವನು ಎಂದು ಮನಸ್ಸುತ್ತಿ ಪಾಲಕ ಮೋಷಕರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಷಯಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಎಡಪಡೆದಿವೆ. ಕವಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿಷ್ಟಗಳಾದ ಜಾತಿಯತೆ, ಮೂಡನಂಬಿಕೆ, ಕಂದಾಚಾರ, ಮುಷ್ಟಿ ಅಹಮ್ಮಿಕೆ, ದೇವರು, ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ವಿಂಬಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಅವೃವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸುವ ಹಲವರ ಮನ್ಯಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ, ಕುಟುಂಬ ಅಂಶಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದ್ದನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದು.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಏರಯ್ಯ, ಡಿ.ಎಸ್. (2020). ಗರ್ಗಳ ಕವನಸಂಕಲನ. ಮುಟ್ಟಿ. ಲೇಖಕರ ನುಡಿ
2. ಕಲ್ಯಾಣ ರಾವ ಜಿ. ಪಾಟೀಲ. (ಸಂ.). (2019). ಕವಿಮಾರ್ಗ. ಮುಟ್ಟಿ. 211
3. ಏರಯ್ಯ, ಡಿ.ಎಸ್. (2020). ಮಾರ್ವೋರ್ಕ್. ಮುಟ್ಟಿ. 10
4. ಅದೇ. ಮುಟ್ಟಿ. 10
5. ಅದೇ. ಮುಟ್ಟಿ. 10
6. ಅದೇ. ಮುಟ್ಟಿ. 11
7. ಅದೇ. ಮುಟ್ಟಿ. 35
8. ಅದೇ. ಮುಟ್ಟಿ. 37
9. ಅದೇ. ಮುಟ್ಟಿ. 37
10. ಅದೇ. ಮುಟ್ಟಿ. 32

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಅಜ್ಞನ ಗೊಳಸಂಗಿ. (ಸಂ.). (2009). ಕಾವ್ಯ ಮಂಥನ : ಪ್ರೇ. ಅರವಿಂದ ಮಾಲತ್ತಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆ- ಸಂಪಾದನೆ. ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.
- ಕಲ್ಯಾಣರಾವ ಜಿ. ಪಾಟೀಲ. (ಸಂ.). (2019). ಕವಿಮಾರ್ಗ. ಸಂಮಟ-13. ಕವಿಮಾರ್ಗ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಏರಯ್ಯ, ಡಿ.ಎಸ್. (2020). ಗರ್ಗಳ ಕವನಸಂಕಲನ. ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಕಾಶನ.

ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಆಯಾಮಗಳು

ಚಿನ್ನಮೃತ್ಯು ಟಿ.ಎಸ್

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು, ವಿಜಯನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ

Abstract:

ಸೈದ್ಧಾಂತ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ. ಒಂದು ವಿಷಯ ವಸ್ತುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗ್ರಹಿಕೆಯು ಸೈದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಡೇವಿಡ್ ಕ್ರಿಸ್ಟನ್ ಎಂಬ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತಕರು ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಸೈದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತದಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತ ಎಂದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಚರ್ಚುವರ್ತಕೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಎನ್ನಬಹುದು. ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ, ಸರ್ಕಾರ, ಅಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಭಾಬುವುತ್ತ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಸೈದ್ಧಾಂತವು ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಉಹೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿರಬಹುದು. ಅದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚಿಂತಕನು ಅಭವಣಿಕೆಯಿಂದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತ, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಿಳೆ, ಬೇಡ ಬುಡಕಟ್ಟು, ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಶೀರ್ಷಿಕೆ

ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಧ್ಯಯನವಾದರೆ ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ವರ್ತನೆ, ನಡವಳಿಕೆ, ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳು ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಜ್ಞಾನಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತದ ಪರಂಪರೆಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ಲೇಟೋನ್, ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಅವರ ಕಾಲದಿಂದ ಮಾರ್ಕ್‌ ಹಾಗೂ ಮೀಲ್ ಹಾಗೂ ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ

ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಪದ್ಧತಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಆಗಿದೆ. ಅದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆಧಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಧರಿಸಿದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ವಿದ್ಯಾಂಶರು ತಮ್ಮದೇಹಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅಧವಾ ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು

Please cite this article as: ಚಿನ್ನಮೃತ್ಯು ಟಿ.ಎಸ್. (2024). ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಆಯಾಮಗಳು. ಸ್ರುಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್‌ವೆಚರ್ ಆಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 3(3), 103-108

ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ (ಉದಾರವಾದ) ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಗಣರಾಜ್ಯಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಬಹುತ್ವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮಾರ್ಕ್ಸಿಷಾದಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ (ಉದಾರವಾದ) ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಥವಾ ಉದಾರವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಬ್ಸ್, ಜಾನೋಲಾಕ್, ಜೆ.ಜೆ. ರೂಸೋ, ಜೆ.ಎಸ್. ಮಿಲ್, ಮಾಂಟೆಸ್‌ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ಚಿಂತಕರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತತ್ವವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಜನತೆಯ ಒಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಜನತೆಗಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಸಂವಿಧಾನವು ಆಧಾರವಾಗಿ ಆ ಮೂಲಕ ಕಾನೂನಿನ ಅಧಿಪತ್ಯದಿಂದ ಆಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ರಾಜ್ಯವು ನಿರಂಕುಶವಾಗಿ ವರ್ತಿಸದೇ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡುವ ಹಾಗೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬೇಧವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೂಲಕ ಉದಾರವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬಳಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಾರೆ ಹಲವಾರು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಭಾರತವು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಹದ್ದತಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕನಾಂಟಕದ ಬೇಡ ಸಮುದಾಯವು ಶೂಡ ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳಾಗಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಬೇಡ ಸಮುದಾಯವು ಕನಾಂಟಕದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಎಲ್ಲರೂ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲೋಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬೇಡ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯು ಬಳಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರ ಪಾಲೋಳ್ಳವಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹಲವಾರು ಕುಶಾಹಲಕಾರಿಯಾದ ಅಂಂಕ ಅಂಶಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಿಗೂ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲೋಳ್ಳಲು ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ ಇದೆಯಾದರೂ ಬೇಡ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಆ ಮೂಲಕ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿವನನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿದ್ದು, ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯು ಬಳಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವುದಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ರಾಜಕೀಯ ಪಾಲೋಳ್ಳವಿಕೆಯನ್ನು ಆ ಮೂಲಕ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹವಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ರಾಜಕೀಯ ಪಾಲೋಳ್ಳವಿಕೆಗೆ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಟ್ಟಮೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಮೂಲವಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಿ ಬಡತನವಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿವನನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನಾಗಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದೆ.

ಬಳಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಪಾಲೋಳ್ಳವಿಕೆಯನ್ನು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಾಗ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೂಡಾ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲೋಳ್ಳತ್ವ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ

ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಬೇಡ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ಸಮಾನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಿಗದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ ಹಾಗೂ ಕೂಡಿಗಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ಹೆಚ್ಚು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲೋಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಸ್ವಧಿಸಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಾಬಲ್ಯತೆ ಜಾತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸೋಲುತ್ತಾಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರು ಭಾಗವಹಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವಳು ಜುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು, ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಸಹ ಅವರ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಪುರುಷರು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಜಲಾಯಿಸುವುದನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಉದಾರವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಸಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅನ್ವಯಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗ್ರಾಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಗ್ರಾಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ಅಸಮಾನತೆ ಕೂಡಿದ್ದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ಮಾತ್ರ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿಧಾನವಾದ ಮತದಾನದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡುವುದು ಮತದಾನದ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮಧ್ಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರದೇ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಮುಕ್ತವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು

ಸಾಮಧ್ಯ ಇದ್ದವರು ಮಾತ್ರ ರಾಜಕೀಯ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾದ ಹೊಸ್ಕೂ ಹಾಗೂ ಹೇರೆಟೋ ಉದಾರವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಸ್ಥಿರವಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಆಳುವ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಸ್ಕು ಅವರ 'ರೂಲಿಂಗ್ ಕ್ಲಾಸ್' ಹೇರೆಟೋ ಅವರ 'ಮ್ಯಂಡ್ ಆರ್ಡ್ ಸೋಸೈಟಿ', ರಾಬಟ್ ಮಿಶನ್ ಅವರ 'ಪೋಲಿಟಿಕಲ್ ಪಾರ್ಟೀಸ್' ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅರಸೋತ್ತಿಗೆ, ಶ್ರೀಮಂತರ ಪ್ರಭುತ್ವ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳಿಂಬ ಸರಕಾರದ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಗಳೆಯವ ಹೊಸ್ಕೂ ಅವರು ಜಾರಿತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರ ಆಳ್ಳಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ವಾಮ್ಯ ಪಡೆದಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸವಲತ್ತುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರು ಅವರ ಆಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಮೇಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ತಜ್ಜರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಹಲವರ ಆಳ್ಳಿಕೆ ಇರದೇ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಬೇಡ ಸಮುದಾಯವು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಬಹಳ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ಬೇರೆ ಸಮುದಾಯಗಳಾದ ಲಿಂಗಾಯತ, ಒಕ್ಕಲಿಗ ಹಾಗೂ ಮತ್ತಿತರ ಮುಂದುವರೆದ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಚ್ಚು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲೋಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಬೇಡ ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆ ಮಾತ್ರ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಾಳೆ. ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಶೀಕ್ಷಣ ಪಡೆದ, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞ ಇರುವ ಕೆಲವರು ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾತ್ರ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ

ಸತ್ಯಿಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗಣ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜಕೀಯ ಗಣ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಗುಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಸಮುದಾಯದ ಮುಖಿಯರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮಧ್ಯ, ಆದಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಾಮಧ್ಯ, ನೃತೀಕ ಸಾಮಧ್ಯ, ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮಧ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕೊರತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರು ರಾಜಕೀಯ ಹಿನ್ನೆಡೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಬಹುತ್ವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಬಹುತ್ವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣಗಳ ಬದಲಾಗಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ತತ್ವದ ಪರವಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸಂಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾದರೆ ನಿರಂಕುಶತೆಗೆ, ಭೂಷಣತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಬದಲಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಯಾಳ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಹುಶಾಗಿದೆ. ಖಾಸಗಿ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ತತ್ವವು ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಪರವಾಗಿದೆ. ಎಫ್. ಹಂಟರ್, ಸರತೋರಿ, ಎಚ್.ಎ. ಸ್ಟಿನ್, ಆಗ್ನರ್ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ಯಾಂಸರು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುತ್ವವಾದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮತದಾನ ತನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬಹುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಹುತ್ವವಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯವು ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರದೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಂಘ

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬಹುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಬತ್ತನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಬಹುತ್ವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಹಿನ್ನೆಡಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯಿಸುವುದಾದರೆ ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಳಾರಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ ಹಾಗೂ ಕೂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಡ ಸಮುದಾಯದವರು ಹೆಚ್ಚಿಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ.

ಮಾರ್ಕೋವಾದಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ

19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಕ್ರಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪರಿಣಾಮ ಜಗತ್ತಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡುಬಂದಿತ್ತು. ಈ ಬದಲಾವಣೆ ತೀವ್ರವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ನಿರ್ಧಾರತೆಗೆ ಮುನ್ನಡಿ ಬರೆಯಿತು. ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಉಳಳವರು ಎಂಬ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ, ಬಂಡವಾಳಾಹಿಗಳು ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದರು. ಇದೊಂದು ಐಜಿಯಾಲಜಿಯೆ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ನಿರ್ಧಾರತೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತ್ತು. ಕಾಲೋಮಾರ್ಕೋ ಅವರು ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯಿಂದ ಬಂಡವಾಳಾಹಿ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಬೇಕು. ಸಮಾಜದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅವರ ಸಾಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಆದಾಯ

ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಾಮೀಕ ವರ್ಗವೇ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೋಲಿಸಬೇಕು. ಸರ್ವ ಸಮಾನತೆಯೇ ಕಾಲೋವರ್ಮಾಕ್ಸ್ ಅವರ ಸಮಾಖ್ಯವಾದದ ನಿಲುವಾಗಿದೆ.

ಮಾಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಾಲೋವರ್ಮಾಕ್ಸ್, ಲೆನಿನ, ಮಾವೃತ್ತಿ ತುಂಗ್ ಮುಂತಾದ ಮಾಕ್ಸ್‌ವಾದಿಗಳ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಹಾಗೂ ಮಾಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಈ ಎರಡು ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆ ಇದೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಘಾಟಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಹಾಗೂ ಸಮಾಖ್ಯವಾದದ ರಾಜಕೀಯ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಹಾಗೂ ಸ್ನೇಹಿತ್ಯ ಸಾಮ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಬೇನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಂತೆಯೇ ವಿವೇಚನಾತ್ಮಕ, ಮಾನವೀಯ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಬೌದ್ಧಿಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದ ಸಮಾನತೆ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಖ್ಯವಾದವು ಅಧಿಕ ಬೌದ್ಧಿಕವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಆಮೂರ್ತ, ಆದಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ನಡುವೆ ಸ್ವೇಧಾಂತಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕವಿಧಾನ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ.

ಕಾಲೋವರ್ಮಾಕ್ಸ್ ಅನುವಂಶಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನ ವರ್ಗವಣೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಮತಾಧಿಕಾರ ಪಡೆಯಲು ಸಂಪತ್ತಿನ ಅರ್ಥತೆ ಇರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತದಾನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಸಮಾನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಗುಂಪಿನ ಹಿತಾಸ್ತಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದನ್ನು ಮಾಕ್ಸ್ ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಡಳಿತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡುವುದು

ಹಾಗೂ ನಿರಂತರ ಅಧಿಕಾರಶಾಂಕಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಪರ್ಷಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಡಳಿತವರ್ಗ ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಿತಾಸ್ತಕೆ ಹೊಂದಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಿತಾಸ್ತಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕಾಲೋವರ್ಮಾಕ್ಸ್ ನೌಕರಶಾಂಕಿಯ ಮೇಲೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಾವಿರಬೇಕೆಂದು ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವು ಮೂಲಭೂತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ, ಹಿತಾಸ್ತಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೇವಲ ಮಾಕ್ಸ್‌ವಾದದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಈ ತತ್ವವು ಜನತಾ ಪರಮಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿದೆ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತದಾನ ನೌಕರಶಾಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣಾದ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಾಫನೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಬೇಡ ಮಹಿಳೆಯರು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರಜೆಯ ಮೂಲಕ ವಿಶೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- Clots-Figueras, I. (2011). Women in politics. *Journal of Public Economics*, 95(7–8), 664–690. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2010.11.017>
- Everett, J. (1994). Toward Empowerment: Women and Movement Politics in India, by Leslie J. Calman. *Political Science Quarterly*, 109(1), 201–202. <https://doi.org/10.2307/2151683>

- Freedon, M. (1996). *Ideologies and political theory: A Conceptual Approach*. Clarendon Press.
- Gaus, G. F., & Kukathas, C. (2004). *Handbook of Political Theory*. SAGE.
- Parekh, B. (2001). Rethinking Multiculturalism: Cultural Diversity and Political Theory. *Ethnicities*, 1(1), 109–115.
<https://doi.org/10.1177/146879680100100112>
- Rocher, G., & Lefort, C. (1990). Democracy and political theory. *Contemporary Sociology a Journal of Reviews*, 19(5), 700.
<https://doi.org/10.2307/2072337>

Village Common Forest and Livelihood of the Indigenous Community in the Chittagong Hill Tracts of Bangladesh

Satish Chakma¹ & Dr. M. Meera²

¹Research Scholar, University of Mysore, Mysuru

²Director, Institute of Development Studies, University of Mysore, Mysuru

Abstract:

The Chittagong Hill Tracts, south-eastern corner of Bangladesh, share the international boundary with Tripura and Mizoram state of India in the north and east, and Rakhaine state of Myanmar in the south corner of Bangladesh, a mountainous region where 11 indigenous tribal groups have been residing since inception with distinct culture, religion, ethnicity and languages. Their life and livelihood are both closely associated with the natural forest resources such as fuel wood, timber, non-timber product, bamboo, flora, fauna, and various medicinal herbs which have been extracted by the indigenous people from the forest and streams as well. As they are relatively dependent on forest, their life and livelihood are being insecure and jeopardised due to the degradation of forest incorporated with various factors. Hence, in order to ensure the life and livelihood of indigenous people, and to save the forest from degradation VCFs (Village Common Forest), a traditional forest conservation method, has been adopted in the CHTs by the collective effort of the indigenous community. Thus, the purpose of the study is to examine the contribution of VCFs for the livelihood of indigenous tribal communities associated with forest and maintaining the sustainable environment. In this study, the primary focus has been given on the contribution of VCFs for indigenous people and secondary data have been used from published research articles, government survey reports, various publications, newspapers, and websites followed by the quantitative research method. However, in order to solve the environmental issues-government and non-government agency have to come forward maintaining the indigenous knowledge which help to preserve the sustainable environment.

Keywords: Chittagong Hill Tracts, indigenous people, Village Common Forest, livelihood, forest resources.

Introduction

There are 11 indigenous communities in the Chittagong Hill Tracts (CHT) of

Bangladesh (BBS, 2022; Tripura et al., 2020; Roy, 2018). CHT is a region that

Please cite this article as: Satish Chakma & M. Meera (2024). Village Common Forest and Livelihood of the Indigenous Community in the Chittagong Hill Tracts of Bangladesh. *SRUJANI: Indian Journal of Innovative Research and Development*, 3(3), 109-118

has national importance in respect of natural resources, biodiversity, and ecosystem which provide timber, medicinal plants, natural beauties and streams, non-timber products, flora and fauna, etc. These natural resources are meticulously associated with the lives and livelihoods of the indigenous people (Dhali 2008). This is why indigenous people are considered to be the son of forests (Gain, 2018). Hence, more or less, the inhabitant community of the CHTs particularly indigenous people extracts the natural resources from the forest.

The conservation of sustainable biodiversity and environment is a major concern for the international community. In this regard, Bangladesh is not exceptional and it is, indeed equally, concerned about the conservation of the environment itself. Hence, the international declaration of Earth Summit in Rio de Janeiro—Convention on Biological Diversity in 1992 was ratified by the Bangladesh government in 1994. Therefore, in order to protect the environment, Bangladesh has adopted many policies to conserve the forest-Forest (Amendment) Act 2000, Forest Policy Act 1994, Wildlife (Protection and Safety) Act 2012, Social Forestry (Amendment) Rules 2010, Forest Produce Transit (Control) Rules 2011, Brick Burning (Control) (Amendment) Act 2001, The Saw Mill (License) Rules 2012, and Bangladesh Biological Diversity Act 2012 (Jashimuddin, 2012).

It is, however, estimated that 17 percent land of Bangladesh is covered by classified or unclassified state forest. Among them 2.52 million hectares are covered with forest, 1.52 million hectares are managed by the Forest Department followed by 0.73 million hectares are unclassified state forests controlled by the Ministry of Land, 0.27 million hectares are village forest (Rahman, 2009). Likewise, Bangladesh's forest land has been classified into three categories-mangrove forests (occupied 6,01,700 hectares represent 4.07 percent total land and 40 percent forest land) followed by tropical evergreen and semi-evergreen forest (6,70,000 hectare represents 4.54 percent landmass and 44 percent national forest), and tropical moist deciduous forest (1,20,000 hectares represent 0.81 percent land mass and 7.8 percent forest land). The CHTs are considered to be the tropical evergreen and semi-evergreen forest (Rahman, 2009). However, forest of Bangladesh is illustrated in Table 1.

In this connection, Nang Thui, a Khyang indigenous woman expressed her feeling and fear ‘Nang Thui is suffering from depression because she is no longer able to earn. She is 50 years old. She has five children. She is frustrated with being just a housewife. She is not able to collect fuel today. Although her mother collected fuel wood from the forest until she was 60 years old, Nang Thui cannot, because the distance to the forest has greatly increased since the time of her mother. Moreover, if she wants to collect fuel, she has to go to

the deep forest which is very risky for her. This is because she has to walk six or seven kilometres to reach the deep jungle, where the wild edibles are available and safe from the forest security guards. While the distance to such a forest was only one to two kilometres in the past, she now needs a minimum of two or three hours to reach the destination. As an old woman, it is no longer possible for her to make this journey every day. For this reason, she has to depend totally on her husband. She can't take part in the decision-making process in her family as she makes no direct contribution to the family" (Dhali, 2008). At present, therefore, trouble has multiplied comparatively than in the earlier days. The gradual deterioration of forests enhances rapid shrinking of natural resources including wood, fuel wood, timber, water level, non-timber forest products, etc. In this situation, the village common forest (VCF) is the only source for the forest-dependent community.

Table: 1. Various types of Forest (in hectares)

Types of Forest	Amount of forest
Hill Forest	1377
Natural Mangrove Forest	610
Planted Mangrove Forest	200
Sal Forest	120
Swamp Forest	23
Village Forest	774
Total	3104

Source: Ministry of Forest Department, Bangladesh 2019

Objectives

The objectives of this study are as follows-

- To examine the significance of the natural resources of the indigenous community and how VCFs are contributing to maintaining a sustainable environment
- To study about the indigenous people's livelihood associated with forests.
- To study the emerging threats and challenges of VCFs and mechanism to preserve it from deterioration.

Methods

This study mainly focuses on the VCFs and livelihoods of the indigenous tribal communities, and how and why they are mostly dependent on forest resources than the non-indigenous community. In this study, the secondary data have been used collected from the secondary sources of published research articles, government survey reports, various publications, newspapers, and websites, and followed the quantitative research method.

Research area

The Chittagong Hill Tracts, south-eastern corner of Bangladesh, have been selected as the study area which once had been covered with natural forest when mono-cultural plantation has not been introduced. The people who reside in CHTs were dependent on forest for food to medicinal items, and thought to conserve the forest from childhood, and

jhum cultivation had been the mainstay for livelihood, streams and canals are the major providers of supplementary nutritional food and mineral, hunting was the primary source of meat provider, and above all, nature was the life and soul for the indigenous people in CHTs.

The geographical location of the CHTs

Chittagong Hill Tracts of Bangladesh is a hilly destination comprised by three hilly districts- Khagrachhari, Rangamati, and Bandarban. The three districts are predominantly inhabited by indigenous people who are mostly dependent on forest or agriculture as the main source of income. However, CHT shares the international border with Tripura and Mizoram states of India and the Rakhine state of Myanmar. Furthermore, it occupied a land of 13,295k2 represents one-tenth of the state territory (MoCHTA, 2022).

The demographic composition of the CHTs

CHTs belonged by to a diversified indigenous community before the colonization period with vibrant cultures, ethnicity, history, and religion. There are 11 distinct indigenous communities Chak, Chakma, Marma, Tripura, Tanchangya, Khumi, Khyang, Lushai, Mro, Pankhu, and Bowm who have been living in this location for decades. Hence, they are the prime dwellers in CHTs. Their culture, heritage, religion, tradition, dress code, physical appearance, cultivation method, lives, and livelihood pattern are remarkably distinct from the mainstream

community. Among the 11 ethnic communities, Chakma is the largest (49%) and educated, and the Lushai is the smallest community (0.04%). The total population of the CHTs including Bengali is- 18,41,829 (1.11%) of the national average whereas the ethnic population constitutes around 9,20,217 (0.55%) (BBS, 2022).

Livelihood pattern of the Indigenous people in the Chittagong Hill Tracts

Bangladesh is dominantly an agriculture-based country contribute to 50 percent employment opportunity and 70 percent rely on agriculture for their sustenance. This sector experienced massive progress in the past three decades from 3.2 percent to 70 percent followed by manufacturing 7.5 percent to 12.4 percent and service sector 6.2 percent to 23.5 percent. In case of GDP, agricultural sector contributes to 17.5 percent in 2009 to 12.68 percent in 2019 followed by manufacturing sector 25.3 percent in 2009 to 29.65 percent in 2019, and 53.2 percent in 2009 to 58.8 percent by the service sector (Imdad, 2021).

Chittagong hill tracts, a hilly region of the south-eastern corner of Bangladesh, are totally distinct from plain land by topography, biodiversity, location, climate, etc. The cultivation is also remarkably different from the rest of the country. As it is pertinent to mention that the land and forest for terrace cultivation became insufficient in CHTs. Jhum cultivation (Nath et al. 2005) is a traditional cultivation method cultivated

by indigenous people in the hilly areas and passed the traditional method of cultivation from one generation to another. In this context, a socio-economic baseline survey conducted by Barkat et al., (2009) in association with UNDP, Bangladesh, found 18 percent of the population in CHTs engaged in plough cultivation whereas 14 percent engaged in Jhum followed by business and jobs represent 3 percent and 3.5 percent respectively, and more than 9% found to be engaged in daily labour in farm and non-farm sector.

Table 2 : Flora of Chittagong hill tracts

Local name	English name	Scientific name
Pan alu	Yam	<i>Dioscorea bulbifera</i>
Dheki shak	Table fern	<i>Angiopteris evecta</i>
Kola thore	Plnatain stem	<i>Musa ornata</i>
Baruna shak	Indian lverue	<i>Xanthoxylum rhetsa</i>
Misti begun	Pea eggplant	<i>Solanum spinosa</i>
Ojan shak	Pellitory	<i>Spilanthes calva</i>
Lalom pata	Headache tree	<i>Prenma obtusifolia</i>
Kusumgulu	Bead tree	<i>Elaeocarpus angustifolius</i>
Thankuni	Centella	<i>Centell asiatica</i>
Dumurshumi	Pegeon pea	<i>Cajanus cajan</i>
Sanjna	Drumstick tree	<i>Moringa oleifera</i>
Roshko	Blood fruit	<i>Syzygium balsameum</i>
Tak begun	Solanum	<i>Solanum virginianum</i>

Source: Chakma et al, (2020)

Table 3: Fauna of Chittagong hill tracts

Local name	English name	Scientific name
Kakra	Crab	<i>Liocarcinus vernalis</i>
Taki mach	Taki fish	<i>Channa punctatus</i>
Bela mach	Bailla	<i>Awaous guamensis</i>
Shamuk (choto)	Snail	<i>Helix pomatia</i>
Shamuk (boro)	Snail	<i>Helix pomatia</i>
Chingri mach	Shrimp	<i>Macrobrachium rosenbergii</i>
Beng	Frog	<i>Litora caerulea</i>
Choto puti	Fry	<i>Puntius ticto</i>
Kuchai	Gangetic mudeel	<i>Monopterus cuchia</i>

Source: Chakma et al, (2020)

Village Common Forest (VCF)

Village common forest is a traditional method of forest conservation system managed by the Forest User Group (FUG). It is a collective effort by the local community who reside adjacent to the forest keeping a substantial amount of forest land unharmed to grow the natural plants. Thus, it is called the repository of forest resources. The hilly region of CHTs was suitable for Jhum cultivation when population was normal and land was found to be adequate on which majority of the rural people depend on it.

Threats and challenges of VCFs

Up to the first quarter of 21st century, CHTs of Bangladesh had been affluent with natural resources but unfortunately, it has changed remarkably due to the population explosion by in-migration from

plainland, unjustified government monocultural plantation, developmental programs, and declaration one-fourth of common land as the reserved forest which force to marginalized and demarcated the lives and livelihood of indigenous people. These projects severely affected on the livelihood of indigenous communities and hampered the entire biodiversity of the CHTs (Misbahuzzaman et al., 2008). As a result, it aggravated land and forest degradation, and reduce water levels in stream. In addition to that, though VCF is considered to be the stationed for animals' species that support the livelihood for local communities as well for example- water from springs and aquifers, fuelwood, timber, shrubs, non-timber product, medicinal herbs, fodder, construction materials, clean air, etc. are playing a crucial role to maintain biodiversity, but unfortunately, this sustainable system still remains exclusion from government policy for conservation consequently letting to damage the sustainable environment.

Gradual degradation of forest hampered livelihood and increased vulnerability to poverty and multiplying the drudgery of local people in CHT. The CHT is an indigenous people's inhabited area which approximately 50 percent of forest represents in Bangladesh (Nath and Inoue, 2009: 2014). Similarly, according to World Bank, approximately, there are 470 million indigenous people in the world who contribute 6 percent global population and provide 80 percent of

biodiversity by a quarter of land in the world they occupied and 19 percent of them suffer from extreme poverty (World Bank, 2023). However, the major threat of rapid degrading environment identified as the growth of population, urbanization, and industrialization which are mutually responsible for the degradation of environment. As a result, relatively poor section of the population is being pushed to encroach into the natural forest.

Mechanism of VCF

As VCF is the collective effort of beneficiaries deal with the maintenance by Forest User Group (FUG) through the management committee headed by the Mouza headman or village head along with members. They oversee the entire process of VCF and pass regulation whether in a written form or oral basis, and decision may be taken to give permission for extraction. However, in CHTs, a survey conducted by Shining Hill, a local NGO, found 314 VCFs in CHTs. Generally, 129 are found in Rangamati district followed by 75 in Khagrachari and 110 in Bandorban district (Shining Hill cited in Chakma 2018). In this regard, Chiyal Jowl Pankhua, President of the Badol Haat VCF, Rangamati district opined that "we the indigenous people depend on the forest for livelihood. So, we have to protect the forest and its biodiversity. The VCF system is really effective for the purpose".

On 13-17 November 2020, a high-level delegation team of the United Nations

visited in CHTs, especially in Rangamati and Bandorban districts. The delegation team comprises UN Resident Coordinator Group Lewis, US Ambassador Charles Whiteley, UK High Commissioner Robert Chatterton Dickson, Norway Ambassador Espen Rikter Svendsen, UNDP Resident Representative Stefan Liller, UNFPA Country Representative Kristine Blokhus, FAO Country Representative Robert Simpson and UNICEF Country Representative Sheldon Yett in order to oversee the development of CHT. During the visit, they examined the impact of VCF and met with the Chairman of two District Council, the Deputy Commissioner, the Mong and Chakma Circle Chief, the Women Leaders, the Environmental NGO, and the CHT Development Board, and finally, they share and hear the experience of local communities' stories, challenges and gave some recommendations. Robert Chatterton Dickson opined that "This is my third visit to CHT. I am always struck by the development and challenges in the region and by the opportunities for the government, the UN development partners, and the communities themselves to work together for a sustainable future. I was particularly impressed by the impact of the VCF in improving water supplies in remote communities and hope this management of forest resources can be expanded to the benefit of all". And, they urged to the government of Bangladesh to come forward in order to achieve prosperous, inclusive, resilient, and

sustainable CHTs that will lead to no one leaving behind (Gain, 2018).

General discussion

The livelihood and dependency on forests by indigenous people has a historical linkage and they know the maintenance of forest. For the monocultural plantation on the indigenous people's jhum land for profit maximisation let to degrading environment due to clear and fall of the natural forest. As a consequence, the fallow period is significantly decrease from 15-20 to 3-5 years nowadays, and similarly decreases the yield and production, and deplete the soil fertility. Again, however, it was found in Nath & Inoue (2009) study remarked jhum cultivation does not produce the expected production.

The rapid decrease of forest involved several causes and effects, and hence, local communities developed an alternative model for forest conservation called Village Common Forest. It is the source of natural resources. Bamboo is the dominant product in VCF and it has the association with indigenous communities in culture, customs, and rituals. In addition, bamboo has a crucial role to play from house construction to fences, and birth to death ceremonies. However, the resources of VCF one cannot extract whenever she/he wants. There is a paramount management committee in every VCF, and they fixed the extraction process and tenure. It may be 3–5-year but

in special cases- the construction of temple, school, or community resort, and underprivileged people who unable to buy the housing material, in this situation, special permission may be granted for extraction. On the other hand, in order to help the affected people of natural calamities, VCF resources may be sold out- trees, bamboo, and canes, etc. Therefore, the head of the village or Mouza plays a great role in respect of the VCF management.

Recommendations

Some recommendations in order to protect the VCFs in CHT are as follows:

- Government intervention is necessary to save the VCF
- Illegal logging should be banned
- Local regulations may be imposed
- VCFs registration by government should initiate
- Training to beneficiary's community should be provided for VCF conservation
- Employment opportunities for unemployed should have to be created to abstain them from forest resource extraction.

Conclusion

Indigenous people in the CHT are predominantly nature-based and hence, their lives, livelihood, culture, rites, and rituals are intrinsically connected with the forest. Therefore, some of the communities still don't have a specific God to worship but nature they consider

to be the God. Consequently, it is assumed that how much they care the nature and how they exploited the forest. Many songs, stories, and folk songs have been introduced to personify the beauty and attributes of nature and forests. However, the environment of CHTs gradually deteriorating that generally affecting the indigenous people's livelihoods and environment. Due to the rapid degradation of forests, many places in CHTs such as Sajek in Rangamati and Simbuk in Bandorban lost water retaining capacity; consequently, the miseries of local community increased significantly. Monocultural plantations, rubber, teak, migration, tobacco cultivation, brick field, road construction and commercial forestry are responsible for degrading the sustainable environment in CHTs. In this case, VCFs are the magnificent invention as sustainable model invented by the indigenous people which support the monetary as well as fulfil the daily necessities. This sustainable system should not have to extinguish and collective efforts must be adopted jointly by the government and local community in order to ensure the existence of sustainable VCF system in the Chittagong Hill Tracts of Bangladesh.

References

- Bangladesh Bureau of Statistics (BBS). (2022). *Population and housing census preliminary report*.
- Barkat, A., Halim, S., Poddar, A., Zaman, B., Osman, A., Khan, S.,

- Rahman, M., Majid, M., Mahiyuddin, G., Chakma, S., & Bashir, S. (2009). *Socio-economic baseline survey of Chittagong Hill Tracts*. UNDP.
- Chakma, A. (2018, November 2). Village common forest in CHT: Hills lush again. *The Daily Star*. <https://www.thedailystar.net/country/news/hills-lush-again-1659142>
  - Chakma, D., Huda, S. M., Hossain, M. A., & Nath, T. K. (2020). Forest dependency and conservation attitude of indigenous communities: Lessons from Komolchari village common forest of Chittagong Hill Tracts, Bangladesh. *Asian Journal of Research in Agriculture and Forestry*, 5(2), 46-58.
  - Dhali, H. H. (2008). Deforestation and its impacts on indigenous women: A case from the Chittagong Hill Tracts in Bangladesh. *Gender, Technology and Development*, 12(2), 229-246.
  - Gain, P. (2018, June 8). In agony. *The Daily Star*. <https://www.thedailystar.net/star-weekend/environment/agony-1587931>
  - Imdad, P. M. (2021, February 15). Revitalising Bangladesh's agriculture sector. *The Daily Star*. <https://www.thedailystar.net/supplements/30th-anniversary-supplements/news/revitalising-bangladesh-agriculture-sector-2042629>
  - Jashimuddin, M. (2012). *Forest conservation in Bangladesh: Legal measures and policy support in relation to landscapes and land use issues*.
  - Ministry of Chittagong Hill Tracts Affairs (MoCHTA). (2022).
  - Misbahuzzaman, K., Ghosh, S., & Alam, M. A. (2008). Are village common forests (VCFs) a model for sustainable natural resources management in the uplands of Bangladesh? In *Unpublished paper presented at the twelfth biennial conference of the International Association for the Study of Commons*. Cheltenham, England (pp. 1-9).
  - Nath, T. K., & Inoue, M. (2009). Forest-based settlement project and its impacts on community livelihood in the Chittagong Hill Tracts, Bangladesh. *International Forestry Review*, 11(3), 394-407.
  - Nath, T. K., Inoue, M., & Chakma, S. (2005). Shifting cultivation (jhum) in the Chittagong Hill Tracts, Bangladesh: Examining its sustainability, rural livelihood, and policy implications. *International Journal of Agricultural Sustainability*, 3(2), 130-142.
  - Nath, T. K., & Inoue, M. (2014). Forest villagers in north-eastern hill forests of Bangladesh: Examining their livelihoods, livelihood strategies, and forest conservation

- linkages. *Small-scale Forestry*, 13, 201-217.
<https://doi.org/10.1007/s11842-013-9249-z>
- Rahman, M. (2009, January 13). Protecting our forest. *The Daily Star*.
<https://www.thedailystar.net/news-detail-71598>
  - Roy, P. (2018). Traditional economic activities of indigenous women in the Chittagong Hill Tracts: Exploring indigenous women's role in sustaining traditional economic activities. In *Handbook of research on women's issues and rights in the developing world*.
  - The World Bank. (2023). Indigenous peoples.
<https://www.worldbank.org/en/topic/indigenouspeoples#:~:text=There%20are%20an%20estimated%20476,of%20non%2DIndigenous%20Peoples%20worldwide>
  - Tripura, G., Shrestha, A., Chen, Z., Lee, C., Kim, J., Kim, J., Victor, A., Lopez-Carmen, V., & Eappen, B. (2020). *The experiences and challenges of Tripura Indigenous youth in Chittagong Hill Tracts, Bangladesh, during COVID-19*. United Nations.
<https://www.un.org/youthenvoy/2020/08/the-experiences-and-challenges-of-tripura-indigenous-youth-in-chittagong-hill-tracts-bangladesh-during-covid-19/>

Mental Health of Parents of Children in Conflict With The Law

Kumara K.S

Research Scholar, Department of Sociology, Mangalore University, Mangalore.

Abstract:

The mental health of parents of children in conflict with the law is a critical but often overlooked aspect of the criminal justice and child welfare systems. Parents of children who become involved in the criminal justice system face unique challenges. These challenges can have a profound impact on their mental health and overall well-being. Parents of juveniles in conflict with the law often experience significant stress and emotional strain. They grapple with a mix of emotions, including guilt, shame, frustration, and worry, which can lead to anxiety and depression. The situation can disrupt family dynamics, affecting relationships with other children, partners, and extended family members. Parents need adequate support systems and coping strategies to navigate these challenges effectively. Communities and policymakers should work to reduce the stigma associated with parents of children in conflict with the law and provide resources to support these families.

Keywords: Mental health, Parents, conflict with the law, juvenile children

Introduction

The mental health of parents of children in conflict with the law is a matter of significant concern and complexity. When a child gets caught up in the criminal justice system or encounters legal problems, not only the child is affected, but their parents as well. The emotional and psychological toll on parents in such cases can be profound. The experiences of these parents are characterized by a unique set of challenges, as they grapple with the legal

troubles and behavior of their children. These challenges can have far-reaching implications for their mental health and overall well-being. Understanding the mental health of parents in these circumstances is not only critical for the well-being of the parents themselves but also for the support and guidance they can provide to their children during this difficult time.

This exploration delves into the various aspects of the mental health of parents of

Please cite this article as: Kumara K.S. (2024). Mental health of parents of children in conflict with the law.
SRUJANI: Indian Journal of Innovative Research and Development, 3(3), 119–127

children in conflict with the law, shedding light on the emotional impact, stressors, coping mechanisms, and the broader implications of this often-overlooked issue. By examining the challenges these parents face and the potential interventions and support systems available, we can gain insights into the larger picture of the criminal justice system's impact on families and the importance of addressing the well-being of both children and their parents in such circumstances.

What is mental health?

According to the world health Organization, good mental health is related to mental and psychological well-being. Mental health includes our emotional, psychological and social well-being. It affects how we think, feel, and act. It also helps determine how we handle stress, relate to others, and make choices.

Who are the parents of children in conflict with the law?

The parents of children in conflict with the law are the biological or legal guardians of these minors who have become involved in illegal activities or have committed offenses that bring them into the criminal justice system. In many cases, the parents are responsible for the upbringing and care of the child, and they play a significant role in the child's development and behavior. When a child is in conflict with the law, it is often a complex situation that may involve various factors, including family

dynamics, social influences, and individual circumstances. In such cases, the parents may be called upon to support their child in navigating the legal system and addressing the underlying issues that led to the unlawful behavior. Depending on the jurisdiction, parents may have legal responsibilities and obligations related to their child's legal situation.

The object of the study

- To know the socio-demographic profile of the parents whose children are juvenile.
- To know their strategies or techniques to manage the stress

Methodology: for the paper the data is obtained from the primary and secondary sources such as various journals, e-journals and book.

Research Design: The research has adopted a descriptive research design by conducting a study on mental health-related among parents.

Tools Used for Data Collection: The researcher used a questionnaire which had two parts. The first part of the questionnaire consisted of socio-demographic details of the respondents. The second part of the observation consisted of respondents.

Review of Literature

The single-parent home in simplistic terms uses the traditional methodological practice of collapsing all single-parent households into a single category (broken homes). Treating all single-parent families

as theoretically and empirically equivalent is problematic, however, for several reasons. Most important, it ignores differences that might exist between households that experience divorce, death, or no marriage, especially in terms of family bonds and resources that may condition involvement in delinquency relative to one another and to intact households (Cernkovich and Giordano, 1987, Juby and Farrington, 2001, Sprey, 1967, Wells and Rankin, 1991)

Some scholars have argued that the association between parental divorce and negative outcomes can be explained by parental absence. Parental absence is predicted to be associated with negative outcomes as it results in the removal of resources from the home leading to lower socioeconomic status (SES), less parental supervision, less parental attention and support, and decreased attachment to parents (Amato, 1993; Amato & Keith, 1991)

Ambert (1994) analyses three general areas of research pertaining to parenting with a focus on the international perspective of the same and how concepts around parenting are constructed. She deconstructs the Western dominant ideas in parenting which promote mothering as parenting and focuses on how intense emotional bonding between child and parent is conceptualized. Time and again, it is emphasised that parenting is influenced by cultural practices and concepts of the time some of which have found eternal presence especially in the

cultural context. Parenting is also constructed according to the ideologies and paradigms that were dominant in sciences and professions at the time which in turn would dictate what is good for the child or socially acceptable as childrearing practices.

With respect to the trends of parenting and change in parenting styles, under-monitoring and over-monitoring are concluded to have contributed significantly to problem behaviour in adolescents (Gardner et al., 2009). However, interestingly, the study has confirmed the correlation between increased youth/adolescent problem behaviour and decreased maternal mental health. It has to be probed if this is an aftermath of gendered expectations of parenting which is however not in the ambit of this study.

With respect to the trends of parenting and change in parenting styles, under-monitoring and over-monitoring are concluded to have contributed significantly to problem behaviour in adolescents (Gardner et al., 2009). However, interestingly, the study has confirmed the correlation between increased youth/adolescent problem behaviour and decreased maternal mental health. It has to be probed if this is an aftermath of gendered expectations of parenting which is however not in the ambit of this study.

ANALYSIS AND INTERPRETATION**Table 1: socio-demographic profile of respondents**

Variable	No of Respondents (n:50)	%
Gander		
Male	30	60
Female	20	40
Age		
25-35	15	30
36-45	16	32
46-55	19	38
Marital Status		
Married	19	38
Single parents	16	32
Divorced	5	10
Separated	10	20
Education		
Illiterate	24	48
Primary	15	30
Secondary	7	14
college	4	8
Occupation		
Farmer	7	14
Daily wage	33	66
Employ	10	20
Monthly income		
Below-5000	6	12
5001-10000	10	20
10001-15000	24	44
15001 +	10	20
Residential area		
Rural	32	64
Urban	18	36
Religion		
Hindu	20	40
Christian	8	16
Muslim	15	30
Others	6	12
Family structure		
Nuclear	40	80
Joint	10	20

Source: Primary Data

Gender

Gender distribution of respondents in studies involving parents of children in conflict with the law indicates the proportion of male and female participants, helping to identify potential gender-specific challenges and responses in the context of juvenile justice. This data is crucial, for understanding disparities and tailoring support systems for both fathers and mothers involved in these situations. Recognizing the gender dynamics can lead to more comprehensive and effective interventions in this complex domain. It is clear that total number of respondents was 50. In this study (60%) of respondents are male, and (40%) of respondents are female.

Age

The age of parents can provide insights into generational influences on juvenile behavior. Younger or older parents may have different parenting styles and resources. It is clear that total number of respondents was 50. (30%) of the respondents are aged 25 to 35. (32%) of respondents are aged 36 to 45, and (38%) of respondents are aged 46 to 55.

Marital Status

The marital status of parents, whether they are married, single, divorced, or separated, can impact family stability and support systems, this study found that 38% of respondents are married, (32%) of respondents are single, and (30%) of respondents are divorced or separated.

Educational Background

The level of education parents has received can influence their economic opportunities, parenting skills, and the environment in which their children are raised. Out of the total respondents, (48%) of the respondents are illiterate, 30% of the respondents passed the primary level, (14%) of the respondents have an education up to high school, and only (8%) of the respondents are studied up to the PUC level.

Income and Occupation

Socioeconomic status, income levels, and employment status are essential indicators of a family's financial stability, which can impact the quality of life and opportunities available to their children. The above table shows that (12%) of the respondents are getting a below income of 5000, (20%) of the respondents have an income is 5001 to 10000, (44%) of respondents are getting 10001 to 15000, and (20%) of respondents have a monthly income of was 15000. A parent's occupation often determines the family's socioeconomic status. Lower socioeconomic status can be associated with increased stress, limited access to resources, and a lack of social and economic opportunities, (14%) of respondents are farmer, (33%) of respondents are daily wage worker, and (20%) of respondents are employer.

Residential Area

The neighbourhood and community in which a family resides can influence

access to resources, the prevalence of crime, and the overall environment in which children are raised, most of the respondents are coming from rural areas, numbers of the percentage were (64%). And the remaining percentages (36%) of respondents are in urban areas.

Religion

Religion distribution among respondents in studies involving parents of children in conflict with the law allows us to explore the diverse religious affiliations and potential influences on their coping mechanisms and support networks. Understanding the role of religion can help design culturally sensitive interventions and support systems that respect and accommodate various belief systems. Recognizing the religious diversity among these parents is essential for providing holistic assistance in this challenging context. . In this study (40%) of the respondents are Hindu, (16%) of respondents are Christian, and (30%) of respondents are Muslim, (12%) of respondents are Others.

Family Structure

The composition of the family, including the number of siblings and extended family members involved, can impact the dynamics within the household.

This study found that (80%) of respondents are coming under the nuclear family, and 10% of respondents are coming under joint family or extended

family. Over respondents are more supported by the nuclear family.

Table 2: Distribution of the respondents based on their techniques for managing stress

Variable	No of Respondents (n:50)	%
Healthy Eating		
Yes	28	56
No	22	44
Meditation		
Yes	43	86
No	7	14
Biofeedback		
Yes	34	68
No	16	32
Positive Self-talk		
Yes	28	56
No	22	44
Sleep		
Yes	39	78
No	11	22
Hobbies and leisure Activities		
Yes	31	62
No	19	38
Time Management		
Yes	36	72
No	14	28
Social support		
Yes	40	80
No	10	20
Professional help		
Yes	31	62
No	19	38
Exercise		
Yes	41	82
No	9	18

Source: Primary Data

Healthy Eating: A well-balanced diet can help your body cope with stress more effectively. Avoid excessive caffeine and sugar, which can increase stress. (56%) of respondents are healthy food eating, and (44%) of respondents do not healthy food eating.

Meditation: Mindfulness meditation involves staying present in the moment and accepting it without judgment. Regular meditation can help reduce stress and increase overall well-being. 86% of respondents are doing meditation and (14%) of respondents are not practicing meditation, however, the stressful life disappears from the meditation.

Biofeedback: This technique involves using sensors to monitor bodily functions (e.g., heart rate, muscle tension) and learning to control them to reduce stress. (68%) of respondents are practicing biofeedback (32%) of respondents do not practice biofeedback. This practice was more useful the leading a joyful life.

Positive Self-talk: Challenge negative thoughts and replace them with more positive and constructive self-talk. After the situation respondents changed their tasking style positively. (56%) of respondents have positive self-talk. (44%) of respondents do not practice positive self-talk.

Hobbies and Leisure Activities: Engage in activities you enjoy taking your mind off stress and relaxing, who are stressed feeling, they are practicing new hobbies, new hobbies created a new life for the

family, this table shows that (62) percent of respondents are engaged in new activities, and (38) percent of the respondents did not practice.

Time Management: Time management is a crucial skill that can help you become more productive and achieve your goals efficiently. Effective time management can reduce the stress that comes from feeling overwhelmed. Prioritizing tasks, setting realistic goals, and breaking work into manageable chunks can help, this study found that (72) percent of respondents' opinions are managing stress, and (28) percent of respondents' opinions do not manage stress.

Social Support: Social support refers to the assistance, encouragement, and resources that individuals receive from their social networks, including family, friends, peers, and community. It is a fundamental aspect of human interaction and plays a significant role in an individual's well-being, mental health, and overall quality of life, talking to friends, family, or a therapist can provide emotional support. Sometimes, sharing your feelings and problems can significantly reduce stress. (80%) percent of respondents said yes, and (20%) percent of respondents said no.

Professional Help: If stress becomes overwhelming and persistent, consider seeking the help of a mental health professional. They can provide strategies and techniques tailored to your specific needs. "Professional help" refers to the

assistance, guidance, and support provided by trained and licensed professionals in various fields to individuals who are experiencing physical, emotional, psychological, or other types of challenges or difficulties. These professionals have specialized knowledge and expertise to address specific issues and provide tailored interventions. Seeking professional help is a common and valuable approach when individuals face complex or persistent problems that may be beyond the scope of self-help or informal support systems. (62%) percent of respondents said yes because they gave me more confidence in these things. and (38%) percent of respondents said no. because respondents didn't know who this professional.

Exercise: Physical activity can be an excellent stress reliever. It releases endorphins, which are natural mood lifters. It can be as simple as a walk or as intense as a high-intensity workout. Exercise is a physical activity that is planned, structured, and repetitive, with the goal of improving or maintaining physical fitness and overall health. It involves the use of muscles in a way that increases their strength, endurance, and flexibility. (82%) percent of respondents said yes because exercise gave them more confidence and mental strength. and (18%) percent of respondents said no. because they did not know about the exercise benefits of mental fitness.

Findings

Parents of children in conflict with the law often experience heightened levels of stress and anxiety. The uncertainty and stigma associated with their child's legal troubles can be overwhelming.

Depression and Guilt: Many parents report feelings of depression, guilt, and shame related to their child's actions. They may blame themselves for their child's behavior, even if it is not justified.

Impact on Physical Health: The chronic stress and emotional strain experienced by these parents can lead to physical health problems, including sleep disturbances, high blood pressure, and other stress-related conditions.

Financial Strain: The financial burden associated with legal fees, fines, and other related costs can lead to financial stress.

Social Isolation: Parents may withdraw from social interactions due to embarrassment and the fear of judgment from others, leading to isolation and a lack of support.

Loss of Trust: The trust between parents and their child may be eroded, leading to strained family relationships and a sense of betrayal.

Challenges in Navigating the Legal System: Many parents have little experience with the legal system and may struggle to understand the process and secure adequate legal representation for their child.

Coping Mechanisms: Some parents turn to unhealthy coping mechanisms, such as substance abuse, to deal with the stress and emotions associated with their child's legal troubles.

Conclusion

In conclusion, the mental health of parents of children in conflict with the law is a complex and often overlooked aspect of the juvenile justice system. These parents face unique challenges, including guilt, stigma, and the constant worry for their child's well-being. The emotional toll can be significant, leading to stress, anxiety, and depression. To support both the child and their parents, it is crucial for society to recognize the importance of addressing the mental health needs of these parents, providing them with resources, empathy, and guidance to help them navigate this difficult journey while promoting the rehabilitation and well-being of their children.

References

- Amato, P. R. (1993). Children's adjustment to divorce: Theories, hypotheses, and empirical support. *Journal of Marriage and the Family*, 23-38.
- Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990s: an update of the Amato and Keith (1991) meta-analysis. *Journal of family psychology*, 15(3), 355.
- Ambert, A. M. (1994). An international perspective on parenting: Social change and social

- constructs. *Journal of Marriage and the Family*, 529-543.
- Cernkovich, S. A., & Giordano, P. C. (1987). Family relationships and delinquency. *Criminology*, 25(2), 295-319.
  - Gardner, A. (2009). Adaptation as organism design. *Biology letters*, 5(6), 861-864.
  - https://www.publicheal...
  - Juby, H., & Farrington, D. P. (2001). Disentangling the link between disrupted families and delinquency: Sociodemography, ethnicity and risk behaviours. *British Journal of Criminology*, 41(1), 22-40.
  - Sprey, J. (1967). The study of single-parenthood: Some methodological considerations. *The Family Life Coordinator*, 16(1/2)
  - Wells, L. E., & Rankin, J. H. (1991). Families and delinquency: A meta-analysis of the impact of broken homes. *Social problems*, 38(1), 71-93.), 29-34

ಹೊಸದುಗ್ರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪಾಠೀಯಗಾರರ ಕಾಲದ ನಾಣ್ಯ ಮತ್ತು ಅಳತೆ ಮಾಪನಗಳು

ಡಾ. ಕೆ.ಆರ್. ವಿವೇಕಾನಂದ

ಇತಿಹಾಸ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಹೊಸದುಗ್ರ

Abstract:

ತೆರಿಗೆ ಒಂದು ಸಾಮೃಜ್ಯದ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು. ಅದರ ಸಂಗ್ರಹಕೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗಬೇಕಾದರೆ ರಾಜ್ಯವು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸುಭಿಕ್ಷವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂತಹ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮೃಜ್ಯವು ಕೈಗೆಂದಿತು. ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ನಾಣ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದ ನಾಣ್ಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಹೋಸ ಆಯಾಮ ದೊರಕಿತು ಇದರಿಂದ ಹೋಸ ಸವಾಲುಗಳು ಎದುರಾದವು. ಅಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಸ ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗವು ಅಸ್ಥಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿತು. ಹೊಸದುಗ್ರ ಪಾಠೀಯಗಾರರು ಯಾವುದೇ ಟಂಕ ಸಾಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದದಿದ್ದರೂ, ವಿಜಯನಗರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ. ಚೆನ್ನ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹಲವಾರು ವಿಧಧ ನಾಣ್ಯಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಚೆನ್ನದ ನಾಣ್ಯದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು ಉತ್ತಮವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅಳತೆ ಮಾಪನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವು ಮಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನಗಳು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಧಾನ್ಯ, ಭಂಮಿ ಅಳತೆಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾನಗಳಿದ್ದವು. ತೆರಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಯು ಸಫಲವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸದ್ಯಧ ಅಳತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಠೀಯಗಾರರ ನಾಣ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಫಲವಾಗಲು ಅವರ ಅಳತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಸಹ ಕಾರಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

Keywords: ಟಂಕಶಾಲೆ, ನಾಣ್ಯ, ವರಹ, ಗದ್ಯಾಳ, ಪಗೋಡ, ದುಗ್ರಣ, ಪಗೋಡ, ಹೊನ್ನು, ತೆರಿಗೆ, ಕೋಟಗ, ಮಾನ, ಬಳ್ಳ, ಮಾರು.

ಶೀರಿಕೆ

ಹೊಸದುಗ್ರ	ಕನಾಟಕದ	ಕೇಂದ್ರ	ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿರಿಯೂರು ತಾಲೂಕು, ಪಟ್ಟಮಕ್ಕೆ	ಬಿಕ್ಕೆಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಡೂರು ಮತ್ತು	ವಿಜಯನಗರ ಆಡಳಿತವು ತೆರಿಗೆಯನ್ನು
ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ	ಚಿತ್ರದುಗ್ರ	ಜಿಲ್ಲೆಯ	ಆರು ಚಿಕ್ಕೆಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಡೂರು ಮತ್ತು	ಅಜ್ಞಂಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳು ಹೊಸದುಗ್ರದೊಂದಿಗೆ	ಅಳತೆ ಮಾಪನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವು ಮಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನಗಳು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಧಾನ್ಯ, ಭಂಮಿ ಅಳತೆಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾನಗಳಿದ್ದವು. ತೆರಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಯು ಸಫಲವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸದ್ಯಧ ಅಳತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಠೀಯಗಾರರ ನಾಣ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಫಲವಾಗಲು ಅವರ ಅಳತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಸಹ ಕಾರಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ	ಒಂದಾಗಿದೆ.	ಜಿಲ್ಲೆಯ	ದಕ್ಷಿಣ ಹೊಸದುಗ್ರದೊಂದಿಗೆ	ಗಡಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿವೆ.	
ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ	ಹೊಸದುಗ್ರವು,	ಜಿಲ್ಲಾ			
ಕೇಂದ್ರದಿಂದ 60 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ					
ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿರುವ					

Please cite this article as: ವಿವೇಕಾನಂದ, ಕೆ.ಆರ್. (2024). ಹೊಸದುಗ್ರ ತಾಲೂಕಿನ ಪಾಠೀಯಗಾರರ ಕಾಲದ ನಾಣ್ಯ ಮತ್ತು ಅಳತೆ ಮಾಪನಗಳು. ಸ್ರುಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ವೆಸ್ಟಿಗ್ಟ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್ಮೆಂಟ್. 3(3), 128-131

ಹೊಸ ಆಯಾಮ ದೋರಕಿತು. ಗರಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಟಂಕಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ತಲೆದೋರಿತು. ಟಂಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗವೇ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.¹ ಹೊಸದುರ್ಗಢ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ಯಾವುದೇ ಟಂಕಸಾಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಳೆಯಗಾರರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮಂತರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇವರು ವಿಜಯನಗರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ಶಾಸನ² ಹಾಗೂ ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಏಸಾ³, ಹಾಗ, ಪಣ, ವರಹ,⁴ ಗದ್ಯಾಳ, ಪಗೋಡ, ದುಗ್ಗಣ⁵ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ನಾಣ್ಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ.

ವಿಜಯ ನಗರದ ಅರಸರು ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಾನ ಟಂಕಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಟಂಕಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದ್ದರು. ನಾಣ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಬೇಡಿಕೆ ಇದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮಂತರಿಗೂ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಆಯ್ದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಟಂಕಿಸುವ ಗುರುತರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದು ವಿಜಯನಗರ ಸರ್ಕಾರದ ಶೈಷ್ಣಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಪೂರ್ವ ನಿಯಂತ್ರಣಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು.⁶ ಜಿತ್ತದುರ್ಗಢ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ನಾಣ್ಯಗಳು ದುರ್ಗಾಯೋಡನೆ ವಿಶೇಷ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಳದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ‘ದುರ್ಗಾಪಗೋಡ’ ಅಥವಾ ‘ದುರ್ಗಾವರಹ’ ಎನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ನಾಣ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಕಾರರ ಬಾಯಲ್ಲೂ ಇರುವ ಮಾತ್ರ, ಇವರು ಟಂಕಿಸಿರುವ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾಯ ಜಿತ್ತವಿದೆ.⁷ ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂದಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹೊನ್ನು, ವರಹ, ಪಣ, ರೊಕ್ಕ, ನಾಣ್ಯ ಎಂಬ ಬಳಕೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ

ಬಣ್ಣದ ಪಟ್ಟನಾಣ್ಯ, ಪರಿಪರ ನಾಣ್ಯಗಳೆಂದು ‘ಸಿರುಮನಾಯಕನ ಸಾಂಗತ್ಯ’ ಹೇಳಿದರೆ, ‘ಕಟ್ಟಣೀಲ್ಲದ ಜೀಬಿ ನಾಣ್ಯ’ ಹೇಳಿದನ್ನು ‘ಗೊಲ್ಲಸಿರುಮನ ಜರಿತೆ’ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಗೊಲ್ಲ ಸಿರುಮನ ಜರಿತೆ’ಯಲ್ಲಿ ‘ಹಾಗ’ ‘ಪಗೋಡ’, ‘ನಸುನಾಣ್ಯ’ಗಳ ಬಗೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಆಧಾರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕೋಷ್ಟಕವನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು.

ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳು:

1 ಗದ್ಯಾನ=1 ವರಹ=1 ಹೊನ್ನ=1 ಪಗೋಡ= 52 ಗ್ರೇನ್

1 ವರಹ= 2 ಪ್ರತಾಪ= 1 ಮಾಡ= 52 ಗ್ರೇನ್

1 ಪ್ರತಾಪ = 2 ಕಾಟ =26 ಗ್ರೇನ್= ಅಧ್ಯವರಹ

1 ಕಾಟ = 13 ಗ್ರೇನ್ = ಕಾಲುವರಹ

1 ವರಹ = 10 ಪಣ (5-6 ಗ್ರೇನ್)

1 ಚಿನ್ನ= 6.5 ಗ್ರೇನ್=ಎಂಟನೆಯ ಒಂದು ವರಹ

1 ಪಣ = 4 ಹಾಗ = 5-6 ಗ್ರೇನ್

1 ಹಾಗ = 2 ಬೇಳೆ= 1.5 ಗ್ರೇನ್

1 ಬೇಳೆ = 0.75 ಗ್ರೇನ್

ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳು

1 ದುಗ್ಗಣ=2 ಕಾಣ ಅಧ್ಯವಾ 2 ಕಾಕಣ= 250 ಗ್ರೇನ್

1 ಕಾಣ = 125 = 2 ಅರೆಕಾಣ

1 ಜಿತಾಲ್ = ಮೂರನೆಯ ಒಂದು ತಾರ

1 ಕಾಸು = 30 ಗ್ರೇನ್ = ಅರೆಕಾಸು

1 ಅರೆಕಾಸು = 15 ಗ್ರೇನ್.⁸

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮಾಜಿಕ ದಾಳಿ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾಯುಗ ಎಂಬ ಹೆಗ್ಲಾಕೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುವುದು ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಎಂಬುದು ಸರ್ವವಿಧಿತ. ಇವರು ಟಂಕಿಸಿದ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಇದನ್ನು ಸುವರ್ಣಾಯುಗ ಎಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕರೆಯಬಹುದು. ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮಾಣರು

ಟಂಕಿಸಿದ ವೈವಿಧ್ಯಮಾರ್ಗ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಂತ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ, ಮತ್ತು ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳು ನಾಣ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರನ್ನು ಚರ್ಚಿತಗೊಳಿಸಿದೆ. ಈ ನಾಣ್ಯಗಳು ಆನಂತರ ಆಳಿದ ಅನೇಕ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ನಾಣ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವು. ಕೆಳದಿನಾಯಕರು, ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರು, ಅನೇಕ ಪಾಳಿಯಗಾರರು ಕೊನೆಗೆ ಈಸ್ವಾ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ವಿಜಯನಗರ ನಾಣ್ಯಗಳ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಂಡವು ಪಾಳಿಯಗಾರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಸಾಂಗತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯತ್ತದೆ.

ಅಳತೆ ಮಾಪನಗಳು

ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಾವು ಅಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆಯೇ ಅದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಅಳಿದಿಟ್ಟು ಇನ್ನಾವುದೋ ಒಂದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಪರಿಚಿತ ಆಧಾರವನ್ನು ಬಳಿಸಿ ಅಳಿಯುವುದು. ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಅಳತೆಯೂ ಸಾಪೇಕ್ಷತೆಯನ್ನು (ಹೋಲಿಸಿಯನ್ನು) ಆಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅಳತೆ ಎಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಗಾತ್ರ ಅಥವಾ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ನಿರೂಪಿತ ಮಾನಗಳ ಒಂದು ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ಅಳತೆಯು ಪರಿಮಾಣ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಇದ್ದಾಗಲೇ ಅಂದರೆ ಒಂದು ಅಳತೆಯು ಸಮೃದ್ಧಿಸುವಂತಿದ್ದು ಇತರರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೂ ಬರುವಂತಿರಬೇಕು.⁹ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಳತೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜರಿತ್ಯೆಯು ಸಿಂಧೂ ಕಣಿವೆಯ ನಾಗರಿಕತೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೇಂದ್ರಿಕೃತ ಅಳತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಈ ನಾಗರಿಕತೆಯ ವರ್ತಕರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿರಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ ತೂಕಗಳನ್ನು ವೈಭವದ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ವಸ್ತುಗಳ ತೂಕಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹರವು

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಗರ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತು ರಚನೆಗಳ ಅತ್ಯಾತ್ಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳ ಆಕಾರವು ಮತ್ತು ನಗರಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಏಕರೂಪದ ಉದ್ದ್ವಾ ಅಳತೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಗರಿಕತೆಯ ತೂಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆಗಳ ಕ್ರಮವು ಪರೀಯಾ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ವಿಷ್ಯಾಗಳಿಗೂ ತಲುಪಿದ್ದವು.

ಹೊಸದುಗ್ರ ತಾಲುಕೆನ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಪಾಳಿಯಗಾರರ ಕಾಲದವರೆಗಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವ ಅಳತೆಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಕೊಳಗ, ಮಾನ, ಬಳ್ಳಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಧಾನ್ಯಗಳ ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ, ಸೋಳವನ್ನು ದ್ರವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭೂಮಾಪನ ಮಾಡುವಾಗ ಮಾರು, ಹೊತ್ತೋಳು, ಮಾಣಿಕದ ಕೋಲು, ಗಡಿಗಂಬ ಕೋಲು,¹⁰ ಮನೆಯೋಂದರ ಕ್ರೇ ಅಳತೆಯನ್ನು ಬಡಗ ಅಗಲ 10 ಕಯಿ, ಉದ್ದ 20ಕಯಿ ಎಂದು¹¹ ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಕೂರಿಗೇಲಿ ಬಿತ್ತುವಪ್ಪು ಭೂಮಿ¹² ಅಳತೆಮಾನ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿರುವುದು ತಿಳಿಯತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಡು ಪಾಳಿಯಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡುವ ರ್ಯಾತರು ಒಂದು ಬೆಳ್ಳಿಗೆ ಆರು ಸೇರು ದವಸದಂತೆ ಸುಂಕ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು¹³ ಇನ್ನು ‘ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ’ ಅಳತೆಗಳಲ್ಲಿ ಖಂಡುಗ, ಗಿಡ್ಡನ, ಪಡಿ ಎಂಬ ಧಾನ್ಯ ಅಳಿಯುವ ಮಾಪನಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಗಾವುದ, ಕೂಗಳತೆ, ಹರ ದಾರಿಗಳಿಂಬ ದೂರದ ಮಾಪನಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿವೆ. ತೆರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅಥವಾ ಭೂದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಇಂಥ ಅಳತೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ

1. ನರಸಿಂಹಮಾತ್ರಿಕ, ಎ.ವಿ. (2008). ಭಾರತೀಯ ನಾಣ್ಯ ಪರಂಪರೆ. ಪುಟ. 122.
2. ಅದೇ. ಪುಟ. 113.

- 3. ರೈಸ್, ಬಿ.ಎಲ್. (1903). ಎಂಬಿಗ್ರಾಹಿಯಾ ಕನಾರಟಕ. ಸಂಪುಟ-II. ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ-113.
- 4. ಅದೇ. ಪುಟ. 98.
- 5. ಅದೇ. ಪುಟ. 112.
- 6. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಎ.ವಿ. (2008). ಮೂರ್ತೋಕ್ತು. ಪುಟ. 123
- 7. ಅದೇ. ಪುಟ. 179.
- 8. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಎ.ವಿ. (1996). ವಿಜಯನಗರದ ನಾಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತು. ಪುಟ. 25
- 9. ನರಹರಿ, ವಿ. (2011). ವಿಶೇಷ ನಿಖಿರತೆಯ ಅಳತೆಗಳು. ಪುಟ. 7
- 10. ರೈಸ್, ಬಿ.ಎಲ್. (1903). ಎಂಬಿಗ್ರಾಹಿಯಾ ಕನಾರಟಕ. ಸಂಪುಟ-II. ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ-124.
- 11. ಅದೇ. ಪುಟ. 136.
- 12. ಅದೇ. ಪುಟ. 127.
- 13. ಬಾಗೂರು ನಾಗರಾಜಪ್ಪ. (2018). ಹೋಸದುಗ್ರ ತಾಲೂಕು ಗ್ರಾಮೆಟಿಯರ್. ಪುಟ. 192

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಬಾಗೂರು ನಾಗರಾಜಪ್ಪ. (2018). ಹೋಸದುಗ್ರ ತಾಲೂಕು ಗ್ರಾಮೆಟಿಯರ್. ಕನಾರಟಕ ಸರ್ಕಾರ.
- ಕಲಬುಗ್ರ, ಎಂ.ಎಂ. (2012). ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯಗಳು. ಸಪ್ತ ಬುಕ್ ಹೆಸ್.
- ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಎ.ವಿ. (1996). ವಿಜಯನಗರದ ನಾಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೃಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.
- ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಎ.ವಿ. (2008). ಭಾರತೀಯ ನಾಣ್ಯ ಪರಂಪರೆ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಮೃಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
- ನರಹರಿ, ವಿ. (2011). ವಿಶೇಷ ನಿಖಿರತೆಯ ಅಳತೆಗಳು. ಪ್ರತಿಭಾ ಪ್ರಕಾಶನ.

గుంథాలయ నివ్యవహారించు లైబ్రరి ఆటోమేషన్ పాత్ర: ఒక అధ్యయన

మహదేవప్రసాద్ ఎన్

గుంథపాలకరు, ఎస్‌బిఆరోఆర్ మహాజన కానూను కాలేజు, మైసూరు

Abstract:

లైబ్రరి ఆటోమేషన్ ఎన్నపుదు గుంథాలయగభ విత్తిష్ట కాయ్ఫిధానగభాద క్యాటలాగ్ మత్తు సహ్యాంశాన్ని స్వయంభాలితగొళిసలు కంప్యూటరోన బళకేయన్న సూజిస్తుదే. లైబ్రరి యాంత్రీకృతగొండ ప్రక్రియీయల్లి, గుంథాలయపు తన్న వ్యవస్థగభు మత్తు సేవగభాన్ని బెంబలిసలు కంప్యూటరోగభు మత్తు ఇతర తంత్రజ్ఞానగభాన్ను బళస్తుదే. లైబ్రరి ఆటోమేషన్ ఎన్నపుదు లైబ్రరియ కాయ్ఫిధానగభాన్ని క్షేత్రించియింద గభాకోక్కెత్తే పరివర్తిస్తుపుదు, లుదాహరణగే కాడ్స్ క్యాటలాగానింద OPACగే, అధవా హస్టిచాలిత పరిజిలనే కాడ్స్గభాంద సమగ్ర గుంథాలయ వ్యవస్థగ బదలాయిసుపుదాగిదే.

Keywords: గుంథాలయ నివ్యవహారి, లైబ్రరి ఆటోమేషన్, OPAC, సమగ్ర గుంథాలయ వ్యవస్థ.

ఫీటిక్

ఆటోమేషన్ ఎన్నపుదు సులభవాగి కేలన మాడలు మత్తు మానవ శక్తి మత్తు సమయవన్ను ఉఱిసలు యంతోపకరణగభాన్ను బళసువ ప్రక్రియీయాగిదే. గుంథాలయ యాంత్రీకరణ ముఖ్య ఉద్దేశపెందరే గుంథపాలకరు మత్తు గుంథాలయ సిబ్బందియన్న ముక్కుసొఱిసుపుదు మత్తు జ్ఞాన మత్తు మాపితియ హరిషువికేగే హేచ్చ్ అధవాప్రాంచవాగి కొడుగే నీడలు అవరిగే అవకాశ నీడుపుదు. లైబ్రరి స్టేషన్ల్లి యాంత్రీకరణపు 'ప్రక్రియ మత్తు వ్యవస్థియ విన్యాస మత్తు అభివృద్ధిగే సంబంధిసిద తంత్రజ్ఞానవాగిదే, అదు అవర కాయ్ఫాచరణయల్లి మానవ హస్కేపద అగత్యవన్ను కడిమే మాడుతుదే.

1960ర	దతశదల్లీ	యంత్ర-ఓడబల్లు
క్యాటలాగ్	రేకాడో	(MARC)
అభివృద్ధియోందిగే		ప్రారంభవాయితు.
యాంత్రీకృతగొండ	ప్రక్రియీయు	స్టాఢీనగభు,
క్యాటలాగ్ మత్తు	అధికార నియంత్రణ,	సరణి
నియంత్రణ,	జలావణ మత్తు దాస్తాను	మత్తు
ఇంటరో లైబ్రరి	సాల మత్తు	దావిలేగభ
వితరణేయ ప్రముఖ కాయ్ఫాగభాన్ను	సేరిసలు	
విస్తరిసిదే.		

గుంథాలయగభు తన్న దిననిత్యద జటివడికేగభు యాంత్రీకరణక్కాగి హగొ బళకేదారరిగే హడుకాట సేవగభాన్ను ఒదగిసలు మాపితి మత్తు సంపహన తంత్రజ్ఞానవన్ను (ICT)

Please cite this article as: మహదేవప్రసాద్ ఎన్. (2024). గుంథాలయ నివ్యవహారిల్లి లైబ్రరి ఆటోమేషన్ పాత్ర: ఒక అధ్యయన. స్రుజని: ఇందియన్ జన్మలో ఆఫ్రో ఇన్ఫోవేటిక్ రిసచోఫ్ అండ్ డెవెలప్మెంట్, 3(3), 132-138

ବଳ୍ଶମୁଦ୍ରକେ ହେଲୁପାଣିଯାଗିଦେ
 ଗଣକଯଂତ୍ରଗଳନ୍ତୁ ଗ୍ରଂଥାଲଯଗଳିଲ୍ଲ ଆଂତରିକ
 କାଯାରାଜରଙ୍ଗଗଳିଗାଗି ମତ୍ତୁ ଗ୍ରଂଥାଲଯଦ
 ନାଲ୍ଯୁ ଗୋଡ଼ଗଳିଲ୍ଲ ଲଭ୍ୟଏରୁବ ମାଣିତିଯନ୍ତୁ
 ପ୍ରମେତୀଶଲୁ ହେଚ୍ଛାଗି ବଳସଲାଗୁତ୍ତଦେ
 କଂପୁଣ୍ଡରାଗଳ ଅଳ୍ପିକେଶନ୍ ପୁନରାଵତ୍ତିତ
 କେଲସଗଳନ୍ତୁ ତୈପିସୁତ୍ତଦେ ମତ୍ତୁ ବଳକେଦାରରିଗେ
 ମତ୍ତୁ ଗ୍ରଂଥାଲଯଦ ସିବ୍ବୁଂଦିଗେ କାମିଦିକରିଗେ
 ମତ୍ତୁ ସମୟବନ୍ତୁ ଉଳ୍ଳିଶୁତ୍ତଦେ
 କଂପୁଣ୍ଡରାଗଳୁ
 ଜେଟା ସଂସ୍କରଣୀ ସାଧନବାଗି ମାତ୍ରବଲ୍ଲ,
 ମାଣିତି ସଂଗ୍ରହଣେ, ପ୍ରମେଶ ମତ୍ତୁ
 ମରୁପଦେଯବିକେ ସହ ବଳସଲାଗୁତ୍ତଦେ

1960 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್-ರಚಿತ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಿತ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಮರುಪಡೆಯುವಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳ ಬಳಕೆ ಪೂರಂಭವಾಯಿತು. ತರುವಾಯ, ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಓದಬಲ್ಲ ಡೇಟಾಬೇಸ್‌ಗಳ ರಚನೆಗೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾರಂಭಿಸಿದವು, 1970 ರ ದಶಕದ ಆರಂಭದ ವೇಳೆಗೆ, ಜ್ಯೋತಿಕ ಸಾರಾಂಶಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಅಮೂರ್ತಗಳು, ಸೂಚ್ಯಂಕ ಮೆಡಿಕಸ್ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಪ್ರಕಟಿತ ಸೂಚ್ಯಂಕ ಮತ್ತು ಅಮೂರ್ತ ಜನರ್ಲಾಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರಾಗ್ರಿಕಿಲ್ ಡೇಟಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಓದಬಹುದಾದ ಡೇಟಾಬೇಸ್‌ಗಳಾಗಿಯೂ ಲಭ್ಯಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಮರುಪಡೆಯುವಿಕೆ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಾತ್ರಾಗ್ರಿಕಿಲ್ ಮಾದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಚಂದಾದಾರರಾಗಲು ಪಾರಂಭಿಸಿದವು.

ఇంటిగ్రేషన్డ్ ప్యాకేజిన్సు	లైబ్రరి పరిజెయిసలాయితు.	1970	ర దళకదల్లి
గ్రంథాలయగళల్లి స్వాధీన, క్యాపులాగో, సీరియల్స్ నంతర విభజనము	పరిజెయిసలాయితు. పరిజెయిసలనే, స్వాధీన, క్యాపులాగో, సీరియల్స్ మత్తు లైబ్రరి		
OPAC నంతర	కాయాఫచరణగళన్ను		
గణశికరిసలు	మినికంప్యూటర్ గళన్ను	1970	ర దళకదల్లి
గ్రంథాలయగళల్లి బళసలాయితు.	మినికంప్యూటర్ గళన్ను		
1980 ర దళకద ఆరంభదల్లి లైబ్రరిగళిగి వెళ్ళదల్లి కాల గళ పరిజెయిమోందిగి ప్రవృత్తియన్ను హెచ్చిసితు. కళేద ఎరదు దళకగళు కంప్యూటర్ తంత్రజ్ఞానదల్లి అభూతపూర్వ బెళవణిగలన్ను కండివే.			
పరిణామవాగి, సంపన్మూలగళు మరుభవాగి	ఆగ్గుద ఈగ తలుపుత్తవే.	కంప్యూటింగ్ గ్రంథాలయగళిగి	కంప్యూటర్ లైబ్రరి
యాంత్రీకరణక్షాగి లభ్యవిరువ అధవా	వ్యాపక శ్రేణియల్లి ఆధవా నిదిష్ట-లుద్దేశద	త్రైణియల్లి ది-తేల్స్ సామాన్య సాపోవేర్ సాపోవేర్	
ప్యాకేజన్సు వివిధ జమివణికిగలన్ను కంప్యూటర్ గళన్ను	గ్రంథాలయగళల్లిన స్వయంచాలితగొళిసలు హెబ్బాగి బళసలాగుకిదే.	గ్రంథాలయగళల్లిన స్వయంచాలితగొళిసలు హెబ్బాగి బళసలాగుకిదే.	

ఈ మాడ్యూల్ లైబ్రరి యాంత్రీక్ తగోండ
వ్యాఖ్యాన, ఇతిహాస, అగ్రణీ మతు ఉద్దేశవన్న
ఒళగోండిదే. లైబ్రరి యాంత్రీక్ తగోండ
యోజనే, ఆంతరిక కాయాజచరణిగల
యాంత్రీక్ తగోండ అందరే క్యాటలగ్
మాడువుదు, OPAC, పరిజలనే.
స్వాధీనపదిసికొళ్పివికే, సరణి నియంత్రణ
ఇతాది. బార్స్ కోడ్ తంత్రజ్ఞాన మతు RFID
సవ ఈ మాడ్యూల్ నల్లి ఒళగోండిదే.

ಲ್ಯಾಬ್‌ರಿ ಆಟೋಮೇಷನ್‌ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು

ಆಕ್ಷವ್ಯಾದ್ಯೇ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಡಿಕ್ಸನರಿ (ಸಿಂಪ್ಲನ್ ಮತ್ತು
ಮೀನರ್, 1989) ಸ್ವಯಂಚಾಲನವನ್ನು "ವಿಸ್ತರಣೆಯ

ಮೂಲಕ ಉದ್ಯಮ ಅಥವಾ ವಿಜ್ಞಾನದ ಯಾವುದೇ ಶಾಖೆಗೆ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಅಳಿಕೆಗಳನ್ನು, ಮಾನವ ಶ್ರಮವನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಅಥವಾ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನಗಳ ಬಳಕೆ" ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತದೆ.

ALA గ్లాసరి ఆఫ్ లైబ్రరీ మత్తు
 ఇన్ఫోమేషన్ స్టేషన్ యాంత్రీక్ లగొండ
 "కాయాచజరణీయ కాయాచమతే,
 కాయాచజరణీయ సరణి అధవా స్టయం
 స్క్రియగోళిసువికే, స్టయం నియంత్రణ అధవా
 స్టయంచాలిత విధానగళ మూలక ప్రతీయీ"
 ఎందు వ్యాఖ్యానిసుత్తదే. ఆటోమేషన్
 ఎన్నువుదు కంప్యూటర్ అధవా ఇతర కామిచ
 ఉళ్తాయి సాధనగళంత స్టయంచాలిత డేటా
 సంస్కరణా సాధనగళ ఒళికెయన్న సూచిసుత్తదే.
 ఆదాగ్నో, 1936 రల్లి దివసో హాడచర్ అవరు
 మోదల బారిగె ఆటోమేషన్ ఎంబ
 పదవన్న పరిచయిసిదరు, కళీద ఐదు
 దశకగలింద లైబ్రరీ ఆటోమేషన్ ఎంబ
 పదవన్న సాహిత్యదళీ ఒళసలాగుతిదే.

ಎನ್ನೋ ಸೈಕ್ಲ್ಯೂಟೀಡಿಯಾ ಆಫ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಅಂದ್ ಇನ್‌ಪಾರ್ಮೇಚನ್‌ನ್ನು ಸೈನ್ಸ್‌ಸ್‌ (ಕೆಂಟ್, 1977) ಪ್ರಕಾರ
“ಲೈಬ್ರರಿ ಅಟ್ಲಾಮೇಚನ್” ಎನ್ನುವುದು
ಸ್ಥಾಧಿನವದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಕ್ಯಾಟಲಾಗ್ ಮತ್ತು
ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ
ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು
ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಮತ್ತು ಸೆಮಿಯಾಟೊಮ್ಯಾಟಿಕ್
ಡೇಟಾ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಯಂತ್ರಗಳ ಒಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ
ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸ್ವತಃ
ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳೊಂದಿಗೆ
ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ; ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಯಾಂತ್ರೀಕೃತಗೊಂಡ
ಮಾಹಿತಿ ಮರುಪಡೆಯುವಿಕೆ, ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ
ಸೂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಮೂರ್ತತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ

ಪರ್ಯಾ ವಿಶ್ವೇಷಣೆಯಂತಹ ಸಂಬಂಧಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ
ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಬಹುದು.

ଲୈବୁର ଆଜେମେହେନ୍ତୋ ଏନ୍ଦୁଷୁଦୁ ବିସିଟି
 ଟେଂଡର୍‌ଗଳୁ ମୁତ୍ତୁ ଲୈବୁରିଯାଲୀ ହସ୍ତଚାଲିତ
 ଘେବ୍ରେଯନ୍ତୁ ବଦଲିନଲୁ ବଳସୁପ ତଂତ୍ରଗଳିଗେ
 ଶାମାନ୍ତ ପଦବାଗିଦେ. "ଇଂଟିରେଣ୍ଟ୍‌ରେ ଲୈବୁରି
 ସିସ୍ଟମ୍" ଏଠବ ପଦବୁ ଗୁରୁତ୍ବାଲିଯଦ ଏଲାକ୍ଷା
 ମୂଲଭୂତ କାର୍ଯ୍ୟଗଳନ୍ତୁ ନିର୍ବିହିନ୍ତିରୁ
 ଶାମାନ୍ତ ଡେଟାବେସ୍ (ଦାଖିଲେଗଲୁ ମୁତ୍ତୁ
 ପୋଷକରିଗେ) ହଙ୍ଗିକେଯନ୍ତୁ ଶୂଜିଶୁତ୍ତଦେ.

ଲୈବ୍ରି ଆଟ୍ମୋମେଷନ୍ ଇତିହାସ

1930 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಕಾರ್ಡ್‌ನ
ಲುಪಕರಣಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಚಲನೆ
ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಳವಡಿಸಿದಾಗ
ಲ್ಯಾಬಿರಿ ಯಾಂತ್ರೀಕೃತಗೊಂಡ ಆರಂಭಿಕ ಕೆಲಸ
ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. 1930 ರ ದಶಕ ಮತ್ತು 1940
ರ ದಶಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಖಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಸಮರ
II ರ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಸಿಸ್ಟಮ್‌ಗಳ
ಪ್ರಗತಿಯು ನಿರ್ಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮತ್ತು
ಸಂವಹನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ
ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಯಾಂತ್ರೀಕರಣವು ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ.
ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಯಾಂತ್ರೀಕೃತಗೊಂಡ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ
ಹೆಸರುತ್ತ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

1946 ರಿಂದ 1947 ರವರೆಗೆ ಎರಡು ಮಹತ್ವದ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ENIAC I (ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ನ್ಯೂಮರಿಕಲ್ ಇಂಟಿಗ್ರೇಟೆಡ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಲ್ಕುಲೇಟರ್) ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಅನ್ನು ಪನಿಷ್ಟೇನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜಾನ್ ವೊಚ್ ಮತ್ತು ಜೆ. ಪ್ರೆಸ್ಪರ್ ಎಕ್ಸ್‌ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸುಮಾರು 18,000 ವ್ಯಾಕ್ಯಾಮ್ ಟ್ರಾಬ್ರೋಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮೂವತ್ತು ಟನ್‌ ಶ್ರೋವಿತ್ತು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡದ ಎರಡು ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್, EDVAC, ಎರಡು

ಪ್ರೋಗ್ರಾಂಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಸೂಚನೆಗಳ ಸೇಟೊಗಳ ನಡುವೆ ಬದಲಾಯಿಸಲು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

1947 ರಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ ಲ್ಯಾಂಬೋರೇಟರೀಸ್ ಟ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಟರ್‌ಗನ ಅವಿಷ್ಯಾರದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಕ್ಯೂಮ್ ಟ್ಯಾಬ್‌ಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಗತಿಯು ಸಂಭವಿಸಿತು. ಟ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಟರ್‌ಗಳು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿತು ಮತ್ತು ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೇಗ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು.

UNIVAC I (ಯುನಿವರ್ಸಲ್ ಆಂಟೋಮ್ಯಾಟಿಕ್ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್) ಟ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಮೊದಲ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಯಿತು ಮತ್ತು 1951 ರಿಂದ 1963 ರವರೆಗೆ US ಬ್ರಾಯೋ ಆಫ್ ದ ಸೆನ್ಸಿನ್‌ಲೈ ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳಾಗಿ ಆಪ್ರೇಟಿಂಗ್ ಸಿಸ್ಟಮ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರೋಗ್ರಾಮಿಂಗ್ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

1960 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಇಂಟೆಲ್‌ನ ರಾಬಟ್‌ನೇಯ್ ಮತ್ತು ಟೆಕ್ನಾಸ್ ಇನ್‌ಟ್ರಾಮೆಂಟ್‌ನ ಜ್ಯಾಕ್ ಕೆಬ್ರ್ ಇಂಟಿಗ್ರೇಟೆಡ್ ಸಕ್ರೋಂಟ್‌ನ ಆವಿಷ್ಯಾರವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸ್ತರುತ್ತಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಸಕ್ರೋಂಟ್‌ನ ಎಲ್ಲಾ ಫಟಕಗಳನ್ನು ಸಿಲಿಕಾನ್‌ನ ಒಂದೇ "ಚಿಪ್" ಮೇಲೆ ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೆಮಿಕಲ್ ಅಬ್‌ಸ್ಟ್ರಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಲೇಖನಗಳಾಗಿ 1961 ರಲ್ಲಿ HP ಲುಹ್‌ ಅವರಿಂದ “ಕೀವೆಡ್‌ ಇನ್ ಕಾಂಟೆಕ್ಸ್” (KWIC) ಎಂಬ ಯೋಸ್ ಇಂಡೆಸ್ಟ್ರಿಂಗ್ ತಂತ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ. ಕೀವೆಡ್‌ ಇಂಡೆಸ್ಟ್ರಿಂಗ್ ಹೊಸದಲ್ಲವಾದರೂ, ಇದು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗೆ ತುಂಬಾ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಅಗ್ರವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು

ಇದು ಬಹು ಪ್ರವೇಶ ಬೆಂದುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿತು.

1960 ರ ದಶಕದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲ್ಯಾಬರಿ ಆಫ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ (LoC) ಮೂಲಕ ಯಂತ್ರ ಓದಬಲ್ಲ ಕ್ಯಾಟಲಾಗ್ ಡಾಬಿಲೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಬಳಕೆ. 1965 ಮತ್ತು 1968 ರ ನಡುವೆ, LoC MARC I ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು, ನಂತರ ತ್ವರಿತವಾಗಿ MARC II. ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು 3-ಅಂಕಿಯ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ ಡಾಬಿಲೆಗಳನ್ನು "ಟ್ಯಾಗ್ ಮಾಡುವ" ಮಾರ್ಗವಾಗಿ MARC ಅನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

MARC II ಸ್ವರೂಪವು 1974 ರಲ್ಲಿ NISO (ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇನ್‌ಫ್ರಾಷನ್ ಸಾಂಡಾರ್ಡ್‌ನ ಆಗ್ನೇಸ್‌ಸೇಶನ್) ನಿಂದ ಸಂಯೋಜಿಸಲಾಗಿ ಮಾನದಂಡದ ಆಧಾರವಾಯಿತು. ಇದು ಗಮನಾರ್ಹ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಮಾನದಂಡಗಳ ಪ್ರಕಾರ ವಿವಿಧ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮೂಲಕ ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ ಡಾಬಿಲೆಯನ್ನು ಓದಬಹುದು ಮತ್ತು ವರ್ಗಾಯಿಸಬಹುದು.

ಅಪಾರನೇಟ್, 1969 ರಲ್ಲಿ ಡಿಫೇನ್ಸ್ ಅಡ್ವೆನ್ಸ್‌ಡಿ ರಿಸರ್ಚ್ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್‌ ಏಜೆನ್ಸಿ ಸಾಫ್ಟ್‌ಪ್ರಿಸಿದ ನೆಟ್‌ಕೋರ್ ಇ-ಮೇಲ್, ಟೆಲ್ಪ್ರೋ ಮತ್ತು FTP ಬಳಕೆಯನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಂದಿತು.

1970 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತ ಡೇಟಾಬೇಸ್‌ಗಳನ್ನು (ಡ್ಯಾಲಾಗ್‌ನಂತಹ) ಹುಡುಕಲು ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಬಳಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

1970 ರ ದಶಕದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ **BALLOTS** (ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳ ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ ಆಂಟೊಮೇಷನ್) ಮೊದಲನೆಯದು

ಮತ್ತು ನಂತರ RLIN (ರಿಸಚ್‌ ಲೈಬ್ರರೀಸ್ ಮಾಹಿತಿ ಸೆಟವ್‌) ಗೆ ಅಡಿಪಾಯವಾಯಿತು.

ಆನ್‌ಲೈನ್ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಸೆಂಟರ್ ತನ್ನ ಮೊದಲ ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಯಾಟಲಾಗ್ ಉದ್ಯಮವನ್ನು 1970ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿತು. ಈ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಯು ಸದಸ್ಯ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಸ್ಕರಣೆಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸಿತು.

ಅಪಾರನೇಚ್‌ನ ಉಪ-ನಿಪ್ಪತ್ತ MELVYL, ಕ್ಯಾಲಿಪ್ರೋನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಆನ್‌ಲೈನ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಮೇಶ ಕ್ಯಾಟಲಾಗ್, 1980 ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ. MELVYL ಅನ್ನು ಕ್ಯಾಲಿಪ್ರೋನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಾಂಪಸ್‌ಗಳು ಇನ್ನೂ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಸಂಯೋಜಿತ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಆಗಿ ಬಳಸುತ್ತವೆ.

1980 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳ ಗಾತ್ರವು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು, ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ವೇಗವಾದ ಚಿಪ್‌ಗಳು, ಹೆಚ್ಚಿರಿ �RAM ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಶೇವಿರಣಾ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು. 1980ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮೈಕ್ರೋಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳ ಬಳಕೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳು, ಶಾಲೆಗಳು, ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಚೇರಿಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು.

UNESCO 1980 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿಶರಣಾ ಕೇಂದ್ರದ ಮೂಲಕ ಮೈಕ್ರೋ CDS / ISIS ಅನ್ನು ವಿಶರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಮೈಕ್ರೋ CDS / ISIS ನ ಉಚಿತ ಲಭ್ಯತೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಅಳಿಕೆಶಾಗಳಿಗಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ, ಇದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಗ್ರಂಥಪಾಲಕರಿಗೆ ವರವಾಯಿತು.

ಹಲವಾರು ಸಂಯೋಜಿತ ಲೈಬ್ರರಿ ಪ್ರಾಕ್‌ಜ್‌ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ LibSys ಅನ್ನು 1980 ರ ದಶಕದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. 1980 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ, ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕಾಗಿ ಸ್ಟೇರೀಟೋಗಳು ಮತ್ತು ಡೇಟಾಬೇಸ್‌ಗಳಂತಹ ಹಲವಾರು ಇತರ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಗ್ರಂಥಪಾಲಕರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಯಿತು.

80 ರ ದಶಕದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ CD-ROM ಗಳ ಪರಿಚಯವು ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿತು. CD-ROM ಗಳು ಡೇಟಾಬೇಸ್‌ಗಳು, ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಾದವು, ಈ ಹಿಂದೆ ಮುದ್ರಣದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯವಿತ್ತು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

OCLC, DIALOG, ಮತ್ತು RLIN ನಂತರ "ಹೊರಗಿನ್" ಡೇಟಾಬೇಸ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಮುಂದುವರಿದವು, ಆದಾಗ್ಯೂ, 90 ರ ದಶಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆನ್‌ಲೈನ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಡೇಟಾಬೇಸ್‌ಗಳು CD-ROM ನಲ್ಲಿ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಯಿತು. ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ನಂತರ ವಿಧಾನ ಆಯ್ಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಲೈಬ್ರರಿ ಆಯ್ಲೆಮೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್‌ನೇಟ್ ಮತ್ತೊಂದು ಯುಗವನ್ನು ಮಟ್ಟಿಹಾಕಿತು. ಇ-ಮೇಲ್, ಎಫ್‌ಟಿಪಿ, ಟೆಲೋನೇಟ್, ಇಂಟರ್‌ನೇಟ್ ಮತ್ತು ಆನ್‌ಲೈನ್ ವಾಣಿಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳಿಗಾಗಿ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್‌ಗಳ ಬಳಕೆ ಬೆಳೆಯಿತು. 1993 ರಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ ವಲ್‌ಡ್ ವೈಡ್‌ ವೆಬ್ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿ ವಿಶರಣೆಯ ಅತ್ಯಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಯಿತು.

90 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜ್ಯೇರ್ ಮತ್ತು ಹಾಡ್‌ವೇರ್ ಸುಧಾರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಪರಿಣಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾದವು. ಹೆಚ್ಚು ಸುಧಾರಿತ ಸೀಲಿಕಾನ್ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಚಿಪ್‌ಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ, ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಶೇಖರಣಾ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ವೇಗದ, ಹೆಚ್ಚಿದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ದೂರಸಂಪರ್ಕ ಮಾರ್ಗಗಳು, ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೊಳಿಸುವ, ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ, ಕಳುಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಹಿಂಪಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಾಹಿತಿ ವಿಶರಣಾ ಸೇವೆಗಳು ಪ್ರವರ್ಥನಾನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಲೈಬ್ರರಿ ಆಟೋಮೇಷನ್‌ನ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶ

ಮಾಹಿತಿಯ ಫಾತೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಹಸ್ತಕಾಲಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನಗತ್ಯಗೊಳಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಗೊಕೀಕೃತ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಮರುಪಡೆಯುವಿಕೆ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮಾಹಿತಿಗೆ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಹೆಚ್ಚು ನಿಶಿರವಾದ ಮತ್ತು ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿರುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಮಾಹಿತಿಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ನಿರ್ವಹಣೆ ಸಾಧ್ಯ. ಲೈಬ್ರರಿ ದಿನಚರಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳ ಬಳಕೆಯು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರಣಗಳಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಪುನರಾವರ್ತಿತ, ಬೇಸರದ ಮತ್ತು ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಘೇರೆಗಳಲ್ಲಿನ ದಾಖಿಲೆಗಳ ನಿಶಿರವಾದ ನೇರೀಕರಣದ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ ದಾಖಿಲೆಯನ್ನು ಬಹು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯು ಶೈಕ್ಷಿಕೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.

ಡಾಕ್ಟರ್‌ಮೆಂಟ್ ಅನ್ನು ಆರ್‌ಎಸ್‌ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾದ ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ ದಾಖಿಲೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಅದರ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ನಂತರ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ತರುವಾಯ ಲೈಬ್ರರಿ OPAC, ಪರಿಚಲನೆ, ಬ್ಯಂಡಿಂಗ್, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಆಟೋಮೇಷನ್ ಬಹು ಬಳಕೆದಾರರಿಂದ ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ ದಾಖಿಲೆಗೆ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಅನುಮತಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಖೆಯ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯು ನಕಲಿ ಘೇರೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸದೆ ಅಥವಾ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡದೆಯೇ ಆದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ಬಳಕೆದಾರನು ಪ್ರಸ್ತುತವು ಸಾಲದ ಮೇಲೆ ಹೊರಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆಯೇ ಎಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.

ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಳವಡಿಕೆಯು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ದಕ್ಕಿತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಾರ್ಯಾನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸುಲಭತೆ, ನಿಶಿರತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಕಾರ್ಯಕರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಂಗಣಿಕ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಿರಿಯರು, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಆಸ್ತಕೆದಾಯಕ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜಕವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳತಾರೆ. ಹಲವಾರು ಲೈಬ್ರರಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳ ಬಳಕೆಯು ಪ್ರೇರಕ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

IT ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ವೃತ್ತಿಪರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಸ್ಥೇರಿಕಲ್ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಇದರಿಂದ ಅವರು ಬಳಕೆದಾರ-ಅಧಾರಿತ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು. ಇದು ಲೈಬ್ರರಿಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ಸೇವೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- Borgman, C. L. (1997). From acting Locally to thinking Globally: A Brief history of library Automation. *The Library Quarterly*, 67(3), 215–249.
<https://doi.org/10.1086/629950>
- Cibbarelli, P. (1999). Library automation: today's successes and concerns. *The Electronic Library*, 17(3), 155–157.
<https://doi.org/10.1108/02640479910329743>
- Saffady, W. (1989). Library Automation: An Overview. *Library Trends*, 37(3), 269–281.
<https://eric.ed.gov/?id=EJ399380>
- Seth, M., & Dalai, B. (1995). Library automation in India. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*, 15(3), 29–34.
<https://doi.org/10.14429/djlit.15.3.3187>

Climate Change and Sustainable Development: A Case Study of Karnataka, India

Dr. Rajesha M

Guest Lecture, Department of Geography, Govt First Grade College, Tiptur, Tumkur-District

Abstract:

This case study explores the intricate relationship between climate change and sustainable development in the Indian state of Karnataka. By examining current climate trends, environmental policies, and socio-economic factors, the study assesses the state's vulnerabilities to climate impacts and identifies key strategies for promoting sustainable development. Through a multidisciplinary approach encompassing environmental science, economics, and policy analysis, the research highlights both challenges and opportunities for Karnataka in mitigating climate change effects while fostering long-term economic growth and social equity. The findings underscore the importance of integrated planning and robust policy frameworks to achieve sustainable development goals amidst a changing climate.

Keywords: Climate change, Sustainable development, Karnataka, Agriculture, Adaptation, Mitigation.

Introduction

Climate change and sustainable development are interconnected issues that have significant implications for Karnataka, as well as the rest of the world. Karnataka, a state in southern India, faces various environmental challenges due to climate change, such as erratic rainfall patterns, rising temperatures, and increased frequency of extreme weather events like floods and droughts. These changes impact the state's agriculture,

water resources, biodiversity, and overall socio-economic development.

Agriculture

Karnataka's economy heavily relies on agriculture, which is vulnerable to climate change impacts. Erratic rainfall patterns and prolonged droughts can lead to crop failures, affecting the livelihoods of millions of farmers in the state. Sustainable agricultural practices, such as water-efficient irrigation techniques, crop

Please cite this article as: Rajesha, M. (2024). Climate Change and Sustainable Development: A Case Study of Karnataka, India. *SRUJANI: Indian Journal of Innovative Research and Development*, 3(3), 139–141

diversification, and the promotion of climate-resilient crops, are essential to mitigate these risks.

Water Resources

Karnataka faces water scarcity issues exacerbated by climate change. Decreasing rainfall and melting glaciers in the Western Ghats, a major source of water for the state, pose significant challenges for water availability. Sustainable management of water resources through rainwater harvesting, groundwater recharge, and efficient irrigation practices is crucial for ensuring water security in the state.

Biodiversity

Karnataka is renowned for its rich biodiversity, with diverse ecosystems ranging from forests to grasslands. Climate change threatens this biodiversity through habitat loss, species extinction, and altered ecosystem dynamics. Conservation efforts, including the protection of forests, restoration of degraded lands, and the establishment of wildlife corridors, are vital for preserving Karnataka's ecological heritage.

Energy

Transitioning to renewable energy sources such as solar and wind power is essential for mitigating greenhouse gas emissions and combating climate change. Karnataka has made significant strides in renewable energy generation, but there is still room for further expansion and integration of clean energy technologies into the state's energy infrastructure.

Urban Development

Rapid urbanization in cities like Bengaluru brings its own set of challenges related to climate change and sustainability. Issues such as air pollution, waste management, and urban heat island effect need to be addressed through sustainable urban planning, green infrastructure development, and adoption of clean technologies.

Policy Initiatives

The Government of Karnataka has taken various policy initiatives to address climate change and promote sustainable development. These include the Karnataka State Action Plan on Climate Change (SAPCC), which outlines strategies for climate adaptation and mitigation across different sectors, as well as schemes to incentivize renewable energy adoption and sustainable agriculture practices.

Conclusion

Climate change and fostering sustainable development in Karnataka requires a multi-faceted approach involving government action, private sector engagement, community participation, and international cooperation. By prioritizing environmental conservation, resource efficiency, and resilience-building measures, Karnataka can mitigate the impacts of climate change and ensure a sustainable future for its people and ecosystems.

References

- IPCC. (2001). *Climate Change 2001: Impacts, Adaptation, and Vulnerability, Summary For Policy Makers and Technical Summary of the Working Group II Report.* Intergovernmental Panel on Climate Change.
- IPCC. (2001). *Climate Change 2001: Mitigation, Summary for Policy Makers and Technical Summary of the Working Group III Report.* Intergovernmental Panel on Climate Change.
- Mills. (2005). Insurance in a climate of change. *Science*, 309, 1040– 1044.
- Nagendra Swamy R B. (2023). Climate Change and Sustainable Development With Reference to India. *International Journal of Research in Geography*, 9(1).
- Nautiyal, S. (2011). Macro to micro Viewpoint of climate change - Linking Karnataka to global issue. *Natural Resources*, 02(01), 22–27. <https://doi.org/10.4236/nr.2011.21004>
- Worrell, E. and Price, L. (2005). An integrated benchmarking and energy savings tool for the iron and steel industry. *Int. J. Green Energy*.

అజ్ఞంపుర జి సూరియవర తోటద మనే మత్తు శాప కాదంబరిగళల్లి దలితర బదుకిన చిత్రణ మత్తు దలితపర చింతనే

కరిబసవనగౌడ.జి¹ మత్తు డా. బి.ఎస్.సుదీప్²

¹సంఖోధనా విద్యార్థి, ²సహాయక ప్రాధ్యాపకరు

కన్నడ విభాగ, జెఎస్.ఎస్. కలా, వాణిజ్య మత్తు విజ్ఞాన కాలేజు, మృసారు.

Abstract:

అజ్ఞంపుర జి. సూరియవరు ప్రగతిలీల కాలఫాట్టిద ప్రముఖ లేఖకరల్లి ఒట్టరు. ఇవరు స్రుజనిలీల లేఖకరు కాగా అనుమాదకరు ఆగిద్దారే. సూరియవరు స్రుజనిలీల కృతిగళోందిగా అనుమాద కృతిగళన్న రచిసిద్దారే. ఇవరు కృతిగళల్లి దలిత మత్తు తోటిత వగ్గద బగీగే కళకళి మత్తు చింతనుగళన్న కాబిషుముదు. ఈ ఎరడు వస్తుగళన్న ప్రముఖవాగి ఆదరిసిద కృతిగళొందరే 'తోటద మనే' మత్తు 'శాప'. ఇవు స్వరజిత కాదంబరిగళాగివే. ఈ కాదంబరిగళల్లి ఎరడు తలేమారుగళన్న గురుతిసబిషుముదు. ఓందనేయదు యజమానశాహి మత్తు లొలిగమాన్య వ్యవస్థగే బద్దరాగి నడేయువుదు. ఎరడనేయదు యజమానశాహి మత్తు లొలిగమాన్య వ్యవస్థయన్న విరోధిసి స్వతంత్రవాద బద్దకన్న కట్టిశోభ్యవ యుజనాంగ. అల్లదే తోటణా మాధువరు యావాగలూ ప్రగతిపర చింతనుగళన్న విరోధిసి తావు ఆఱువ గ్రామవన్న యథాస్థితియల్లిడువ ప్రయత్నవన్న మాధువ మనస్థితియుళ్ళ మేల్గాద స్వరూపవన్న సూరియవరు ఈ కాదంబరిగళల్లి నిరూపిసిద్దారే.

Keywords: తోటదమనే, శాప, యజమాన శాహి, లొలిగమాన్య వ్యవస్థ, తోటణా మత్తు దౌజన్య, తీచ్ఛలి మత్తు ప్రగతిపర చింతనే.

పీఎస్

అజ్ఞంపుర జి. సూరియవరు కన్నడద ప్రసిద్ధ లేఖకరల్లొట్టిందు. ఇవరు కాదంబరిగళల్లి ఉత్సవితే మత్తు భావతీవ్రత ముఖ్యవాగి గోచరిసుత్తారే. ఇవరు సాహిత్యద వస్తు విషయిగళు జనసామాన్యర బదుకిన అంతరంగద తుటితగళన్న ఒళగోండిరువంతవు. ఆదరే కేలవోమ్మె సినిమియ భాషే హాగా అజ్ఞంపుర జి. సూరియవర తోటదమనే మత్తు శాప కాదంబరిగళల్లి దలితర బదుకిన చిత్రణ మత్తు దలితపర చింతనే.

రంజనీయ భాషే అల్లల్లి బజకేయాగువుదరింద కృతియ వస్తువిగూ వాస్తవ బదుకిగూ అంతరవిరువంతే భాసవాగుత్తదే. అల్లదే ఇదు ఓదుగ వగ్గవన్న హజ్మిసువ మనోఽజ్ఞియూ ఆగిరుత్తదే.

అజ్ఞంపుర జి. సూరియవర తోటదమనే మత్తు శాప ఈ ఎరడు కాదంబరిగళు

Please cite this article as: కరిబసవనగౌడ. జి మత్తు బి.ఎస్.సుదీప్. (2024). అజ్ఞంపుర జి సూరియవర తోటద మనే మత్తు శాప కాదంబరిగళల్లి దలితర బదుకిన చిత్రణ మత్తు దలితపర చింతనే. స్రుజని: ఇండియన్ జనసల్ ఆఫ్ ఇన్డోప్రోటో రీసచోర్స్ అండ్ డెవెలప్మెంట్, 3(3), 142-149

ಯಜಮಾನಿಕೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಯ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಜಮೀನ್‌ನ್ನಾರಿಕೆಯನ್ನು ಏರೋಡಿಸ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೂರಿಯವರು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಶೋಟದಮನೆ ಕಾದಂಬರಿಯು 1994ರಲ್ಲಿ ಗಜಾನನ ಪ್ರಕಾಶನದಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ೧೧೪ ಪುಟಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದರೆ ಚಿಕ್ಕೀರಯ್ಯ,-ಹನುಮಕ್ಕೆ-ತಿಮ್ಮಿವ್ವ ಕರಿಯ-ರಾಮು-ಜ್ಯಾಲಿ/ರಂಗೇಗೌಡ-ಗಯ್ಯಾಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತಿಮ್ಮಿಗೌಡ-ಗೋವಿಂದ, ರುದ್ರಯ್ಯ, ರಂಗ/ಕಡಾಣಕೆಲ್ಲಕ್ಕೆ, ಮಲ್ಲಣ್ಣಿ ಮುಂತಾದವು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ದಲಿತ ರೈತನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ದುರಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಮೀನ್‌ನಾರ ಹಾಗೂ ಆತನ ದರ್ಪ ಮತ್ತು ದೊಜನ್‌ನ್ನಾದಿಂದ ಕೆಳವರ್ಗದ ಸ್ತೋಯರನ್ನು ದುರ್ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಿಕ್ಕೀರಯ್ಯ ತನಗಿದ್ದ ಒಂದುವರೆ ಎಕರೆ ಪಿತ್ರಾಜ್ಞಿತ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಾವಿಯನ್ನು ಶೋಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನೀರು ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ನಿರಾಸೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ನೀರೊಂದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕೂಡಾ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬದಲಾಗಬಹುದು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತಾನೂ ಸ್ಥಿತಿವಂತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದಿಂದ ಬೋಳು ತಲೆಯಂತಾಗಿದ್ದ ಕಾದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನು ಬೇಳಿದು ಧಾನ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು ಕುಂತಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿ, ನೀರಿನ ಸೆಲೆ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ,

ಭೂಮಿತಾಯಿ ಹಚ್ಚ ಹಸಿರು ಸೀರೆಯುಷ್ಟು ಕೃತಾರ್ಥಜಾದಂತೆ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

ಉತ್ಸಾಹಿ ಚಿಕ್ಕೀರಯ್ಯ ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಸಾಲ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಬಾವಿ ಶೋಟಿಸಿ ಆಯಿಲ್‌ಎಂಜಿನ್ ತಂದು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಎಂಜಿನ್ ಕಾಲಾನಂತರ ಸ್ಥಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಂಗೇಗೌಡನ ಬಳಿ ಸಾಲ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. “ಮಳೆಯು ರೈತನೊಂದಿಗೆ ಜೂಜಾಟವಾಡುತ್ತದೆ” ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆ ಬಾರದೆ ಬೇಳೆಯೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕೀರಯ್ಯ ಬೇಳೆದ ಬೇಳೆಯೆಲ್ಲಾ ರಂಗೇಗೌಡರ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಸಾಲ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸದಿದ್ದರೆ ದೀಸೆಲ್ ಎಂಜಿನ್‌ನ್ನು ಜಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಾಗ ತಿಮ್ಮಿವ್ವ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂಗಾರದ ಒಡವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಜ್ಜಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ತಿಮ್ಮಿವ್ವನ ಗಂಡ ಕೋಪಗೊಂಡು ಬ್ಯಾಂಕಿನವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿ ತವರಿನಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಿವ್ವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಅಳಿಯ ಒಡವೆಗಳಿಗೂಂಟ್ರ ತಿಮ್ಮಿವ್ವ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕೀರಯ್ಯನನ್ನು ಶೋಟಣಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭಾಗವಾದ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರಿಂದ ಶೋಟಣಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಚಿಕ್ಕೀರಯ್ಯನ ಮನೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀನಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ.

ತಿಮ್ಮಿವ್ವ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಗೌಡರ ಗೋದಾಮಿನಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಸುಲಿಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ರಂಗೇಗೌಡನ ಕಾಮದಕಳ್ಳು ತಿಮ್ಮಿವ್ವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ಕಲ್ಲವ್ವನ ಮೂಲಕ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಾಚಾರವೆಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು

ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ “ಪಾಪಿ ಮುಂಡೇ ಮಗ್ನಿ ನನ್ನ ಮಾನ ಕಳ್ಳೆಲ್ಲೋ! ಯಾವ ಮಕ ಇಟ್ಟೊಂಡು ಇದನ್ನ ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಿ? ನಿನ್ನ ಸುಮ್ಮು ಬಿಡಾಕಲ್ಲ, ಉರಿಗೆಲ್ಲಾ ಯೋಳ್ಣೀನಾ, ಮೋಲೀಸ್ಮೋರಿಗೆ ತಿಳಿ ನಿಂಗೆ ನೇಣಾಕಿಸ್ತೀನಿ” ಎಂದು ಕೂಗಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಶೀಲದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೆಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ತಮ್ಮ ಕರಿಯ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ತೋಟದ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಗೌಡ ತನ್ನ ಮನೆಯ ನಾಯಿಯನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಭೂ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಿಯ ದಾಳಿಗೆ ಕರಿಯ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎರಡು ಕೊಲೆ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕಲು ಗೌಡ ತನ್ನ ಆಪ್ತನಾದ ರುದ್ರಯನ ಕೈಯಿಂದ ಏದುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕೀರಯ್ಯನ ಜೀಬಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಮು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ‘ನಾಯಿ ಕಡಿದು ಸಾವು’ ಶಿರೋನಾಮೆಯಲ್ಲಿ “ಹೆಬ್ಬಾರಿಗೆ ಸಮೀಪದ ಕೊಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕೀರಯ್ಯನ ಮಗ ಎಂದು ಹೇಳಲಾದ ಕರಿಯ ಎಂಬ ಬಾಲಕನನ್ನು ಬಲಿತ ನಾಯಿಯೊಂದು ಕಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪದ ಗಾಯಗಳಾಗಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೃತಪಟ್ಟು² ಎಂದು ಸುಧ್ಯಾಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಸಾವಿನಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿ ಚಿಕ್ಕೀರಯ್ಯ ತನ್ನ ದುರಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ತನ್ನ ಉಳಿದ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ, ಹೆಂಡತಿಗೂ ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿಸಿ ತಾನೂ ಸಾಯಬೇಕು ಎನ್ನುವಪ್ಪರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ಆಗಬಹುದಾದ ಅನಾಹುತವನ್ನು ರಾಮು ತಪ್ಪಿಸಿದ. ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ದುರಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ರಾಮುವಿಗೆ ತನ್ನ ತಂಗಿ ಕಾಣಿಯಾದ ವಿಚಾರ ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಧಾರು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಮುವಿನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ರಂಗೇಗೌಡನಿಗೆ ಅಳುಕುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಯಾವುದೇ

ಪ್ರತಿಫಲ ದೊರೆಯದೆ ಇದ್ದಾಗ ಸಕಾರವು ‘ಜ್ಯೋಲಿ’ ಎಂಬ ಗುಪ್ತದಳದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಯನ್ನು ಕೊಲೆ ಪತ್ತೆಗಾಗಿ ನೇಮಿಸುತ್ತದೆ. ಜ್ಯೋಲಿ ಒಬ್ಬ ನ್ಯಾಂ ಮಾರುವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗಲೂ ರಂಗೇಗೌಡನ ಕಾಮಹಿಪಾಸುತನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕೊಲೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಡಿಟೆಕ್ಟಿವ್ ತಂತ್ರವನ್ನು ಲೇಖಿಕರು ನೂತನವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಗೌಡನ ಖೂಬಾರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ರಾಮು ಹೊಲವನ್ನು ಮಾರಿ ಚಿಕ್ಕೀರಯ್ಯ ಮಾಡಿದ ಸಾಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೀರಿಸಿ ಮನೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶೀಕ್ಷಣಿ, ಸಂಘಟನೆ, ಹೋರಾಟ ಈ ಮೂರರಿಂದ ಯಾವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ರಾಮು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಬದಲಾವಣೆ. ದಲಿತ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾದ ಸವಲತ್ತುಗಳಾಗಿ ನಿರಂತರ ಹೋರಾಟದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಉರಿನ ಪ್ರಮುಖ ಮಲ್ಲಣಿನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಉರಿನ ಯುವಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿ ರೈತ ಸಂಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಸಂಘದ ಉದ್ಘಾಟನೆ ಮಾಡಿಸಿದ. “ಒಂದೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ತನ್ನದೆ ಆದ ಬೈಲಾ ತಯಾರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹದಿನಾರರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೆದರ ಬಿಸಿ ರಕ್ತದ ಯುವಕರನ್ನು ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮಲ್ಲಣಿನನ್ನೇ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ದುಮಾಡಿ, ತಿಮ್ಮೀಗೌಡನ ಮಗ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದರು. ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ವೃದ್ಧರನ್ನು ಹೊಷಕ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ರಾಮು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯನಾಗಿ ಉಳಿದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ”³

ಹೀಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಒಂದು ಕಡೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ರೈತನ ಬದುಕನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ ಜೊತೆಗೆ ಪತ್ತೆದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೊಸ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ರೈತ ಪಡುವ ಬವಣ, ಶೋಷಣೆಗಳ ಚಿತ್ರಣ,

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಜನಪದರು ಇರಿಸಿರುವ ನಂಬಿಕೆ, ಕಟ್ಟಿರುವ ಗಾದೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಈ ಶ್ರೀ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

‘ಶಾಪ’

ಅಜ್ಞಂಪುರ ಜಿ ಸೂರಿಯವರ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವರಚಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ‘ಶಾಪ’. ಈ ಶ್ರೀ 1990ರಲ್ಲಿ ಹೇಮಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನದಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಒಟ್ಟು 153 ಪುಟಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳೆಂದರೆ ಸುಭಾಯ-ಗೌರಮ್ಮ-ಚಂದ್ರಿ, ಭ್ಯಾರ-ಲಚ್ಚಿ, ಉಗ್ರಪ್ಪ, ಮಾರಣ್ಣ ವಿದ್ಯಾವಂತ, ಹೊನ್ನೂರಪ್ಪ, ತಿಮ್ಮ, ರಂಗ, ಪುಟ್ಟ-ನಿಂಗಿ ಮುಂತಾದವು.

ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಕಳ್ಳತನದ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಭ್ಯಾರ ಮತ್ತಿತರರು ರಾತ್ರಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಭಾಯರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಕದಿಯಲು ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಭ್ಯಾರ ತೆಂಗಿನ ಮರವನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಇತರರು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಸುಲಿದು ಸಾಗಿಸುವ ಹೊಂಚಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸುಭಾಯ ಮತ್ತು ಉಗ್ರಪ್ಪ ಟಾಚ್‌ ಬಿಟ್ಟು ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಭಾಯ ಹಾರಿಸಿದ ಗುಂಡು ಭ್ಯಾರನ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಕಾಯಿ ಸುಲಿಯಲು ನೆಟ್ಟಿದ್ದ ದಸಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನೊಂದಿಗಿದ್ದ ಮತ್ತಿಬ್ರು ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುಭಾಯ ಮತ್ತು ಉಗ್ರಪ್ಪನೊಂದಿಗೆ “ಕ್ಷಮಿ ನಮ್ಮಪ್ಪಾ! ತೆಪ್ಪಾಯ್ತು! ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇವೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಾಯಿಸ್ತೇಡಿ, ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯ, ಇನ್ನೊಂದಪ ಕಳ್ಳನ ಮಾಡಕಿಲ್ಲ, ನಾವು ಬಡವ್ತ ಬುದ್ದಿ, ಬಿನೋ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲ ತೆಪ್ಪ ಮಾಡಿಟ್ಟಿ ನಾವ್ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಂದಿಗು, ನಮ್ಮೆಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳ ಪರದೇಶಿ ಆಗ್ನಾವೆ ನನ್ನಪ್ಪ”⁴ ಎಂದು ಅಲವತ್ತುಕೊಂಡಾಗ ಉಗ್ರಪ್ಪ ಭ್ಯಾರ ಸತ್ತ ಸುಧ್ವಿಯನ್ನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಲಚ್ಚಿಗೆ

ಶ್ರೀಸಿ, ಆಕೇನ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡೋ ಕೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮದು. ಅಲ್ಲದೆ ಬೆಳಗಾಗೋದೊಳ್ಳೆ ಈ ಹೆಣ ಸುದಬೇಕು ನೀವೇನಾದರೂ ಕೇರಿ ತಲೆ ತಿರುಕರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ತಲೆ ಹಾರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಬೆದರಿಸಿ ಭ್ಯಾರನ ಹೆಣವನ್ನು ಸುಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಭ್ಯಾರನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮನಸ್ಕದೆ ಬಂದರೆ ಧನ-ದವಸ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಸಿವು ಮತ್ತು ಅತಿಯಾಸೆಯಿಂದ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವುದು ಸಹజ. ಇಲ್ಲಿ ಭ್ಯಾರನಿಗೆ ಯಾವ ಅನಿವಾರ್ಯವಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹಸಿವಿನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹದ್ದೆ ಪ್ರಸಂಗ ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಒಡಲಾಳ ಮತ್ತು ಕುಂ. ಏರಭದ್ರಪ್ಪನವರ ದೇವರ ಹೆಣ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

‘ಶಾಪ’ ಕಾದಂಬರಿ ಶೋಷಣೆಯ ಹಲವಾರು ಮುಖಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಬೋಗದ ವಸ್ತುವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಪರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ಬಹುಪತ್ವತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಟ್ಟಿಗೆಯೆಂಬಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಿರೇ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಗೌರಮ್ಮನಿಗೆ “ರಾಯರು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಾಗಿನ ಪ್ರಸಂಗದ ಜಿತ್ತೆ ಕಳ್ಳಿದ್ದರು ಬಂದು, ಸುಭೂರಾಯರು ಜಮೀನಾಡೆಂದು, ಮೋದಲನೇ ಹೆಂಡತಿ ತೀರಿಕೊಂಡಳಿಂದು, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಆತನ ಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು ತಾನು ಮಹಾರಾಜೆಯಂತಿರ ಬಹುದೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಎತ್ತರದ ನಿಲುವಿನ ಎಳ್ಳೆಗಂಪು ಬಣ್ಣಿದ ರಾಯರ ಒಳಪು ಕಣ್ಣಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದವು, ಗಂಭೀರ ಮುಖಮುದ್ರೆಯ ರಾಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಳಿ ಧೋತ್ರ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೇ ಬಿಳಿಯ ರೇಷ್ಟೆಯ ಉತ್ತರಿ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಾತಕಗಳು ಕೂಡಿ

ಬಂದರೂ ವಯಸ್ಸಿಗಳು ಕೊಡುವಂತಿರಲ್ಲಿಲ. ತಂದೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಗಂಡಿಗೆ ಮಗಳ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡಿಗಿ! ತನ್ನ ಇಷ್ಟಗಳನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳುವಂತಿರಲ್ಲಿ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೆರೆ ಸಂಬಂಧ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭೀತಿ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ತವರುಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಗಂಡನ ಮನೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ರಾಯರ ಪ್ರಲಾಪದ ಕಡೆಗಳನ್ನು ಅವರಿವರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಳು”⁵

ಹೀಗೆ ವೈಶಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಾಂಪ್ರಾದಯಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಕೀರ್ತಿ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಅಂಶಗಳಾಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದೆ ಹೊರತು ಹೆಚ್ಚಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗೌಣವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆಯಂಬುದನ್ನು ಗೌರಮ್ಮನ ಮದುವೆ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಪರುಷ ಪ್ರಥಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪರುಷ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಸರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಉರ ಗೌಡನೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವೇ? ಅಧಿಕಾರ, ದರ್ಜ, ಆಳು, ಕಾಳುಗಳು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಲೇಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಗೌಡ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯಿದ್ದರೂ ಬೇರೆಯವರ ಹೆಂಡತಿಯರನ್ನು ವ್ಯಾಪೋಹಿಸುವುದು ಆತನ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಸರಿಯಿನಿಸಿತ್ತೂ ಖನೋ? ಉರಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿರಹಿತರ, ವಿಧವೆಯವರ, ಅನಾಥ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾನೇ ಗಂಜನಾಗಿ, ಯಜಮಾನನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಲೇಖಿಕರು ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಗಂಡ ಸತ್ತವರ ಉಬ್ಬ ತಗ್ಗಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿ ಅವರ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಾರಸುದಾರನಾಗಿದ್ದುದು ಉಂಟು. ರಾಯರ ಇಂಥ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮೂರ್ಚದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು ದೇಶ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಮೇಲೆ ಹುಲಿ ಇಲಿಯಾಗಿ, ಇಲಿ ಹುಲಿಯಾಯಿತು. ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೇರೊಂದು ರೀತಿ ಪಳಗಿಸಿಕೊಂಡು ನುಸುಗುನ್ನು

ಕಾಯಿಯಂತ ಅಪ್ಪು ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು”⁶

ಶೋಷಣೆಯಂಬುದು ಜನರ ದೈವ, ಧರ್ಮ, ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವಂತದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಳುವ ವರ್ಗ ತಮ್ಮ ಹಿತಾಸ್ತೀಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯೋಜಿಸಿದರೆ, ಮರೋಹಿತವರ್ಗ ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಿಡಿಯೇರುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ದಲಿತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೇ ಬೇಕು. ಮೇಲ್ಗಢದವರು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿರುವವನು ಉಗ್ರಪ್ರ. ಈ ಉಗ್ರಪ್ರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಲೇಖಿಕರು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಉಗ್ರಪ್ರ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಕಿರಾಳಮ್ಮನ ಪೂಜಾರಿ. ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಪೂಜಾರಿಕೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗಿ ಬಂದದ್ದು. ಉಗ್ರಪ್ರನಾದು ಎಂಧವರ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥಾ ಆಕಾರ. ದಪ್ಪತಲೆ, ಬಾಬಾಗಳಿಗಿದ್ದಂತೆ ನಿಗಿರಿ ನಿಂತ ಎರಡಂಗುಲ ಉದ್ದದ ತಲೆಗೂಡಲು, ದಪ್ಪ ಹುಬ್ಬ, ಸದಾ ಕೆಂಪಗಿರುವ ದಪ್ಪ ಕಣ್ಣಗಳು, ಪುಟ್ಟಾಲಿನಂತೆ ಉದಿಕೊಂಡ ದುಂಡು ಮುಖಿ, ಮೊಂಡುಮೂಗು, ಸದಾ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯಿಂದ ಕೇಚಾದ ಹಲ್ಲು, ದಪ್ಪನೆಯ ಕಪ್ಪು ತುಟಿಗಳು, ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಮೇರಿದ ಮೈ ನಡುವೆ ಚಿಕ್ಕ ಗುಡಾಳ ಸ್ಯಾಜಿನ ಹೊಟ್ಟೆ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹೂತು ಹೊಗಿರುವಂಥ ಕತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಸಿದ ಕಾಲರಿಲ್ಲದ ಷರಟು, ಪಂಚೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಕಲಿಯುಗ ದೈತ್ಯ, ಸ್ವಭಾವವೂ ಅಷ್ಟೇ”⁷

ದೇವರು-ದೈವತ್ತದ ಕಲ್ಲನೆ ಬಂದಾಗ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಂಬಿಕೆ, ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಉರ ಬೇಳೆಯುತ್ತಾ ಹೊದಂತೆ ಕೋಮಿಗೊಂಡು, ಬೀರಿಗೊಂಡು ದೇವರುಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅದರಲ್ಲಿನ್ನಿಂದ ಈಶ್ವರ ದೇವರಗುಡಿ. ಅದರ

ಮೂಜಾರಿ ವ್ಯಧಿ. ಹೆಗಲ ಮೇಲಿದ್ದ ತುಂಬಿದ ಬಿಂದಿಗೆ ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅದು ಆಕ್ಸಿಕ್ಸೆಕ್ವಾಗಿ ಜಾರಿ ಶಿವಲಿಂಗದ ಅಂಚಿಗೆ ಬಿಡ್ಡ ಶಿವಲಿಂಗ ಭಿನ್ನವಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಮೂಜೆಯೂ ನಿಂತುಹೋಗಿತ್ತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಶಿವಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗೆ ಮುಂದಾದಾಗ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ಟೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಅದು ಮತಾಂಥತೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪರಿಹರಿಸಲಾರದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರ ಹಿನ್ನಲೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. “ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನ ಕಾರ್ಯ ಸುಲಭವಲ್ಲ ಅದೇನಿದ್ದರೂ ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಹಾಗಣಪತಿ, ಮಣ್ಣಾಹನನಂದಿ, ಪಂಚ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶ, ಅಷ್ಟಾದಿಕ್ಕಾಲಕ, ನವಗ್ರಹಮೂರ್ಚಿ ಮುಂತಾದ ಮೂರಿಗಳನ್ನೇಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸೋದಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರಿದ್ದಾರೆ? ಇವನ್ನೇಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಕಲಿತವನು ನಾನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಆಗ್ರಹ ಪಟ್ಟ ನನಗೆ ಸೇರಬೇಕು”⁹ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಕೆ ಎನ್ನಬುದು ಹೇಗೆ ರಕ್ತಗತವಾದ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆನ್ನುಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೊನ್ನಾರಪ್ಪ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಲೇ ಉರಿನ ಹಿರೀಕರಿಗೆ ತನ್ನ ನಿವೇದನೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. “ನೋಂದವರ ಶಾಪ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ. ಒಂದ್ ಮಾತು ನೆನಪಿಟ್ಟೋಣಿ, ಮನುಷ್ಯ ಕೋಲ್ಬಲ್ಲಿ ಹೊಡದ್ದೆ ಸದ್ಯಾಯ್ತದೆ. ದೇವರು ಹೊಡೆಯೋ ಕೋಲ್ಬಲ್ಲಿ ಸದ್ಯೇ ಬರಾಕಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಜೂರಾಗಿ ಹೋಗ್ತಾವೆ ಅಷ್ಟೆ ಆ ರುಚಿ ಅನುಭಾಸಿದ ಮ್ಯಾಕೆ ಯಾರಿಗಾದ್ದೂ ನದರಾಗೋದು”⁹ ಹೊನ್ನಾರಪ್ಪನ ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ ಮಾತುಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಜಡ್ಟು ಹಿಡಿದ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮಬುದಿಲ್ಲ.

ದೇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಯಾರು ಮಾಡಿದರೇನು ಎಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟಿತರೇ ಎನ್ನಬುದು ನಿಲುವು ಹೊನ್ನಾರಪ್ಪನು. ಆ ನಿಲುವು ಹೀಗಿದೆ. “ನೀವೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡನ್ನು, ಶಿವಲಿಂಗ ಒಡಚ್ಯತೆ ನಿಜ ಅವನ್ನು ಕೇಳೋಕೆ ಯಾರಾದ್ದೇನು? ಹೊಸದು ಮಾಡ್ನೋಕೆ ಯಾರಾದ್ದೇನು? ನಟ್ಟು ಮೂರೆ ಮಾಡೋಕೆ ಯಾರನ್ನಾರ್ಕೆ ಕೇಳ್ಣೀಕು? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದೇ ಪಂಗಡದ ಐದಾರು ಹೋಮಿನವರೆಪ್ಪು ಹೊಡೆದಾಟಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೀರಲ್ಲಾ ನಿಮಗೆ ಬುದ್ದಿ ಇತೆ? ಅಮ್ಮ ಯಾರೋ ಯೋಳಾರೇ? ಅಲ್ಲಾ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆನು ಈ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಬರವೇ ಈ ಕಟ್ಟಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜಾತಿಗಳ ಬಲ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಬದಲು ಶಾಲೆಯನ್ನು, ಆಸ್ತ್ರೀಯನ್ನೋ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದು ನಿಜವಾದ ದೇವಸ್ಥಾನ ನಾನು ಬತ್ತಿಂದಿನ”¹⁰ ಎಂದವನೆ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಬಿಗೊದಿದ್ದ ವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರೊಂದಿಗೆ ಬಿರಬಿರನೇ ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟು ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ನಿಲುವುಗಳು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿದ್ಯಾವಂತ ಯುವಕರು ಯುವ ಸಮಾಜದ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ದಲಿತಜನಾಂಗದ ಉದ್ದಾರಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಬೇಕಾದ, ವೃಕ್ಷತಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಯುವಕರಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಣಿನು ಒಬ್ಬ. ಅವನ ತಂದೆ ಅದೇ ಉರಿನವನೆ ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರೆ ಬಂದರೂ ಪುರಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಆ ಉರು ಬಿಟ್ಟು ಪಕ್ಕದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯದ ಹೊಸ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡಿದ್ದ. ಚುರುಕು ಬುದ್ದಿಯವನಾದ ಅವನು ಸಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳ ಕಡೆ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟು ಗಾಂಧಿ ತಗ್ಗಿಗಳನ್ನು ಮೇಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿದು ‘ಹೊನ್ನಾರಪ್ಪನವರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸದಸ್ಯನಾದ. ಇದು ದಲಿತ ಜನಾಂಗದ ಬದುಕಿಗೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಸೂತ್ತವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರ ಇರುವುದು ಹಣಗಳಿಸಲು

ಅಲ್ಲ ಅದು ನಂಬಿದ ಜನರಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶಪ್ರಳ್ಳಯ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾರ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾರ ತನ್ನ ಕೇರಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಬಿಡಿಂ ಮುಂತಾದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೇರಿಗೆ ಅಗಶ್ವಾದ ಬಾವಿಯನ್ನು, ಶಿಶುವಿಹಾರವನ್ನೂ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿಸಿದ. ಮಾರನ ಆಗಮನದಿಂದ ಹಟ್ಟಿ ದಿನಕ್ಕೂಂದು ರೀತಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉಗ್ರಪ್ರವಾಣಿಸಾದ ಮಟ್ಟ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಮೇಲಾಳ್ಳಿಯ ಒಬ್ಬ ಮಥಾರಿ, ಅವನೋಮೈ ಹರಿಜನರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ತೋಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಲಜ್ಜಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಾರನೂ ಅವಳ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಟ್ಟನನ್ನು ಸೌದೆಯಿಂದ ಧಳಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸೇರಿತು. ಲಜ್ಜಿಯನ್ನು ಕರೆದ ಉಗ್ರಪ್ರವಾಣಿ ಮಾರಪ್ರವಾಣಿ ಪಂಚಾಯಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದರೂ, ಆಕೆ ನಡೆದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪಂಚಾಯಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಉಗ್ರಪ್ರವಾಣಿಕೆಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಉರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸಗಳು ಆಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಗಮಿಸುವಂತಾಯಿತು ಸುಭಾಯರು ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ತಾವೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬಾವಿ ಕಂಟಾಕ್ಸನ್ನು ಉಗ್ರಪ್ರವಾಣಿಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬಿಡಿಂ ಅವರ ಬಳಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮತಾರೆ. ಉರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆಂದಾಗ ಮಾರ ಉರಿನ್ನು ಸ್ವಚ್ಚಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಂದಾದ. ತಮ್ಮೊಡನೆ ಮೇಲಾಳ್ಳಿಯವರೂ ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಇಸಬೇಕೆಂದಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಿಡಿಂರವರು ಮತ್ತೇನೂ ಹೇಳಲಾರದೇ ಒಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾರ ತನ್ನ ದಲಿತ ಜನಾಂಗದ ಮೇಲ ಮೇಲಾಳ್ಳಿಯವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ

ವಿರೋಧಿಸಿದ. ತಮ್ಮ ಕುತಂತ್ರಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮಾರ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯಾಗಿ ನಿಂತಾಗ ರಾಯರಿಗೆ ಮಾರನ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದರೆ ಬೆಂಬಲವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗೌಡರಿಗೆ “ಕಳ್ಳನ ಮನಸ್ಸು ಹುಳ್ಳಳಗೆ” ಎಂಬಂತೆ.

ಮಾರ ತನ್ನ ಕುಲಭಾಂಧವರಿಗೆ ಬೇಸಾಯದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದ. ಮುದಿ ಪರದೇಶಿಗಳಿಗೆ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ವೇತನಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿಸಿದ, ರೈತರಿಗೆ ಸಹಕಾರ ಸಂಖಾರಿದ ಬೆಳೆ ಸಾಲಕ್ಕೆ ವೃವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಸಿದ. ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಮಾರ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಅಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ದುಃಖಿತನಾದ ಕಾಳನನ್ನು ಸಂತೋಷಿಸಿ ಮಾರ ಹಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ತೋಣಿದಮನೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಮಣ್ಣ, ಜ್ಯಾಲಿ, ಶಾಪ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾಳ, ಮಾರಣ್ಣ ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಈ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಮಾನ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರ ಬದುಕಿನ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅಸ್ವಲ್ಯಾತ್ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜಕ್ಕಂಟಿದ ಶಾಪ. ಇಲ್ಲಿ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರು ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಂಡು ಸಿದಿದುನಿಂತಾಗ ಮಾತ್ರ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ದೊರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಹೊರತು, ಇದು ಯಾವುದೇ ಕಾಯ್ದು-ಕಾನೂನುಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಭಾಷಣಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯಾಯದ ದ್ಷಾನಿಯೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು ಮತ್ತು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಕೆಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ, ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸು ದಲಿತರಿಗಾಗಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಅಜ್ಞಂಪರ ಜಿ. ಸೂರಿ. (1994). ತೋಟದ ಮನೆ. ಪುಟ. 36
2. ಅದೇ. ಪುಟ. 48
3. ಅದೇ. ಪುಟ. 71
4. ಅಜ್ಞಂಪರ ಜಿ. ಸೂರಿ. (1990). ಶಾಪ. ಪು. 11
5. ಅದೇ. ಪುಟ. 51
6. ಅದೇ. ಪುಟ. 52
7. ಅದೇ. ಪುಟ. 16
8. ಅದೇ. ಪುಟ. 100
9. ಅದೇ. ಪುಟ. 100
10. ಅದೇ. ಪುಟ. 101

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಅಜ್ಞಂಪರ ಜಿ. ಸೂರಿ. (1994). ತೋಟದ ಮನೆ ಗಜಾನನ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಅಜ್ಞಂಪರ ಜಿ. ಸೂರಿ. (1990). ಶಾಪ. ಹೇಮಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ.

ಮೆಣಸಿನಡು ಗ್ರಾಮದ ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯ ಸುಂದರ ಕೇಶವ ಶಿಲ್ಪ

ವೆಂಕಟೇಶ ಹೆಚ್¹ ಮತ್ತು ಮೋಹನ ಸರ್ವಾಮಂಗಳ²

¹ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ²ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು,

ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕ್ತನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಶಂಕರಪುಟ್ಟ

Abstract:

ಚಿತ್ರದುಗ್ರಾಂತಿಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಗ್ಯತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ಕಾಯ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಮತ್ತು ಜಯಂತಿಗಳಾದ ಮೌರ್ಯ ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಾತವಾಹನರ ಕಾಲದ ನಾಣ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಅವಶೇಷಗಳು ಹಾಗೂ ರೋಮನ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಾದ ಆಗ್ಸ್ಯೂಸ್ ಮತ್ತು ಟ್ಯೂಳಿರಿಯಸಾರ ಕಾಲದ ನಾಣ್ಯಗಳು ದೊರೆತಿದ್ದ ಇವು ಶಾತವಾಹನರ ಆಳ್ಕಾಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶ ವಿಶೇಷಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಮುಯೂರವರ್ಮನ ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಅವನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದನ್ನಲಾದ ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿಯ ತಟಕ ಕದಂಬರ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಈಗಲೂ ಸದ್ಯಧಾರಿತವಾಗಿರುವ ಚಿತ್ರದುಗ್ರಾಂತಿಕ ವಿಳಂಬಿತ ಕೋಟಿ ಪಾಠೀಯಗಾರರ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮಧ್ಯ, ಶೈಲ್ಯದ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿ ಗತ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸಾರುವ ಸ್ಥಾರಕವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮೆಣಸಿನಡು ಗ್ರಾಮದ ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯ ಸುಂದರ ಕೇಶವ ಶಿಲ್ಪ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ಕನಾರಟಕ ಇತಿಹಾಸ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಹೊಯ್ಸಳರು, ಮೆಣಸಿನಡು ಗ್ರಾಮ, ಕೇಶವ ಶಿಲ್ಪ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಚಿತ್ರದುಗ್ರಾಂತಿಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆರು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಹೊಸದುಗ್ರಾಂತಿಕ ತಾಲೂಕಾರ್ಕಿನ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ಸಹ ಪ್ರಾಗ್ಯತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ಕಾಯ ಕಾಲದವರೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹೊಯ್ಸಳರ ಆಳ್ಕಾಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ನೀರ್ಗುಂದ, ಬಾಗಾರು, ಮೆಣಸಿನಡು, ಜಾನಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಹೆಗ್ಗರೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯು

ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಈಗಲೂ ಸುಷಿಫಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೊಯ್ಸಳರ ದೇವಾಲಯಗಳಿಂದ ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ.

ಹೊಸದುಗ್ರಾಂತಿಕ ತಾಲೂಕಾರ್ಕಿನ ಮೆಣಸಿನಡು ಗ್ರಾಮವು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಕೆಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಜ್ಯೇಂಧ್ರಿಯಗಳು, ಏರಗಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸನವೂ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಈ ಅವಶೇಷಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಶಾಸನವು ಮತ್ತು ಒಂದು ವಿಶ್ವ

Please cite this article as: ವೆಂಕಟೇಶ ಹೆಚ್ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾಮಂಗಳ. (2024). ಮೆಣಸಿನಡು ಗ್ರಾಮದ ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯ ಸುಂದರ ಕೇಶವ ಶಿಲ್ಪ. ಸ್ರುಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ವೆಸ್ಟಿಗೇಶನ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್ಮೆಂಟ್, 3(3), 150–155

ಶ್ರೀಲಘ್ವ ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲಫಟ್ಟಿದವಾಗಿವೆ. ಮೇಣಿಸಿನಡುವಿನ ಶಾಸನವನ್ನು ಬಿ.ಎಲ್ ರೈಸೋರವರು ಎಫಿಗ್ರಫಿಯ ಕನಾಕಟಿಕ ಸಂಪುಟ-11(ಚಿತ್ರದುಗ್ರಾಂತಿ)ರಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಶಾಸನ ಪಾಠದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ.ಶ.1310ರ ಮುಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದ್ದಾಗಿದೆ. ಮುಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳನ ಮಹಾಸಾಮಂತಾಧಿಪತಿಯಾದ ಚಚ್ಯೇಯನಾಯಕನು ನೀರ್ಯಂದ ನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನು ಪಾಂಡ್ಯರ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸ್ಯೇನ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದೇವಾಲಯಗಳ ದುರಸ್ತಿಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸುಂಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮೇಣಿಸಿನಡು ಗ್ರಾಮವು ಸಹ ನೀರ್ಯಂದ ನಾಡಿಗೆ ಸೇರಿತ್ತೆಂಬುದು ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಸ್ವಾಷಧಾರಿಯಾಗಿ ನಾಡಿನ ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸನವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿರುವುದು ಈ ಗ್ರಾಮವು ಹೊಯ್ಸಳರ ಆಳ್ಜಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ನೀರ್ಯಂದ ನಾಡಿನ ಬಂದು ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಾಮವೂ ಆಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ವಿಷ್ಣು ಶ್ರೀಲಘ್ವ ಸಹ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿಯೂ ಈ ಗ್ರಾಮ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಶ್ರಿಮಂತಿರ ದೇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯವನು. ಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ, ವಿಷ್ಣು ರಕ್ಷಕ, ಶಿವ ಲಯಕರ್ತ. ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಶಿವ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದರೆ, ವಿಷ್ಣುವು ಜಗತ್ತಿನ ರಕ್ಷಕಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವನು. ವಿಷ್ಣುವು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹಳೆಯ ವೈದಿಕ ದೇವರು. ಅವನು ಎಲ್ಲಾ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಸೂರ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಶಕಪಾಳೀಯ ಪ್ರಕಾರ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಅಗ್ನಿಯ ಮಿಂಚು ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಎಂಬ ಮೂರು ರೂಪಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರ ಜೀರ್ಣಸೇಭಾರವರ ಪ್ರಕಾರ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೂರು

ಹಂತಗಳು ಬೆಂಕಿ, ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ಸೌರಬೆಳಕನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಸೂರ್ಯೋಽಧಯ, ಸೂರ್ಯನ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.¹ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನಾರಾಯಣನಾಗಿ ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾಸುವಾರ ಮತ್ತು ಇತರ ನಿಗದಿತ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಸೂರ್ಯನ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಪು ಸೂರ್ಯ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಿಗ್ನೇದದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರಾಚೀನ’ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂಂದು ಬಳಿ ‘ರಕ್ಷಕ’ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇತರೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೂರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.²

ಮರಾಠ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಧನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದೂ ಶ್ರಿಮಂತಿರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋಚ್ಛೇದ್ಜ ರಕ್ಷಕ ದೇವರಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದೂ ದೇವತೆಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಘ್ವಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮೂರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಈ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು. ಉಪಮರಾಠಾಗಳು ಕೂಡ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾರಮ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಮರಾಠಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಮರಾಠ, ವಾಯು ಮರಾಠ, ಮತ್ತೆ ಮರಾಠ, ನರಸಿಂಹ ಮರಾಠ, ಭಾಗವತ ಮರಾಠ, ಹರಿವಂಶ ಮರಾಠ ಮತ್ತು ಕಲ್ಮಿ ಮರಾಠಾಗಳು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಮರಾಠವು ಕಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮಾ ಲಾಙಾಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಇದು ವಿಮಲ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ

¹ ಗೋಪಿನಾಥರಾವ್ ಟಿ.ಎ, (2021). ಎಲೆಮೆಂಟ್ ಆಫ್
ಹಿಂದೂ ಐಕ್ಯವೊಗ್ರಾಂತಿ ಸಂ-1.ಭಾಗ-1, ಪುಟ. 73,74

² ಅದೇ. ಪುಟ.74

ಮರಾಠಿಗಳು ದಂತಕಥಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿವಿಧ ಅವಶಾರ ರೂಪಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹೇಣೆದುಹೊಂಡಿವೆ. ಕೆಲವು ಕಥಗಳು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರತಿಮಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ.³ ಆಗಮಗಳಾದ ವೈಖಾನಸಾಗಮ, ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಾಷಾಯರ ತಂತ್ರಸಾರವು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರತಿಮಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪಾಂಚರಾತ್ರಗಮವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಪಂಥವಾಗಿದೆ.⁴

ಹೊಯ್ದಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಮತದ ಆಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಕೆಲವು ಕಾಲ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೊಯ್ದಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಷ್ಣು ದೇವಾಲಯಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಡವು. ಅವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಚರಾತ್ರಗಮದ ಪ್ರಕಾರ ಮೂರ್ಜ ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯಲೋಡಿದವು. ಪಾಂಚರಾತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಭರ್ಗ್ಯಾಹದ ಮೂಲಬೇರವಲ್ಲದೇ ಅಜಾರ್ಜೇರ, ಉತ್ಪವಬೇರ, ಸ್ವಪನಬೇರ ಮತ್ತು ಬಲಿಬೇರಗಳಿಂಬ ಐದು ಮೂರ್ತಿಗಳು ನೆಲೆಗೊಂಡವು. ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಆಗಮವು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚತುರ್ವಿಂತತ್ವ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಹೊಯ್ದಿ ದೇವಾಲಯಗಳ ಹೊರಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವಿಂತತ್ವ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಗಳ ಉಬ್ಬತ್ತಿಲ್ಲಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ‘ದಶಾವಶಾರಾಗಳ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಹೊಯ್ದಿರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವೆಡ ಕಾಣಬಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದಿರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೇಶವ, ನಾರಾಯಣ, ಜನಾರ್ಥನ, ವಾಸುದೇವ

ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳ ಜೊತೆಗೆ ರಾಮ, ಶೃಷ್ಟಿ, ನರಸಿಂಹ ಇತ್ಯಾದಿ ದೇವರುಗಳನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.⁵ ರಾಮಾನುಜಾಯರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಾದರು. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೇಶವನ ಆರಾಧನೆಗೆ ತೊಡಗಿದರು. ಹೊಯ್ದಿರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇಶವನನ್ನು ರಾಜಮರುಷನಂತೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಕರಕುಂಡಲಗಳು, ಪದಕದ ಹಾರ, ಉರಹಾರ, ಉದ್ದವಾದ ವೈಜಯಂತಿ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿದೆ ಸುಂದರವಾದ ಮೇವಿಲೆಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದಿರ ಕಾಲದ ಕೇಶವ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದು ಹಲವೆಡೆ ಇದನ್ನು ‘ಚನ್ನಕೇಶವ’, ‘ಸೌಮ್ಯಕೇಶವ’, ‘ಪ್ರಸನ್ನಕೇಶವ’ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕೇಶವನ ಇಂಥ ಸುಂದರವಾದ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಬೇಲೂರು, ಹೆರಗು, ನಾಗಮಂಗಲ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಶಾಂತಿಗ್ರಾಮ, ಅಂಗಡಿ, ಮರಳೆ, ಮೊಸಳೆ, ನಾಗಲಾಪುರ, ಅರಳೆಗುಪ್ಪೆ ಮುಂತಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.⁶

ಅಹಿಭೂದನ್ಯ ಸಂಹಿತೆ ಪರವಾಸುದೇವನಿಂದ ಕೇಶವ, ನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಾಧವ ಎಂಬ ಮೂರು ಇತರೆ ದೇವತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.⁷ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿ ಕೇಶವ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಎರಡು ಸಲ ಬಂದಿದೆ.⁸ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚತುರ್ವಿಂತತ್ವ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಸ್ವರೂಪವೇ ಕೇಶವ. ವಿಷ್ಣುವು ಕೇಶಿ ಎಂಬ ರಕ್ಷಸನನ್ನು ವಧಿಸಿ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದನು. ಜನರಿಗೆ ಕೇಶಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದ್ದರಿಂದ

⁵ ವಸಂತಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೆ. (ಶೇ.), ಗೋಪಾಲರಾವ್ ಎಚ್.ಎಸ್ (ಸಂ.). (2019) ಹೊಯ್ದಿ ಶಿಲ್ಪಕಲ. ಪುಟ. 93

⁶ ಅದೇ. ಪುಟ. 93,94

⁷ ಗೋಪಿನಾಥರಾವ್ ಟಿ.ಎ. (2021). ಮಾರ್ಪೋಂಕ್ತ. ಪುಟ. 234

⁸ ಪದ್ಮಜಾ ದೇಸಾಯಿ, ಮಾರ್ಪೋಂಕ್ತ. ಪುಟ. 210

³ ಪದ್ಮಜಾ ದೇಸಾಯಿ. ಹಂಪಿ ಪರಿಸರದ ವೈಷ್ಣವ ಶಿಲ್ಪಗಳ ಪುಟ. 118

⁴ ಗೋಪಿನಾಥರಾವ್ ಟಿ.ಎ. (2021). ಮಾರ್ಪೋಂಕ್ತ. ಪುಟ. 77

ವಿಷ್ಣುವು 'ಕೇಶವ'ನೆಂದೂ, 'ಕೇಶವ ಕ್ಲೀಶನಾಶಾಯ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಯಾಡಿಯೂ ಪ್ರಚುರವಾಯಿತು. 'ಕೇಶ' ಎಂದರೆ ಮಂಡಿ, ಹೊದಲು ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದ್ದು, ಕೃಷ್ಣನ ಶಿರದಲ್ಲಿನ 'ಮಂಡಿ'ಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು 'ಕೇಶವ' ಎಂದೂ ಕರೆದಂತಿದೆ. 'ಕ' ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದೂ, 'ಕಶ' ಎಂದರೆ ಈಶ್ವರನೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ಶಿವ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿನ ಒಡೆಯನಾದ 'ಜಗದೀಶ್ವರ'ನೆಂಬ ಅರ್ಥದಿಂದಲೂ ಕೇಶವ ಪದವನ್ನು ಅರ್ಥಸ್ತುತಾರೆ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ವ್ಯಾಹಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೌದಲನೆಯ ರೂಪವಾದ ಕೇಶವನಲ್ಲಿ ಪರವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿರುವ ಷಟ್ಕಣ್ಣಶೈಲ್ಯವು ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕೇಶವನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸತ್ತೊಡಗಿದರು. ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೇಶವನ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.⁹ ಚಿತ್ರದುಗ್ರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕೇಶವ ಶೀಲಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು, ಕೇಶವನನ್ನು ಜನ್ಮನ್ನಕೇಶವನೆಂದು ಕರೆದು ಹಲವಾರು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಶೀಲಗಳಿಂದ ತೀಳಿಯುವ ಸಂಗಠಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಶೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಳಿಸಿನಡು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕೇಶವನ ಮೂರ್ತಿಶೀಲವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಚಿತ್ರದುಗ್ರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸದುಗ್ರ ತಾಲೂಕಿನ ಮೇಳಿಸಿನಡು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿಂತ ಸುಂದರವಾದ ಕೇಶವನ ಮೂರ್ತಿಶೀಲವಿದೆ. ಶಾಸನವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಈ ಶೀಲವು ಈ ಗ್ರಾಮದ ಕರೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅವಶೇಷಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶೀಲವು ಸುಮಾರು ಐದು ಅಡಿ ಎತ್ತರ, ಒಂದೂರೆ ಅಡಿ ಅಗಲವಿದೆ. ಈ ಶೀಲವನ್ನು

ಹೊಯ್ಸಳರು ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಶೀಲಗಳ ರಚನೆಗೆ ಬಳಸಿದ ಶಿಲೆಯಾದ ಹಸಿರು ಮಿಶ್ರಿತ ಬೂದುಬಣ್ಣದ ಬಳಪಡ(ಹೊಯ್ಸಳೋಸಿಸ್ಟ್) ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಶೀಲಕ್ಕೆ ಬಳಸಿರುವ ಶಿಲೆ, ಶೀಲದ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಶಾಸನದ ಆಧಾರ ಮೇಲೆ ಈ ಶೀಲವು ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯ ಮತ್ತು ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದ ಶೀಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಶೀಲವು ಅಶ್ವಿಂತ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದು, ಅಶ್ವಿಂತ ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ನವರಾದ ಕೆತ್ತನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇದು ಹೊಯ್ಸಳ ಶೀಲಕ್ಕಲೆಯ ಕಲಾಪ್ರೌಢಿಮೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಮೇಳಿಸಿನಡುವಿನ ಸುಂದರವಾದ ಕೇಶವ ಮೂರ್ತಿಯ ಪದ್ಮಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿರಪಾದ ಸಮಸ್ಥಾನಿಕ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿರುವನು. ಸುಂದರ, ಸೌಮ್ಯ, ಪ್ರಸನ್ನವದನ ಮುಖಿಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು. ಮುಖಿದಲ್ಲಿನ ಓರೆಕಣ್ಣಗಳು, ಕಣ್ಣಿನ ಉಬ್ಬಗಳು, ತುಟಿಗಳು ಕಿರುನಗೆಯನ್ನು ಸೂಸುವವಂತಿರುವುದು. ನೀಳವಾದ ಮೂಗು, ಕಿರುದಾದ ಗಲ್ಲ, ಉದ್ದವಾದ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಗಲವಾದ ಭುಜವನ್ನು, ನೀಳವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು. ಪುಷ್ಟಿದಿಂದಿರುವ ನಿತಂಬ ಮತ್ತು ನೀಳವಾದ ಶೈಲಿಗಳ ರಚನೆಯು, ತಾಳಮಾನವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ ವದನನನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೇಶವ ಚತುಭುಜನಾಗಿದ್ದು, ಮೇಲಿನ ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಶೇಳಗಳನ್ನು ಪಕ್ಷಪಾಗಿದ್ದರೂ ಪದ್ಮ ಮತ್ತು ಗದೆಯ ಶೇಳವು ಭಾಗಗಳು ಕಾಣುವಂತಿರುವುದರಿಂದ, ಶೇಳಗಿನ ಬಲಗ್ರೇಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಮವನ್ನು ಮತ್ತು ವಡಗ್ರೇಯಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವನು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮಣಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೇಶವನ ಶಿರದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಪುಟಪಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಮೇಳಿಸರ, ಮಣಿಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಕರಕುಂಡಲಗಳಿವೆ. ಭುಜದಲ್ಲಿ ಭುಜಕೀರ್ತಿಗಳು, ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಯೂರಗಳು, ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ದಪ್ಪವಾದ ಎರಡೆರಡು ಶೈಲಿಗಳು, ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಂಠಸರ,

⁹ ವಸಂತಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೆ. (ಲೇ), ಗೋಪಾಲರಾಜ್ ಎಚ್.ಎಸ್ (ಸಂ.). (2019) ಮಾರ್ಚ್‌ಕ್ರಿ. ಪುಟ. 39

ಪದಕರಹಾರ, ಮಣಿಹಾರ, ಯಚ್ಚೋಪವೀತ, ಉದರಬಂಧ, ಪದಕಗಳಿಂದ ಕೊಡಿದ ನಡುಪಟ್ಟಿ, ಮಣಿಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ವಸ್ತುವು, ಉದ್ದವಾದ ವೈಜಯಂತಿಮಾಲೆ, ಕಾಲ್ಜಲ್ಲಿ ದಪ್ಪದಾದ ಕಾಲ್ಜಡಗಗಳು, ಪಾದಸರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನು. ಶಿಲ್ಪಿಯು ಅಶ್ವಂತ ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯತೆಯಿಂದ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಆಭರಣಗಳ ಕತ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ಶಿಲ್ಪದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಲಬದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದೇವಿಯು ದ್ವಿಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಿಕ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿರುವಳು. ದ್ವಿಭುಜೆಯಾದ ಶ್ರೀದೇವಿಯು ಬಲಗೃಹಯಲ್ಲಿ ಕಮಲವನ್ನು, ಎಡಗೃಹಯಲ್ಲಿ ಕಳತವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವಳು. ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ಭೂದೇವಿಯು ದ್ವಿಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಿಕ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿರುವಳು. ದ್ವಿಭುಜೆಯಾಗಿದ್ದು ಬಲಗೃಹಯಲ್ಲಿ ಘಲವನ್ನು, ಎಡಗೃಹಯಲ್ಲಿ ಪಾಶವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವಳು. ಶ್ರೀದೇವಿ ಮತ್ತು ಭೂದೇವಿ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪಗಳಿಗೂ ಸರ್ವಾಭರಣಗಳ ಅಲಂಕಾರವಿದೆ. ಈ ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಕತ್ತನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ, ಮಣಿ ಮುತ್ತಗಳು, ಲಂಬ ರೇಖೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಶಂಖ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಮಷ್ಟಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲಾದ, ಕೇರಿಕೆಯಾಗಿವಿರುವ ಸುಂದರ ಪ್ರಭಾವಳಿಯು ಇದೆ. ಶಿಲ್ಪಿಯು ಈ ಶಿಲ್ಪದ ಪ್ರತೀಕ ಭಾಗವನ್ನು, ಅಸ್ತಗಳ ಪ್ರತೀಕ ಭಾಗವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ. ಈ ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಕತ್ತನೆಗಳು, ಮಣಿ ಮುತ್ತಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಶಿಲ್ಪದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿರುವುದು ಹೊಯ್ಸಿದೆ. ಈ ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಾಪ್ರಾದಿಮೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ತಾಳಮಾನ ಪ್ರಮಾಣಾಬದ್ದವಾಗಿರುವ ಈ ಶಿಲ್ಪವು ರೂಪಮಂಡಣದ ಶಿಲ್ಪ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಕ್ಷೇಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಅಸ್ತಗಳ ಕ್ರಮದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿನ ವಿವರಗಳ ಆಧಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಶಿಲ್ಪವು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಕೇಶವ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು

ಹೇಳಬಹುದು. ಶಿಲ್ಪದ ರಚನೆಗೆ ಬಳಸಿರುವ ಶಿಲ್ಪಿಯು ಮಿಶ್ರಿತ ಬೂದುಬಣ್ಣದ ಬಳಪಡ(ಹೆಣ್ಣೆರೋಸಿಸ್) ಶಿಲ್ಪಿಯಾಗಿರುವುದು, ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಂತ ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ವಿಾದ ಕತ್ತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು. ಅಲಂಕೃತವಾದ ಆಭರಣಗಳ ರಚನೆ, ಶಿಲ್ಪಿಯು ಆಯುಧಗಳಿಗೂ ಮುತ್ತಿನ ಹಿಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಅಂದವಾಗಿಸಿರುವುದಲ್ಲಿದೆ ಆಯುಧಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು, ಸೂಕ್ತ ಕತ್ತನೆಯಿರುವ ಕಿರೀಟಮಕುಟ, ಕಿರೀಟಮಕುಟಕ್ಕೆ ಆಭರಣಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿರುವುದು, ಕಿರೀಟಮಕುಟವೇ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸಬಹುದಿರುವ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಮುಖ, ನೀಳವಾದ ದೇಹದ ರಚನೆ, ಕ್ಯು ಮತ್ತು ಕಾಲ್ಜಲ್ಲಿನ ಬೆರಳುಗಳು ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು, ಉಗುರುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಮರಗಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಶಂಖ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಪ್ರಭಾವಳಿ ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿನ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೊಯ್ಸಿ ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ಶೈಲಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿದ್ದು, ಈ ಕೇಶವನ ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪವು ಹೊಯ್ಸಿರ ರಚನೆಯೇ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶಿಲ್ಪದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಿ ಶಿಲ್ಪಕಲಾಶೈಲಿಯು ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಜನರು ಕೇಶವನನ್ನು ಅಶ್ವಂತ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯತ್ತದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ರೈಸ್.ಬಿ.ಎಲ್. (ಸಂ.). (1903). ಎಫ್‌ಗ್ರಾಫಿಯ ಕನಾರ್ಟಿಕ ಸಂಪುಟ-11 (ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ), ಮೈಸೂರು ಗೌವನ್ಯಾಸೆಂಟ್ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಪ್ರೈಸ್.
- ರೈಸ್.ಬಿ.ಎಲ್. (ಸಂ.). (1904). ಎಫ್‌ಗ್ರಾಫಿಯ ಕನಾರ್ಟಿಕ ಸಂಪುಟ-12 (ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ). ಮೈಸೂರು ಗೌವನ್ಯಾಸೆಂಟ್ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಪ್ರೈಸ್.
- ವಸಂತಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೆ. (ಲೇ), ಗೋಪಾಲರಾವ್ ಎಚ್.ಎಸ್ (ಸಂ.). (2019). ಹೊಯ್ಸಿ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಕನಾರ್ಟಿಕ ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ.

- ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್.ಸಾ.ಕೃ. (2013).
ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪ ನೆಲೆ-ಹಿನ್ನೆಲೆ. ಸುರಹೂ
ಪ್ರಕಾಶನ.
- Gopinatha Rao. T.A, (2021).
Elements of Hindu Iconography
vol-1 part-1, Mothilal Banarasidas
Publishing House.
- Ramachandra Rao.S. K. (1991).
Pratima Kosha Volume-2,
Kalpatharu Research Academy.

ಅನುಭಂಗ 1
ಧಾರ್ಯಾಚಿತ್ರಗಳು

ಚಿತ್ರ 1: ಮೆಣಸಿನಡು ಹೊಯ್ದಳ ಶಾಸನ

ಚಿತ್ರ 2: ಹೊಯ್ದಳರ ಕೇಶವ ಮೂರ್ತಿ,
ಮೆಣಸಿನಡು

ಚಿತ್ರ 3: ಸಂರಕ್ಷಿತ ಕೇಶವಮೂರ್ತಿ, ಮೆಣಸಿನಡು

భారతద బుడకట్టు సముదాయగళ బదుకు మత్తు సపాలుగళు

శ్రీనివాస టి. కె

సహాయక ప్రాధ్యాపకు, సమాజతాన్త విభాగ, సకారి ప్రథమ దజ్ఞ కాలేజు
పరశురామపుర, జిల్లాకు, జిత్తుదుగ్ జిల్లా

Abstract:

యావుదో దేశ అధవా ప్రాంత్యదల్లి ఆది కాలదిందలూ వాసిసుత్తిరువ మూల జనవగ్గగణాన్ను సూజిసలు బభసువ పదవో 'ఆదివాసి అధవా బుడకట్టు సముదాయ': ఇవరన్న ఆంగ్బాషేయల్లి "Tribes", "Tribals" ఎందు కేమువరు. భారతదల్లి 1928ర స్టేమన్ కేమైషన్ మత్తు 1935ర స్క్యూల్టెన్ట్ కాలిదెయ ప్రకార ఇవరన్న �Scheduled Tribes or Listed Tribes ఎందు గురుతిసలాగిదే. కానొనిన ఒస్ట్రేలీయల్లి సంవిధానద 342ర విధి ప్రకార భారతద రాష్ట్రపతియింద ఘోషిసల్పట్టు పట్టిమాడిద జనవగ్గగణగే పరితిష్ట పంగడ అధవా బుడకట్టుగళు ఎందు శ్రేడ్జ్లులు 8రల్లి సేరిసలాగిదే. ప్రస్తుత లేఖనదల్లి భారతద బుడకట్టు సముదాయగళ బదుకు మత్తు సపాలుగళన్న కురితు వివరిసలాగిదే.

Keywords: ఆదివాసి, బుడకట్టు సముదాయ, పరితిష్ట వగ్గగణ, బదుకు మత్తు సపాలుగణ.

ఫీరికే

2011 ర జనగణతియంతే భారతాద్యాంత ఒట్టు 705 ఆదివాసి సమూహగళన్న పట్టి మాడలాగిదే. ఇవరన్న వ్యవసాయి, ఆదివాసి, మూలనివాసి, అరణ్యవాసి ముంతాద హసరినింద కేరియువరు. ఇవరన్న హబిట్స్ రిస్ మత్తు ఎల్లిన్ ఎబో రీజనల్స్ (మూలనివాసిగళు), హట్టున్ త్రిమేటివ్ ట్రైబ్స్, జి.ఎస్.ఫ్యార్మ్ హిందుళిద హిందుగలు (Backward Hindus) దాస్ & దాస్ ముఖ్యిద జనవగ్గ (Submerged Humanity), తక్కర్ బాపా ఆదిప్రజా,

ఎ.ఎల్.ఓ దేశీయ జనవగ్గ (Indigeneous People) గాంధీజి 'గిరిజన' టిగె బేరే-బేరే హసరుగళింద కేరదిద్దారే.

ఆదివాసి అధవా బుడకట్టుగళ పరిజయ

భారతద ఇంపిరియల్ గెజెట్సన ప్రకార ఒందే రీతియ హసరు, భాష, సంస్కృతి, నెలియల్లి వాసిసుత్తిరువ బభపంగడద వ్యవస్థగే బద్దవాగిరువ కుటుంబగళ సమూహవే ఆదివాసి సముదాయవాగిదే. ఇవరు ఒందు సామాన్య భూ ప్రదేశదల్లి వాసిసుత్తిద్దు, వితీష్ హసరుగళింద గురుతిసికొండిద్దు, సామాన్య

Please cite this article as: శ్రీనివాస టి.కె. (2024). భారతద బుడకట్టు సముదాయగళ బదుకు మత్తు సపాలుగళు. స్రుజని: ఇండియన్ జనవగ్గ ఆధ్యాత్మిక రిసచ్యూఫ్ అండ్ర్ డెవెలప్మెంట్, 3(3), 156-160

ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ, ಪೂರ್ವಜರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನುಟ್ಟಿರುವ, ರಕ್ತಸಂಬಂಧಗಳ ಬಂಧುತ್ವದ ಬಾಂಧವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಸಾಂಪಾದ್ರಾಯಿಕ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ರಾಜಕೀಯ ಸಮೂಹಗಳಾಗಿವೆ.

ಭಾರತಾದ್ಯಂತ 2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಅಂಕ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು 10,42,81,034 ಅಂದರೆ 8.08% ಇದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ 9,38,19,162 ಜನರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದರೆ, 1,04,61,872 ಜನರು ನಗರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಲಿಂಗ ಪ್ರಮಾಣ 1000 ಮರುಷರಿಗೆ 990 ಮಹಿಳೆರಿದ್ದು. ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಿಲ್ಲರನೇಲ್ವಳಗೊಂಡಂತೆ 17.7% ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಮೇರಾಲಯದಲ್ಲಿ 2.5% ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಅವರ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣ 59% ಇದ್ದು, ಕನಾರಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಸೋ.ಟಿ. ಸಮುದಾಯವು ಬಳಾರಿ, ರಾಯಚೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇವರ ಪ್ರಮಾಣ 6.95% ರಷ್ಟಿದೆ.

ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಭೋಗೋಳಿಕ ಹಂಚಿಕೆ ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಭೋಗೋಳಿಕ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. 1. ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯ 2. ಮಧ್ಯ ವಲಯ 3. ದಕ್ಷಿಣ ವಲಯ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ಕಾಶ್ಮೀರ, ಪಂಜಾਬ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಅಸ್ಸಾಂ, ಬಿಹಾರ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಾರೋ, ಖಾಸಿ, ನಾಗಾ, ಮಿರಿ, ಗುರುಂಗ, ಲಿಂಬು, ರಘೂ, ಕಚರಿ, ಅರೋರ, ಅಕಾ, ಬಿರ್ಮೋರ ಮುಂತಾದವರು ಸರಳ ಕೃಷಿ, ಬೇಟೆ, ಅರಣ್ಯ

ಬೇಸಾಯ ಮುಂತಾದ ಕಸಬುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಬದುಕು ದೂಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಧ್ಯವಲಯದ ಪ್ರಾರ್ಥಗಳಾದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಒರಿಸ್ಸಾ, ಕನಾರಾಟಕದ ಉತ್ತರಭಾಗ, ಜಾರ್ವಿಸಂಡ್ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಭಿಲ್ಲರು, ಸಂತಾಲ, ಮುಂಡಾ, ಗೊಂಡ, ಬಿರೋರ, ಭೂಮಿಜ್, ಗಡಬಿ, ಜುವಾಂಗ, ಕಂದ, ಹೋರ, ಖಾರಿಯಾ, ಓರಾನ್, ಕೋಯಾ, ಸವರ, ಜ್ಯೋ ಮುಂತಾದ ಸಮುದಾಯಗಳು ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದು ಭಿಲ್ಲರು ಮತ್ತು ಗೊಂಡರು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷಿ, ಅರಣ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಗ್ರಹ (ಜೀನು, ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲು, ಮರ, ಬೀಜ, ತಟ್ಟಿ, ಬುಟ್ಟಿ, ಗೊಂಬೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ಬೇಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ವಲಯದ ಪ್ರಾರ್ಥಗಳಾದ ಕನಾರಾಟಕ, ಕೇರಳ, ಅಂಧ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಅಂಡಮಾನ್ & ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಗ, ಇರುಳ, ಯರವ, ಕೊಂಡಮಾಮ, ತೋಡ, ಕೋಯಿ, ಬಡಗ, ಕಾಡುಕುರುಬಿ, ಜೀನುಕುರುಬಿ, ಹಕ್ಕಿಪಿಕ್ಕಿ, ಜೆಂಚು, ರುರವಾ, ಅಂಡಮಾನಿ ಸೆಂಟೆನ್ಲ್ಸ್, ನಿಕೋಬಾರಿ ಮುಂತಾದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಸರಳಕೃಷಿ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ಬೇಟೆ ಮುಂತಾದ ಜೀವನೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಂಪರ್ಕಗಳು ಅಥವಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು:

ಭಾರತದ ಪಾಬ್ಲೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ವಿವಿಧ ಕಾಲಫಟ್ಟು ಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕಗಳ, ಸರ್ಕಾರಗಳ ಮತ್ತು ಆಕ್ರಮಣಗಳಿಗೆ ಶತಾಗ್ರಿಗಿ ತನ್ನತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಬರಲು ಆಗದೇ ಸಂಘರ್ಷಮಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುವಂತಾಗಿದೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವಗಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಹೋರಾಡುವಂತಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ಅನೇಕ

ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ತಲುಪವಲ್ಲಿ ವಿಶಲವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ದಿನನಿತ್ಯ ಇವರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೋಗೋಳಿಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸವಾಲುಗಳು, ರಾಜಕೀಯ ಸವಾಲುಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆ, ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ/ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸವಾಲು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡ, ಕಣಿವೆ-ಕಂದರ, ಕಾಡುಮೇಡು, ಎತ್ತರ-ಇಳಿಜಾರುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ದುರ್ಗಮವಾಗಿ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ನಾಗರೀಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಾರಿಗೆ-ಸಂಪರ್ಕವು ದುಸ್ಸಾದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿ, ಶೈಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಏಕತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅನಕ್ಷರತೆ, ಮೂರಧನಂಬಿಕೆ, ಕಂದಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಇವರು ಕೆಲವು ಅಮಾನವೀಯ ಮತ್ತು ಆಫಾತಕ್ಕ ಒಳಗಾಗುವಂತಹ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಅಧ್ಯನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿ ಇಂತಹವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವುದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಹಿಂದುಳಿದ್ದು, ಸ್ಥಳೀಯ ನಾಗರಿಕ ಬಲಾಡ್ಯರ, ಜಮೀನುದಾರರ, ಲೇವಾದೇವಿಗಾರರ ಆಮಿಗಳ ವಿಷವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಾಲಗಾರರಾಗಿ, ಜೀತಗಾರರಾಗಿ, ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಾಗಿ, ಅರಣ್ಯ ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆದಾರರಾಗಿ ಕಾನೂನು ಬಾಹಿರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುವಂತಾಗಿದೆ. 1858ರಲ್ಲಿ

ಕರ್ಮಿಯೋಟಿಕೆದಂತಹ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಜೀತ ನಿರ್ವೇಧ ಶಾಸನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಕ್ಯಾಥಲಿನ್ ಗಾಫ್‌ರವರು ತನ್ನ “Indian Peasant Uprisings” 1947ರ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತಾಲರ ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಕ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಿಹಾರ, ರಘೂಬಿಂದ್, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಅಂಧಾಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಕ್ಕಲಾಬಾರಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಮುಂದ, ಬರಾಮೋ, ರಾಜಂಬಸ್ಸಿ ಮುಂತಾದ ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ದುಷ್ಪೇರಣೆ ಮಾಡಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ಥಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ದಂಗೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಇವರು ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ತ್ರೈಬ್ಸ್ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಗಳಾದರು. ಸ್ವತಂತ್ರ ನಂತರ ಇವರು Ex-Criminal Tribes ಆಗಿ ಬದಲಾದರು. ಉದಾ: ಗುಜ್ಜರ್ಸ್, ಚಾಮರ್ಸ್, ಭೋವಾರಿಸ್, ಖಾಸಿ, ಬೋಯಾ ಇತ್ಯಾದಿ. ತಮ್ಮ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ರಘೂಬಿಂದ್, ಸಂತಾಲ, ಬೋಡೋ ಚೆಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡಿದರು. ಜೊತೆಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಪರಕೀಯ ಒತ್ತುಡಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮನವರ್ಸಿಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ತ್ರೈಸ್ತ ಮಿಷನರಿಗಳು ಸಹಾಯ ಹಸ್ತ ಚಾಚುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ತ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಇವರ ಮೇಲೆ ಹೇರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದು ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆದಿವಾಸಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮವರೆನ್ನುತ್ತಾ ಹಿಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೇರುತ್ತಾ ಹಿಂದು ಧರ್ಮೀಕರಣ ಮಾಡುವ ಧಾವಂತದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ತಳಿಸಮುದಾಯಗಳಾದ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ಮೇಲಿನ ಸಾಫಾನಮಾನ ಪಡೆಯಲು ಯಾವ ಉಲ್ಲೇಖಿ ಸಮೂಹ, ಜಾತಿ, ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿಲೇನವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಾ ಪ್ರೇಯಾಗಿ ಇವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಒತ್ತಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆಯಲು ಹಾಗೂ ಅಧುನಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿರುವುದಂತೂ ಸತ್ಯ. ಸಾಮಾನ್ಯತಂತ್ರಾನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ, ಆರೋಗ್ಯ, ಶೀಕ್ಷಣ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನೆಲೆ ಮುಂತಾದ ನಾಗರಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಿ ಕಡತಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಾ, ಭರವಸೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ದಿನ ದೂಡುತ್ತಾ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕಾರ ಇವರನ್ನು ಮತಬ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ. LAMPS, ITDP, TRIFED ಮೊದಲಾದವರು ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಗುರಿ ತಲುಪಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇವರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಯುಗೊಂಡಂತಹ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ನೀತಿ, ಸಾಮಾನ್ಯಿಕರಣದ ನೀತಿ, ಏಕೀಕರಣದ ನೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ನೆಹರುವರ ಪಂಚಶೀಲ ತತ್ವಗಳು ಇಂದಿಗೂ ವಿಮರ್ಶೆ ಹಂತದಲ್ಲಿವೆ. ಇವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ ಆಯೋಗ/ಸಮಿತಿಗಳಾದ ಕಾಕಾಸಾಹೇಬ್ ಕಾಲೇಲ್ಯಾರ್ ಸಮಿತಿ (1953–55), ಯು.ಎನ್.ಧೇಬರ್ ಸಮಿತಿ (1960–61), ವಿರೀರ್ ಎಲ್ಲೋನ್ ಸಮಿತಿ (1959–60), ಹರಿಸಿಂಗ್ ಸಮಿತಿ (1965–67) ಮೊದಲಾದ ವರದಿಗಳು ಸಲ್ಲಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಮರ್ಪಕ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗದೇ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿವೆ.

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಏಳಿಗಾಗಿ ಡಾ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೆಂಡ್ರ್ ರವರು ಹಲವಾರು ಕಲಂಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಲಂ 15 ರಿಂದ 19ರವರೆಗೆ ಸರ್ವಸಮಾನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಂ 16 (4) ಮತ್ತು 320 (4) ಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಿನಿಧಿತ್ವ ನೀಡಿದೆ. ಕಲಂ 330, 332, 334 ರಲ್ಲಿ ಶಾಸನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ

ಮೀಸಲು ಸಾಫ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ. ಕಲಂ 275ರ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿದಿ (Consolidated Fund) ಯಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ನೀಡಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ಕಲಂ 164ರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಂತ್ರಿಗಳ ನೇಮಕಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದೆ. ಕಲಂ 338ರ ಪ್ರಕಾರ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಯೋಗ್ಯತ್ವೆನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನೇಮುಕ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರೂ ಸಹ ರಾಜಕೀಯ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ವೃಪ್ರಲ್ಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಟ್ಟಾ ಪ್ರೇಯಾಗಿ ಆದಿವಾಸಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ವಿತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅವರ ಪರವಾದಂತಹ ಕರ್ತೃಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಉದ್ಯೋಗ, ವಸತಿ ಮುಂತಾದ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಗಾಮ್ರಾ ಮತ್ತು ನಗರವಾಸಿಗಳಿಗಂತಹ ಹಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿ ಇವರಿಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾಯತೆ ಇದೆ. ಇವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅಂಧಿಕಾರಿ, ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿ ತೋರದೆ, ನೈಜವಾಗಿ ಘಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪುವಂತಾಗಬೇಕು. ಸಂವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ ಇವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವಂತಹ ತಾರತಮ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನೀತಿಗಳಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚಾದ್ಯಂತ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಬಾಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಮೂಡಿಸಿ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಂತಹ ನಾಗರಿಕರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹಚ್ಚಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಕೋಸಾಂಬಿ, ಡಿ.ಡಿ. (2011). ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆ : ಜಾರಿತ್ತಿರುವ ರೂಪೆಯೇ, ಚಿಂತನ ಮಸ್ತಕ.

- నాగరాజు, టి. (2008). సామాజిక చంపలుగాన్ని. చేతనా బుక్ హైస్.
- శంకరరావ్, సి.ఎన్. (2010). భారతీయ సమాజ మత్తు సామాజిక జీవనే. జయభారత్ ప్రకాశన.
- శంకరరావ్, సి.ఎన్. (2012). సామాజిక ఆందోలనగా ప్రశ్నలోట. జయభారత్ ప్రకాశన,
- 2011 ర జనగణం వరది